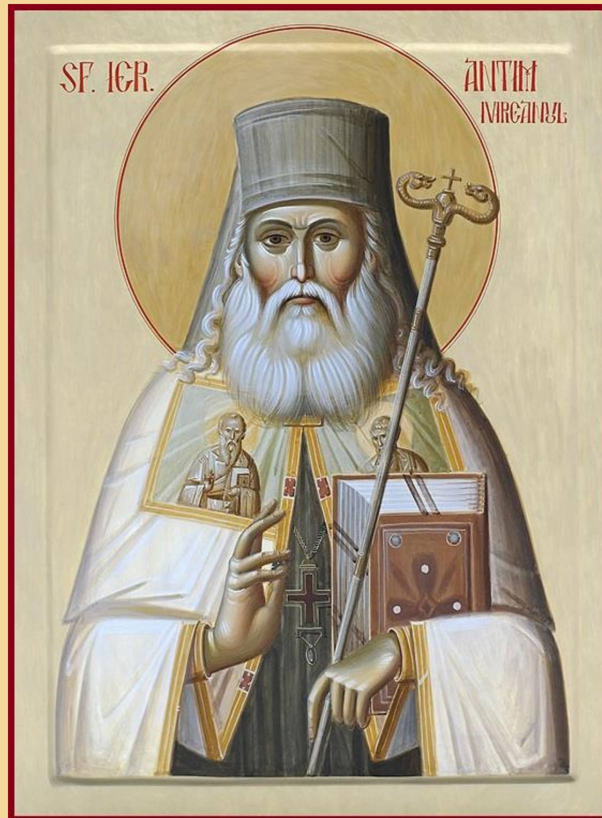
Sfântul Sfințit Mucenic
Antim Ivireanul

Didahiile

Teologie pentru azi
București
2016

Sfântul Sfințit Mucenic
Antim Ivireanul

Didahiile

Text actualizat și note
de
Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruș

Teologie pentru azi
București
2016

Ediția *actualizată*:
[Sfântul] Antim Ivireanul, *Opere*, ed. crit. și studiu introd. de Gabriel Ștrempel, Ed. Minerva, București, 1972.
Sfânta Icoană de pe coperta primă am preluat-o de aici[1].

[1] *Cf.* http://schitulclosca.ro/wp-content/uploads/2016/01/Sf-Antim-Ivireanul-Copy.jpg.

Omilia rostită în momentul când a devenit Mitropolit al Ungrovlahiei

„Veniți *după Mine* și
vă voi face pe voi
pescari de oameni
[ἁλιεῖς ἀνθρώπων]!”
[Mt. 4, 19, BYZ]

Doctorii cei desăvârșiți și înțelepți, atunci *își măresc* mai mult *lauda* meșteșugului lor, nu când luptă *cu fier* și *cu foc* pentru ca *să supună* patima/ boala, așa după cum e *legea războiului* [împotriva bolii], ci numai atunci când, pentru cel care pătimește, află leacul bolii prin *atingeri mângâioase* și *doctorii dulci* și *opresc* înfricoșătoarele porunci ale meșteșugului doctoricesc, și prin mâncăruri *rânduite medical* și *hrănitoare* potolesc durerile și îl arată pe cel care pătimește ca pe unul *mântuit*/ *vindecat* de boală.

Așa [a procedat] și Preaînțeleptul Doctor al sufletelor și al trupurilor noastre, Împăratul împăraților, Hristos, Dumnezeul nostru.

[Căci] văzând lumea că e *bolnavă* din cauza patimii necredinței și că rana ei *se umflă*, datorită înșelăciunii celei lumești, spre închinarea la idoli, a lucrat prin *multe feluri de mijloace* și *a purtat de grijă* pentru mântuirea oamenilor și a neamului omenesc.

Și astfel, acesta a fost *lucrul cel dintâi* al bunătății Lui: de a-l mântui pe om din mâinile vrăjmașului [său] și de a-l duce la *frumusețea cea*

dintâi și la *vrednicia* din care a căzut, prin *păcatul neascultării*, al strămoșului Adam.

De aceea nu a trimis *ploaie de foc* spre îngrozirea lumii, nici nu a trimis marea, ca pe *o oaste/ o armată*, împotriva pământului, nici nu *a înarmat* puterile stihiilor împotriva necredinței [oamenilor], ci a supus lumea *cu blândețe* și *cu minuni* și *a tras-o* spre El cu *faceri de bine* și cu *cuvinte cerești*, pentru a *o schimba* pe ea, ca aceasta să se *mute* de la patimile sufletești [spre lucrarea *virtuților*], pentru ca să nu se mai umfle ca o rană otrăvită.

Și vrând Dumnezeu Cuvântul *să Se arate*[2] în lume, mai înainte de *a Se întrupa* și *a Se face om*, a trimis în lume Proroci, pentru ca să le propovăduiască oamenilor venirea Lui în trup.

Și pentru aceasta nu a ales împărați și regi pentru ca să-i facă Proroci [ai Săi].

Nu i-a luat pe filosofi și pe oratori ca să-i trimită [în lume] propovăduitori ai venirii Lui.

N-a pogorât din cer *întuneric*[3] și *mulțime de Îngeri* – deși are în jurul Lui mii de mii [de Îngeri], fără de număr –, ci a trimis *oameni simpli* și, mai cu seamă, *păstori de oi*, cum au fost Moise și David.

[A trimis] oameni ca Samuil și ca toată mulțimea Prorocilor, prin intermediul cărora a semănat *buna credință/ credința cea bună.*

Dar nu în toată lumea, ci numai la un neam, la evrei, care locuiau într-o parte a pământului, adică în Iudeea.

Însă, de vreme ce Dumnezeu vrea ca pe toți oamenii *să-i mântuiască* și *la cunoștința adevărului*

---

[2] Să *Se reveleze* pe Sine.

[3] În limba română veche, *întuneric* era echivalentul lui *miriade* sau *zeci de mii*.

să vină [I Tim. 2, 4] – căci aceasta este *marea sete* a lui Dumnezeu: *să dorească* și *să iubească* faptul ca *oamenii să se mântuiască* – pentru aceasta *nu Se odihnea* Dumnezeu ca să fie numai la evrei *buna credință*, iar celelalte neamuri să fie *lipsite* de darul Lui.

Pentru aceasta a vrut *să răsară* lumina dumnezeirii Lui în toată lumea.

Și venind *împlinirea vremii* [Gal. 4, 4], după cum zice Fericitul Pavel, a vrut Dumnezeu să vină Fiul Lui, să Se nască din femeie, să Se nască *sub* Lege, ca pe cei *de sub* Lege să-i răscumpere [Gal. 4, 4-5].

S-a făcut om din Născătoarea de Dumnezeu și Pururea Fecioară Maria.

A petrecut în lume împreună cu oamenii [Bar. 3, 38; In. 1, 10; I Tim. 1, 15].

Și vrând să tragă neamurile la cunoștința dumnezeirii Lui și să-i învețe lucruri preaslăvite și porunca cea nouă [In. 13, 34; 15, 12] și viața cea cerească, a cercat să afle *slujitori* ai acestor porunci.

Și n-a căutat [oameni din *anume*] *cetăți*, nu s-a uitat la *mulțime de oameni*, nu a căutat în rândul împăraților, s-a scârbit de *puterea avuției*, a urât *biruința* [*discursivă* a] oratorilor, nu i-au trebuit *limbi de filosof*, nu s-a slujit de arme, după cum le este obiceiul ostașilor, nici de *meșteșuguri* asemenea acestora...

Și aceasta, pentru ca nimeni dintre cei necredincioși să nu aibă *motiv* să spună că Hristos Și-a tras la Sine mulțimea cu unele ca acestea.

Ci, ca și în cazul Prorocilor, [Hristos Dumnezeu] s-a folosit de același *mijloc/ considerent*.

Și ce a făcut [El]?

Și-a luat propovăduitori ai Evangheliei nu *păstori*, ca în cazul Prorocilor, ci *pescari*.

Și pe *vânătorii de pește* i-a trimis să propovăduiască lumii *bunavestire*.

Și *o încredințează* mâinilor lor[4] și dă doctoria lumii pe limbile lor[5], zicându-le: „Veniți după Mine și vă voi face pe voi *pescari de oameni*! [Mt. 4, 19]”.

Adică „încetați de *a mai trudi* pe marea cea neînsuflețită! *Mutați-vă*, pentru dragostea Mea, meșteșugul pescăresc [de *pe mare*] pe pământ/ *pe uscat*.

Căci pe pământ vă trimit ca să vă *întindeți* mrejele.

Vânați pentru Mine *vânatul credinței*!

Veniți *după* Mine!

Urmați-Mi Mie, Ucenicii Mei și Învățătorii lumii!

Lucrați, pentru *dragostea Mea*/ din dragoste pentru Mine, meșteșugul vostru! Adică *pentru ceruri*.

Căci e *vărsată* pe pământ, ca apa mării, închinarea idolească.

Zidirea[6] este acoperită cu *norul* multor dumnezei. Adâncul necredinței *îneacă* întreaga lume. Oamenii *se scufundă* [în necredință din cauza] valurilor[7] drăcești.

Lumea *pute* din cauza împuțiciunii sângelui [vărsat la jertfele idolatre] și *se strică* din cauza jertfelor celor stricăcioase[8].

---

[4] Sfinților Apostoli.

[5] În propovăduirea Apostolilor *dă/ varsă* Dumnezeu *doctoria/ medicamentul* pentru vindecarea întregii lumi.

[6] Creația, întreaga lume, întregul pământ.

[7] *A ispitelor* și *a smintelilor* demonice.

[8] Din cauza *jertfelor aduse idolilor*.

Voi pune asupra neamurilor *iconomi* și *doctori*, vă voi pune pe voi, pe *pescari*!

Patima/ boala aceasta *cere* meșteșugul vostru.

Să slujim cu iarbă mântuitoare zidirea care se află în nevoi!

Veniți după Mine!”.

Iar ei, lăsându-și mrejele, *au mers* după El. Și *într-un gând* era ceata Ucenicilor, [fiind una] cu dorința Stăpânului. Și fiind niște oameni *Drepți* și *lipsiți de răutate*, ei n-au *viclenit* în inima lor, nici nu s-au *mândrit* în inima lor de această *chemare*. Ci, ca niște oameni *blânzi* și *fără de răutate*, au mers după El, ca fierul după piatra magnetului și ca părul după chihlimbarul cel curat.

Și ei, *cu puterea* Mântuitorului Hristos, *i-au rușinat* pe cei care i-au văzut. Și, la fel ca pe pești, au prins mulțimea cu *mreaja teologiei* și *au vânat* auzurile popoarelor și *au înduplecat* inimile tiranilor/ ale conducătorilor și sufletele împăraților *le-au supus*.

Și au avut o asemenea reușită și o biruință atât de frumoasă, cum nu au putut să obțină toate împărățiile lumii [la un loc].

Căci oameni fără arme și neinstruiți în ale luptei, săraci de avuție, simpli la învățătură, slăbiți de post, blânzi din cauza nerăutății lor, *au înălțat* [în fața lumii] nu steaguri de oaste, ci *numai Crucea*.

[Au înălțat numai] *semnul păcii*.

Și au popovăduit nu cu sunet de tobe și de surle, ci numai cu limbă neputincioasă și neinstruită pe Hristos și credința.

Și *au fulgerat* nu cu *fulgerările*[9] săbiilor ascuțite, ci numai cu *strălucirile unei vieți bune*, neumplând pământul de oști, nici acoperind marea

[9] Cu *sclipirile* săbiilor.

cu corăbii cu pânze, ci fără răni, fără vărsare de sânge, fără vătămare, au călcat și au supus toată păgânătatea, au biruit Iadul, au stins înșelăciunea, au izgonit minciuna, au întins numele lui Hristos și credința pe toată întinderea pământului și a lumii.

Din acest motiv nu este *o minune*, iubiții mei ascultători și boieri cinstiți și de bun neam, că m-a *rânduit* Dumnezeu și pe mine [arhiereu] și m-a pus, deși sunt *om mic* și *smerit*, un păstor mic, la *turmă mică*, la dumneavoastră?

Dar pe care eu nu vă consider și nici nu vreau să vă țin drept *turmă mică*, ci *mare* și *înaltă*.

Mare pentru buna închinare și pentru dreapta credință pe care o păziți curată și nespurcată – deși sunteți înconjurați și îngrădiți între hotarele străinilor și sunteți împresurați de atâtea nevoi și scârbe ce vin întotdeauna, neîncetat, de la cei care *stăpânesc* pământul acesta – și *înaltă* pentru buna ascultare și pentru supunerea pe care o arătați de-a pururea față de Biserică și față de arhiereu. Întrucât acestea două *întemeiază* și *întăresc* Biserica, adică *credința în Dumnezeu* și *ascultarea față de Biserică*.

Deși eu am fost *mai mic* și *mai netrebnic* decât toți, precum a fost și David mai mic între frații săi, în casa tatălui său. Dar Dumnezeu n-a căutat la *micimea* și *netrebnicia* mea, nu s-a uitat la *sărăcia* mea și la *străinătatea* mea/ la faptul că sunt *străin* aici, n-a luat în seamă *prostia* și *neștiința* mea, ci a căutat la *bogăția* și *marea Sa bunătate* și a acoperit, de la ochii oamenilor, toate spurcăciunile și fărădelegile mele, care sunt mai multe decât perii capului meu și decât nisipul mării, și m-a *înălțat*, deși *nevrednic* sunt, la această *treaptă*[10] și *mare vrednicie* a arhieriei.

---

[10] În text: *stepenă*.

Și m-a trimis la dumneavoastră să vă fiu *păstor, părinte sufletesc, rugător către Dumnezeu* pentru buna sănătate și mântuirea[11] dumneavoastră și a cinstitelor dumneavoastră case, *purtător de grijă* pentru cele care sunt spre folosul mântuirii și să vă fiu *spre mângâiere* în scârbele robiei babilonice a lumii acesteia.

[Adică să vă fiu *de folos*] ca Ieremia față de poporul lui Dumnezeu și ca Iosif față de cei 11 fii ai Patriarhului Iacov, cât și față de egipteni.

Și dimpreună cu dumneavoastră [eu vreau] să le pătimesc pe toate pe care le aduce ceasul și vremea.

Iar pentru acest lucru sunt *dator* să priveghez cu osârdie[12] și fără de lene, ziua și noaptea și în tot ceasul, spre folosul și mântuirea tuturor, învățându-vă și îndreptându-vă, cu frică de Dumnezeu, pe calea cea dreaptă.

Dar și dumneavoastră aveți *datoria*, ca pe cele pe care veți cunoaște că vă învăț, fără de fățărnicie și fără de vicleșug să le primiți, și să le faceți după îndemnul meu, spre folosul dumneavoastră duhovnicesc.

Și să vă supuneți ascultării, căci ascultarea pe care o faceți față de mine, o faceți, de fapt, față de Hristos.

Căci se spune în capitolul al 10-lea de la Luca: „Cel care ascultă de voi, de Mine ascultă; și cel care se leapădă de voi, de Mine se leapădă; dar cel care se leapădă de Mine, se leapădă de Cel care M-a trimis pe Mine” [Lc. 10, 16, BYZ]. La fel spune și Fericitul Pavel în capitolul al 13-lea [al Epistolei către] Evrei: „Încredeți-vă povățuitorilor voștri și vă

---

[11] Idem: *spăseniia*.

[12] Cu râvnă, cu stăruință, cu ardoare...în mod asiduu.

supuneți [lor]! Căci ei priveghează [ἀγρυπνοῦσιν] pentru sufletele voastre, ca cuvânt să vă dea. Ca, cu bucurie aceasta să facă, și nu suspinând. Căci nu vă e *de folos* vouă aceasta” [Evr. 13, 17, BYZ].

Și mă rog bunătății Lui și iubirii Lui de oameni să-mi lumineze mintea, ca să pot propovădui cuvântul adevărului.

Și să-mi întărească inima întru frica Lui, ca să pot păstori aleasa Lui turmă cuvântătoare, pe care a răscumpărat-o cu preascump sângele Său din mâna vrăjmașului[13].

Căci pe acest lucru *îl adeverește/ îl confirmă* Apostolul Petru spunând: „Știind că nu [cu] cele stricăcioase, [cu] argint sau [cu] aur, ați fost *răscumpărați* din deșarta voastră purtare, moștenită de voi de la părinți, ci [cu] cinstitul sânge al lui Hristos, ca al unui miel fără de prihană și nepătat” [I Petr. 1, 18-19, BYZ].

Iar Dumnezeul cel mare și înalt, Care este *închinat*[14] de toate făpturile, izvorul supraînțelepciunii, adâncul cel neurmat al bunătății cu adevărat și adâncimea fără hotar a bunei îndurări, El Însuși, ca un stăpân și iubitor de oameni, *să trimită* darul Duhului Sfânt peste cinstitul și de Dumnezeu încununatul cap al prealuminatului nostru domn și la toți făcător de mult bine, cel dăruit de Dumnezeu, Constantin Basarab Voievod[15], și să-l binecuvinteze din înălțimea locașului Său, ca pe Avraam, înmulțindu-i seminția/ neamul lui din neam în neam și

---

[13] A Satanei.

[14] Căruia *I se închină* toate făpturile create...Căruia *I se supun* toate cele create de El.

[15] A se vedea: https://ro.wikipedia.org/wiki/Constantin_Brâncoveanu.

să-l păzească cu *întreagă sănătate* și cu *pace lină* până la adânci bătrâneți, întru prea-înălțatul scaun al măriei sale, dimpreună cu toată casa cea luminată a măriei sale!

Mâna cea tare și puternică și brațul cel înalt al Preaînaltului Dumnezeu *să supună* pe toți vrăjmașii văzuți și nevăzuți așternutului[16] picioarelor măriei sale!

Și să vă întărească și pe dumneavoastră, de la mic și până la mare, dimpreună cu toți ai dumneavoastră, întru credința cea bună și dreaptă, întru cunoștința adevărului și întru nădejdea vieții celei de veci, care este făgăduită de nemincinosul Dumnez*eu* aleșilor Lui mai înainte de vecii vecilor! Și să vă povățuiască la tot lucrul cel bun și de folos, spre [buna] plăcere a Lui! Și să vă ferească în toată vremea, în tot ceasul și în tot locul de vicleșugurile diavolului și să vă îngrădească cu Sfinții Săi Îngeri și să vă înarmeze cu *arma dreptății* și să vă dăruiască *pacea Lui*, care covârșește toată mintea [Filip. 4, 7]!

Ca [astfel să puteți] petrece viață cinstită și curată, cu pace și cu sănătate.

[Dumnezeu Tatăl] „*să păzească* inimile voastre și gândurile voastre în Hristos Iisus” [Filip. 4, 7], după cum zice Pavel, ca să faceți „câte [sunt] adevărate, câte [sunt] cinstite, câte [sunt] drepte, câte [sunt] curate, câte [sunt] iubite, câte [sunt] vrednice de laudă [εὔφημα]” [Filip. 4, 8], cu rugăciunile și binecuvântarea Preasfințiților arhierei și iubiți frați întru Hristos și împreună cu mine slujitori. Și după *trecerea*[17] vieții acesteia, Dumnezeul cel milostiv să ne învrednicească pe noi, pe toți, de Împărăția Cerului.

---

[16] În text: *podnojie*.

[17] Idem: *petrecaniia*.

[Adică] să auzim fiecare dintre noi glasul acela: „Slugă *bună* și *credincioasă*, peste puține erai credincioasă, peste multe te voi pune. Intră întru bucuria Domnului tău!” [Mt. 25, 21, 23]. [Amin].

Cazanie la Preobrajenia/ la *Schimbarea la față* a Domnului

„A luat Iisus pe Petros și pe Iacovos și pe Ioannis, fratele lui, și i-a dus pe ei întru munte înalt, singur. Și *S-a schimbat la față* [μετεμορφώθη] înaintea lor” [Mt. 17, 1-2, BYZ].

Cuvintele acestea sunt ale Sfintei Evanghelii [de astăzi]. [Și] din care [noi] trebuie să înțelegem cele despre preaslăvita *schimbare la față* a Domnului nostru Iisus Hristos, care s-a petrecut în muntele Taborului.

Căci vrând *să arate* slava Sa Ucenicilor Săi și nouă, cu puțin timp mai înainte [de pasajul de acum], *Evanghelia* [*după Matei* ne] spune că Iisus *umbla* în părțile Chesariei lui Filip[pos] și îi întreba pe Ucenicii Săi, zicând: „Cine spun oamenii că sunt?” [Mt. 16, 13].

Iar Apostolul Petru, din descoperirea[18] Părintelui ceresc, între toate celelalte vorbe ale Ucenicilor, I-a spus [Lui] cum că este *Fiul lui Dumnezeu Celui viu* [Mt. 16, 16-17] și prin acest răspuns *a descoperit* tuturor slava Sa cea mare.

[Iar] *ocara* Patimilor Sale le-a arătat-o Ucenicilor Săi, celor *întăriți* întru această credință, când a spus că I Se cade Lui *să meargă* la Ierusalim și *să pățească/ să pătimească multe* de la bătrâni și de la arhierei și de la cărturari, să fie *omorât* și a treia zi *să învieze* din morți [Mt. 16, 21].

Însă Petru, auzind aceste cuvinte, fiindcă avea *cunoștință trupească* și nu cunoștea *slava* ce avea să vină în urma ocării patimilor/ a pătimirilor [Sale], *s-*

---

[18] În urma *revelării dumnezeiești* primite din partea lui Dumnezeu Tatăl.

a nevoit/ a încercat ca să-L întoarcă pe Domnul de la acest gând, zicând: „Să fie departe de Tine, Doamne! Să nu-Ți fie Ție acestea!” [Mt. 16, 22][19].

Însă Domnul i-a spus lui: „Du-te dinapoia Mea, Satană [Σατανᾶ], sminteală-Mi ești! Că nu gândești pe cele ale lui Dumnezeu, ci pe cele ale oamenilor” [Mt. 16, 23].

Și prin aceste cuvinte Domnul dojenea/ mustra *gândul trupesc*, care a fost înrădăcinat în mintea oamenilor odată cu greșeala păcatului celui de obște[20].

Și [Domnul] spune că acesta[21] e *sminteală*, nu pentru că El ar fi *pățit/ trăit* vreo sminteală [din cauza vorbelor Sfântului Petru], ci pentru că prin intermediul acelor cuvinte Petru *Îl oprea* pe El de la lucrarea mântuirii noastre.

Și din aceste cuvinte putem cunoaște *dragostea cea fierbinte* a lui Dumnezeu, pe care o are pentru neamul omenesc. Căci din cauza *fierbințelii* acestei dragoste S-a și *schimbat la față* înaintea Ucenicilor. Pentru ca *să îi întărească* pe ei și mai mult în credință, ca aceștia *să nu se smintească* văzându-L pe Dascălul lor pătimind pe Cruce.

De aceea *a lăsat/ a binevoit* astăzi *să strălucească* întru El lumina aceea a slavei [Sale] – lumină care va străluci și în trupurile Sfinților Lui, când vor lua cununa cea desăvârșită a bucuriei lor – întru care lumină toată făptura omenească, cea din

---

[19] În BYZ însă, îndemnul Sfântului Petros e acesta: „[Să fii] milostiv Ție, Doamne [Ἵλεώς Σοι, Κύριε]! [Și] nu va fi Ție aceasta [οὐ μὴ ἔσται Σοι τοῦτο]”.

[20] Odată cu păcatul Protopărinților noștri.

[21] Gândul trupesc...grija *exagerată* de trup în detrimentul sufletului.

afară, atât de mult s-a schimbat, încât obrazul/ fața Lui strălucea *ca soarele* [ὡς ὁ ἥλιος] și veșmintele Lui erau albe *ca lumina* [ὡς τὸ φῶς][22] [Mt. 17, 2, BYZ].

Iar asemănarea aceasta a feței cu *soarele* și a veșmintelor cu *zăpada* [nu s-a făcut] pentru că *semăna* strălucirea feței Sale cu *soarele* și veșmintele Lui erau mai albe *ca zăpada*. Ci pentru că aici, în lume, nu avem nimic *mai strălucitor* și *mai luminat* în comparație cu soarele sau *mai alb* decât zăpada.

Căci pentru *trupurile* Sfinților Însuși Domnul spune, în capitolul al 13-lea de la Matei, că vor străluci *ca soarele* [ὡς ὁ ἥλιος] întru Împărăția Părintelui lor [Mt. 13, 43].

Iar Sfinții sunt, pe lângă/ în jurul lui Hristos, ca niște *stele*. Căci ei își iau *lumina* lor de la acest *Soare al dreptății*.

Iar dacă Îl asemănăm pe Hristos, în comparație cu Sfinții Lui, cu *un soare* pe lângă *stele*, și dacă Sfinții vor străluci *ca soarele*, atunci cu mult mai mult va străluci acest *Soare al dreptății*.

Și această lumină [dumnezeiască] *nu a smintit* ochii cei slabi ai Ucenicilor, ci mai vârtos *îi veselea* cu o bucurie mare, dumnezeiască.

Și nu strălucea numai lumina aceasta în fața lui Hristos, ci și *o frumusețe* anume și *o podoabă nespusă* se arăta întru El. Într-atât de mult, încât, dacă s-ar fi adunat într-un loc toată frumusețea și toată podoaba pământească și cerească, în niciun fel n-ar fi putut *să veselească* ochii și inimile celor ce ar

---

[22] Sfntul Antim a tradus: „ca zăpada”. Tocmai de aceea comentariul său diferă de textul BYZ. Însă la Mc. 9, 3 găsim: „ὡς χιών [ca zăpada]”.

fi privit spre ea, precum acea lumină [dumnezeiască] *a veselit* ochii Ucenicilor lui Hristos.

Și această *bucurie peste fire*[23] a Ucenicilor lui Hristos nu le venea [atât] din *strălucirea* luminii [dumnezeiești], cât mai mult din *luminata frumusețe* a Mântuitorului.

Din care lucru putem cunoaște bunătatea și dragostea Lui cea mare. Căci [El] putea să strălucească cu această slavă [în]totdeauna, însă, din bunăvoirea Sa pentru noi, *a închis* razele strălucirii Sale[24], ca să poată răbda dureri[25] amare pentru noi și pentru păcatele noastre, ca [astfel] să poată face *răsplătire* măririi dumnezeiești.

Deci cine va fi acela care va socoti [va contempla] acestea și nu se va aprinde cu totul de dragostea acestui Mântuitor?

Cine nu se va minuna de puterea Lui nespusă, care [în]totdeauna ar fi putut să strălucească cu această mărire?

Și cine nu va iubi o bunătate ca aceasta, pentru care – o, minune! – *a gonit* [a îndepărtat] de la Sine o mărire ca aceasta, ca să poată săvârși mântuirea noastră?

Că[ci] mai mare minune a fost *a închide* o mărire ca aceasta, strălucitoare, decât *a străluci* cu ea de-a pururea.

Și nu doar[26] slava lui Hristos veselea[27] ochii Ucenicilor, ci și cea a lui Moisi[s] și a lui Ilie, care se

---

[23] Suprafirească. Pe care ei au trăit-o prin puterea slavei Sale.

[24] Sintagmă prin care Sfântul Antim vorbește despre ce înseamnă, din punct de vedere ortodox, *chenoza* Fiului lui Dumnezeu întrupat.

[25] În text: *durori*.

[26] Idem: *nu numai singură*.

[27] Idem: *veseliia*.

arătaseră [în vedenie] împreună cu Domnul și care erau cuprinși de lumina și de mărirea aceea [a slavei Sale].

Că[ci] precum nu era liber [cineva], înaintea împăratului Artaxerx, ca să intre îmbrăcat în sac [Est. 5, 1], așa nu se cuvenea nici înaintea Împăratului celui veșnic să stea slugile [slujitorii] Lui, decât numai fiind *îmbrăcați* în lumină și în strălucire [dumnezeiască].

Căci aceștia [doi][28] erau mai mari și mai cinstiți între toți Părinții Legii Vechi. Căci unul era νομοθέτης [nomotetis], adică *dătător de lege*[29], iar celălalt era ζηλωτής [zilotis][30], adică *întăritorul* acestei legi.

Și pe aceștia a vrut Domnul *să-i arate* cu El, pentru ca, din Lege și din Proroci, [Apostolii] să ia *mărturisire* [despre] omenirea [umanitatea] Lui.

Oare ce gură ar putea grăi, ca să adeverească cu ce bucurie și veselie s-au umplut acei doi luminați Proroci, când pe Domnul și Mântuitorul lor, pe Care de mult Îl prorociseră, L-au văzut nu numai *în trup*, ci îmbrăcat și *în mărire* și *în strălucire*? Căci de vreme ce aceștia s-au învrednicit să-L vadă și să Îl audă pe Domnul Iisus, pe care ei de multă vreme doreau să-L vadă, și nu numai ei, ci și toate neamurile, cu ce gură va putea să grăiască cineva[31], cu adevărat, bucuria lor și, mai vârtos [mai ales], că dintr-atâți Părinți și Proroci ai Legii Vechi, numai ei *s-au învrednicit* a vedea o mărire ca aceasta?

---

[28] Sfinții Moisis și Iliu.

[29] În text: *puitoriu de lége*.

[30] Zelosul. Cel care apară Legea *cu râvnă*, cu entuziasm dumnezeiesc.

[31] În text: *neștine*.

Și de s-a bucurat atâta[32] bătrânul Simeon, numai văzând pe Mântuitorul Hristos mișcând în scutece, încât moartea, decât care alt lucru mai groaznic nu poate fi, o privea cu ochi veseli, însă aceștia, care pe același Domn L-au văzut strălucind întru mărire, ce vor fi făcut și cu ce bucurie se vor fi bucurat și cu ce veselie se vor fi veselit [atunci]?

Încă și sufletele acelea care erau *închise* în sânul lui Avraam, întorcându-se Moisi[s] și spunându-le lor cele pe care *le-a văzut*, cunoscând ei că aproape este *ziua mântuirii* și *a răscumpărării* lor, cu ce dragoste vor fi așteptat [acea zi]?

Iar de vreme ce acestea toate sunt *mai presus de înțelegere*[33], cu o tăcere anume[34], blândă și cu dragoste, trebuie să le cinstim și să le mărim cu credință.

[E] cuvios și trebuincios [folositor] lucru să ne gândim la faptul[35] de a ști[36], la această preaslăvită *mărire* [*transfigurare* a umanității Sale], *ce cuvinte* vor fi vorbit cu Domnul acești luminați Proroci.

Că[ci] *înălțimea* [*duhovnicească*] a persoanelor[37] [lor, cu siguranță] că întreba un lucru anume, înălțat [înalt, dumnezeiesc] și [se bucurau de] veselia măririi [dumnezeiești]. Pentru că doreau un anume lucru vesel [înveselitor] și frumos. Că[ci] așa vedem că se face și la mesele și la ospețele celor mari.

Unde toate sunt voioase și vesele, [adică] mâncărurile, băuturile, vorbele, jocurile și cântările.

---

[32] Foarte mult.

[33] În text: *acéștia toate sînt puse peste înțelégeré.*

[34] Idem: *oarecaré.*

[35] Idem: *socotesc a fi.*

[36] Idem: *ca să știm.*

[37] Idem: *féțelor.*

Nimic nu este *de jale* sau *de întristare*[38], ci toate sunt *de bucurie* și *de desfătare*.

Cine este dar acela, acum, care să poată spune slava acestei zile, [în mod] desăvârșit și [așa] precum se cuvine?

Că[ci] tot ce a fost mai slăvit [cinstit] în Legea Veche și în cea Nouă, în cer și pe pământ, a ieșit la arătare [la iveală]. Căci acolo [, pe Tabor,] au fost mai marii Prorocilor, ai Legii celei Vechi, și mai marii Apostolilor, ai Legii celei Noi.

Din cer S-a vădit [S-a revelat] Sfânta Treime și de pe pământ s-a arătat preasfânta omenire [omenitate/ umanitate] a lui Hristos.

Și la această veselie, mare și preaslăvită, nu au fost chemați mai mult de 3 Apostoli, [adică] aceia care au fost *mai iubiți* [de către Domnul].

Să vedem dar și *vorba* [discuția] *de veselie* care a avut loc. [Căci] Luca spune, în cap. al 9-lea [al Evangheliei sale], că vorbeau despre Patimile Domnului, care aveau să se împlinească în Ierusalim [Lc. 9, 31]. Adică vorbeau despre Patimi[le Sale].

[Vorbeau] despre moarte, despre îngropare, despre Cruce, despre legături, despre scuipări, despre palme, despre ocări și despre bătăile pe care avea să le împlinească [să le suporte, așa după cum fuseseră profețite de El deja,] în Ierusalim.

Însă, oare acestea sunt cuvintele cele mari și de veselie, care se cuvenea să se spună la o veselie ca acestea? O astfel de vorbă [discuție] [trebuia] să se amestece într-o bucurie ca aceasta?

[Însă] tocmai [în] aceasta constă [măreția acestei descoperiri dumnezeiești]. Căci această discuție [a Domnului cu cei doi Sfinți Profeți ai Săi] nu trebuie gândită după gândirea lui Petru, adică

---

[38] Idem: *întristăciune*.

pământește, ci *după gândirea* lui Hristos, care a urât cele pământești [și] înaintea Căruia nu era nimic *mai vrednic* [mai de cinste] pentru mărirea Lui decât *a răbda* patimi și ocări.

[Fiindcă] prea marele Judecător al lumii, Dumnezeu, pentru ca *să slobozească* neamul omenesc din robia diavolului, mai degrabă a dorit acest *preț de răscumpărare*, ca să Se jertfească El pentru om, cu moarte amară și plină de ocări.

[Și] acest *dar* și *jertfă* au fost atât de iubite înaintea Lui, încât din cauza acestei jertfe [a Lui, El] a iertat toate greșelile, din toți vecii cei trecuți, și a deschis ușile cerului, cele care erau încuiate celor răscumpărați, până atunci. Și astfel *a întors* lumea *întru mila* Lui cea veche [cea dintâi].

Că[ci] mai mult *L-a îmblânzit* și *L-a făcut milostiv* această *singură jertfă*, decât modul cum Îl mâniaseră răutățile și fărădelegile tuturor oamenilor.

Și din aceasta putem cunoaște și putem înțelege că discuția aceasta a fost *vrednică* de o astfel de mărire[39].

Căci ce lucru este *mai iubit* robului decât *slobozirea* [eliberarea] sa?

Și ce este *mai drag* străinului, decât întoarcerea la moșia sa?

Căci Moisi[s] și Ilie, fiind înstrăinați de atâta vreme de moșia lor, pe care o doreau foarte mult, ce ar fi putut grăi mai cu dragoste și mai cu dulceață, decât despre moartea acestui Preot mare, prin a Cărui moarte li se dă străinilor *întoarcerea* la moșia lor[, Raiul]? La fel și Domnul, ce fel de discuție ar fi iubit mai mult, decât pe aceea a mântuirii și a răscumpărării lumii?

---

[39] De o astfel de revelare extatică.

Căci atât de mult *dorea* ca să bea paharul acesta, încât acea puțină vreme care mai era până să îl bea, Îi părea că sunt mii de ani.

Căci [odată] cu *setea* acestui pahar *se lucra* mântuirea sufletelor omenești, răscumpărarea lumii, stricarea puterii diavolului, înmulțirea credinței, iertarea păcatelor și slobozirea [eliberarea] sufletelor [din robia patimilor].

Și atât Se bucura de acestea, încât, în locul bucuriei ce era înaintea Lui, răbda suferințele Crucii și bătăile cu care era chinuit și spinii care Îl umpleau de sânge și durerile sufletului care Îl chinuiau, din cauza căror chinuri asuda sudori de sânge, negândind nimic de rușine[40].

Căci, dacă i s-au părut *puțini* lui Iacov cei 7 ani pentru care a slujit pentru Rahila[41], logodnica lui, din cauza dragostei pe care o avea față de ea [Fac. 29, 30], cum însă, unui mare iubitor ca Acesta, nu I s-ar fi părut puține muncile [pătimirile] și caznele [torturile], prin care pe iubita Lui logodnică o răscumpăra și o curățea pe ea prin scăldarea neprețuitului Său sânge și o făcea foarte frumoasă, fără de nicio hulă [ocară] și întinăciune?

De aceea nu a putut fi lucru *mai iubit* și *mai dulce* decât acela de a vorbi despre ceea ce *înseta* [*să facă*].

Și să cunoască dar [acum], fiecare dintre noi, dorința cea nespusă, bunătatea cea negrăită, mila cea bogată și dragostea cea desăvârșită a iubitorului de oameni Dumnezeu, adică *setea* cu care a primit – nu pentru Sine, ci pentru noi, viermii cei lepădați – atâtea osteneli, dureri, patimi și moarte.

---

[40] Fără să considere că sunt *rușinoase* suferințele Sale pentru mântuirea noastră.

[41] În LXX este *Rahil* [Ραχηλ].

Iar noi, acum, cum să nu primim pentru dragostea Lui și pentru binele pe care ni l-a făcut, măcar *o scârbă* [o durere/ o întristare] cât de mică?

Însă, după ce a vorbit cu aceștia [doi], Moisi[s] și Ilie pregătindu-se să plece, Petru, pentru ca să nu se lipsească de *o frumusețe* și de *o dulceață strălucitoare* ca aceasta, zise: „Doamne, bine este nouă a fi aici [Κύριε, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι]; dacă voiești, să facem aici trei corturi[42], Ție unul și lui Moisis unul și unul lui Ilias [εἰ θέλεις, ποιήσωμεν ὧδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν, καὶ Μωσῇ μίαν, καὶ μίαν Ἠλίᾳ]" [Mt. 17, 4, BYZ], neștiind ce zice.

Căci [de] niciun lucru omenesc nu-și aducea aminte.

Nici de mâncare, nici de băutură, nici de viață, nici de moarte...

[Căci] uitase de toate lucrurile...

Încă și de sine uitase.

Căci atunci era ca *un beat* de dragostea acelei frumuseți.

Numai de ea înseta.

Numai pe ea o dorea.

Și numai în acea petrecere [comuniune] dorea să fie.

De aceea, dacă *luăm seama* la vorba și la dorința lui Petru, aflăm că ele *se supun* voii dumnezeiești.

Căci el a zis: „de vei vrea, să facem aici trei colibe". Adică, de vei binevoi[43].

După aceasta se zice [în Evanghelie]: „Încă grăind el, iată!, nor luminos [νεφέλη φωτεινὴ] i-a umbrit pe ei. Și, iată!, glas din nor, zicând: *Acesta*

---

[42] Sfântul Antim a tradus pe σκηνάς prin *colibe*. De aici diferențele de comentariu.

[43] În text: *de vei nărăvi*.

este Fiul Meu Cel iubit, în[tru] Care bine am voit, pe acesta să-L ascultați [Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός Μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾯ εὐδόκησα· Αὐτοῦ ἀκούετε]!" [Mt. 17, 5, BYZ]. Adică: „Și tot cel ce dorește ca să-Mi placă Mie prin credință și prin dragoste, *să fie una* cu El. Căci așa, cu El și prin El, să fie plăcut Mie. Și pe Acesta să-L ascultați, căci El vă va deschide vouă calea mântuirii și prin Cruce vă va face scară spre Împărăția cerului. Pe Acesta să-L ascultați, căci El este Calea și Viața și Dreptatea, El este Cuvântul Meu și Înțelepciunea Mea.

Pe El, așadar, să-L ascultați și nu lumea! Nici înșelăciunile șarpelui[44] celui de demult[45], nici îndemnurile trupului[46], nici cuvintele fariseului[, ci doar pe El]. Socotiți strălucirea și mărirea luminii care era întru El și în Moisi[s] și în Ilie [, cât și celelalte] minuni, toate câte ați văzut ca *mărturie*!".

Și iarăși se spune [în Evanghelie], că auzind Ucenicii [glasul Tatălui], au căzut pe fața lor și s-au temut foarte [Mt. 17, 6].

Însă, dacă a adus cuvântul acesta dulce și mângâietor al lui Dumnezeu atâta frică, ce va face groaza [înspăimântarea] Judecătorului[47]?

De îngrozește așa [de mult] îndemnul de *a ține Legea*, ce se va petrece însă, atunci când *va lua seama* la lenevirea celor care *nu au împlinit* Legea? Și oare pentru ce, la o veselie ca aceasta, întru care Domnul vrea *să arate* mărirea și frumusețea Sa, a adus [peste] Ucenicii Săi această frică? Cu adevărat nu este altul [motivul], fără numai acela de a ne

---

[44] Ale Satanei.

[45] Care, din vechime, i-a înșelat pe oameni.

[46] Dorințele sexuale.

[47] Înspăimântarea pe care Judecătorul lumii *o va aduce* tuturor la judecata Sa.

învăța pe noi ce este scris în Psalmul al 2-lea: „slujiți Domnului cu frică și vă bucurați Lui cu cutremur" [Ps. 2, 11].

Că[ci] se cuvine omului a se bucura de o bunătate mare și a se teme și a se cutremura de o slavă mare.

Căci se cuvine, drept aceea, ca pe acestea doua [să le îmbinăm] întotdeauna în toate laudele și măririle pe care I le aducem lui Dumnezeu. Căci trebuie să le avem pe ambele și astfel să cerem ajutorul și mila Lui cea bogată. Căci fără mila Lui nu vom putea face nimic spre mântuirea sufletelor noastre. Că[ci] [El] Însuși, cu gura Lui cea nemincinoasă, a zis: „Fără de Mine nu puteți face nimic" [In. 15, 5].

Și de vreme ce fără El nu putem [face] nimic, [atunci] Lui trebuie să-I zicem cu căldură, din adâncul inimii, să ne miluiască după mila Sa cea mare și după mulțimea îndurărilor Sale.

Și să ne descopere ochii sufletului și ai trupului, ca să putem pricepe [înțelege] minunile Sale.

[Căci El poate] să scoată din trupurile noastre, acestea, de carne, inimile cele de piatră, și să ne dea inimă de trup [II Cor. 3, 3], ca să ne temem de El și să ne rușinăm de poruncile Lui.

[Și] El *să ne lumineze* inimile noastre, ca și pe ale Apostolilor.

Să ne întărească de-a pururea asupra [împotriva] vrăjmașilor noștri celor văzuți și nevăzuți, să ne îndrepteze pe calea poruncilor Sale și să ne dea sfârșit bun, ca de-a pururea să fie mărit și preaslăvit[48] în vecii vecilor. Amin.

---

[48] În text: *proslăvit*.

Cazanie la adormirea Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu

Dorința și dragostea pe care le văd la această cinstită și sfântă adunare mă îndeamnă [să vorbesc], chiar dacă nu știu să vorbesc. Chiar dacă predica mea nu este niciodată vrednică să îndulcească, în vreun fel, auzul ascultătorilor [mei]. Însă, așa cum Domnul Hristos, cu bogăția harului Său, a săturat cu 5 pâini 5.000 de suflete și a îndreptat astfel sărăcia și neputința Ucenicilor Săi, Același [va înmulți harul Său] și înaintea dragostei voastre, prin intermediul vorbelor mele, cele lipsite de oratorie, pentru ca să vă întindă vouă *masă duhovnicească*.

Și de multe ori am cugetat la faptul ca să aflu *ceva nou* [despre Maica lui Dumnezeu] și pe care să îl rostesc *în cinstea* și *spre lauda* Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu și Pururea Fecioarei Maria, însă n-am putut să aflu nimic.

Și nu pentru că nu există cuvinte prea multe [ca să vorbesc despre ea] și nici multe idei pe care să le spun întru lauda și cinstirea ei. Ci pentru că mintea mea, fiind *tulburată* de norul neștiinței și, cu atât mai mult, fiind *întunecată* de înțelegerea darurilor ei dumnezeiești și prealuminate, acestea mă fac să îmi arăt nevrednica și neștiința de care sufăr.

Căci atâta timp cât cei învățați și plini de daruri dumnezeiești stau și *se minunează* de slava ei, ce voi face eu [în această situație], cel care sunt *neînvățat* și *departe* de toate bunătățile [dumnezeiești]?

Din acest motiv, nu mai cercetez nimic despre *înălțimea* fecioriei sale. Căci la ea cu anevoie se suie

gândurile omenești. [Nu mai cercetez nimic nici despre] *adâncimea* darurilor sale [dumnezeiești]. Căci ele nu se pot vedea lesne nici cu ochi îngerești.

Ci ne oprim la *titlul* care i s-a dat ei, de către Părintele Cel fără de început și Dumnezeul Cel veșnic, mai înainte de toți vecii, prin mijlocirea Îngerului Gavriil. Iar acela – cât și eu – cu cucernicie și cu frică l-a spus, întru lauda și cinstea ei: „Bucură-te, ceea ce ești plină de har! Domnul este cu tine [Χαῖρε, κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ]" [Lc. 1, 28, BYZ]. Iar titlu mai mare și mai plin de laudă și mai de cinste nu s-a dat nimănui, în veci. Nici nu se va mai da cuiva, vreodată. Ci s-a dat *numai ei*.

Căci numai ea *a aflat har* înaintea lui Dumnezeu, cum nu a mai aflat nicio alta vreodată, așa după cum i-a mărturisit și Îngerul. Iar dacă există și vreun *neîncrezător*, care să spună că aceste cuvinte nu s-au spus *în acest sens*, ci *în altul*, și că au fost spuse către mai mulți, [atunci lui îi spunem acest lucru]: că acest mod de a vorbi *se regăsește* în mai multe locuri ale Sfintei Scripturi.

Și, mai întâi de toate, în cap. al 4-lea din *Facerea*, unde s-a spus despre Abel: „Și *a privit* Dumnezeu peste Abel și peste darurilor lui [καὶ *ἐπεῖδεν* ὁ Θεὸς ἐπὶ Αβελ καὶ ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτου]" [Fac. 4, 4, LXX]. Apoi, despre Enoh s-a zis: „Și *a bineplăcut* Enoh lui Dumnezeu și nu se mai afla, că[ci] Dumnezeu l-a mutat pe el [καὶ *εὐηρέστησεν* Ενωχ τῷ Θεῷ καὶ οὐχ ηὑρίσκετο ὅτι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ Θεός]" [Fac. 5, 24, LXX]. Iar despre Noe: „Iar Noe *a aflat har* înaintea Domnului Dumnezeu [Νωε δὲ *εὗρεν χάριν* ἐναντίον Κυρίου τοῦ Θεοῦ]" [Fac. 6, 8, LXX] și l-a păzit [pe el] de potop. Iar despre Avraam: „Și a crezut Avram lui Dumnezeu și i s-a socotit lui întru dreptate [καὶ ἐπίστευσεν Αβραμ τῷ θεῷ καὶ

ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην]” [Fac. 15, 6, LXX/ Rom. 4, 3, BYZ] și l-a făcut „*Părinte* al multor neamuri [Πατέρα πολλῶν ἐθνῶν]” [Fac. 17, 4, LXX/ Rom 4, 17, BYZ]. Iar despre Iosif: „Domnul era cu Iosif [ἦν Κύριος μετὰ Ιωσηφ]” [Fac. 39, 2, LXX] și a vărsat asupra lui milă și i-a dat lui har. Iar despre Moise s-a zis: „Și cuvântul acesta al tău, pe care l-ai spus, îl voi face [αὶ τοῦτόν σοι τὸν λόγον ὃν εἴρηκας ποιήσω], căci ai aflat har înaintea Mea și te știu pe tine mai mult decât pe toți [εὕρηκας γὰρ χάριν ἐνώπιόν Μου καὶ οἶδά σε παρὰ πάντας]” [Ieș. 33, 17]. Iar despre David s-a zis: „Aflat-am pe David, al lui Iesse, bărbat după inima Mea, care va face toate voile Mele [Εὗρον Δαυὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαί, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν Μου, ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά Μου]” [I Sam. 13, 14, LXX/ F. Ap. 13, 22, BYZ].

Și pentru ca să nu mai lungesc cuvântul [în această chestiune, spun că] tuturor Prorocilor și tuturor Sfinților, atât celor de dinainte de Lege cât și celor de după Lege[49], li s-au spus cuvinte de bucurie [de către Domnul], prin mijlocirea Îngerilor [Lui] și li s-au dat har și milă de la Dumnezeu, dar în mod acoperit/ tainic.

Însă Sfintei Fecioare [Maria] i s-a dat cuvântul bucuriei celei adevărate, care e mai presus decât toată mintea. [Pentru că a primit] slava și cinstea cea mai înveselitoare, covârșind pe toți [Sfinții în ceea ce privește] harul și mila [primite de la Dumnezeu]. [Căci ei i s-a spus]: „Bucură-te, ceea ce ești plină de har! Domnul este cu tine”.

Și nu numai pentru bucuria aceasta, care i s-a dat, este fericită de toate neamurile, ci și pentru numele ei cel preacinstit, care i-a fost dăruit. Pentru că ea se numește *Mariam*.

---

[49] Legea Sfântului Moisis.

Și precum numele Fiului ei este mai presus decât tot numele – după cum spune Fericitul Pavel: „Și i-a dăruit Lui nume, [care este] mai presus de tot numele [καὶ ἐχαρίσατο Αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα]” [Filip. 2, 9, BYZ] – tot la fel și numele ei este mai presus de tot numele, după cel al lui Iisus.

Și precum întru numele lui Iisus se pleacă tot genunchiul, al celor cerești și al celor pământești și al celor de sub bezne[50] [Filip. 2, 10], tot la fel este [cinstit] și al ei. [Pentru că ea este], în cer, mai cinstită decât Heruvimii și mai slăvită fără de asemănare decât Serafimii și, pe pământ, e mai închinată și mai fericită decât orice împărăteasă a lumii, de către toți credincioșii pământului, pe când, sub bezne, e mai puternică și mai înfricoșătoare asupra dracilor decât toți Sfinții.

Căci, în numele de *Mariam*, după a mea modestă înțelegere, se cuprind trei lucruri:

1. numele fiind format din trei silabe, el ne indică faptul că ea a născut o persoană a Sfintei Treimi, adică pe Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu;

2. fiecare silabă a numelui ei având câte două litere, acest lucru ne dă să înțelegem *cele două firi* ale lui Hristos, dumnezeiască și omenească;

3. cuvântul având 6 litere, prin ele înțelegem 6 taine mari și mai presus de fire: Bunavestire, Nașterea, Botezul, Moartea pe Cruce, Învierea și Înălțarea [Domnului] la ceruri.

[Căci odată] cu Bunavestire s-a descoperit taina cea din veac ascunsă. Prin nașterea Sa s-a împăcat *cerul* cu *pământul*. Adică *Dumnezeu* cu *omul*. Prin Botez ne-am îmbrăcat cu *haina nestricăciunii*[51]. Prin moartea Sa ni s-a dat viața

---

[50] Din Iad.

[51] Adică *cu slava* lui Dumnezeu.

[dumnezeiască]. Prin învierea Lui ni s-a dat bucuria [dumnezeiască]. Și prin înălțarea Sa la ceruri și prin șederea de-a dreapta lui Dumnezeu Tatăl [și firea noastră a fost introdusă în sânul Treimii].

De aceea și în cuvintele de bucurie ale Îngerului, [adică în cuvintele]: „Bucură-te, ceea ce ești plină de har! Domnul este cu tine”, noi înțelegem numele Preasfintei Treimi. Căci prin cuvântul „bucură-te”, noi Îl înțelegem pe Fiul, Care este toată bucuria lumii. Iar prin sintagma: „plină de har”, noi Îl înțelegem pe Sfântul Duh, prin Care se dau toate darurile [dumnezeiești]. Pe când, prin sintagma: „Domnul este cu tine”, noi Îl înțelegem pe Tatăl, pentru că El este Domnul a toate, al tuturor celor văzute și nevăzute.

Dumnezeu însă, Care numai cu un cuvânt a făcut și a zidit toate lucrurile cele văzute și nevăzute, poate, cu adevărat, să facă stele mai luminoase decât cele care strălucesc pe cer. Și o lună mult mai ingenioasă decât aceea care ne povățuiește noaptea. Și un soare și mai strălucitor, și mai luminat decât acesta de acum, care [și așa] stinge cu lumina sa toate celelalte lumini.

[Dar ar fi putut face] și ceruri mai mari și [mult] mai largi în cuprinsul lor. Și păsări cu glasuri și mai dulci. Și flori cu și mai multe mirosuri. Și copaci mai înalți și mai roditori [decât cei de acum].

[Ar fi putut face] vânturi mai sănătoase și văzduhuri mult mai folositoare [omului și vieții în general]. Și mai multe animale sălbatice și de mai multe feluri.

[Dar Dumnezeu ar fi putut face] și mai multe lumi [în comparație] cu aceasta în care locuim acum. Căci El poate să construiască, ca mărime și ca

mod de existență, lucruri și mai minunate [decât cele pe care le-a creat].

Însă Dumnezeu nu va putea să facă niciodată, deși este Preaputernic, o zidire care *să o întreacă în vrednicie* pe Maica lui Dumnezeu. Pentru că, așa cum nu e cu putință ca cineva *să gândească* o ființă mai cuvioasă și mai înaltă decât Dumnezeirea, tot așa nu există vreo zidire care *să o întreacă* [în sfințenie] pe cea care L-a născut pe Dumnezeul Care s-a făcut om.

Căci Dumnezeu *a ales*-o pe ea! [A ales-o] mai înainte decât toată zidirea, pentru ca să-I fie *locaș vrednic*, așa după cum a spus David: „Aceasta este odihna Mea în vecii vecilor și întru ea voi locui, pentru că am ales-o”[52] [Ps. 131, 14] pe ea.

Căci, cu adevărat, ea este aleasă ca soarele. Pentru că este încununată cu toate razele darurilor dumnezeiești și strălucește mai mult decât celelalte lumini ale cerului.

Ea este aleasă și frumoasă ca luna. Căci, cu lumina sfințeniei sale, ea stinge celelalte stele. Iar pentru marea și minunate ei strălucire este cinstită ca o Împărătească de toată mulțimea stelelor celor de taină[53].

Este aleasă ca revărsatul zorilor. Pentru că ea a izgonit noaptea și toată întunecimea păcatului și a adus în lume ziua cea purtătoare de viață.

---

[52] Sfântul Antim a adaptat textul pentru ca *să se potrivească* Maicii Domnului. Pentru că în Ps. 138 e vorba despre locuința Lui, Sionul. Iar textul, în LXX, e următorul: „Aceasta [este] odihna Mea întru veacul veacului, aici voi locui, că l-am ales pe el”.

[53] Pentru că *stelele cele tainice* sunt *Sfinții* lui Dumnezeu, care cu toții o laudă și o cinstesc pe Maica lui Dumnezeu ca pe Împărăteasa lumii.

[Maica lui Dumnezeu] este aleasă! Pentru că ea este un izvor, care ne aduce nouă apa cereștilor bunătăți. Căci cu apa ei adapă Sfânta Biserică și tot sufletul creștinesc.

Este aleasă [Maica Domnului]! Pentru că este aidoma chiparosului, care covârșește cerurile cu înălțimea sa și prin mirosul ei, cel firesc, s-a arătat a fi departe de toată stricăciunea.

Este aleasă [Maica Domnului]! Pentru că este aidoma crinului. Căci, deși a născut în mijlocul mărăcinilor acestei lumi, ea nu și-a pierdut niciodată podoaba curăției ei.

Este aleasă [Maica Domnului]! Pentru că este un nor [duhovnicesc], care nu a fost ispitit niciodată de povara păcatului.

Este aleasă [Maica Domnului]! Pentru că a fost Fecioară mai înainte de naștere, a fost Fecioară în timpul nașterii și a rămas Fecioară și după naștere. Căci ea este o adâncime neînțeleasă a bunătăților [duhovnicești] și o icoană însuflețită a frumuseților celor cerești.

Este *o grădină încuiată*. Pentru că din ea a răsărit *Floarea cea neveștejită*, [Hristos Domnul]. Și este *fântână pecetluită*. Pentru că din ea a curs Izvorul vieții, Hristos.

Pe ea a văzut-o Moisis în Muntele Sina, ca pe *un rug aprins*, care nu se mistuia [Ieș. 3, 2].

Pe ea a văzut-o Aaron, ca pe *un toiag înflorit* și plin de roadă [Num. 17, 23, LXX].

Pe ea a văzut-o Iacov, ca pe *o scară întărită*, din pământ până în cer, pe care Îngerii lui Dumnezeu se suiau și se pogorau [Fac. 28, 12].

Pe ea a văzut-o Iezechiil ca pe *o ușă încuiată*, prin care nimeni nu a trecut [Iez. 44, 2].

Pe ea a văzut-o Ghedeon [Γεδεων] ca pe *o lână* [Jud. 6, 38].

Pe ea a văzut-o Amvacum [Αμβακουμ] ca pe *o dumbravă umbroasă* [Amv. 3, 3, LXX].

Pe ea a văzut-o Daniil [Δανιήλ] ca pe *un munte* [Dan. 2, 34, LXX].

Pe ea a văzut-o Salomon [Σαλωμών] ca pe *un pat* [Cânt. Cânt. 3, 7, LXX].

Iar aceasta, astăzi, se mută de pe pământ la cer! Lasă întristarea [de aici] și se duce la bucurie. Le lasă pe cele de jos și le primește pe cele de sus. Le lasă pe cele stricăcioase și le câștigă pe cele nemuritoare și veșnice.

[Căci] astăzi își dă sufletul ei cel preasfânt în mâinile Fiului ei. Și trupul ei cel cinstit e dus spre îngropare, în satul Ghetsimani [Γεθσημανῆ], cu cântări îngerești și apostolice.

[Iar] astăzi cerul își întinde sânurile sale și o primește pe aceea care L-a născut pe Acela, pe Care nu-L încape toată zidirea.

Astăzi se minunează toate Puterile cele cerești și spun una către alta: „Cine este aceasta, care se urcă din *pustiu*, adică de pe *pământ*, la cer? Cine este aceasta care se arată ca zorile, care e frumoasă ca luna și e ca soarele de aleasă? Cine este aceasta care se suie de pe pământ în cer, fiind cu totul albă, înflorită și care nu are nicio pată?".

„Ridicați porțile voastre", spun Cetele cele Îngerești una către alta, „și primiți-o, cu cântări de laude, pe Împărăteasa cerului și a pământului, care vine să locuiască de-a dreapta Împăratului Dumnezeu".

Care, după cum spune David, este îmbrăcată cu îmbrăcăminte de aur, împistrită [Ps. 44, 10, LXX]. Căci ea este cea care a împăcat cerul cu pământul și

pe Dumnezeu cu omul. Aceasta este bucuria celor Drepți și nădejdea păcătoșilor.

Așadar și noi să o cântăm și să o lăudăm pe aceasta. Căci cu toții trebuie [să o lăudăm] cu dragoste, cu cucernicie, cu inimă curată și cu cântări de laudă. [Pentru că ea este] Maica lui Dumnezeu.

[De aceea,] să prăznuim cu bucurie sufletească adormirea ei!

Căci, o, Maică Fecioară, acest popor, care stă înaintea slavei tale, văzând înălțimea curăției tale și cunoscându-și nevrednicia și smerenia sa, nu îndrăznește, fără un mijlocitor, ca să îți aducă datorata închinare și mulțumire, pentru multele binefaceri [pe care le-ai vărsat în viața lui]! [Căci oamenii acestui popor] se roagă să te milostivești [mereu] asupra lor.

De aceea, eu, nevrednicul și mult păcătosul robul tău, fiindu-le *Părinte sufletesc*, rânduit de Fiul tău, prin mijlocirea mea se roagă cu toții [către tine]. [Se roagă] cu căldură, din adâncul inimii [lor], zicând [către tine]:

Stăpână, de Dumnezeu Născătoare, Împărăteasa cerului și a pământului, cinstea și slava creștinilor, ceea ce ești mai înaltă decât cerurile și mai curată decât soarele, Fecioară prealăudată, nădejdea celor păcătoși și liniștea celor bătuți de valurile păcatelor, caută asupra poporului tău! Vezi moștenirea ta! Nu ne lăsa pe noi, păcătoșii, ci ne păzește și ne mântuiește de vicleșugurile diavolului, pentru că ne-au împresurat scârbele/ întristările, nevoile, răutățile și necazurile.

Dă-ne *mână de ajutor*, Fecioară, că [altfel] pierim! Îndură-te de noi, căci pe tine te avem ajutătoare și la tine nădăjduim! Căci [credem că] prin rugăciunile tale cele preaputernice și nebiruite,

poți să îmblânzești pe Fiul tău asupra noastră, ca [astfel] să-și întoarcă spre noi mila Sa cea bogată. Și încă roagă-L cu căldură, [Maica lui Dumnezeu], ca să dea putere, dintru înălțimea locașului Său, și prealuminatului nostru domn, pe care purtarea Sa de grijă l-a ales și l-a pus peste acest popor, pentru ca el să poată chivernisi, cu înțelepciune întreagă, această turmă care i-a fost încredințată, întru mulți ani luminați, cu fericită sănătate, [ca astfel să poată] să o apere de lupii cei văzuți și nevăzuți.

[Totodată] să păzească și întreaga cinstită boierime de toate primejdiile și de toate vicleșugurile vicleanului și să îi dea dragoste, unitate, spor și ajutor întru toate.

Și să ne învrednicească pe toți, de obște, ca să trăim, în toată viața noastră, în mod cinstit, curat, fără de prihană. Ca [astfel], cu o gură și cu o inimă pe dânsa de-a pururea să o mărim și așa să-i zicem: „Bucură-te, ceea ce ești plină de har! Domnul este cu tine”. [Amin!]

Cuvânt de învățătură la *Duminica Vameșului*

Dorința cea mare și dragostea cea curată și, cu precădere, datoria părintească pe care o am față de dragostea voastră, m-au îndemnat astăzi să vin aici. [Să vin] și să vă cercetez duhovnicește. De vreme ce, Dumnezeu, ca pe un nevrednic, m-a rânduit să vă fiu *păstor* și *părinte duhovnicesc* și *învățător* în lucrurile care sunt spre folosul mântuirii sufletelor voastre.

Pentru care lucru aveți datorie, cu toții, de la mic și până la mare, să mă ascultați în cele în care vă învăț de bine și de folos. Căci această ascultare nu o faceți față de mine, ci față de Hristos. Care, în capitolul al 10-lea de la Luca, a spus: „Cel care vă ascultă pe voi, pe Mine mă ascultă; și cel care se leapădă de voi, de Mine se leapădă" [Lc. 10. 16, BYZ].

La fel spune și Fericitul Pavel în capitolul al 13-lea al *Epistolei către Evrei*: Fraților, „încredeți-vă povățuitorilor voștri și vă supuneți [lor]! Căci ei priveghează [ἀγρυπνοῦσιν] pentru sufletele voastre, ca să vă dea cuvânt. Ca, aceasta să o facă cu bucurie, și nu suspinând. Căci nu vă e de folos vouă aceasta" [Evr. 13, 17, BYZ].

De aceea nu am pregetat, nici nu m-am lenevit să-mi fac datoria, [așa] după [cum este] porunca Stăpânului și Învățătorului nostru Hristos. Căruia mă rog să îmi dea putere ca să vă pot spune cele de folos. De aceea, vă poftesc să mă ascultați!

După cum un om gospodar, vrând să semene grâu curat în holda lui, își dă multă străduință să-l cearnă și să-l curețe de neghină și de alte [impurități], tot la fel și Sfinții noștri Părinți s-au străduit

mult și au cernut cu ciurul chibzuinței toată Sfânta Scriptură și au ales, aidoma unui grâu curat, din toate bunătățile ei aceste trei mari bunătăți: credința, nădejdea și dragostea. [Și pe ele] le-au semănat în *holda* Sfintei Biserici, adică în *adunarea* și în *inimile* celor credincioși.

[De aceea], fiecare creștin [în parte], are datoria de *a le ține* și de *a le face*. Căci fără aceste trei bunătăți nu este cu putință, în niciun fel, să se mântuiască creștinul. Și oricine ar vrea să spună altceva, [trebuie să știe] că acestea sunt temeliile Creștinătății. Căci precum nu poate să trăiască cineva pe pământ fără hrană trupească și fără îmbrăcăminte și fără somn, tot la fel nu poate trăi fără aceste trei bunătăți, care sunt, așa cum am spus mai sus, credința, nădejdea și dragostea.

Și, mai întâi, voi spune câteva cuvinte despre nădejde și despre dragoste, după care, în cele din urmă, voi vorbi, pe larg, despre credință.

Nădejdea este *o îndrăzneală adevărată* către Dumnezeu, dăruită, *din strălucire dumnezeiască*[54], în inima omului. Pentru ca omul *să nu deznădăjduiască* niciodată de harul lui Dumnezeu, ci să fie *încredințat* de faptul că va lua, prin pocăință, iertarea păcatelor și orice altă cerere, trecătoare sau veșnică.

Iar nădejdea este de două feluri: *bună* sau *rea*. Și este *bună*, când omul nădăjduiește la Dumnezeu să se mântuiască și astfel în cele bune [dorește] să petreacă. Căci [astfel] nici nu se ostenește și nici nu cheltuie ceva. După cum spune David: „Dar pe cel care nădăjduiește în Domnul mila îl va înconjura” [Ps. 31, 10, LXX].

---

[54] Dobândită ca urmare a unei vederi extatice.

Rea este [însă nădejdea, atunci] când cineva nădăjduiește la vreun om ca să-i facă bine. Sau se folosește de lucrurile cele trecătoare ale lumii acesteia. Iar această nădejde este *mincinoasă* și *deșartă*, așa cum a spus tot David: „Nu vă nădăjduiți spre boieri, spre fiii oamenilor, la care nu este mântuire" [Ps. 145, 3][55]. La fel spune și Salomon [Ieremias]: „Blestemat să fie tot cel care nădăjduiește spre om" [Ier. 17, 5][56].

Însă dragostea este o *unire a multora* într-una. Și *cale* către Dumnezeu. Și *împlinire* a tuturor bunătăților. Lucru pe care îl adeverește și Fericitul Pavel în capitolul al 13-lea de la [I] Cor, spunând că dragostea este *mai mare* [μείζων] decât credința și decât nădejdea [I Cor. 13, 13].

Iar [dragostea] este și ea de 3 feluri: una *dumnezeiască*, alta *firească* și alta *pătimitoare* și *rea*.

Dragostea dumnezeiască e aceea despre care se vorbește în *A doua lege* [Deuteronom], la cap. 6: „Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău"...i proci [și celelalte][Deut. 6, 5][57].

Iar [dragostea] *firească* este aceea în care părinții își iubesc fiii și fiii își iubesc părinții și își iubește fiecare pe ruda sa și pe prietenul său.

Iar despre dragostea cea *pătimitoare* și *rea* nu vom spune nimic. Pentru că fiecare om înțelept și temător de Dumnezeu cunoaște că ea nu e bună. Și

---

[55] În LXX avem: „Nu vă încredeți în conducători și în fiii oamenilor, [întru] care nu este mântuire!".

[56] În LXX: „Blestemat [este] omul, care are nădejdea [lui] în om [ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος ὃς τὴν ἐλπίδα ἔχει ἐπ᾽ ἄνθρωπον]".

[57] În LXX, versetul începe astfel: „Și *vei iubi* pe Domnul Dumnezeul tău [καὶ *ἀγαπήσεις* Κύριον τὸν Θεόν σου]...".

pentru aceasta nici nu o aducem în discuție, pentru ca să nu ne spurcăm auzul.

Credința este *ființa celor nădăjduite* [ἐλπιζομένων ὑπόστασις] și *dovada lucrurilor care nu se văd* [πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων] [Evr. 11, 1, BYZ]. Și după cum spune [tot] Apostolul Pavel: „fără credință nimeni nu poate să se mântuiască” [Evr. 11, 6][58]. Lucru pe care îl vedem la toți Sfinții și la toți Drepții de dinainte de Lege sau de după Lege. Căci pentru credința lor cea dreaptă, ei au aflat har înaintea lui Dumnezeu și au făcut minuni mari și peste fire, făcându-se de folos și lor și altora. De aceea, ochii lui Dumnezeu erau pururea deasupra lor și asculta rugăciunile lor cu urechile Sale, după cum spune David [Ps. 33, 16, LXX].

La fel vedem și în Sfânta Evanghelie, în multe locuri, că cei care mergeau cu credință la Domnul Hristos, auzeau [acestea] din gura Lui: „După credința voastră să vi se facă vouă!”. Și îndată se tămăduiau, indiferent ce boală ar fi avut.

Și [în această problemă] îl putem lua drept exemplu și pe vameșul pomenit astăzi. Căci în Sfânta Evanghelie [de azi] se spune că *își bătea pieptul* și *zicea cu credință*: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului [Ὁ θεός, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ]!” [Lc. 18, 13, BYZ].

Însă noi, cei care ne numim *creștini*, prin ce *fapte bune* credeți că ne vom putea arăta creștinătatea și evlavia pe care le avem, pentru ca să ne distingem de neamurile pe care noi le considerăm *păgâne*? Căci de vom spune: *prin credință*, atunci ne

---

[58] Avem o *rescriere* a textului din partea Sfântului Antim. *Cf.* BYZ, avem următorul text: „Și, fără credință, [este cu] neputință să bineplăcem [χωρὶς δὲ πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστῆσαι] [lui Dumnezeu]”.

înșelăm [pe noi înșine]. Pentru că credință nu avem. Căci de am avea credință, atunci L-am iubi pe Dumnezeu și am păzi cuvintele Lui și am face, după puterea noastră, poruncile Lui. Căci așa ne spune El, în al 14-lea capitol de la *Ioan*: „De Mă iubește cineva, va păzi cuvântul Meu" [In. 14, 23][59].

Însă noi, în loc să Îl iubim și să păzim cuvintele Lui, Îl înjurăm. Și Îi ținem cuvintele de râs și de batjocură, ca și când ar fi niște *basme*. Iar dacă mă întrebați în ce fel *Îl înjurăm*, am să vă spun. [Căci atunci] când îl înjurăm pe cineva de *Lege*, Îl înjurăm pe Dumnezeu.

Căci, așa cum v-am spus mai sus, credința e doar una și toți oamenii cred în Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este Legea și Făcătorul Legii. Iar când înjurăm Legea, Îl înjurăm pe Dumnezeu și prin aceasta arătăm că nu avem credință.

Iar de vom spune: [ne definim] *prin nădejde* și prin aceea ne deosebim de păgâni, atunci nici nădejde nu avem. Căci dacă am avea credință, am avea și nădejde. Căci, așa cum v-am spus mai sus, trebuie, mai întâi, ca cineva să creadă în Dumnezeu, apoi să nădăjduiască în El.

Dacă vom spune: [ne definim] *prin dragoste* și prin aceasta arătăm că suntem *altfel* decât păgânii, Ioan ne spune: „De va zice cineva că iubește pe Dumnezeu și pe fratele său îl urăște, este mincinos. Căci de vreme ce nu îl iubește pe fratele lui, pe care îl vede, cum Îl va iubi pe Dumnezeu pe Care nu Îl vede?" [I In. 4, 20][60].

---

[59] În BYZ, textul e următorul: „Dacă cineva are să Mă iubească pe Mine, cuvântul Meu va păzi".

[60] În BYZ, textul e astfel: „Dacă cineva are să spună că: <Îl iubesc pe Dumnezeu> și pe fratele lui are să-l urască, mincinos este. Căci cel [care este] neiubind pe fratele lui,

Și iată, așadar, că atâta timp cât nu avem dragoste între noi și nu dorim binele unul altuia, după porunca lui Dumnezeu, nu avem nici credință, nici nădejde și nici dragoste. Și suntem *mai răi* – să mă iertați [pentru această remarcă]! – decât păgânii...

Căci spune Apostolul Pavel: „Neamurile [păgâne] n-au lege și fac ale Legii” [Rom. 2, 14][61]. Iar noi, având Lege, facem mereu [fapte] împotriva Legii și suntem mai păcătoși decât toate neamurile și decât toate limbile [pământului].

Și puteți să cunoașteți acest lucru, că este așa [după] cum spun, [din înjurăturile noastre]. Căci ce neam *mai înjură* ca noi de Lege, de Cruce, de Împărtășanie, de morți, de pomană, de lumânare, de suflet, de mormânt, de colivă, de prescuri, de Spovedanie, de Botez, de Cununie și de toate Tainele Sfintei Biserici?! [Cine mai face asta], așa cum ne ocărâm și ne batjocorim noi Legea?!! Cine dintre păgâni face aidoma nouă sau își mai batjocorește astfel legea?!!!

Și prin acestea toate nu înseamnă că *Îl înjurăm* pe Dumnezeu? Nu *ocărâm* prin acestea poruncile Lui?

Căci El Însuși ne-a arătat și ne-a învățat aceste [Sfinte] Taine [ale Bisericii]. Iar prin intermediul lor noi trebuie să ne curățim de păcate și să-L îmblânzim asupra noastră la întristări și nevoi.

Însă noi, dacă auzim pe cineva că înjură, cu înjurături ca cele pe care le-am înșirat adineauri, în

---

pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, cum poate a-L iubi?

[61] În BYZ: „Căci, când neamurile, cele [care nu] au lege, [din] fire au să facă cele ale legii, [ele] neavând lege, lor își sunt lege”.

loc să-l certăm și să-l înfruntăm, ca pe un om fără de minte, nouă ne pare bine și râdem. De aceea, cine are Dumnezeu, să spună dacă lucrurile acestea sunt „lucruri creștinești”.

Dar, pe lângă acestea, mai adăugăm și alte răutăți: *îi ocărâm* și *îi batem* pe părinții noștri, *îi necinstim* pe bătrâni, *îi blestemăm* pe domni și pe boieri, îi ținem de *nimic* pe arhierei, *îi bârfim* pe monahi, *îi ocărâm* pe preoți, ținem Bisericile ca pe niște *grajduri* și când mergem în ele, în loc *să ascultăm* slujbele și *să ne rugăm* lui Dumnezeu, pentru ca El să ne ierte păcatele, noi *vorbim* și *râdem* și *facem cu ochiul* unul altuia, mai rău ca la cârciumă. Nu ținem sărbătorile și praznicele [bisericești]. [Sunt] *ca o nimica* pentru noi. [Ba, mai mult], atunci facem cele mai rele lucruri, prin care îl bucurăm pe dracul, pentru că atunci [ne punem] să vindem și să cumpărăm.

Și, pe scurt, ne-am abătut cu toții din calea dreptății și ne-am netrebnicit [Ps. 13, 3], după cum spune David. Și nu mai e nimeni care să cunoască și să caute pe Domnul. Căci, fiind *orbiți* de deșertăciunile cele lumești, nu ne mai bucurăm de altceva fără numai de *lucrurile întunericului* acestui veac. Și suntem *porniți* cu toții spre răutăți, aidoma unei roți, care, atunci când pornește la vale, nu mai poate fi oprită [de nimeni]. Și suntem *cu toții* și *cu totul* ca niște dobitoace necurate, care ne tăvălim în desfătările cele spurcate și de nimic.

Și toate acestea sunt o *consecință* a necredinței noastre. Pentru că ni s-au împietrit inimile în răutăți, ca lui faraon. Și [datorită împietririi inimii noastre], umblăm ca niște cai sălbatici, fără de zăbală și fără de rușine, până vom cădea într-o prăpastie și vom pieri.

[Atunci,] cu astfel de fapte ne lăudăm [noi] că suntem *creștini*?! O, vai de capetele noastre! Și, la fel, poate credem că *ne vom mântui* doar cu creștinătatea pe care o avem. Nu! Ci, [dimpotrivă,] mai multă osândă vom lua, dacă nu ne vom pocăi și dacă nu ne vom lăsa de răutățile noastre. Căci spune Hristos: „Nu cei ce-mi zic Mie: *Doamne, Doamne*, vor intra întru Împărăția Cerului, ci cei ce fac voia Mea” [Mt. 7, 21][62].

Spuneți-mi, vă rog, – căci poate eu mi-am ieșit din fire – ce fel de *voie* a lui Hristos facem noi sau pe care *poruncă* o ținem? Căci eu nu cunosc altceva, fără numai faptul că avem un nume uscat și sec, fără de nicio faptă bună. Iar noi[, totuși,] ne mirăm, că nu ne face Dumnezeu *după voia noastră*, doar pentru faptul că ne numim *creștini*.

Însă eu cred că *e bine* că *nu ne nimicește* ca pe sodomiți. Căci [altfel] am vedea, cu ochii noștri, *depărtarea* lui Dumnezeu [de la noi] și am cunoaște că datorită *răutăților* noastre ne vin atâtea feluri de boli și atâtea feluri de moarte și alte [multe] nevoi și întristări. [Iar noi] nicidecum nu ne venim în fire, pentru ca să părăsim răutățile noastre.

Și, iată, iubiții mei, că vă spun acestea și vă învăț cu frica lui Dumnezeu. [Vă învăț] ca un *Părinte duhovnicesc* și ca un *Păstor* al vostru. [Vă învăț] să vă veniți în fire și să vă căiți de lucrurile cele necuviincioase.

Pentru că Dumnezeu este *milostiv* și *ne va ierta*, dacă va vedea întoarcerea noastră și pocăința noastră cea bună. Căci spune [El] prin gura lui Isaia:

---

[62] În BYZ: „Nu tot cel care Îmi zice Mie: *Doamne, Doamne*, va intra întru Împărăția cerurilor; ci cel care face voia Tatălui Meu, Cel [care este] în ceruri”.

„Întoarceți-vă către Mine și Mă voi întoarce și Eu către voi” [Zah. 1, 3; Mal. 3, 7/ Is. 45, 22].

Și vă poruncesc tuturor, câți vă ocupați cu vreun meșteșug și cu negustoria, din orice breaslă ați fi, ca de acum înainte să vă închideți prăvăliile și să nu vindeți și nici să nu cumpărați duminica și în sărbătorile mari, care se numesc *domnești*, în sărbătorile Maicii Domnului și ale Sfinților [prăznuiți în mod aparte]! [Să nu cumpărați nimic] nu numai de la creștini, dar nici de la turci și de la alții. Iar dacă nu faceți asta, să știți că vă voi pedepsi bisericește, după pravilă și cu dreptate, nefăcându-vă [în acest fel] nicio nenorocire.

Și mai mult [decât atât], pe cei care se vor arăta semeți și tari de cap, care nu se vor supune dreptății și poruncii bisericești, domnia îi va pedepsi. De aceea, nimeni dintre voi să nu gândească și să nu zică în inima lui: „Dar ce treabă are vlădica cu noi?! De ce nu-și vede de ale lui și se amestecă în ale noastre?!!”.

Dacă n-ați știut [asta] până acum și n-a fost nimeni să vă învețe, iată că acum veți ști [faptul] că eu *am treabă* cu toți oamenii care sunt în Țara Românească, de la cel mic și până la cel mare, de la copilul de țâță, care nu este al păgânilor[, ci al creștinilor], și cu toți cei care sunt de o lege cu noi. Căci voi, cu toții, ați fost dați *în seama mea* de către Hristos, ca să vă pasc pe voi duhovnicește, ca pe niște oi cuvântătoare. Și de gâtul meu *spânzură* sufletele voastre[63]. Pentru că de la mine vă va cere pe toți, iar nu de la alții, atâta timp cât eu vă voi fi *Păstor*.

---

[63] Semnificația *mistică* a epitrahilului preoțesc și arhieresc e aceasta: că toți cei pe care îi păstorim *atârnă* de gâtul nostru.

De aceea, mai pe scurt, căutați *să mă ascultați* dacă sunteți *creștini* și dacă vă considerați *ai lui Hristos*! Căci precum nu pot fi oile fără păstor, tot la fel nici poporul nu poate fi fără arhiereu. De aceea, cui *îi pasă* de cele sufletești, acela *aleargă* la mine ca la un *Părinte*. [Iar pe acela] îl voi vindeca cu ajutorul lui Hristos.

Dar puteți să spuneți în gândul vostru: „Noi avem nevoi grele asupra noastră și nu putem să facem tot ceea ce ne zici". Însă [și] eu cred [asta] și afirm că așa stau lucrurile! Numai că la greul vostru și eu sunt părtaș și la jugul vostru trag și eu. Însă n-am putere să zic și nici să gândesc așa [ca voi]. Pentru că așa cum cere împăratul *dări* de la noi, tot la fel ne cere și Dumnezeu *credință* și *fapte bune*.

Căci zice Hristos în *Evanghelie*: „Dați cele ale cezarului, cezarului și lui Dumnezeu pe cele ale lui Dumnezeu" [Mc. 12, 17; Lc. 20, 25][64]. Și să nu socotiți că Îi va fi *milă* lui Dumnezeu de noi, ca să ne ierte, pentru că avem nevoi – dacă nu vom face, după puterea noastră, poruncile Lui –, ci ne va băga de unde nu mai putem ieși[65]!

De aceea, să lăsăm obiceiurile cele rele și necuvioase! Căci poate astfel Se va milostivi Dumnezeu asupra noastră și ne va ierta. Pentru că El poate să ne chivernisească cu mila Lui cea bogată.

De aceea, Lui mă rog *să întipărească* și *să pecetluiască* în inimile voastre pe [toate] cele câte le-am spus, pentru ca să nu le uitați! Ci, după puterea voastră, întotdeauna să le faceți. Și cum

---

[64] Mc. 12, 17 în BYZ: „Dați cele ale Chesarului, Chesarului și cele ale lui Dumnezeu, lui Dumnezeu!".

Lc. 20, 25 în BYZ: „De aceea, dați cele ale Chesarului, Chesarului și cele ale lui Dumnezeu, lui Dumnezeu!".

[65] Adică *în Iad*.

[Dumnezeu] *îi înțelepțește* pe cei orbi și pe cei *sfărâmați* [interior] *îi îndreaptă* [Ps. 145, 8], la fel să ne îndrepte și pe noi pe calea cea dreaptă a mântuirii, ca de-a pururea să slăvim și să preaslăvim numele Lui cel sfânt și preasfânt. Amin!

Cuvânt de învățătură la *întâmpinarea [streteniia] Domnului* nostru Iisus Hristos

[Darul] de a povesti lucruri minunate este al oamenilor învățați. [Iar] a îndulci cu cuvântul auzurile ascultătorilor este darul ritorilor [oratorilor]. [Pe când faptul] de a descoperi taine mari și suprafirești este darul celor desăvârșiți în bunătăți[66]. Iar eu, neavând în mine niciunele dintre acestea, nu pot să spun nimănui cuvânt de folos.

Din acest motiv, cu multă plângere[67] îmi arăt nevrednicia [mea]. Și cel mai bine ar fi fost să tac. Însă, cunoscându-mi datoria [față de voi], și temându-mă ca nu cumva să cad în osânda slugii celei viclene, [consider] că e cuviincios, după puterea [mea], să povestesc mereu lucrurile Domnului. Căci Lui mă rog [acum pentru] ca să dezlege gângăvia limbii mele și să-mi lumineze mintea [mea], pentru ca să pot spune câteva cuvinte, întru slava Lui cea negrăită. Și vă poftesc să le ascultați!

[Așadar, faptul că] fecioria este o mare bunătate [virtute], [una] înaltă și minunată, este un lucru dovedit și înfățișat/ pus în evidență de către cei înțelepți[68]. Iar eu nu sunt vrednic să laud și să prezint toate binefacerile fecioriei. Însă, pentru că praznicul de astăzi aduce în mijlocul nostru, ca pe o cunună neveștejită, toată slava [pe care o are] fecioria, [în mod] desăvârșit și o pune [înaintea noastră], a fiilor [lui Dumnezeu], care suntem hrăniți [continuu] cu hrana cea sufletească, [aceasta]

---

[66] Al celor desăvârșiți în virtuți. Al celor plini de sfințenie.

[67] În text: *jălanie*.

[68] De oamenii Sfinți.

ne îndeamnă să spunem, după puterea [noastră], câteva cuvinte *despre feciorie*.

[Căci] astăzi se deschide/ începe sfatul Prorocilor celor dumnezeiești și semnele cele închipuite/ prefigurate de această preaslăvită zi, împreună cu sfârșitul/ împlinirea lor. [Și de aceea, eu trebuie] să le propovăduiesc adunării bisericești.

Astăzi s-a arătat sfârșitul/ împlinirea cea adevărată a sfatului celui dintru început [al Dumnezeului treimic], prin fapte care au minunat lumea.

Astăzi vedem, în mod descoperit, slava Domnului și pe cea a Sfintei Fecioare.

Astăzi, sfântul praznic de astăzi dăruie neamului omenesc bucuria cea cerească, pe care, cu dragoste, au așteptat-o toate neamurile.

[Pentru că astăzi] au trecut *cele vechi* și ne-au înflori nouă *cele noi*. [Au înflorit] cele care nu se mai învechesc.

Căci nu mai stăpânește de acum porunca cea tare a Legii, ci împărățește mila lui Dumnezeu. [Împărățește mila Lui], care pe toți îi atrage la Sine, cu mântuire și îndelungă-răbdare.

Căci ea nu [mai] pedepsește ca odinioară pe Ozias [Οζιας][69], care a îndrăznit să se atingă de cele de care nu trebuia să se atingă [II Cron. 26, 19, LXX]. Pentru că [acum], Dumnezeu, pe toți ne cheamă la Sine și frica nu mai poate să ne tulbure. [Căci El] strigă [acum], zicând: „Veniți după Mine toți cei osteniți și împovărați!” [Mt. 11, 28][70].

Și [oare] cine nu va alerga? [Căci] întru ale Sale a venit Domnul [In. 1, 11]. [Însă] nu în mod *tainic* [a

---

[69] *Cf.* LXX. În text e: *Ozan*.

[70] În BYZ: „Veniți către Mine toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi odihni pe voi [Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς]”.

venit], ci *la vedere*. [Căci] a fost adus ca *un jertfelnic* pe pământ, [a fost adus] cu slavă [la templu] de către *sicriul cel însuflețit*, adică de către Sfânta Fecioară. Și de acest sicriu [al trupului Său] s-a atins vameșul și s-a îndreptat, s-a apropiat curva și s-a făcut curată, s-a lipit cel bubos și s-a tămăduit.

Acest sicriu nu urăște pe nimeni. Nu gonește pe nimeni. Nu se scârbește de nimeni. Nici nu se ferește să dăruie cele mântuitoare, pentru că pe nimeni nu-l face părtaș stricăciunii. Pentru că Iubitorul de oameni Dumnezeu Se odihnește în el.

[Așadar,] acestea sunt darurile *cele noi* ale milei [lui Dumnezeu]. Pentru că [acum s-a petrecut] primul lucru *nou* sub soare, un lucru care nu s-a mai făcut și nici nu se va mai face. Căci ceea ce Dumnezeu rânduise, pentru multa îndurare și milostivirea pe care o are față de noi, [s-a petrecut]: a venit El Însuși și a împlinit, din iubire pentru oameni, ceea ce se cuvenea.

Din această cauză a răsunat dumnezeiasca trâmbiță, [glasul] Fericitului Pavel [Apostolul], zicând: „Au trecut cele vechi, iată toate s-au făcut noi!” [II Cor. 5, 17][71].

Fapt pentru care, ce pot să cuprind cu mintea și ce lucru vrednic pot să spun despre ziua aceasta? Căci nu pot să mă întind până acolo, până unde nu ajung, nici nu pot să vorbesc despre cele pe care nu le știu. Îmi mărturisesc nevrednicia și neputința. [Și] nu îndrăznesc să mai zic nimic. Căci fecioria Sfintei Fecioare [Maria] și ceea ce pomenim [noi] astăzi biruiesc și covârșesc puterea de înțelegere a minții omenești. Fiindcă, [pentru întreaga creație], Dumnezeu e Cel mai mare și mai slăvit. Însă Sfânta

---

[71] În BYZ: „cele vechi au trecut, iată, toate s-au făcut noi!”.

Fecioară este cea mai mare și mai cinstită [dintre Sfinții Lui]. Căci Fecioara, ca alt *cer gânditor*, ține în brațele sale pe Făcătorul cerului și al pământului, pe Fiul ei, Care este născut din Tatăl mai înainte de luceafăr [Ps. 109, 3]. Și ea Îl aduce astăzi în Biserică ca pe Cel care este Capul Bisericii [Col. 1, 18], pentru ca să-L închine Domnului, Celui ce I se închină toată făptura și I se pleacă tot genunchiul [Filip. 2, 10].

Căci, din cauza bunătății Sale cea fără de margini, El S-a supus Legii, [deși El este] Cel care a dat legea lui Moisis în muntele Horiv [Χωρηβ] [Deut. 5, 2, LXX].

[Și] se supune poruncii Cel care, numai cu porunca [Sa], a făcut toate cele văzute și nevăzute.

Se smerește Cel de care se cutremură toată zidirea.

Primește, ca un Milostiv, să fie pus în brațele Dreptului Simeon, Cel ce numai El Însuși este Drept.

Duce dar[72] la Biserică din cele care, cu toatele, sunt ale Lui. Duce dar la Biserică două păsări, Cel ce a făcut, cu un cuvânt, toată păsările în văzduh. Duce [în] dar două turturele, pentru ca să arate cele două voințe ale Sale: dumnezeiască și omenească.

Duce o pereche de turturele curate, pentru ca să îl facă pe om *pereche curată* a lui Dumnezeu. Pentru ca să le facă pe cele două *una*, pentru ca să le împreuneze pe cele vechi cu cele noi, pe cele cerești cu cele pământești, pe cele de jos cu cele de sus.

Duce [în] dar lucru curat, Cel ce numai El este curat. Pentru ca să arate că S-a născut din Maică

---

[72] În text: *poclon*.

curată. Și [pentru ca] să arate [totodată] și curăția Bisericii și pe cea a credinței.

Duce acele două păsări pentru ca preoții să facă jertfă [din ele], ca să arate, prin această jertfă [curată], cum Se va face [și Se va aduce pe Sine jertfă] Tatălui pentru noi.

[Căci] a zis Sfânta Fecioară către Simeon: „Primește, cinstite și fericite Bătrân, pe acest Prunc, Care a sărăcit de bună-voie și a Cărui bogăție nu se poate spune! Primește pe acest Prunc, Care este mai vechi decât toți vecii! Primește pe acest Prunc, pe Care Îl vezi, pe Care nici Îngerii nu-L pot vedea! Cuprinde-L cu brațele tale, pe Cel pe care întreaga lume nu poate să-L cuprindă! E adevărat: este mic de vârstă [după ceea ce se vede], însă nu se știu anii Săi. El este mic, dar este peste toate măririle mai mare. Este mic când Îl vezi, dar mare când Îl înțelegi. Acum, El este în Biserică, cu noi, dar în cer El șade pe scaunul slavei Sale și în car de Heruvimi. El se vede în chipul slugii, însă este Stăpân peste toate”.

Și luându-L Simeon în brațe, fiind mișcat de către Duhul Sfânt, a zis: „Cu adevărat, Tu ești Stăpânul a toată făptura! Tu ești Mântuitorul lumii. Tu ești Dumnezeul nostru. Pe Tine Te-am așteptat cu mult dor [pohtă]. Pe Tine Te doream. De Tine însetam. Pe Tine Te-am așteptat de atâta vreme. Ție mă închin. Pe Tine Te rog, ca Cel care ești Stăpânul vieții și al morții, să mă slobozești, acum, cu pace, din lumea aceasta și din trupul acesta stricăcios, căci Te-am văzut cu ochii mei, Mântuitorul meu!

Slobozește-mă din această viață, [ca] să merg în Iad și să spun venirea Ta în lume, [și prin această bună-vestire] să îi mângâi pe cei ticăloși și întristați, care stau în închisoare de atâția ani.

[Lasă-mă] să le spun celor amărâți bucuria, să le spun că Te-am văzut cu ochii mei și cum Te-am pipăit cu mâinile mele și cum Te-am ținut în brațe și cum ai împlinit toate ale Legii și [că] vrei să pătimești și vrei să Te lași omorât pentru mântuirea tuturor și vrei să Te pogori și în Iad, ca să ne scoți pe toți din muncă și să ne sui, împreună cu Tine, la cer și să ne faci una cu Tatăl.

Stăpâne, astfel Te rog, mângâierea și slava poporului meu, a lui Israil! [Căci Tu ești] Lumina, care Te descoperi neamurilor celor dintru întuneric. Slobozește-mă cu pace, pentru ca să măresc numele Tău cel preaslăvit!".

Acesta este, iubiții mei, praznicul Bisericii noastre de astăzi!

Acesta este sfârșitul tainelor celor vechi și începutul tainelor celor noi.

Astăzi s-au împlinit toate cele ale Legii celei vechi și încep cele ale Legii celei noi.

Și de vreme ce Hristos, Dumnezeul nostru Cel adevărat, Care este Legea și Făcătorul Legii, S-a supus Legii, [El a vrut prin aceasta] să ne arate nouă că este bine și cu dreptate *să ne supunem* Legii.

Însă noi nu-L ascultăm, ci stăm împotriva Legii și a lui Dumnezeu, ca și când El ne-ar fi *vrăjmaș de moarte*. Și din cele 10 porunci scrise în Lege, noi nu ținem niciuna.

[Căci] prima poruncă spune *să nu avem alt dumnezeu înaintea Lui*, însă noi îl avem pe mamona al nedreptății.

A doua poruncă spune *să nu luăm numele lui Dumnezeu în deșert*, iar noi îl purtăm prin gurile noastre ca pe o nimica.

A treia poruncă spune *să sfințim sâmbăta*, adică să cinstim și să ținem praznicele, iar noi

atunci facem treburile cele mai multe și lucrurile cele mai necuvioase.

A patra poruncă spune *să-i cinstim pe părinții noștri*, iar noi îi ocărâm și îi batem.

A cincea poruncă spune *să nu ucidem*, iar noi, dacă nu putem ucide cu bățul sau cu sabia, ucidem cu limba. Și dacă nu-i putem ucide pe alții, atunci ne ucidem și ne omorâm pe noi înșine, prin faptele cele rele.

A șasea poruncă spune *să nu preacurvim*, iar noi facem cele mai rele și mai spurcate [fapte], pe care nu le pot spune.

A șaptea poruncă spune *să nu furăm*, iar noi luăm cu sila, fiind de față [cei pe care îi păgubim].

A opta poruncă spune *să nu mărturisim strâmb*, iar noi jurăm cu mâinile pe Sfânta Evanghelie, pentru ca să nu ne pierdem cinstea [pe care ne-o dau oamenii], dar Îl pierdem pe Dumnezeu [prin jurământul nostru].

A noua poruncă spune *să nu poftim femeia aproapelui nostru*, iar noi facem în așa fel încât să cunoască și el acest lucru, apoi [îl amenințăm] ca să nu spună nimic, pentru că altfel *nu va fi bine* de el.

A zecea poruncă spune *să nu poftim niciun lucru străin*, pe când noi luăm tot, pentru ca omul să nu mai aibă cu ce se hrăni.

Și iată cum niciuna dintre porunci nu o ținem și nu o împlinim!

Însă, dacă va crede cineva cum că vorbele mele nu sunt adevărate, îl las pe acela în seama conștiinței sale. Și va vedea de unul singur, dacă e un om *preasfânt* și *drept* înaintea lui Dumnezeu, sau, dimpotrivă, *un nesimțitor*.

Însă Tu, Doamne, Cel ce din bunătatea Ta cea fără de margini și din multa Ta milostivire ai vrut să

iei trupul firii noastre celei slabe și ai împlinit toate cele ale Legii, îndură-Te și ne luminează și nouă mințile și inimile! Pentru ca să ne arătăm împlinitori ai Legii și ai poruncilor Tale și să ne miluiești pe noi ca un Milostiv, după mulțimea îndurărilor Tale, ca de-a pururea să mărim numele Tău cel preaslăvit. Amin!

Cuvânt de învățătură la Duminica lăsatului sec de brânză

Astăzi n-am altceva de spus înaintea dragostei voastre, prin care să vă ospătez sufletește, fără numai câteva cuvinte de învățătură. Pe care vă rog să le ascultați, cu toții, cu dragoste!

[Să le ascultați] neuitându-vă la neputința și neștiința învățăturilor mele, ci la dorința și dragostea pe care le am, întotdeauna, pentru înțeleptirea voastră.

Și, deși nu e cu putință să aveți un folos din ele, cu ajutorul lui Dumnezeu însă, [cred] că nu veți rămâne nicidecum fără de un folos [anume].

[Și, iată,] vedem în Sfânta Scriptură, la capitolul al 2-lea din *Facerea*, cum Dumnezeu i-a poruncit lui Adam ca din tot pomul care este în grădină să mănânce, însă din pomul care dă cunoașterea binelui și a răului să nu mănânce, căci în ziua în care va mânca, cu moarte va muri [Fac. 2, 16-17]!

Înțelesul acestor cuvinte este mare și adânc. Și numai învățătorilor [în cele ale teologiei] le este dat să-l tâlcuiască așa cum se cuvine. Însă eu, după puterea mea, voi zice [aici], foarte pe scurt, despre cele care cred că sunt *drepte*.

[Astfel, despre] cuvintele care spun: „din tot pomul care este în grădină spre mâncare să mănânci" [Fac. 2, 16][73], cred că nu voi greși dacă voi zice că din toată învățătura cea dreaptă și din toate cuvintele lui Dumnezeu, care sunt în grădina Sfintei Biserici a Răsăritului, aidoma unei hrane sufletești,

---

[73] În BYZ: „din tot pomul care [este] în Paradis, mâncare vei mânca [ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φάγῃ]".

trebuie să mănânce tot creștinul cu bucurie și cu dulceață.

Și ne putem încredința [de acest înțeles] și prin cuvintele lui Hristos de la Matei, din cap. 4, 4: „Nu numai cu pâine va trăi omul, ci [și] cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu [Οὐκ ἐπ᾽ ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ᾽ ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ]" [BYZ].

[Iar despre cuvintele]: „iar din pomul care dă cunoașterea binelui și a răului să nu mâncați, căci în ziua în care veți mânca cu moarte veți muri" [Fac. 2, 17][74], pot spune [că se referă la *păcat*]. Căci de păcatul care se face *cu înțelegere* [pricepere], fiecare trebuie să se ferească. Pentru că în orice zi îl vei face, cu moarte vei muri. Căci mai rea *moarte* decât aceasta nu există, ca cineva să fie *despărțit* de Dumnezeu prin păcat. Căci și I Ioan, în cap. 3, 8, spune că: „cel care face păcatul de la diavolul este, căci dintru început diavolul păcătuiește [ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστίν, ὅτι ἀπ᾽ ἀρχῆς ὁ διάβολος ἁμαρτάνει]" [BYZ].

Însă putem zice și altfel: că în toate zilele care sunt în grădina anului, pe cele care sunt rânduite spre hrana trupului, cu înțelepciune și fără vicleșug, fiecare trebuie să le mănânce. Iar postul cel hotărât pentru folosul cel sufletesc, care, după înțelegerea noastră, îl putem face *spre bine* sau *spre rău*, nimeni nu trebuie să îl strice. Căci în ce zi îl va strica cu moarte va muri. Pentru că, [dacă va strica postul,] prin aceasta *va încălca* porunca lui Dumnezeu. Iar mai rea *moarte* nu există decât *a încălca* cineva porunca lui Dumnezeu. Căci prin aceasta va fi

[74] În BYZ: „iar din pomul cunoașterii binelui și răului nu veți mânca din el, [din] care, [în] ziua când aveți să mâncați din el, [cu] moarte veți muri".

izgonit de Dumnezeu din grădina Bisericii, ca și Adam din Rai.

Și din aceste puține cuvinte pe care le-am spus până acum se poate înțelege faptul că în *tăria* mâncării pe care Dumnezeu i-a dat-o lui Adam *se adeverește* legea postului. Sau, mai bine zis, [Adam, prin post] *se încredința* de porunca lui Dumnezeu. Pentru că Adam astfel a cunoscut că are pe Cineva *mai mare* peste el și că nu este *liber să calce* porunca [Lui]. Pentru că în orice zi o va călca, cu moarte va muri.

De aceea, Însuși Făcătorul [lumii], Cel care i-a poruncit lui Adam [să postească], în zilele cele de pe urmă S-a arătat pe pământ și cu oamenii împreună a viețuit, pentru ca să ne arate nouă că *e bine* și *e drept* să ne *supunem* poruncii lui Dumnezeu și că este *de folos* să postim. Pentru că El Însuși a postit 40 de zile și 40 de nopți, precum se vede din Lc. 4, 2.

Și El a pus postul acesta *înaintea* ochilor noștri pentru ca *să privim în el* ca într-o oglindă, în toată viața noastră și să ne aducem aminte de necazul ce i s-a întâmplat lui Adam datorită călcării poruncii și prin mâncare.

Pentru aceea trebuie ca și noi – de vreme ce Dumnezeu ne-a învrednicit și am ajuns să intrăm de mâine în *călătoria* sfântului post – cu dorire și cu dragoste să primim porunca Stăpânului și, după puterea noastră, să facem cele poruncite de El. Și pentru că vom merge *la război*[75] împotriva vrăjmașului[76] sufletelor noastre, [de aceea] trebuie să ne pregătim ca niște ostași viteji ai lui Hristos, încingându-ne mijloacele noastre cu adevărul, după

---

[75] Postul e timpul *războiului duhovnicesc*.

[76] Satana.

cum spune Fericitul Pavel, și să ne încălțăm picioarele cu vestirea Evangheliei păcii și să ne îmbrăcăm cu platoșa dreptății și să punem coiful mântuirii pe capetele noastre și să luăm pavăza credinței în mâinile noastre, cu care vom putea stinge toate săgețile vicleanului cele arzătoare, și sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu [Efes. 6, 14-17]. Pentru că lupta noastră nu este împotriva sângelui și a trupului, ci împotriva domniilor, împotriva puterilor, împotriva stăpânitorilor lumii întunericului veacului acestuia, împotriva vicleșugului duhurilor celor de sub cer [Efes. 6, 12].

Vrând noi, așadar, să facem această călătorie împotriva vrăjmașului sufletelor noastre, precum am spus anterior, trebuie să luăm împreună cu noi *5 lucruri*. Ca acestea să ne fie ca niște *provizii* la vreme de primejdie. Și cele 5 lucruri sunt acestea: Spovedania, rugăciunea, postul, milostenia și dragostea.

Căci, prin Spovedanie, noi ne spălăm păcatele. Ne mărturisim înaintea duhovnicilor noștri, cu frică și cu inimă înfrântă, ca înaintea lui Dumnezeu, învinuindu-ne pe noi înșine. Pentru că nu trebuie să dăm vina pe alții sau să spunem că *de nevoie* am făcut un anumit lucru sau *din neputință*, căci asta nu ne va folosi la nimic.

Pentru că nici lui Adam nu i-a folosit. Căci Dumnezeu a vrut, [atunci când el a păcătuit], să-l aducă la pocăință. [Însă Adam], în loc să-și recunoască greșeala și să-și mărturisească păcatul, el L-a făcut vinovat pe Dumnezeu, pentru că i-a dat soție [Fac. 3, 12], iar soția a dat vina pe șarpe [Fac. 3, 13].

[De aceea], spovedania noastră [trebuie să o facem] *cu nădejde bună*, [cu încrederea] că Dumnezeu ne va ierta și nu *cu deznădăjduire*. Așa precum a făcut Cain, când a zis: „mai mare [este] vina mea [decât] să mi se ierte mie [μείζων ἡ αἰτία μου τοῦ ἀφεθῆναί με]” [Fac. 4, 13, LXX]. Sau Iuda. Care, chiar dacă s-a mărturisit înaintea arhiereilor cum că a greșit și a vândut sânge nevinovat [Mt. 27, 3-4], nu i-a folosit cu nimic spovedania lui, pentru că era cu deznădăjduire.

Căci spovedania trebuie să o facem cu gândul de *a nu mai greși* de azi înainte. Pentru că faraon, deși s-a mărturisit și a spus: „Am greșit Domnului” [Ieș. 10, 16], nu i-a folosit la nimic. Pentru că nu se gândea *să părăsească răutatea* și de aceea a și pierit.

Și nu trebuie să fie spovedania noastră cu deznădăjduire, ca cea a Iudei. Căci el, deși s-a mărturisit înaintea arhiereilor că a vândut sânge nevinovat, nu i-a folosit cu nimic acea spovedanie, pentru că ea a fost cu deznădăjduire. Ci trebuie să avem nădejde bună [în Dumnezeu], [gândind] că de ne vom spovedi cu inimă curată și cu gândul de a nu mai greși, Dumnezeu ne va ierta. Și astfel vom auzi, ca și David: „Și Domnul *a mutat* păcatul tău. Nu vei muri! [καὶ Κύριος *παρεβίβασεν* τὸ ἁμάρτημά σου οὐ μὴ ἀποθάνῃς]” [II Sam. 12, 13, LXX].

Cu rugăciune [trebuie] să cerem de la Dumnezeu *mântuirea* sufletelor noastre. Și El ne-o va da, după cum Însuși Hristos a spus: „cereți, și vi se va da vouă [αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν]” [Mt. 7, 7, BYZ].

Căci rugăciunea făcută cu căldură, din inimă, *pătrunde* cerurile și *intră* în urechile lui Dumnezeu.

Căci și Sfântul Ioan Gură de Aur spune că acolo unde se face rugăciune cu mulțumire, acolo vine

darul Duhului Sfânt și dracii sunt alungați și toată puterea potrivnicului[77] se îndepărtează și fuge. Și iarăși, în alt loc, același spune că rugăciunea este cea care păzește curăția, este pecetea feciorei, e cea care oprește mânia, ține [pe loc] mândria, curățește invidia, e pierzătoare a urgiei și temelia păcii. Fiindcă, pe scurt: cel care face rugăciune *vorbește* cu Dumnezeu.

Cu postul să ne ușurăm trupul, să ne limpezim mintea și să ne bucurăm sufletul. Pentru ca să vină darul lui Dumnezeu asupra noastră. Însă postul trebuie *să îl amestecăm* cu rugăciunile noastre. Căci precum nu sunt *dulci* bucatele fără sare, tot așa nici postul fără rugăciuni.

În a doua carte, la începerea postului, Sfântul Grigorie[78] spune că postul este pace de obște a sufletului și a trupului, trai fără tulburare, petrecere cu bună rânduială, viață care veselește pe Dumnezeu și întristează pe vrăjmașul. Căci după cum cei care postesc sunt *păziți* de Sfinții Îngeri, tot la fel, cei care nu postesc, sunt păziți de draci, care îi îndeamnă la multe păcate.

De aceea trebuie să ne ostenim ca să nu avem *părtășie* cu diavolul. Căci nu s-a făcut nimeni *ucenic al bunătăților*[79] dintre cei care s-au îndestulat cu mâncăruri după pofta lor, nici nu s-a făcut nimeni *Sfânt* dintre cei care au iubit răsfățurile, nici nu s-a făcut părtaș Împărăției cerului dintre cei care au viețuit trupește.

[Dar] știu bine [faptul] că nu ne va lăsa obiceiul și năravul cel rău ca să postim de bucate. Ci măcar *să postim de răutăți*. Căci, spre mâncare – nu

---

[77] A Satanei.

[78] Nu știu la care Sfânt Grigorie face referire.

[79] Om cuvios.

pot să spun altfel – ne îndeamnă blestematul acesta de pântece. Însă, pentru *a face rău*, nu avem pe nimeni ca să ne îndemne.

Pentru că trupului *îi trebuie mâncare*, însă sufletului *nu îi trebuie răutăți*. Iar din mâncare simți – aidoma focului – o anume dulceață, însă din răutate nu câștigi altceva fără numai vătămare de suflet și călcare de lege.

[De aceea], să Îl îmblânzim pe Dumnezeu cu milostenia! Să dăm milă cu dragoste din ceea ce noi agonisim în mod drept. [Să dăm milă] celor lipsiți, săracilor, străinilor, bolnavilor și celor ce sunt în închisori!

Și atunci vom fi și noi miluiți de Dumnezeu [Mt. 5, 7, BYZ], după cum ne-a spus-o El în cele 10 fericiri. Iar de vom da milă din jafurile pe care le facem, [atunci] mai multă osândă vom câștiga.

Iar dacă va aluneca cineva cu firea și va zice în mintea lui că eu *nu știu ce grăiesc* [acum], și se va lăsa în nădejdea cuvântului [Domnului de la] Luca[80], care spune: „Faceți și voi milostenie din mamonul nedreptății” [Lc. 16, 9][81] [, nu va face bine].

Căci cel care va gândi acest lucru, trebuie să meargă mai întâi și să îi întrebe pe cei care știu să tâlcuiască Sfânta Scriptură, fără de vicleșug. Să vadă cu ce gând s-a spus la Luca[82] acel cuvânt, apoi să gândească rău asupra mea.

Căci gândul [Domnului consemnat] de Luca[83], acest lucru [spune în esență]: faceți și voi milostenie din mamonul nedreptății.

---

[80] În text: *Ioann*.

[81] În BYZ: „Faceți-vă vouă *prieteni* din mamonasul nedreptății!”.

[82] În text: *Ioann*.

[83] Idem.

În ce fel? Cu lacrimi, cu inimă înfrântă și cu gândul de a nu mai face nimănui vreo nedreptate. Nici să nu mai jefuiți apoi, și astfel milostenia *va fi primită* [de Dumnezeu].

Căci despre acest lucru ne putem *încredința* de la Zaheu, care a zis: „Iată, jumătate din avuția mea *o dau* săracilor și de am năpăstuit pe cineva cu ceva *îi întorc împătrit*” [Lc. 19, 8][84]. Și acest lucru a spus Zaheu, despre care Hristos a spus: „Astăzi s-a făcut *mântuire* casei acesteia, pentru că și acesta este *fiul* lui Avraam [σήμερον *σωτηρία* τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς *υἱὸς* Ἀβραάμ ἐστιν]” [Lc. 19, 9].

Adică [Zaheu] a făcut acea milostenie cu gândul și cu inima lui Avraam, iar nu ca unii dintre noi, care fac jafuri și cele mai mari rele de pe pământ, apoi se duc și dau vreunui preot să le facă *sărindar*, ca să li se ierte păcatul, dar ei rămân cu totul în tina răutății. Nu așa [trebuie să facem], ticăloșii de noi, nu așa! Căci Dumnezeu nu poate fi înșelat.

[Dar avem nevoie și de] dragoste [în postirea noastră], pentru ca să ne încredințăm [de faptul] că de vom iubi pe aproapele[85] nostru – după porunca lui Dumnezeu: ca pe noi înșine [Mt. 19, 19] –, și de le vom face bine, vom fi și noi *dumnezei* și *fiii* Celui de sus [Ps. 81, 6, LXX], după cum zice David.

Căci singur Dumnezeu e dragoste și cel ce rămâne în dragoste, rămâne în Dumnezeu și Dumne-

---

[84] În BYZ: „Iată, jumătățile averilor mele [τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων μου], Doamne, le dau săracilor; și dacă pe cineva, [cu] ceva, am înșelat, îi voi răsplăti împătrit [ἀποδίδωμι τετραπλοῦν]!”.

[85] În text: *vecin*. Dar *vecin* e folosit aici cu sensul de *aproapele* și nu de *vecin propriu-zis*.

zeu întru el [I In. 4, 16]. Căci la Matei[86] se spune: „Și de vom ierta greșelile tuturor celor ce ne-au greșit nouă, ne va ierta și Dumnezeu greșelile noastre" [Mt. 6, 14][87].

Căci ce folos are trupul dacă e *flămând* de bucate, dacă sufletul *se umple* de păcate?

Ce folos avem dacă suntem galbeni și ofiliți de post, dacă suntem aprinși de invidie și de ură?

Ce folos avem dacă nu bem vin, dar suntem *beți* de veninul mâniei?

Ce folos avem dacă nu mâncăm carne, dar cu hulele noastre *rupem carnea* fraților noștri?

Ce folos avem dacă ne vom *opri* de la cele ce suntem uneori *liberi* să le facem și le facem pe cele pe care niciodată, în niciun chip, *nu trebuie* să le facem?

Căci Dumnezeu pe aceia îi iubește și îi cinstește: pe cei care *se feresc* [să le facă] pe cele *oprite*.

[Și cred că] din aceste puține cuvinte [ale mele], pe care le-am rostit, ați înțeles *cu cine* ducem luptă și ce fel de *arme* [avem la îndemână] și ce fel de *provizii* ne trebuie ca să mergem asupra lui și cu ce mijloace să îl biruim.

Drept aceea, fiecare [dintre noi], după puterea [sa], [trebuie] să nu se lenevească a se nevoi. Pentru că nu va greși [făcând aceasta].

[Și] am înțeles că este *obiceiul* ca diseară să vă adunați în Divan și să faceți câteva urări înaintea Domnului [țării] și după aceea *să vă cereți iertare* [de la el și între voi]. Și chiar dacă nu mi-a fost dat până azi să văd cu ochii mei [acest lucru], îmi place

---

[86] În text: *Ioann*.

[87] În BYZ: „căci dacă aveți să iertați oamenilor fărădelegile lor, vă va ierta și vouă Tatăl vostru Cel ceresc".

foarte mult și *fericesc* acest obicei. Pentru că este *lucru cuvios* a cere iertare de la stăpânii și de la mai-marii noștri. [Însă] nu numai în această zi, când intrăm în zilele marelui post [trebuie să ne cerem iertare], ci spun că acest lucru *se cuvine să facem* în toate zilele [noastre]. Căci precum greșim înaintea lui Dumnezeu în tot ceasul, așa greșim de-a pururea și înaintea mai-marilor noștri, cu cuvântul și cu fapta, cu voie și fără de voie, din știință și din neștiință, pe față și într-ascuns.

Însă luând seama la finalitatea acestui obicei [al iertării față de Domn] mă întristez foarte mult. Căci obiceiul e *frumos* în esența lui, dar *se face rău* [în lăuntrul oamenilor, pentru că nu se face *din inimă*].

Pentru că iertarea pe care o cereți de la stăpâni nu este *curată*, nici cea pe care o cereți unul de la altul, ci e plină de invidie și de gelozie. E plină de răutate, [pentru] că nu e [făcută] cu gând curat.

De aceea vă rog, iubiții mei, pentru preascumpul sânge al lui Hristos, pe care l-a vărsat pentru noi, păcătoșii, să vă curățiți de acelea, căci altfel veți cădea în osândă! Iar de această osândă, eu, nevrednicul și mult-păcătosul, Îl rog pe milostivul și iubitorul de oameni Dumnezeu să ne mântuiască pe toți și să ne învrednicească să petrecem sfântul post cu pace, cu sănătate, cu viață curată și cu pocăință sufletească, ca să putem vedea și luminata Lui înviere. Amin!

Cazanie la *Intrarea în Biserică a Născătoarei de Dumnezeu* [Vovedenie Bogorod[n]iţe] [21 noiembrie]

Un om bogat va putea primi puţin ajutor de la un om sărac, după cum un om cinstit va primi puţină laudă de la un om neînvăţat. De aceea şi eu, ştiindu-mi sărăcia de cele bune şi puţina învăţătură, stau şi mă gândesc ce voi face.

Căci, pe de o parte, privesc la măririle Preasfintei Fecioare Maria, a cărei intrare în Biserică astăzi o prăznuim cu slavă[88]. Iar, pe de altă parte, văd [aici] atâtea cinstite feţe[89], împodobite cu florile bunătăţilor şi cu înţelepciune, [încât] mă înspăimânt şi nu pot să vorbesc.

Căci ce tărie are sărmana mea limbă ca să o laude şi să o cinstească pe una ca aceasta, care este aleasă şi mai îmbunătăţită decât toată zidirea, aşa după cum spune *Cântarea Cântărilor* [Cânt. Cânt. 4, 7]? Sau ce putere are izvorul meu, cel care are doar o picătură de apă, ca să adape o grădină sufletească ca aceasta?

Însă, darul Duhului Sfânt, pururea le tămăduieşte pe cele neputincioase şi pe cele care nu sunt desăvârşite le împlineşte. [Deci mă rog ca] Acelaşi să îmi dea şi mie *putere* şi *ajutor* pentru ca să pot zice câteva cuvinte întru slava lui Dumnezeu şi întru cinstea şi lauda Născătoarei de Dumnezeu.

A se vedea în Sfânta Scriptură a 3-a carte a Împăraţilor! Unde, la cap. al 6-lea, Împăratul Solomon a făcut Casa Domnului cu trei despăr-

---

[88] În text: *pohfală*.

[89] Idem: *obraze*.

țituri. Și în prima despărțitură stătea mulțimea poporului, în a doua stăteau arhiereii și preoții, iar a treia era *Sfânta Sfintelor*. În care nu putea să intre nimeni, decât numai arhiereul, odată pe an, zi în care tămâia locul acela și se ruga lui Dumnezeu pentru mântuirea lui și a poporului. După cum zice Sfântul Pavel, în *Epistola către evrei*, la cap. 9, 6-7: „În cortul cel dintâi pururea intrau preoții și făceau slujbe, însă în cel de-al doilea doar arhiereul, odată în an, [și] nu fără sângele care îl aducea pentru sine și pentru neștiințele poporului".

Iar Biserica din prima despărțitură, unde sta poporul, închipuia cerul care stă deasupra noastră. Unde e văzduhul și unde sunt, nu departe de noi, toate păsările zburătoare. Însă a doua despărțitură, unde stăteau arhiereii și preoții, închipuia cerul cel de-al doilea, care este deasupra primului cer, unde sunt Puterile cerești. Adică acolo unde [locuiesc] Îngerii și sufletele Drepților. Pentru ca a treia despărțitură, unde era Sfânta Sfintelor și unde arhiereul intra numai odată în an, să închipuiască cel de-al treilea cer. Care este deasupra celui de-al doilea și întru care nu intră nimeni, afară de adevăratul Arhiereu Hristos, Dumnezeul nostru.

Și dacă doriți să vă încredințați asupra faptului că Biserica aceea era *închipuirea cerului*, ascultați ce spune Fericitul Pavel în același cap. 9, 24 al *Epistolei către evrei*: „Pentru că nu în sfinte făcute de mâini [omenești] a intrat Hristos, [care] erau pildă a celor adevărate, ci chiar în cer, ca să Se arate feței lui Dumnezeu pentru noi"[90].

---

[90] În BYZ: „Căci nu întru sfinte făcute de mâini [omenești] a intrat Hristos [οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθεν ὁ Χριστός], [în] antitipurile celor adevărate [ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν], ci întru cel [din] cer, acum [ca] să

Și pentru ce se numea *Sfânta Sfintelor*? Nu pentru [vreun alt lucru], fără numai [pentru] că erau într-însa *cele două table ale Legii*, pe care Dumnezeu i le-a dat lui Moisis în muntele Horiv și *toiagul cel înflorit* al lui Aaron și *năstrapa*[91] *cea cu mannă* și *cădelnița cea de aur* și *lada* Legii.

Însă eu zic, mai degrabă, că se numea *Sfânta Sfintelor* nu pentru că erau în ea aceste lucruri trecătoare, care *închipuiau* multe taine ale Bisericii noastre, ci pentru că s-a învrednicit a locui în ea, [până la vârsta de] 12 ani, Sfânta Sfintelor cea adevărată, adică Sfânta Fecioară [Maria]. Care a născut *mai presus de fire* pe Sfântul Sfinților, [adică] pe Mesia Cel făgăduit.

Și faptul că Biserica[92] aceea închipuia cerul este lucru dovedit. Pentru că ea este *cerul cel adevărat*, care ne-a răsărit nouă pe *Soarele dreptății* și în pântecele ei a locuit, ca în al treilea cer, o persoană a Sfintei Treimi, Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu, Iisus Hristos, adevăratul [nostru] Arhiereu. [Și astfel, El] *a zidit a doua oară* neamul omenesc. Și s-a rugat lui Dumnezeu Tatăl pentru mântuirea lui Adam și [pentru iertarea] necunoașterii lui.

Iar *motivul* pentru care a intrat Sfânta Fecioară și a locuit atâția ani în acel loc sfânt, chiar dacă este știut de către toți, se cuvine însă [ca] să îl spunem și noi.

[Căci] în vremurile cele de demult, jidovii aveau obiceiul [să pună mare preț pe copii]. Iar

---

Se arate feței lui Dumnezeu pentru noi [ἀλλ᾽ εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν]".

[91] Năstrapă = vas.

[92] Se referă *la persoana* Maicii Domnului.

omul care nu făcea copii[93] era *hulit* și *urât* de către toți, chiar dacă ar fi fost de neam mare și bogat. Și când aducea darurile lui la Biserică, preotul le primea în urma tuturor și el sta la Biserică mai jos decât toți și nimeni nu mânca mâncăruri cu el, pentru că toți îl socoteau drept *un urgisit* de Dumnezeu.

De aceea, Ioachim și Anna, fiind *sterpi*, s-a întâmplat că într-o mare sărbătoare a jidovilor – ei fiind oameni bogați și de neam împărătesc –, au adus darurile lor *mai înainte* decât alții la Biserică.

Însă preotul, văzându-i, atât i-a înfruntat și i-a dojenit, încât i-a scos din Biserică cu rușine mare și i-a alungat cu multă urgie, dimpreună cu darurile pe care ei le aduseseră.

Și oare *ce jale* și *întristare* credeți că vor fi avut în inimă, niște oameni mari ca aceștia?

Însă ei, binecuvântații, au primit înfruntarea și urgia preotului cu multă cucernicie[94] și, plecându-și capetele, s-au dus la casa lor plângând cu amar. Fără să spună nimănui nimic[95].

Însă astăzi să nu cumva să îndrăznească, preot sau arhiereu, *să înfrunte* pe cineva, nu numai pentru motivul că nu are copii, dar nici pentru că face fărădelegi și strâmbătăți, pentru că acela va fi vinovat morții.

Iar Ioachim și Anna, deși aveau multă jale în inima lor, datorită urii și a hulelor primite din partea tuturor pentru sterpiciunea/ nerodirea lor, pururea se rugau cu lacrimi, din adâncul inimii lor. [Se rugau] Stăpânului firii [noastre], pentru ca să

---

[93] În text: *coconi*.

[94] Idem: *cucerie*.

[95] Fără *să se certe* cu preotul care i-a alungat sau cu alții care au fost martori la această scenă.

facă milă cu ei. Să le dezlege sterpiciunea lor și să le dăruiască roadă pântecelui lor. Însă nu pentru motivul ca să le rămână, după moarte, feciori care să îi pomenească, așa după cum doresc mulți oameni astăzi, sau pentru ca să le moștenească moșiile și averile, ci datorită făgăduinței pe care [o făcuseră], aceea că, dacă vor naște vreun prunc, de parte bărbătească sau femeiască, *îl vor închina* lui Dumnezeu.

Așadar, vedeți ce dorință și dragoste creștinească, vedeți ce căldură a inimii, ce râvnă [aveau cei doi]?

Căci pe cine găsim acum, în aceste vremuri [ale noastre], dintre bogați sau dintre cei săraci, chiar dacă ar avea 100 de feciori, care [să dorească] *să închine* unul dintre ei lui Dumnezeu? Ci, dimpotrivă, ei țin acest lucru drept unul *necuvios* și *de nimic*, zicând multe lucruri deșarte [despre o astfel de alegere], despre care *mă rușinez* să vorbesc.

Însă Dumnezeu, după cum spune David, [procedează astfel]: „Voia celor care se tem de El o va face și rugăciunea lor o va asculta și îi va mântui pe ei” [Ps. 144, 19, LXX].

[Căci] împlinindu-se rânduiala[96] sfatului lui Dumnezeu cel mai înainte de toți vecii și sosind vremea și ceasul acela, aflându-se și *vase alese* ca aceia, Dumnezeu a binevoit să dezlege sterpiciunea Annei. Și astfel ea a născut, prin făgăduință[97], după cum a născut și Sarra pe Isaac, Revecca pe Iacov, Rahil pe Iosif, femeia lui Manoe pe Sampson, Anna, femeia lui Elcana, pe Samuil și Elisavet pe Ioannis Botezătorul. Așa și Fericita Anna, femeia lui Ioachim, a născut pe scaunul cel sfânt al lui Dumnezeu,

---

[96] În text: *sorocul*.

[97] Prin făgăduința lui Dumnezeu față de ea.

pe Fecioara Maria, pentru ca să Se odihnească întru ea Cel ce Se odihnește pe Scaunele cele îngerești. [Pentru că] El Și-a gătit Sieși *cer însuflețit*, El, Care a întărit cerurile cu înțelepciunea Sa [Ier. 10, 12, LXX] și pământul l-a întemeiat pe ape, de Care se cutremură toate adâncurile și beznele Iadului.

Și au avut *mare dreptate* Ioachim și Anna [când au crezut] că [trebuie] să nască pe una ca aceasta[98] din pântecele lor.

Pentru că amândoi erau de neam împărătesc și se trăgeau din seminția lui David. Și erau [oameni] foarte drepți și buni înaintea lui Dumnezeu. [Însă, totodată,] au câștigat-o și pe această roadă binecuvântată, prin multe dureri de inimă, prin multe rugăciuni, milostenii și lacrimi. Așa după cum spune David: „Cei care seamănă în lacrimi, în bucurie vor secera” [Ps. 125, 5, LXX].

Și au câștigat, [cu] adevărat, o bucurie ca aceea, cât nu au putut să o câștige din veci alți părinți. Pentru că ei au câștigat numele de *părinți* ai lui Dumnezeu.

De aceea, după ce au trecut 3 ani de la nașterea Fecioarei, părinții ei au dus-o la Biserică cu mult alai de fecioare, cu făclii aprinse, pentru ca să o închine lui Dumnezeu, așa cum o făgăduiseră. După proorocia lui David: „ascultă fiică și vezi și pleacă urechea ta și uită poporul tău și casa tatălui tău [ἄκουσον θύγατερ καὶ ἰδὲ καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σοῦ]!” [Ps. 44, 11, LXX].

Și sosind în ușa Bisericii, Fericita Ana a spus către preot, cu credință și cu cucernicie:

„Primește, preotule al lui Dumnezeu, pe această copilă! Căci este roada pântecelui meu,

---

[98] Pe Maica Domnului.

pe care am câștigat-o prin multă durere de inimă și prin rugăciuni amestecate cu lacrimi. Și o așează în Casa Domnului, pentru că Lui i-am făgăduit-o. Căci El a făcut milă cu mine și a ridicat deasupra mea hula poporului.

Primește-o fără de nicio îndoială și sârguiește-te de o du în Biserică fără nicio întârziere, căci lui Dumnezeu am închinat-o!”.

Pe care cuvinte auzindu-le preotul Zaharia și văzând-o pe Preasfânta Fecioară, se minună și zise cu bucurie mare și cu glas prorocesc către Fecioară:

„Tu ești cu adevărat ușa cea de gând a Vieții, pe care Prorocul Iezechiil a văzut-o închisă. Care mă îndeamnă, mai presus de voia mea, să-ți deschid ușile Bisericii, pentru ca să intri și să locuiești în ea. Căci, cu adevărat, mai degrabă pentru tine a făcut Solomon, cu înțelepciunea pe care i-a dat-o Dumnezeu, acest locaș, și pe tine te-a închipuit, cunoscând fecioria ta cu ochii cei de gând ai prorociei lui. Căci ție ți se cuvine să locuiești în Biserică, căci cele care sunt în ea pe tine te închipuiau/ te prevesteau. De aceea, dacă s-a arătat adevărul, [atunci] trebuie să se ridice umbra.

Intră, fiică a lui Dumnezeu, cu bucurie și te veselește într-însa! Căci am cunoscut cu adevărat că *S-a apropiat* mântuirea lui Israil, Care va să Se arate și să Se nască din tine.

Intră Preacurată, [fii] voioasă și veselă, pentru ca să te faci locaș al desfătării pentru preaînălțatul Iisus, Care este Mântuitorul lumii!

Intră în locul cel ales, ceea ce ești *aleasă* mai înainte de veci, pentru ca să te hrănești cu hrană cerească, care va fi trimisă de la Părintele veacurilor prin Îngerii Săi!

Intră în *Sfânta Sfintelor*, ca aceea care ți se cuvine să auzi tainele cel ascunse și preaslăvite, care s-au grăit în cămările cele cerești, căci tu vei naște pe Ziditorul a toată făptura!

Intră și te fă *mijlocitoare* mântuirii oamenilor!”.

Și întorcându-se preotul Zaharia către părinții ei, le zise:

„Bucurați-vă și voi, familie sfântă, pereche binecuvântată, Ioachime și Anno, căci v-ați învrednicit să vă faceți părinții unei Prunci sfinte ca aceasta! Fericiți sunteți [voi], cu toată fericirea, căci prin semnele darurilor pe care văd că le are această pruncă asupra ei, cunosc cu adevărat, cu duhul prorociei, că este *acoperământul* goliciunii strămoșilor, *oglinda* Prorocilor și *izbăvirea* lumii”.

Deci, din aceste puține cuvinte pe care le-am spus, tragem concluzia că pentru două lucruri a intrat Sfânta Fecioară în Sfânta Sfintelor: în primul rând, pentru ca *să se curățească de păcatul strămoșesc* prin intermediul cuvântului celui de bucurie, pe care îl aștepta să-i vină prin Arhanghelul Gavriil, iar, în al doilea rând, pentru că era *vasul cel ales*, care, prin venirea Sfântului Duh și prin umbrirea puterii Celui de sus, să primească în pântecele ei pe Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu.

De aceea trebuie ca și noi, atunci când intrăm în Sfânta Biserică, să ne curățim mai întâi de păcatele noastre și de cugetele [noastre] cele viclene, pentru ca apoi, cu cunoștință întreagă, să ne facem *vase alese*, pentru ca să [putem] primi, prin darul Duhului Sfânt, cuvântul lui Dumnezeu[99] în inimile noastre. Și așa, în acest fel, vom prăznui cu adevărat.

Însă pe Preasfânta Fecioară, de vreme ce este și se numește *pricina*[100] *tuturor bunătăților*, nu e cu putință în niciun fel să o cinstim și să o prăznuim așa cum se cuvine. Pentru că cinstea ei biruiește toată limba[101] și covârșește tot cugetul omenesc.

De aceea, trebuie *cu frică* și *cu bucurie* – *cu frică* pentru *păcat* și *cu bucurie* pentru *mântuire* – să-i zicem cu toții într-un glas lauda cea îngerească: „Bucură-te, ceea ce ești plină de har! Domnul [este] cu tine!” [Lc. 1, 28, BYZ]. A Cărui milă nespusă și darul Lui cel bogat să fie pururea cu noi, cu toți! [Amin].

---

[99] Adică *toată învățătura teologică* pe care o ascultăm la Sfintele Slujbe.

[100] Cu sensul de *cauză* sau de *izvor* al bunătăților.

[101] Toată puterea noastră de *a o lăuda* prin cântări.

Cazanie la Sfântul [Ierarh] Nicolae [al Mirelor Lichiei] (6 decembrie)

Pentru că omul este făcut de Dumnezeu în mod dublu, din suflet cuvântător și din trup simțitor, de aceea el are și duble virtuți: sufletești și trupești.

Iar bunătățile/ virtuțile lui sufletești sunt vitejia, înțelepciunea, dreptatea și curăția. Pe când cele trupești sunt tot patru: tăria, integralitatea, frumusețea și sănătatea. Iar din virtuțile sufletești și trupești se nasc alte 4 virtuți de obște: credința, nădejdea, dragostea și smerenia.

Așadar, pe aceste 4 virtuți pomenite acum, care sunt ca 4 temelii ce nu pot fi mișcate din loc, vreau să îmi întemeiez predica de azi, cu ajutorul lui Dumnezeu, înaintea dragostei voastre.

Și, mai întâi, vreau să vă spun, foarte pe scurt, despre fiecare virtute în parte. Care e puterea și lucrarea ei. Pentru ca să se înțeleagă mai repede cele despre care vorbesc. După care voi continua, după putere, despre câte ne va lumina Dumnezeu în acest ceas, de la Care cerem și ajutor. Și vă invit să ascultați cu dragoste, ca să aveți plată de la Dumnezeu!

„Credința", după cum spune Fericitul Pavel în cap. al 11-lea [al *Epistolei*] *către evrei*, „este ființa celor nădăjduite și dovedirea lucrurilor care nu se văd" [Evr. 11, 1]. Iar fără credință nu este cu putință nimănui să fie plăcut înaintea lui Dumnezeu, nici să se apropie de El.

Și pentru ca să vă încredințați cum că este adevărat acest cuvânt, ascultați ce spune Hristos către Apostoli[i Săi] în cap. al 16-lea de la Marcu:

„Mergeți în toată lumea, propovăduiți Evanghelia la toată zidirea și cel ce va crede și se va boteza, se va mântui, iar cel care nu va crede, se va osândi” [Mc. 16, 15-16][102].

Iată dar, că fără credință nu este cu putință să ne mântuim. Și să știți că locașul credinței este inima omului, pe când viața ei sunt faptele cele bune. Așa după cum ne spune Apostolul Iacov: „că precum trupul omului este mort fără suflet, așa și credința este moartă fără de fapte bune” [Iac. 2, 26][103].

Și nimeni să nu considere, în mintea lui, cum că se va mântui *doar prin credință*. [Căci] de nu va face și fapte bune, el va greși. Și iată că v-am spus, în puține cuvinte, [despre] puterea credinței!

Ascultați [acum și despre puterea] nădejdii! Nădejdea este *o îndrăzneală adevărată* către Dumnezeu, dată în inima omului de către *strălucirea dumnezeiască* [a slavei Sale]. [Pentru] ca [omul] *să nu deznădăjduiască niciodată* de darul lui Dumnezeu, ci să fie încredințat că va lua, prin pocăință, iertarea păcatelor [sale] și [că va primi] și oricare altă cerere, fie ea trecătoare sau veșnică.

Iar nădejdea ne încredințează și adeverește aceasta în inima omului, mai întâi cu ajutorul și cu darul lui Hristos.

Căci El este toată nădejdea noastră, după cum spune Apostolul Pavel către Corinteni: „după

---

[102] În BYZ: „Mergând întru toată lumea, propovăduiți Evanghelia [la] toată făptura! Cel care a crezut și s-a botezat, se va mântui, dar cel care n-a crezut, se va osândi”.

[103] În BYZ: „Căci precum trupul fără duh este mort, așa și credința fără fapte moartă este [Ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρόν ἐστιν, οὕτως καὶ ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστιν]”.

porunca lui Dumnezeu, Mântuitorul și Domnul nostru Iisus Hristos, al nădejdii noastre, căci printr-Însul luăm toate”[104]. După cum Însuși Hristos ne învață și ne spune: „Și câte veți cere întru numele Meu, aceasta voi face, ca să Se slăvească Tatăl întru Fiul” [In. 14, 13][105].

Și [astfel], prin darul lui Hristos, *se întemeiază* toată nădejdea noastră.

Așadar, ați înțeles puterea nădejdii! Acum am să vă spun [care este puterea] dragostei.

Căci dragostea este, [așa] după cum spune Fericitul Pavel, mai mare decât credința și decât nădejdea. [Pentru că ea este] *temeiul* și *piscul* tuturor bunătăților, care îi face pe cei mulți să fie *una* și *face cale* către Dumnezeu tuturor celor care o iubesc.

Iar despre dragoste Însuși Hristos ne confirmă, în capitolul al 22-lea de la Matei, [atunci] când spune: „în[tru] aceste două porunci”, ca cineva să iubească pe Dumnezeu și pe aproapele său, „se sprijină toată Legea și Prorocii” [Mt. 22, 40][106].

[Și prin aceasta] ați înțeles și [care] este puterea dragostei.

Am să vă spun acum și [despre puterea] smereniei. Căci smerenia este *sfârșitul, legătura* și *pecetea* tuturor bunătăților/ virtuților. Căci dacă ar avea cineva toate virtuțile lumii și nu are smerenie, toate ale lui sunt pierdute. Toate sunt stricate [de părerea de sine și de slava deșartă]. Toate sunt

---

[104] Nu l-am putut *identifica* în I și II Cor.

[105] În BYZ: „ Și ce lucru aveți să cereți în numele Meu, pe acela îl voi face, ca să fie preaslăvit Tatăl în Fiul”.

[106] În BYZ: „de aceste două porunci [ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς], toată legea și Profeții atârnă [ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται]”.

nimica. Iar osteneala lui este în deșert, pentru că smerenia este maica tuturor virtuților.

Și precum maica depune multă osteneală ca să-i hrănească, din fireasca dragoste pe care o are pentru copiii săi, și îi crește și îi ferește de toate, pentru ca să nu li se întâmple vreo primejdie și să piară, tot la fel și smerenia *hrănește* virtuțile și le face să crească și le ferește de toate primejdiile, pentru ca *să nu piară* [din om].

Căci păcatul cel dintâi și care este mai mare decât toate păcatele este *mândria*. [Mândrie] pe care a izvodit-o/ a născocit-o și a născut-o Satana. Care era Înger și se numea *Luceafăr*, pentru multa lumină [dumnezeiască] pe care o avea.

Însă mândria l-a surpat și l-a pogorât [din cer], dimpreună cu toată ceata lui, întru cele mai de jos prăpăstii ale Iadului. Și dintru acea lumină pe care o avea s-a făcut mai [negru] decât toată întunecimea și se va osândi în veci, în mod nesfârșit, pentru că nu are nici tămăduire și nici vindecare rana lui. Căci el fiind duh nu are pocăință.

Și cu acest păcat al mândriei, din cauza multei lui invidii, l-a înșelat și pe sărmanul Adam, de l-a surpat din cinstea lui și l-a dus la moarte și l-a pogorât și pe el în Iad.

Și precum păcatul mândriei a avut puterea de l-a pogorât pe Luceafăr până în cele mai de jos prăpăstii ale Iadului, așa și virtutea smereniei are *mai multă putere* decât mândria.

Căci [smerenia] L-a făcut pe Însuși Dumnezeu, Care este Făcătorul Luceafărului, de S-a pogorât [și S-a făcut om]. Fiindcă a lăsat cerurile și toată slava și lauda pe care o avea din partea tuturor Puterilor cerești, și S-a pogorât pe pământ și S-a făcut om și S-a smerit până la moarte, după cum spune Fericitul

Pavel, moarte pe cruce [Filip. 2, 8]. Și S-a pogorât și până în Iad, și l-a scos pe Adam [de acolo], cu tot neamul lui, și l-a suit împreună cu El în cer, unde a fost mai înainte. Iar Luceafărul n-a putut să se mai suie, pentru că *îl trage* păcatul în jos.

Căci păcatul se aseamănă pietrei. [Pietrei] care caută să meargă la mama ei, în pământ, de unde și este. Pe când bunătatea se aseamănă focului și tinde să meargă în sus, în văzduh, unde este matca ei. Căci Dumnezeu este *foc mistuitor* [πῦρ καταναλίσκον] [Deut. 4, 24, LXX] și pară de foc subțire[107], precum L-a văzut Prorocul Ilie [I Reg. 19, 12, LXX].

Și după cum un om are în casa lui aur, argint, podoabe și alte haine și, când iese din casă, pune lacăt și încuie, pentru ca să nu vină vreun hoț și să i le fure și astfel să fie păgubit, tot așa și smerenia încuie, ca și cu un lacăt, toate virtuțile, pentru ca să nu vină *hoțul de obște*, diavolul, și să i le fure și astfel să fie păgubit de [toată] osteneala pe care a depus-o.

Și iată că, după puterea [mea], în puține cuvinte, v-am vorbit despre puterea și lucrarea celor 4 virtuți. Care ne trebuie la toți. Și câte ați auzit, [pe acestea] să le însemnați în inima voastră și să le păziți și să le faceți după putință.

Căci atunci veți fi fericiți, așa după cum ne spune Hristos: „Fericiți cei care aud cuvântul lui Dumnezeu și-l păzesc pe el [μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάσσοντες αὐτόν]” [Lc. 11, 28, BYZ].

Iar despre aceste 4 virtuți, despre care v-am vorbit până acum, v-am spus, pentru fiecare în parte, care le este puterea și lucrarea. Căci ele sunt ca o piatră cu patru fețe. Și acestea sunt netre-

---

[107] În LXX e vorba despre *foc* și *adiere subțire*.

cătoare. Pentru că prin ele și-au zidit toți Sfinții și Drepții [lui Dumnezeu], ca niște înțelepți, casa virtuților. După cum spune cuvântul Evangheliei: „S-a pogorât ploaie și au venit râurile și au suflat vânturile și au lovit casa aceea și nu a căzut; căci era întemeiată pe piatră” [Mt. 7, 25, BYZ]. Care *piatră* este *Hristos* [I Cor. 10, 4], după cum zice Fericitul Pavel.

Dintre care Înțelepți și Sfinți și Drepți este și acest Fericit și de-a pururea pomenit, Marele Nicolae, Arhiereul Mirelor Lichiei, Făcătorul de minuni, a cărui pomenire o săvârșim astăzi, întru acest Sfânt Locaș.

Căci el stă deasupra muntelui Bisericii, ca o cetate păzită de Dumnezeu și întărită din toate părțile, de cele 4 turnuri duhovnicești: credința, nădejdea, dragostea și smerenia.

Și cu tunul credinței el îi gonește departe pe vrăjmașii Bisericii, pe eretici. Cu tunul nădejdii el îi aduce pe cei deznădăjduiți spre Dumnezeu. Cu tunul dragostei îi ajută pe cei săraci și lipsiți. Iar cu tunul smereniei îi suie pe cei păcătoși la cer.

El stă nemișcat în muntele credinței și al nădejdii și nu se poate ascunde.

Stă întemeiat în muntele dragostei și al smereniei și nu se poate pitula. Se vede de departe, căci este *la loc înalt*.

El luminează ca o făclie ascunsă în casa Domnului, în curțile Dumnezeului nostru.

Faptele lui cele bune strălucesc tuturor celor din casă. Ele nu sunt ascunse sub obroc! Minunile lui luminează în toată lumea ca lumina soarelui.

Sunt cunoscute de către toți facerile lui de bine și milosteniile sale. Sunt primite de către toți blândețile lui și ne bucurăm cu toții de pomenirea

lui. După cum spune Solomon: „lăudându-se Dreptul, se veselesc popoarele”.

Îl mărturisește pe el *adevărul* lucrurilor. Cum că este *îndreptător al credinței* și *chip al blândeții* și *dascăl al înfrânării*. Așa precum cântă Biserica despre el[108]. Și pe acelea le-a agonisit, prin smerenie pe cele înalte și prin sărăcie pe cele bogate.

El a urmat Dascălului și Învățătorului său, Hristos, Păstorului celui bun și adevărat, Care Și-a pus sufletul pentru oi [In. 10, 11]. El a păzit porunca lui Dumnezeu în mod desăvârșit și L-a iubit pe El și pe aproapele său ca pe sine însuși [Mt. 22, 37-39].

[Și acestea sunt] dovedite prin ajutorul pe care l-a făcut din destul prin galbenii [aruncați] celor trei fecioare. Căci acestea stăteau în cumpănă [și urma] să-și piardă fecioria lor. Însă Sfântul, înțelegând cum că sărmanul tată al fetelor, pentru ca să gonească sărăcia din casa lui, dorea să o cheme pe *Afrodita* în casă, adică *curvia*, și prin aceasta să câștige aur și argint, ca să se poată îndestula, [le-a ajutat, căci tatăl] dorea *să vândă fecioria* fetelor lui.

Iar tatăl, oftând cu amar din adâncul inimii lui, plângea cu lacrimi fierbinți și zicea: „Am trei fecioare, care sunt ca trei virtuți ale Raiului, și ele se vor schimba în trei patimi ale Iadului, pentru puțin câștig pierzător. [Însă sufletul] este avuția cea mai de cinste dintre toate avuțiile care sunt ascunse sub munți sau decât toate cele cuprinse în această lume. Și această *frumusețe luminată* ca a soarelui își va pierde lumina și podoaba și se va face *scaun* sau, mai bine zis, *cuib* al întunecaților draci”.

Însă pe acestea înțelegându-le Sfântul, a zis în sinea sa: „Nu, diavole, nu voi lăsa să se lipsească Cerul de niște stele frumoase ca acestea! Nu vreau

---

[108] În troparul său.

să câștige Iadul niște suflete atât de curate și niște flori așa de frumoase. [Căci] eu, o, dragoste mincinoasă[109], vreau *să-ți sfărâm* săgețile, pe cele care fără de rană omoară! Eu, Luceafărule, vreau să-ți sfărâm toate mrejele și să-ți pierd vicleșugul cu totul”.

Astfel a vorbit Sfântul! Și mai apoi, după ce soarele și-a ascuns razele sale și [după ce] s-a stins de tot lumina zilei, în întunericul nopții și când cerul, de osteneală, și-a închis spre somn toți ochii lui, încât nici luna nu priveghea, nici stelele cele mai mici nu aveau deschise tâmplele lor cele de argint, atunci, ca și când nu ar fi fost *un făcător de bine*, ci *un hoț*, el a alergat cu mare grabă la acea casă săracă și a aruncat înăuntru ei nu o dată, nici de două ori, ci de trei ori mulți galbeni [de aur].

[Și astfel], el a gonit cu aceștia sărăcia [din casa tatălui] și tot răul și tot cugetul necuvios și *a mântuit fecioria* celor trei fecioare din cursele diavolului.

Ați auzit fapta Sfântului? Ați priceput fierbințeala inimii lui, [dorința] lui spre a face bine? Ați înțeles puterea dragostei lui pentru aproapele?

Se află oare și acum vreunul dintre cei bogați sau dintre cei săraci, care, dacă ar cunoaște lipsa și sărăcia fratelui său, creștin [ca și el], care este *aproapele* său, i-ar face un astfel de ajutor la nevoie, cu dragoste curată și fără de fățărnicie?

Sau, de nu va avea puterea să dea bani sau altceva, măcar să dăruie un sfat bun sau un cuvânt de mângâiere? Căci nu numai eu, ci toți creștinii care se tem de Dumnezeu îl vor socoti pe acesta *aidoma* Sfântului Nicolae sau a altor Sfinți. Căci atâta este Dumnezeu de mulțumitor și primitor și

[109] Dragoste *desfrânată*, dragoste care *nu îl împlinești*, ci *îl desfigurezi* pe om.

atât de multă dragoste arată pentru puțina dragoste a aceluia care va face [binele] cu credință și cu dragoste, [încât socotește acestea] ca și multul altora.

Și putem înțelege aceasta din pilda celor doi bani ai văduvei. Căci aceștia au fost primiți de către Hristos foarte bine [Mc. 12, 43-44], ca și plata celor care au lucrat în vie la ceasul al unsprezecelea și cărora li s-a plătit ca și celor din ceasul cel dintâi [Mt. 20, 9].

Căci de am face bine aproapelui nostru, așa cum au făcut Sfinții și cum ne învață Sfintele Scripturi sau, mai cu seamă, după cum ne învață Însuși Hristos, Care este începutul și sfârșitul tuturor, oare ce bine socotiți că am avea? Ce spor credeți că ne-ar da Dumnezeu în toate? Căci spune Prorocul David: „Voia celor care se tem de El o va face și rugăciunea lor o va asculta” [Ps. 144, 19].

Căci așa ne poruncește și Hristos: „Faceți-vă Sfinți, că Eu sunt Sfânt!” [Lev. 11, 44; 20, 7-8; Mt. 5, 48; I Petru 1, 15-16]. Căci cu fapte bune se face omul *lăudat* și *Sfânt*, iar nu cu fapte rele. Nici un nume vestit nu va putea să lase cineva, după moartea sa, cu răutăți.

Iar noi, acum, de facem vreodată cuiva vreun bine, sau îl îndemnăm cât de puțin, o facem mai mult din fățărnicie. Pentru că [dorim] să ne laude oamenii. Iar dacă nu se supun întru toate, după voia noastră, vrem să le scoatem binele acela pe nas, imputându-le mereu și blestemându-l [pe cel ajutat], încât osândește binele pe care i l-am făcut, și ne lăudăm unora și altora.

Însă Dascălul nostru, Hristos, nu ne învață așa, ci zice: „Când faceți milostenie sau alt bine, să nu

știe stânga ce face dreapta” [Mt. 6, 3][110]. Așadar, cine vrea *să se zidească* în mod desăvârșit, acela să aibă în loc de pământ dragostea. Iar acolo se va înrădăcina credința, aidoma unui copac, și își va da roada la vremea sa. Așa după cum zice David, că toți copacii și toate ierburile, odrăslind, din pământ cresc și se măresc și-și dau roada lor [Ps. 1, 3], iar dacă sunt tăiați din pământ, atunci se usucă și pier [Mt. 3, 10].

Așa este și credința: rămânând în dragoste, ea crește și se mărește și face toate rodurile virtuților, pentru că *pământul* credinței este *dragostea*.

Alături de cele zece porunci pe care Dumnezeu le-a dat lui Moisis în muntele Sinai, porunca cea dintâi și mai mare [decât toate] este *dragostea*. Căci [El] n-a zis să crezi în Domnul Dumnezeul tău, ci: „Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din tot sufletul tău și din tot cugetul tău și din toată vârtutea ta și pe aproapele tău ca pe tine însuți” [Deut. 6, 5[111]; 11, 11; Lev. 19, 18; Lc. 10, 27; Mc. 12, 33; Rom. 13, 9].

Și oare pentru ce s-a zis: „Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți”? Pentru două lucruri [și anume]: unul, pentru ca să arătăm dragostea pe care a arătat-o și o arată întotdeauna Dumnezeu către noi și, al doilea, pentru că fiecare om se iubește pe sine mai mult decât lucrurile lui și își dorește să fie cinstit și să aibă binele. Pentru aceea ne-a zis [Dumnezeu] să iubim *în acest fel* pe aproapele nostru. Însă, să ne ferească Dumnezeu când ni se va aprinde casa sau când ne vor năpădi

---

110 În BYZ: „Dar tu, făcând milostenii, să nu cunoască stânga ta ce face dreapta ta”.

111 În LXX: „și vei iubi pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din toată puterea ta”.

hoții! Căci vecinul tău, cel mai aproape de tine, va veni să-ți ajute, iar nu fratele tău sau vreo rudenie a ta, care sunt departe.

Căci cel ce iubește cu dreptate, acela și crede.

Căci spune Sfântul Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu: „De va zice cineva că iubește pe Dumnezeu și pe fratele lui îl urăște, mincinos este; căci cel ce nu iubește pe fratele lui, pe care l-a văzut [și-l vede întotdeauna], atunci pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, cum Îl poate iubi?” [I In. 4, 20].

Pentru aceea și Domnul Hristos a zis către ucenicii Lui: „Din aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste întru voi” [In. 13, 35][112].

Însă acum, tu, omule ticălos, care te numești *creștin* și *ucenic* al lui Hristos: unde este dragostea pe care o ai pentru fratele tău? Ce fel de ascultare faci dascălului, învățătorului tău?

Mai bine nu mai spune că ești *creștin*, că îți faci și mai multă osândă! Căci nu trebuie să nădăjduiești numai la numele pe care îl ai! Nu considera că, dacă te numești *creștin*, te vei mântui! Căci Hristos spune: „Nu cei cei Îmi zic Mie: *Doamne, Doamne* vor intra întru Împărăția cerului, ci cei care fac voia Mea” [Mt. 7, 21]. Iar *voia* lui Hristos nu este alta, fără numai *dragostea*. Și cel care *are dragoste* pentru aproapele său și *îi dorește binele*, acela *împlinește* toate poruncile lui Dumnezeu.

Pentru că cel care *rămâne* în dragoste, rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu în el [I In. 4, 16], după cum zice Ioan.

Iar astăzi, creștinii noștri atât de mult stau *împotriva* lui Dumnezeu, încât Îl fac *mincinos*. Iar

---

[112] BYZ: „În aceasta vor cunoaște toți că sunteți Ucenicii Mei, dacă va să aveți dragoste unul față de altul”.

despre Sfânta Scriptură, ei spun că sunt *basme* și *relatări omenești*. Și ei spun: cum să-mi iubesc aproapele meu, dacă îmi este *vrăjmaș*?

[Însă,] dacă spui că-ți este *vrăjmaș*, nu te mai numi atunci *creștin*. Ci zi, [mai degrabă,] că ești *un păgân* și *un om fără de lege* și *fără de obraz*. Pentru că Stăpânul tău, Hristos, îți poruncește *să iubești* pe vrăjmașii tăi și să le faci bine. Însă tu Îi stai împotrivă și nu vrei să Îl asculți. Nu iei aminte la faptul că și tu ești om. Iar mâine-poimâine vei muri și o să te mănânce pământul și viermii. Iar acum, de se întâmplă *să îți stea împotrivă* sluga ta sau argatul tău, nu te mânii pe el și-l bați [imediat]?

Însă Hristos, Care este Dumnezeul cel adevărat și Care va judeca toată lumea, pentru neascultarea pe care i-o faci [acum], oare crezi că nu te va pedepsi și nu te va bate cu osândă în veci?

Iată, așadar, că nu-ți este *vrăjmaș* vrăjmașul tău, ci, mai degrabă, îți e *prieten*. Căci el te duce spre bine, dacă vei face așa cum te-a învățat Hristos. Iar dacă nu vei face așa, îți ești *vrăjmaș* ție și *pierzător* al sufletului tău.

Căci Adam, dacă ar fi ascultat de porunca lui Dumnezeu, neamul omenesc nu ar mai fi trăit atâta osândă. După cum noi, cei de azi, de L-am asculta pe Hristos, nu am suferi atâtea scârbe și nevoi.

[Căci] Pavel Apostolul zice, în capitolul al 13-lea către Corinteni: „De voi grăi în limbile oamenilor și ale Îngerilor, iar dragoste nu am, m-am făcut ca o aramă răsunătoare sau ca o tobă care bate în gol. Și dacă aș avea prorocie și aș ști toate tainele și toată înțelegerea și de aș avea atâta credință, încât să mut și munții, iar dragoste nu am, nimic nu sunt. Și de aș da toată averea mea și de mi-aș da și trupul

să îl ard, iar dragoste nu am, la nimic nu-mi folosesc” [I Cor. 13, 1-3].

Ai auzit ce spune?

Dar tu, care-l urăști pe fratele tău, încât nici în ochi nu vrei să-l vezi, și-i porți pică și-l vorbești de rău pe la unii și pe la alții, pentru ca să-i faci pagubă și să-l umilești, să-l sărăcești, tu, cu adevărat, nu ești *creștin* și nici *om* pe [acest] pământ, [ci] ești *Satana*, care *L-a pârât* pe Dumnezeu la Adam.

Și ce preot e acela care *te spovedește* și te lasă pe tine, cel care *îți pârăști* [aproapele], să te împărtășești? Acela, cu adevărat, nu e *preot*, ci e *Iuda*. E *un vânzător* al lui Hristos. Și aceasta nu i se va ierta nici preotului, nici aceluia, măcar de ar face multe lucruri bune. Căci spune Hristos: „Milă voiesc, iar nu jertfă” [Os. 6, 6; Mt. 9, 13].

Pentru aceasta dar, iubiții mei întru Hristos, fraților și binecuvântaților creștini, câți v-ați adunat astăzi ca să prăznuiți și să vă bucurați de pomenirea Sfântului, trebuie, după cât va fi cu putință fiecăruia, luând exemplu din faptele Sfântului, să ne asemănăm lui și să-L iubim, mai întâi de toate, pe Dumnezeu, așa după cum este scris în porunca cea dintâi, dar și pe aproapele nostru!

Să-i iubim pe vrăjmașii noștri și să le facem bine!

Să-i cinstim pe părinții noștri, atât pe cei ce ne-au născut, cât și pe cei duhovnicești, adică pe Cuvioșii monahi și Cucernicii preoți.

Să ne ferim, pe cât ne e în putere, de curvie, de beție, de invidie, de vânzări, de răpiri, de rele și de alte multele ca acestea, care sunt *născociri* ale diavolului, începătorul răutăților, pentru ca să ne despartă de Hristos, Domnul nostru, și să-și bată joc de noi după voia lui.

Iar dacă vom păzi acestea câte am zis, atunci vom fi *buni creștini* și *adevărați ucenici* ai adevăratului Hristos Dumnezeu și, fără de nicio îndoială, vom avea o nădejde bună.

[Nădejdea] că aici, întru această lume, vom petrece o viață pașnică și fără de tulburare, iar în cea viitoare ne vom bucura și ne vom veseli dimpreună cu Sfântul Nicolae și cu toți Sfinții, întru Împărăția cerului. Pe care cu toții să o dobândim, prin darul Domnului nostru Iisus Hristos, a Cărui milă ne rugăm să fie pururea cu voi. Amin!

Cazanie la Sfinții Apostoli Petru și Pavel [29 iunie]

Atât sunt de mari vredniciile acestor slăviți Apostoli Petru și Pavel, care sunt prăznuiți astăzi, încât nu este cu putință a grăi limba omenească.

Atât sunt de multe învățăturile lor, cele vrednice de minunare, încât întrec la număr nisipul mării și stelele cerului. Atât sunt de minunate vitejiile lor, încât nu pot fi înțelese de tot neamul omenesc, pentru că minunează/ depășesc toată mintea omenească. Atât sunt de slăvite faptele lor, încât covârșesc/ copleșesc tot cuvântul și lasă fără de grai toată mintea, [care ar dori] să laude și să cinstească pomenirea lor.

Așadar, nu mă pricep ce voi face astăzi, pentru ca *să împlinesc lauda* prăznuirii lor.

Să vorbesc? Însă ce cuvânt *vrednic* ar putea să aducă mintea mea cea smerită și lipsită de învățătură, pentru ca să poată slăvi, după cum se cuvine, *vredniciile* lor cele prea mari?

Să tac? Mă tem că voi fi osândit [pentru asta]. [Voi fi osândit] ca un om nemulțumitor. Ca unul care *ascunde* faptele cele mari și bune [ale Sfinților], pe care ei le-au făcut în societatea[113] creștină, în Biserica Ortodoxă. Căci în tot pământul care se află sub soare ei [au propovăduit]. [Ei au vestit Evanghelia mântuirii și] au luminat neamurile cele întunecate. Au povățuit la dreapta credință oile cele rătăcite și au adăugat mulțimi de credincioși Bisericii lui Hristos. De aceea, pentru ca *să birui* nepriceperea minții mele, îi voi asemăna pe cei doi

---

[113] În text: *politiia*.

[Sfinți astăzi pomeniți] cu cei doi mari luminători [ai cosmosului]. Adică cu soarele și cu luna. Și astfel, [comparându-i] cu acești luminați luminători [ai creației], mă apropii puțin de faptele lor cele minunate, și voi da îndrăzneală neputinței mele, pentru a aduce laudă acestora. Căci astfel mă voi depărta și de faptul de a fi *nemulțumitor* [față de ei].

În primul capitol al Facerii, Moisis spune că Dumnezeu a făcut doi luminători mari: unul mai mare și altul mai mic. Și pe cel mai mare, adică pe soare, l-a pus întru stăpânirea zilei, iar pe cel mai mic, adică pe lună, [a pus-o] întru stăpânirea nopții [Fac. 1, 16]. Și pe aceștia i-a făcut spre folosul a toată lumea.

Și iarăși, același Dumnezeu L-a făcut pe om [Fac. 1, 27] și a pus alți doi luminători pentru *întărirea* și *întemeierea* Bisericii: pe cel mai mare, adică pe Petru, pentru ca să fie întru stăpânirea zilei, [pentru] a aduce cunoașterea dumnezeiască jidovilor, iar pe cel mai mic, adică pe Pavel, [l-a pus] întru stăpânirea întunecatei nopți a închinării la idoli, pentru neamuri, pentru ca să risipească [întunericul idolatriei] cu strălucirea minunilor [sale] și cu lumina învățăturii [lui să risipească] norii cei întunecați ai înșelăciunii.

Și pentru ca să începem de la luminătorul cel mare, de la soare, spunem că așa după cum este soarele o *culme* a celorlalte stele și le covârșește cu lumina pe toate și [le luminează] de la răsărit și până la apus, tot [la fel și Sfântul Petru luminează] pământul și toate marginile lui le luminează, le încălzește, le face să se dezvolte și își revarsă pretutindeni razele lui.

Și cine nu va mărturisi faptul că aceste vrednicii i se cuvin lui Petru? Căci el a fost *o culme*

a cetei apostolice și a fost *cel dintâi* în rânduiala Ucenicilor. Și și-a întins pururea, ca un alt soare de taină, razele darurilor și ale facerilor sale de bine peste tot pământul.

[Căci el] a înconjurat toată Iudea, Antiohia, Pontul, Galatia, Cappadocia, Asia și Vitania și a gonit cu lumina dumnezeieștilor sale cuvinte întunericul necredinței, dând daruri de tămăduiri la toată neputința și vindecând pe cei ce erau chinuiți rău de dracii cei vicleni.

Căci și numai *umbra* acestui soare era la toți făcătoare de bine, precum ni se spune în *Faptele Apostolilor*. [Căci] în cap. al 5-lea [al cărții găsim scris]: „încât și în uliță îi scoteau pe cei bolnavi și-i puneau în așternuturi și în paturi, ca, venind Petru, măcar umbra lui să umbrească pe fiecare dintre ei” [F. Ap. 5, 15][114].

Căldura soarelui are lucrarea firească de a dărui putere de creștere copacilor, ierburilor, pietrelor scumpe, iar plozilor pământului le dă să viețuiască și să se dezvolte. La fel și căldura plină de viață[115] a soarelui celui de taină, a lui Petru, are aceleași puteri. Căci raza cea mai mică pe care a trimis-o la acela, care a fost din pântecele maicii lui olog și care stătea înaintea ușii Bisericii, care se cheamă *Frumoasă*, îndată l-a tămăduit [F. Ap. 3, 2]. Pentru că zicându-i în grabă: „Caută la noi” [F. Ap.

---

[114] În BYZ: „astfel încât [și] prin lărgimi [țineau] a scoate pe cei slabi, și a-i pune pe saltele și pe paturi [ὥστε κατὰ τὰς πλατείας ἐκφέρειν τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ τιθέναι ἐπὶ κλινῶν καὶ κραββάτων], ca trecând Petros, măcar umbra [lui] să umbrească [pe] vreunul [dintre] ei [ἵνα ἐρχομένου Πέτρου κἂν ἡ σκιὰ ἐπισκιάσῃ τινὶ αὐτῶν]”.

[115] Plină de viață duhovnicească. Plină de puterea de a face minuni.

3, 4], îndată i s-au întărit tălpile și gleznele lui [F. Ap. 3, 7].

Prin această *putere de viață* a lui Petru s-a ridicat sănătos din pat și un oarecare om, numit Eneas [Αἰνέας] [F. Ap. 9, 33, BYZ], care zăcea în pat de 8 ani, [fiind] slăbănog [F. Ap. 9, 34].

Prin aceasta[116] și în Ioppi [Ἰόππη] [F. Ap. 9, 36, BYZ], – lucru de minunare pentru toți –, a înviat-o pe Tavita [Ταβιθά] [F. Ap. 9, 36, BYZ], care murise.

[Însă] soarele are și o altă lucrare a sa: aceea că el *trece* prin crăpăturile ușilor și prin găurile pereților [cu razele sale]. [El intră] în cele mai dinăuntru ale caselor, le cercetează [le iscodește] și le luminează. Iar Petru nu a fost lipsit [nici de] această putere. [Asta] de vreme ce, așa cum spune Ieremia, la cap. 17: „adâncă [este] inima peste toate și om este și cine-l va cunoaște pe el [βαθεῖα ἡ καρδία παρὰ πάντα καὶ ἄνθρωπός ἐστιν καὶ τίς γνώσεται αὐτόν] ?!” [Ier. 17, 9, LXX][117]. Însă acesta[118] a cercetat [inima oamenilor] și a atins-o cu razele sale. Lucru care se vede din ce s-a petrecut cu Ananias [Ἁνανίας] și Sapfiri [Σαπφείρη] [F. Ap. 5, 1, BYZ], al căror mincinos cuget a fost certat cu moarte fără de veste.

[Sfântul Petru] a cercetat cele ascunse ale inimii [și în cazul] lui Simon [Σίμων] [F. Ap. 8, 13,

---

[116] Aceeași *putere de viață* a Dumnezeiescului Petru, care era *slava lui Dumnezeu*.

[117] Pentru că Sfântul Antim a folosit aici LXX. În ed. BOR 1988 avem însă o variantă negativă: „Inima omului este mai vicleană decât orice și foarte stricată! Cine o va cunoaște!”. E varianta existentă parțial în VUL: „strâmbă este inima tuturor și de nepătruns. Cine o va cunoaște pe aceasta [pravum est cor omnium et inscrutabile quis cognoscet illud]?!”.

[118] Sfântul Apostol Petru.

BYZ] vrăjitorul și a descoperit vicleșugul cel ascuns al inimii sale. Fapt pentru care l-a înfruntat în față și i-a zis: „Căci întru amărăciunea fierii și [întru] legătura nedreptății te văd fiind [εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα] [F. Ap. 8, 23, BYZ]. Pocăiește-te, așadar, de răutatea aceasta a ta și te roagă lui Dumnezeu, dacă oare îți va ierta ție gândul inimii tale [μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ Θεοῦ, εἰ ἄρα ἀφεθήσεταί σοι ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου]!" [F. Ap. 8, 22, BYZ].

Prin intermediul ocheanelor, de către astronomi recenți, s-au descoperit diverse *pete*[119] pe suprafața soarelui. Lucru pe care nu îl cunoșteau cei din vechime.

[Ca și aceștia,] și noi trebuie să mărturisim oarecare *întinăciuni* ale soarelui celui de taină, adică ale lui Petru.

Căci nu [s-a petrecut o] mare întinăciune [pentru Sfântul Petru], [atunci] când s-a lepădat de trei ori de Învățătorul său în curtea arhiereului? Nu [a fost o] mare întinăciune, când în grădină a fugit și L-a lăsat singur pe dulcele Iisus?

Aceste întinări însă, [Sfântul Petru și] le-a spălat și a rămas cu totul curat, prin lacrimile pe care le vărsa adesea, dintru adâncul inimii [sale]. [De aceea, el] s-a arătat ca un alt soare, care luminează în Casa Celui [Prea]înalt.

Căci și [Sfântul] Ioan Gură de Aur spune aceasta când tâlcuiește Psalmul 48. [Spune] că mulți împărați au ridicat cetăți și au făcut zidiri minunate pe care și-au pus numele. Însă [acest lucru la] nimic nu le-a folosit. [Căci după] ce au încetat [să mai trăiască], s-a dat uitării pomenirea

---

[119] În text: *întinăciuni*.

lor. Însă Petru, pescarul, nu a făcut niciuna dintre acestea și el luminează mai mult decât soarele după moartea sa.

Să trecem [însă] acum de la *luminătorul cel mare* la *luminătorul cel mic*! [Să trecem] de la *soare* la *lună*. [Să trecem] de la *vasul cel luminat* la *vasul cel ales*, [adică] de la *Petru* la *Pavel*.

Iar filosofii vorbesc despre multe vrednicii, stăpâniri și puteri ale lunii. Și spun, întâi de toate, că luna este *podoaba nopții, asemănătoare soarelui* și *stăpâna mării*. Și aceste vrednicii, pe drept cuvânt, i se cuvin *vasului celui ales*[120]. Pentru că lui i se cuvine să fie numit *podoaba nopții*, de vreme ce a fost trimis de la Dumnezeu ca să lumineze neamurile care erau în întunericul slujirii la idoli. Așa cum a spus Isaia mai înainte: „Te-am dat întru lumina neamurilor, [ca] să fii tu întru mântuire până la marginile pământului" [εἰς φῶς ἐθνῶν τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς]" [Is. 49, 6, LXX].

[Căci] *noapte întunecată* era atunci în toată lumea. Când argintul și aurul, pietrele și lemnele erau *slujite* ca niște dumnezei și omul se abătea cu toate puterile sufletului [său] spre ceea ce iubeau Lucifer[121] și dracii.

[Fiindcă] demonii, ca niște *nașteri* ale Iadului și ca niște *fii* ai răutății înseși, nu pofteau altceva, nu iubeau altceva fără numai răutatea, păgânătatea, răsfățurile[122]/ desfătările trupului, nerușinarea obiceiurilor, uitarea desăvârșită a celor sfinte, dobândirile [de lucruri] de la străini, iubirea de argint și trufia. [Pentru că lor le plăcea atunci] când se

---

[120] Sfântului Apostol Pavel.
[121] În text: *Luțifer*. Satana.
[122] Idem: *răsfătăciunile*.

încălcau legile[123] lui Dumnezeu și se huleau cele ale firii, când oamenii erau lipsiți de suflet, [când] sufletul [era lipsit] de Dumnezeu și Dumnezeu [era lipsit] de slujba și de închinăciunea care I se cuvenea.

Deci pentru ca să gonească această *noapte întunecată* și pentru ca să lumineze *o împuțită întunecare [interioară]* ca aceasta, Dumnezeu l-a ales pe Pavel, [pentru] ca să lumineze lumea ca o altă lună, [pentru ca] să risipească [prin el] întunericul închinării la idoli și pentru ca să adeverească ceea ce s-a zis: „Poporul care ședea în[tru] întuneric a văzut lumină mare [ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει φῶς εἶδεν μέγα]" [Mt. 4, 16, GNT/ Is. 9, 1; 42, 7].

I se cuvine lui Pavel și a doua stăpânire a lunii. Căci este *asemănător* soarelui, pentru că Pavel s-a arătat întru toate desăvârșit, asemenea lui Petru. Deci se cuvine să spunem [aici] acel cuvânt al lui Isaia: „și va fi lumina lunii ca lumina soarelui [καὶ ἔσται τὸ φῶς τῆς σελήνης ὡς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου]" [Is. 30, 26, LXX]. Și cine nu va mărturisi [faptul] că Pavel s-a arătat *asemenea* lui Petru? Smerit era Petru, de vreme ce după acea minunată vânătoare a peștilor i-a spus lui Iisus: „Ieși de la mine, că om păcătos sunt, Doamne! [Ἔξελθε ἀπ᾽ ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλός εἰμι, Κύριε]" [Lc. 5, 8, BYZ]. Iar [și] mai smerit [a fost] la spălarea picioarelor, când a răspuns [în mod] desăvârșit, zicând: „Nu ai să-mi speli picioarele mele întru veac [Οὐ μὴ νίψῃς μου τοὺς πόδας εἰς τὸν αἰῶνα]" [In. 13, 8, BYZ]. Și încă și mai smerit a fost la moartea sa, [atunci când] a vrut să moară pe cruce cu capul în jos[124].

---

[123] Idem: *pravilele*.

[124] Pentru ca să nu moară *drept* pe Cruce, așa cum a murit Domnul.

Iar Pavel nu s-a asemănat lui Petru în smerenie, [atunci] când s-a numit pe sine *cel mai mic* [ὁ ἐλάχιστος] dintre Apostoli și că el nu e vrednic să se numească *Apostol* [Ἀπόστολος] [I Cor. 15, 9, BYZ]? Și se mărturisea pe sine *cel dintâi* și *cel mai mare dintre păcătoși*, [zicând]: „Hristos Iisus a venit în[tru] lume să-i mântuiască pe cei păcătoși, [dintre] care cel dintâi sunt eu [Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ]" [I Tim. 1, 15, BYZ].

Răbdător era Petru, răbdător era și Pavel. Amândoi au răbdat lanțurile, bătăile, închisorile, prigonirile cu bucurie. Și bucurându-se mergeau în fața adunării, căci pentru numele lui Iisus se învredniciseră să fie necinstiți.

Petru și-a plâns *cu amar* [πικρῶς] greșeala Lui [Mt. 26, 75, BYZ]. Și Pavel, câte lacrimi nu a vărsat, căci, din neștiință, a fost *hulitor* și *prigonitor* și *ocărâtor* al Bisericii lui Dumnezeu [I Cor. 15, 9]?

Mare durere a simțit Petru [atunci] când a fost întrebat de trei ori: „Petre, mă iubești tu pe Mine?" [In. 21, 15-17]. [Căci] s-a întristat cu totul [și] a răspuns: „Doamne, Tu știi că Te iubesc" [In. 21, 17].

Iar Pavel, atât era de fierbinte în dragostea lui [pentru] Hristos, încât orice fel de muncă [și] toate zidirile cele văzute și nevăzute întru nimic le-a socotit, [zicând]: „Cine ne va despărți pe noi de dragostea lui Hristos? Necazul sau supărarea sau prigonirea sau foametea sau golătatea sau primejdia sau sabia? Pentru că sunt încredințat că nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici începătoriile, nici puterile, nici altă zidire oarecare nu va putea să ne despartă pe noi de dragostea lui Dumnezeu" [Rom. 8, 35, 38-39].

Cu umbra lui Petru mulțime de bolnavi se tămăduia. Și nu puțini dintre cei care erau chinuiți de duhurile cele necurate [F. Ap. 5, 15]. Iar mahramele și ștergătoarele lui Pavel goneau toată boala și duhurile cele necurate de la trupurile bolnavilor [F. Ap. 19, 12].

Petru l-a ridicat, lângă ușa Bisericii, pe cel care era olog din pântecele maicii sale [F. Ap. 3, 2-8]. Asemenea a făcut și Pavel în Listra [F. Ap. 14, 8-10]. Petru a înviat-o pe Tavita, care era moartă [F. Ap. 9, 36-41] și Pavel l-a înviat pe Evtihos [Εὔτυχος] [F. Ap. 20, 9-10, BYZ], tânărul care căzuse de la a treia streașină.

Asemenea au fost amândoi întru osteneli, întru necazurile pentru Hristos, în râvna [lor] pentru mântuirea sufletelor, în minuni, în moarte și la îngroparea [lor], pentru că amândoi au fost îngropați la Roma, după ce L-au mărturisit [pe Hristos Dumnezeu].

Vrednicia din urmă a lunii este [aceea de *a*] *stăpâni marea*. Și ea este vrednicia lui Pavel. Pentru că de trei ori s-a sfărâmat corabia cu el, o noapte și o zi a fost în adâncul [mării] [II Cor. 11, 25]. Însă el a biruit cumplitele valuri ale mării și s-a arătat întotdeauna nevătămat de apă.

Între alte *idiome*, adică *însușiri* ale lunii, sunt și acestea: când este plină se scoală asupra ei câinii, ca niște vrăjmași, cu luptă, și nu încetează a o lătra. Pentru că nu pot să sufere lumina ei. Și cu toate acestea, ea fiind curată și nevinovată, luminează și își face călătoria ei, fără să fie împiedicată [de ei].

Și câți *câini sălbatici* nu s-au sculat și nu au turbat, [lătrând] împotriva lui Pavel? A lătrat asupra lui Pavel tot Efesul. Pentru că îi învăța pe față că idolii sunt [creații] ale mâinilor [omenești] și nu

dumnezei [F. Ap. 19, 26]. Au lătrat asupra lui și în Iconiu, când s-au pornit neamurile și jidovii ca să îl ucidă cu pietre pe Pavel [F. Ap. 14, 5]. A fost lătrat de Elimas vrăjitorul, care, din cauza strălucirii lunii celei de taină, a lui Pavel, a rămas orb [F. Ap. 13, 8-11]. A fost lătrat, în cele din urmă, de câțiva jidovi, care s-au blestemat pe ei înșiși, ca nici să nu mănânce și nici să nu bea până nu-l vor ucide pe Pavel [F. Ap. 23, 21].

Însă, cu [toate] aceste prigoniri, scârbe și nevoi, fără de frică și-a urmat calea lui, strigând neîncetat: „Cine ne va despărți pe noi de dragostea lui Hristos? Lăsați să se mânie jidovii, să se scoale [împotriva noastră] tiranii, să latre câinii cei sălbatici! Eu voi săvârși calea [mea], voi păzi credința [mea]".

Cine dar [poate] să nu mărturisească, că Pavel a strălucit între neamuri ca *luna plină* în zilele ei?

Căci e mai presus [de îndoială faptul], că Petru a stat în Biserică ca alt luminător mare, căci s-a arătat ca soarele luminând Biserica Celui [Prea-]înalt. Iar Pavel a stat ca luminătorul cel mic, însă asemănător soarelui, luminând cu strălucirea, cu bunătățile[125], cu vrednicia și cu slava [sa].

Acum [însă] voi întoarce cuvântul meu către tine, țară creștină! Și dimpreună cu tine mă voi bucura. Pentru că ai în loc de *acoperământ* pe *întâistătătorii*[126] Apostoli Petru și Pavel. Și ai întipărit în coroana ta chipul Crucii, pentru ca să nădăjduiești a lua roadă bună de viețuire din *Pomul vieții*.

Nu s-a [mai întors] corbul, odinioară, în chivotul lui Noe [Fac. 8, 7], pentru că a așteptat să intre cu mai multă fericire, aici, în tine și pentru ca

[125] Virtuțile sale.
[126] În text: *verhovnicii*.

să aducă veștile liniștii nu cu *frunză de măslin*, ci cu *ramura Crucii* în gură.

S-a întors pasărea în brațele tale, cinstită țară! Și ea se laudă cu strălucire[127] între soare și lună.

Soarele [este] de-a dreapta și luna de-a stânga. [Căci] sunt slăviții Apostoli Petru și Pavel. Și ei închipuie semnul cum că cei ce sunt *întâi-șezători* între Apostoli *poartă de grijă* pentru folosul poporului tău. Adică [îi apără] pe cei Drepți și pe cei păcătoși.

Iar celor Drepți, care sunt *de-a dreapta* – pentru că soarele luminează ziua – este și *semnul darului/ harului*, iar celor păcătoși, care sunt de-a stânga – pentru că luna luminează noaptea – este *semnul păcatului*.

De aceea, saltă cu glas de bucurie și te veselește, pentru că ai *ajutători* ca aceștia și *mari folositori* și *biruitori fierbinți* ca aceștia!

Iar voi, Dascăli mari ai lumii, văzând osârdia[128] poporului ce stă împrejur și toată societatea/ adunarea[129] aceasta creștină, [venită aici] spre lauda și spre cinstea și spre prăznuirea voastră, nu ne lipsiți de folositoarea voastră căldură și de puternicul vostru acoperământ, ci căutați din cer, ca niște luminători mari ai tăriei celei de sus, spre noi, cei care stăm întru întuneric și [în] umbra morții!

Mângâiați-ne pe noi, ticăloșii, cei ce stăm în valea plângerii!

Mijlociți pentru poporul domnului[130], pentru Biserica Ortodoxă, pentru preoția împărătească și, mai ales, vă rugați lui Iisus Cel răstignit, a Cărui

---

[127] Idem: *pohvală*.

[128] Idem: *userdiia*.

[129] Idem: *politiia*.

[130] Se referă la *domnul* Țării.

Evanghelie, Cruce, Moarte [și Înviere] în toată lumea le-ați propovăduit cu atâtea osteneli și trude, prigoane și chinuri, închisori și bătăi.

Păziți-l *întru mulți ani*, întru luminatul lui scaun, pe rugătorul cel cucernic, pe prăznuitorul numelui vostru, pe cinstitorul pomenirii voastre, pe creștinul nostru domn[131], pentru ca întru *creștineasca întemeiere* a înălțimii sale să avem și noi, cu toții, liniște sufletească și trupească!

[Ca] să propovăduim întru mulți ani numele vostru[132], să prăznuim nevoința[133] voastră, să sărbătorim [în mod] luminat [și] cu cuviință slăvita voastră pomenire. Amin!

---

[131] Aceeași referire.

[132] Sfinților Apostoli Petru și Pavel.

[133] În text: *strădania*.

Cuvânt de învățătură la *Bogoiavlenie*/ la *Botezul Domnului*

Binecuvântați creștini,

luminat și cinstit a fost praznicul ce a trecut, al Nașterii Domnului Hristos, dar mai luminat și mai cinstit este acesta, de astăzi. Căci acolo, steaua L-a arătat pe Hristos, cum că S-a născut, pe când aici, Tatăl din cer Îl mărturisește pe Cel care Se botează, zicând: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit, întru Care am binevoit [Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός Μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾯ εὐδόκησα]" [Mt. 3, 17, BYZ].

Acolo I s-au închinat vrăjitorii cu darurile lor, ca unui Dumnezeu și Împărat, iar aici Îi slujesc Îngeri din cer, ca unui Dumnezeu adevărat și om desăvârșit. Acolo, [El] era ca un Prunc mic, înfășat și pus în iesle, iar aici [El] Se botează în apa Iordanului, ca un Dumnezeu desăvârșit și om desăvârșit, pentru ca să spele tot neamul omenesc din spurcăciunea păcatului celui strămoșesc. Acolo, Îngerul cel mare, Gavriil, slujea cu cucernicie, iar aici [îl avem] pe Îngerul și pe Înaintemergătorul Ioann[is], care slujește taina.

Deci, cu atât sunt *mai luminate* lucrurile praznicului de astăzi, cu cât sunt *mai mari* în comparație cu cele ale praznicului trecut.

De aceea, pentru că Se botează Hristos, să ne botezăm și noi! Nu pentru că nu am fi *botezați* cu Sfântul Botez, adică cu apă și cu Duh, ci pentru că noi am întinat Sfântul Botez cu păcatele noastre. [De aceea], trebuie să ne spălăm cu lacrimile pocăinței, [pentru] ca să ne facem curați, după cum

zice Prorocul Isaia: „Lăsând vicleșugurile dintru inimile voastre și faptele cele rele”, de care se bucură vrăjmașul nostru, diavolul, și să ne îmbrăcăm cu noul Adam, cu Domnul nostru Iisus Hristos [I Cor. 15, 45], după cum zice Fericitul Pavel. Pentru ca [astfel] să ne putem sui și noi în cer, curați și luminați, ca și Hristos. Iar câți am primit propovăduirea Lui, dacă am greșit [cu ceva anume], să alergăm [la El cu pocăință], că[ci] ne va primi Hristos, ca Un[ul] bun și iubitor [de oameni].

[Căci] Hristos Se botează [azi], [pentru] ca *să sfințească* apele. Se botează Hristos, [pentru] ca să ne arate Taina [Botezului]. Mâna Prorocului slujește, [pentru ca] să [o] boteze [pe] *mâna* Tatălui, adică pe Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu. Om slujește [la Botezul Lui] și [El ca] om Se botează. Însuși Ioann[is], ca un rob, slujește, și Hristos, ca un om, Se botează.

Pentru aceasta, așadar, și noi, ca niște robi adevărați și înțelepți [ai Lui], să slujim taina cu „inimă curată [καρδίαν καθαρὰν]” [Ps. 50, 12, LXX], după cum zice Prorocul David!

Să avem minte bună și credincioasă, ca să pricepem în mod drept taina [Lui]. Și cine este credincios și drept, să alerge ca să audă ce spune David: „Veniți către El”, adică către Domnul, „și vă luminați și fețele voastre nu se vor rușina” [Ps. 33, 6, LXX], pentru ca să se albească păcatele noastre ca zăpada [Is. 1, 18], după cum zice Isaia[s].

Și cine este credincios și temător de Dumnezeu, să slăvească și să laude taina. Căci slava aceasta e primită de Dumnezeu ca o tămâie cu bună mireasmă. Dar cine este păgân și ispitește tainele noastre, [acela] să plece din Biserică și să se îndepărteze [de aici], pentru ca să nu vină urgia lui Dumnezeu

asupra lui și să îl bântuie. Că și Moisi[s], când s-a suit în muntele Sinai, ca să primească tablele legii, pe care i le-a dat Dumnezeu, astfel a poruncit: ca să nu se apropie de muntele acela nicio fiară sau vreun dobitoc, iar, dacă s-ar apropia, să fie ucis cu pietre de mulțimea jidovilor/ evreilor [Ieș. 19, 13].

Asemenea este și acum! [Căci o] Taină avem să sărbătorim și să prăznuim și ne vom sui sus nu cu trupul sau în munte, ca Moisi[s], ci cu mintea, la mari și înalte gânduri/ cugetări [dumnezeiești]. Și numai câți sunt credincioși [trebuie] să se apropie cu mintea, [pentru] ca să priceapă taina praznicului de astăzi.

După nașterea Domnului Hristos, rămânând Irod batjocorit și amăgit de [către] vrăjitori[134], s-a mâniat foarte tare și a trimis la Vitleem, și în toate hotarele lui, de a junghiat 14 mii de prunci mici, de 2 ani și mai în jos, între care prunci se număra și Ioan [Botezătorul], [care era] prunc mic, în brațele mamei lui, ale Elisavetei[135]. Și [cei trimiși de Irod], vrând să îl [în]junghie și pe el, s-a desfăcut muntele din voia lui Dumnezeu, iar mama lui, [dimpreună] cu el, au trecut de cealaltă parte. Și Îngerul Domnului l-a luat și l-a dus în pustie și l-a hrănit pe el acolo, până când a ajuns la vârsta de 33 de ani și 3 luni. Iar hrana [lui Ioannis Botezătorul] era [formată din] vlăstari de copaci[136] și din miere sălbatică. Și a fost cuvântul Domnului [către el], care i-a spus să lase pustia și să meargă în părțile Iudeii, [pentru ca] să propovăduiască mulțimilor pocăința.

---

[134] De către Magi.

[135] În text: *Elisaftei*.

[136] Mc. 1, 6, *cf.* BYZ, vorbește despre *lăcuste* [ἀκρίδας] și *miere sălbatică* [μέλι ἄγριον]. La fel e și în TIS, BGT, BNT, GNT, GOC, SCR, STE, TBT, TIS.

Și acolo mergea mulțimea jidovimii de își mărturiseau păcatele lor și se botezau de către el în apa Iordanului. Și îl întrebară pe el, zicând: „Ești tu cumva Prorocul?”. Iar el a zis: „Nu sunt” [In. 1, 21]. Și asta nu pentru că nu era *Proroc*. Căci nu l-au întrebat dacă este *Proroc*, ci dacă nu cumva el este *Prorocul*, acela despre care a spus Moisi[s] că: „Proroc va ridica nouă Domnul Dumnezeul nostru dintre frații noștri” [Deut. 18, 18][137]. Adică are să vină un Proroc mare din neamul jidovesc. Iar jidovii socoteau că Ioan este *Prorocul* acela și pentru aceasta l-au întrebat.

Iar el le-a răspuns și le-a zis: „Nu sunt eu Acela, ci are să vină după mine, Căruia eu nu sunt vrednic să-I dezleg curelele încălțămintelor Lui” [In. 1, 27], adică nu pot eu *pricepe* cum S-a născut. [Căci, cu] adevărat, în urma mea S-a născut ca om, însă, ca Dumnezeu, S-a născut mai înainte de mine, în anii Dumnezeirii[138].

„Și eu vă botez pe voi numai cu apă, dar El vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc. [Și] în mâna Lui este lopata și vântură pleava din grâu” [Mt. 3, 11-12]. Adică [El] este cunoscătorul inimilor, ca Cel care este Dumnezeu, și îi cunoaște pe cei păcătoși și pe cei Drepți. Deci, pe cei păcătoși, [El] îi osândește în focul cel de veci, iar pe cei Drepți îi adună în Împărăția cerului. Și vorbind Ioann[is] cu mulțimea jidovilor, le zise iară: „Nu sunt eu Cel pe Care îl

---

[137] În LXX avem, de fapt, o *făgăduință* a Domnului în acești termeni: „Profet le voi ridica lor dintre frații lor precum tine [Προφήτην ἀναστήσω αὐτοῖς ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ὥσπερ σε]”. Și Domnul, când vorbește despre *termenul de comparație* („precum tine”), se referă la Sfântul Profet Moisis.

[138] S-a născut din veci din Tatăl.

așteptați, ci iată că [El] vine". Și [el] vorbind așa cu mulțimile, sosi și Hristos [ca] Să se boteze.

Dar Ioan, dacă L-a văzut, a zis către jidovi: „Iată, Mielul lui Dumnezeu, Care ridică păcatele lumii! [In. 1, 29][139]. Acesta este Fiul lui Dumnezeu Cel adevărat despre Care vă vorbeam".

Atunci a mers Hristos la Ioan și i-a zis: „Vino de Mă botează, căci pentru aceea am venit!". Iar Ioann[is] I-a zis: „Eu trebuie să mă botez de către Tine și Tu vrei să Te botez eu [Mt. 3, 14]? [Vrei] să mărturisesc alt botez pentru numele Tău? Apa Iordanului, văzându-Te, a fugit de frica Ta înapoi, iar eu cum voi cuteza să Te botez, de vreme ce Moisi[s], văzătorul de Dumnezeu și marele Proroc, nu îndrăznea să vadă fața Ta? Cum voi putea să mă *ating* de sfântul Tău creștet cu mâini păcătoase? Iarba pământului sunt, cum dar să mă apropii de Focul pe care nu-l pot răbda? Tu mă sfințește, Doamne! Tu mă botează, Stăpâne! Tu mă curățește de tina păcatului, Mântuitorule! Că eu nu cutez, nici nu sunt vrednic [ca] să Te botez".

[Atunci îi] zise Hristos [lui]: „Ioanne, lasă cuvintele acestea acuma, că nu este vreme [pentru] a înmulți vorba [Mt. 3, 15]! [Ci acum] e vremea purtării de grijă[140].

[Căci] pentru aceasta M-am făcut om, pentru aceasta M-am îmbrăcat în trup, pentru aceasta M-am arătat sărac și M-am arătat smerit, pentru ca să împlinesc toată dreptatea. Ci vino de Mă botează, ca să se împlinească purtarea Mea de grijă [față de

---

[139] În BYZ: „Iată, Mielul lui Dumnezeu, Cel care ridică păcatul lumii [Ἴδε ὁ Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου]!".

[140] E vremea iconomiei Mele, a lucrării Mele pentru oameni.

om] și toată coborârea/ smerenia[141] Mea". Atunci a apucat cinstitul Ioan și L-a botezat și S-a pogorât Duhul Sfânt în chipul porumbiței[142] pe capul lui Hristos și glas din cer s-a auzit zicând cum că „Acesta este Fiul Meu Cel iubit [Mt. 3, 17], cu Care am purtat de grijă[143] pentru mântuirea oamenilor". Și atunci a ieșit Hristos din râu, botezat.

Și cum că [astfel] S-a botezat Hristos, ne învață Dumnezeieștii Evangheliști.

Dar, la praznicul de azi, avem și câteva întrebări [de explicat], al căror [răspuns] trebuie să îl știm.

Și cea dintâi este: De ce Hristos, Care era fără de păcat, S-a botezat? A doua: Pentru ce S-a botezat în apa Iordanului și nu într-alt râu? A treia: Pentru ce S-a pogorât Duhul Sfânt pe capul lui Hristos și pentru ce în chipul porumbiței? A 4-a: Câte botezuri sunt? A cincea: Pentru ce avem Botezul în apă și în Duh?

[Și] aceste 5 întrebări [pe care le] avem [spre răspuns] astăzi sunt foarte folositoare pentru ca să le cunoaștem [răspunsul].

Mai sunt și altele [de explicat], dar noi le lăsăm [pe acelea pentru altă dată], pentru lungimea vorbirii, și vom răspunde numai la acestea, foarte pe scurt. Deci, câți v-ați adunat astăzi la Sfânta Biserică, pentru ca să prăznuiți praznicul [de azi],

---

[141] În text: *plecăciunea*.

[142] În text: *porunbului* [porumbelului].

Însă eu am trecut în textul supra *adevărul* spus de către Evanghelie și anume că Duhul Sfânt S-a arătat „coborând ca *o porumbiță* [καταβαῖνον ὡσεὶ *περιστερὰν*]" [Mt. 3, 16, BYZ].

[143] Căci Tatăl, împreună cu Fiul și cu Duhul Sfânt, *au lucrat* iconomia mântuirii noastre și Dumnezeul treimic întotdeauna *ne poartă de grijă*.

deschideți-vă ochii, nu numai pe cei ai trupului, ci și pe cei ai sufletului, pentru ca *să pricepeți* ce vom zice! Căci nu sunt lucruri *lumești* [cele despre care vom vorbi], ci [vom vorbi despre] o taină mare și înfricoșătoare, care s-a făcut pentru mântuirea oamenilor.

[Și] prima întrebare [pe care o vom discuta] este: *Pentru ce Hristos, fiind fără de păcat, S-a botezat?* [Și la aceasta] zicem că Botezul este mântuirea de păcate a omului și curățirea lui de păcatul cel strămoșesc. Iar Hristos, fiind fără de păcate – după cum zice Profetul Isaia: „Că păcat n-a făcut, nici vicleșug în gura Lui nu s-a aflat” [Is. 53, 9, LXX] – pentru ce dar S-a botezat?

[Și] zicem la aceasta cum că sunt 4 stihii, din care s-a făcut omul și toată lumea, și tot în patru stihii va să se topească/ să se descompună omul până la a doua venire a Domnului Hristos, dintru care se vor închega/ se vor constitui din nou.

Iar stihia cea dintâi și mai folositoare este *vântul*, căci fără de răsuflare omul nu poate trăi niciun ceas. A doua stihie și mai înaltă este *focul*. [Și nu mă refer] numai la acest foc pe care-l vedem cu ochii și ne slujim de el, ci și la focul cel din văzduh. A treia stihie este *apa*, iar a patra este *pământul*.

Așadar, din aceste patru stihii este omul făcut. Iar pentru că [ele] sunt *alcătuirile/ părțile componente* ale trupului omenesc, [de aceea] trebuiau *să se sfințească* [odată] cu pogorârea Domnului. Căci vântul și focul s-au sfințit [odată] cu pogorârea/ întruparea Cuvântului lui Dumnezeu, iar pământul s-a sfințit când S-a născut trupește în peșteră. Și se cuvenea să se sfințească și apa, de vreme ce e una din cele 4 stihii. Și într-alt chip nu putea să se sfințească, de nu s-ar fi *botezat* Domnul, în mod

trupește, în Iordan, arătându-Se totodată și *taina cea mai mare* a credinței noastre. Dar și pentru ca să sfărâme capetele șerpilor, adică ale dracilor, care erau în apă, după cum zice David: „Tu ai zdrobit capetele balaurilor [Σὺ συνέθλασας τὰς κεφαλὰς τοῦ δράκοντος][Ps. 73, 14, LXX] în apă".

A doua întrebare era: *Pentru ce S-a botezat Hristos în Iordan și nu într-alt râu?* Zicem și la aceasta că fiind râul acela *[mai] sfințit* decât alte râuri, din cauza minunilor care s-au făcut în el, și Hristos a mers la el. [Căci în Iordan] aceste minuni s-au făcut: mai întâi, când a trecut Iisus al lui Navi, cu tot poporul jidovesc prin mijlocul apei, nu s-a udat nimeni. Pentru că intraseră cei 12 preoți, care țineau chivotul pe spatele lor, iar apa s-a dat înapoi, din poruncă dumnezeiască, până a trecut tot poporul [Iis. 3, 15-17].

A doua minune [a fost atunci] când l-a lovit Prorocul Ilie cu cojocul său și apa s-a desfăcut, de a trecut el, dimpreună cu ucenicul lui, ca pe uscat [II Împ. 2, 8, LXX].

A treia minune: când s-a scăldat de 7 ori Neeman, boierul, sfetnicul împărătesc din Siria, după cuvântul Prorocului Elisei și s-a tămăduit de bubele pe care le avea [II Împ. 5, 14].

A patra minune [a fost tot] pe vremea Profetului Elisei, [când], mergând niște oameni ca să taie lemne pentru casă, pe lângă țărmurile Iordanului, fiind și Prorocul dimpreună cu ei, a căzut toporul unuia din coadă și s-a pierdut în apă, iar Elisei luând coada toporului și mergând la țărmurile apei, a întins coada spre apa și a zis: „Arată, Doamne, minune!".

Și îndată a sărit toporul din apă și se puse în coadă [II Împ. 6, 6-7], care minune închipuie

Sfântul Botez, după cum scrie Sfântul Ioann[is] Damaschin[ul], într-un tropar al canonului de la *Înălțarea Cinstitei Cruci*, la cântarea a 4-a[144]. Așadar, pentru aceste minuni, și Hristos S-a botezat în acest râu.

A treia întrebare este: *Pentru ce S-a pogorât Duhul Sfânt?* Și [la aceasta] zicem: când Se boteza Hristos S-au deschis cerurile și L-a mărturisit Tatăl pe Fiul, zicând: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit, întru Care am binevoit". Însă, pe când Tatăl a mărturisit [acest lucru], jidovii socoteau că pentru Ioann[is] s-a făcut glasul acela, pentru că-L știau pe el *Proroc* și *fiu de Proroc* și *Sfânt*. [De aceea], pentru ca să nu zică poporul cum că lui Ioann[is] îi zice „fiu iubit", pentru aceea S-a pogorât Duhul Sfânt peste capul lui Hristos, [pentru că pe El] L-a *arătat* [lumii] și L-a *mărturisit* Tatăl Cel de sus.

Iar [ca să vă explic motivul] pentru care Duhul Sfânt S-a arătat *în chipul porumbiței*, [trebuie] să vă spun o istorie din Testamentul cel Vechi, chiar dacă o știți mai toți. [Căci atunci] când a făcut Dumnezeu potopul și a înecat tot pământul din cauza păcatelor oamenilor și *a șters*[145] toată făptura de pe fața pământului, de la om până la dobitoc, [atunci] s-a mântuit numai Noe, cu toată casa lui, în corabia pe care o făcuse din poruncă dumnezeiască. Și împreună cu el erau și din dobitoacele pământului și din păsările cerului, după cum scrie mai pe larg cartea

---

[144] În *Mineiul pe septembrie*, ed. BOR 1984, p. 175, cântarea la care se referă Sfântul Antim are următorul conținut: „Iordanul ce primise în sânul adâncimii sale securea, a întors-o în sus prin lemn, însemnând prin Cruce și prin Botez, tăierea înșelăciunii".

[145] Sfântul Antim a folosit verbul din LXX: ἐξαλείφω. A se vedea Fac. 7, 4, unde avem forma de indicativ viitor la persoana I.

Facerea. Iar după ce a încetat apa potopului, Noe a trimis corbul [τὸν κόρακα] din corabie, ca să vadă dacă s-a oprit sau nu apa potopului.

Iar el, mergând și aflând stârvuri, s-a așezat pe ele și nu s-a mai întors înapoi ca să dea de veste [Fac. 8, 7]. Și văzând Noe întârzierea corbului a trimis *o porumbiță* [τὴν περιστερὰν] [Fac. 8, 8]. Iar ea fiind o pasăre curată, n-a vrut să se așeze pe noroi, ci a luat o ramură cu frunză de măslin în gură [Fac. 8, 11][146] și a adus-o în corabie. Și așa a cunoscut Noe cum că *s-a oprit* apa potopului [Ibidem].

Deci, din acest motiv, s-a arătat și Duhul Sfânt *în chip de porumbiță*, pe capul lui Hristos, arătând [astfel] că *s-a oprit* potopul păcatelor omenești. [Dar] și [din] alt [motiv S-a arătat *ca o porumbiță*]: [pentru] că porumbița este [cu totul] curată, adică fără de răutate, după cum zice Hristos în Sfânta Evanghelie: „Faceți-vă înțelepți ca șerpii și curați ca porumbițele [γίνεσθε φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί]!" [Mt. 10, 16, BYZ].

A 4-a întrebare este, după cum am spus: *Câte botezuri sunt?* Și [noi] zicem că sunt 8, precum scrie și Sfântul Ioan Damaschin în a 4-a carte a *Teologiei*[147] lui [dogmatice][148]: primul botez este cel al potopului, [care a fost] spre tăierea păcatului [de pe fața pământului]. Al doilea botez a fost [cel] al lui Moisi[s], când i-a trecut pe jidovi prin Mara Roșie. Al treilea botez este [cel] al legii. Căci, dacă

---

[146] LXX însă nu vorbește despre *o ramură*, ci despre „*o părticică* de frunză de măslin [φύλλον ἐλαίας *κάρφος*]", de o mică porțiune dintr-o frunză de măslin, pe care porumbița a adus-o în gura ei.

[147] În text: *Bogosloviei*.

[148] Sf.[ântul] Ioan Damaschin, *Dogmatica*, ed. a III-a, trad. de Pr. D.[umitru] Fecioru, Ed. Scripta, București, 1993, p. 156-157.

se spurca cineva, până nu își spăla cu apă trupul și hainele [lui], [el] nu intra în tabără. Al 4-lea botez este [cel] al lui Ioann[is], însă [era un botez] numai spre pocăință. Al cincilea Botez este [cel] al lui Hristos, cu care ne-am botezat și noi, creștinii.

Al șaselea Botez este [cel] al pocăinței și al lacrimilor, cu care curățim Botezul cel dintâi[149], pe care l-am întinat [prin păcatele noastre]. Al șaptelea Botez este [cel] al muceniciei, care este și mai bun și mai cinstit, căci Botezul acesta nu se teme să se mai spurce cu păcate. Și pe el l-a arătat mai întâi Hristos, când Și-a vărsat preacinstit[ul] și [prea]scumpul Său Sânge și, [după El], toți Mucenicii s-au botezat cu acest Botez și [prin el] s-au învrednicit de Împărăția cerului.

[Pe când] al 8-lea botez, cel mai de pe urmă, este al focului celui nestins [al Iadului], în care se vor munci cei păcătoși, după cum zice un tropar al *Canonului* de astăzi, de la cântarea[150] a 6-a: „Cu focul cel de pe urmă botează Hristos pe cei potrivnici și neînțelegători de dumnezeirea Lui”[151].

A 5-a întrebare este [aceasta]: *De ce este Botezul din apă și din Duh?* Și [la aceasta noi] zicem [cum] că omul fiind îndoit, adică cu trup și cu suflet, și fiind trupul [nostru] pământesc, [atunci trebuie,] când îl întinăm, să îl spălăm cu apă, că și apa este pământească. Dar sufletul [nostru] fiind fără de ma-

---

[149] Din pruncia noastră.

[150] În text: *peasnă*.

[151] În *Mineiul pe ianuarie*, ed. BOR 1926, p. 145, cântarea are următorul conținut: „Cu foc desăvârșit botează Hristos pe cei ce nu se pleacă [nu se pocăiesc n.n.], și nu-L cunosc pe El [drep] Dumnezeu. Iar cu Duhul înnoiește prin apă cu harul, pe cei ce cunosc dumnezeirea Lui, izbăvindu-i de greșeli”. Am îndreptat textul acestei ediții.

terie, [atunci numai] Duhul Sfânt [poate] să îl curățească și să îl lumineze și să îl mântuiască de păcate.

[Așadar,] aceste întrebări le-am avut [de răspuns] la praznicul de astăzi, precum le-ați și auzit.

Deci, binecuvântați creștini, pentru aceasta trebuie – atâta timp cât ne-am botezat în numele Sfintei și Cinstitei Treimi – să ne ferim de toate lucrurile și faptele drăcești, [pentru] ca să nu ne întinăm Sfântul Botez cu păcatele, nici să [în]călcăm făgăduințele pe care le-am făgăduit lui Hristos [la Sfântul Botez].

Iar pentru ca Dumnezeu *să primească* praznicele și sărbătorile noastre, trebuie să păzim, după cât putem, poruncile Lui și să purtăm grijă pentru mântuirea noastră și pentru Împărăția cerului.

Căci acolo ne este locașul [nostru], după cum zice Fericitul Pavel: „Petrecerea noastră este în cer" [Filip. 3, 20].

Să nu alunecăm [așadar] cu firea spre lucrurile cele deșarte ale lumii, pentru că sunt trecătoare și mincinoase, [ci] să ne ferim de ucideri, de curvii și de preacurvii, de beții și de hoții! Să nu ne invidiem unii pe alții, nici să nu ne vindem unii pe alții prin delațiuni, cu inimă crudă și nemilostivă, pentru ca nu [cumva] să ne păgubim și să ne sărăcim unii pe alții, după cum vedem [mai] totdeauna că fac mulți [dintre noi], netemându-se nici de Dumnezeu, nici de păcat [și] nici nu-și aduc aminte de moarte sau de osânda [cea veșnică]. [Căci] se numesc numai cu numele *creștini*, dar cu inima sunt departe de Dumnezeu, după cum zice Isaia[s]. [Căci] faptele lor nu sunt *păgânești*, ci, mai mult [decât atât], voi spune că ele sunt *drăcești*. Că[ci] numai diavolul nu dorește binele omului, pentru că este vrăjmaș și

mincinos din[tru] început [In. 8, 44], după cum zice Hristos.

Să nu ne trufim întru inimile noastre, orice lucru bun am face, că[ci prin aceasta] ne vom pierde plata ostenelii [noastre]! Și, pe scurt, să ne ferim de toate lucrurile cele rele și necuvioase, care ne vatămă sufletul și de care se bucură vrăjmașul nostru, diavolul, de ele, ci să dorim pururea numai a face fapte bune și plăcute lui Dumnezeu, pentru că ele rămân fără de moarte și pentru ele vom lua plată în ceruri.

Să alergăm la Sfintele Biserici! Dacă nu în toate zilele – datorită multelor neputințe și nevoi ale noastre, care ne vin [în]totdeauna din *valurile lumii* [acesteia] – măcar în duminici și sărbători. Căci pentru aceasta s-au rânduit aceste sfinte zile: mai întâi [de toate] pentru ca *să ne odihnim* [în ele], și noi și dobitoacele noastre, de truda și de ostenelile pe care le facem peste săptămână, [iar], în al doilea rând, pentru ca *să-I mulțumim* și *să-I aducem laudă* lui Dumnezeu, pentru multele și nespusele faceri de bine pe care ni le-a arătat nouă și pe care ni le arată [în]totdeauna. Căci [El] ne ține și ne chivernisește [viața noastră] ca un milostiv. [Iar], în al treilea rând, [praznicele și sărbătorile Bisericii sunt pentru ca] să auzim cântările și slujbele [acestea], care se fac pentru *folosul* [nostru] cel sufletesc.

Că[ci] precum nu poate trăi trupul omului fără de hrană materială, [tot] așa nici sufletul [nostru] nu poate trăi fără *hrana cea duhovnicească*, care este *cuvântul lui Dumnezeu*. [Așa] după cum zice Hristos în Evanghelia [Sa]: „Nu numai cu pâine va trăi omul, ci [și] cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu” [Lc. 4, 4].

[La Biserică trebuie să venim] și nu să mergem la hore și la jocuri și la cârciumă, după cum ne este obiceiul! Căci [prin acestea] în loc să ne *folosim* [duhovnicește], [noi] *ne păgubim* sufletește și trupește. Iar dacă ne trebuie adunarea la hore, pentru ca să le vedem, [atunci nu există] *o horă mai bună* decât aceasta, a Bisericii, și nici o priveliște mai frumoasă și o adunare mai cuvioasă nu cred că [există] și nici [nu] cunosc [să existe] decât aceasta: [a Bisericii noastre]. Că[ci aici, de față, noi îi] vedem cu ochii [noștri], pe lângă mulțimea oamenilor care s-a adunat, pe Domnul nostru Iisus Hristos, ca un Împărat veșnic, și pe [prea]cinstita Lui Maică, pe Sfinții [Lui] Îngeri, pe Apostolii [Lui], pe Mucenicii și pe toți Sfinții [Lui]. Iar cu urechile noastre [noi] auzim faptele și lucrurile cele [prea]minunate pe care le-au făcută [aici], pe pământ, și ne bucurăm [aici] sufletește și trupește, fără să ne păgubim cu ceva, ci, mai degrabă, câștigăm *sfințenie* și *milă* de la Dumnezeu[ul nostru].

Și când ieșim din Biserică, [noi] să nu ieșim fără folos [personal], ci să facem așa cum face ariciul. Căci [ariciul] când merge în vie, [mai] întâi se satură el de struguri, după care scutură vița, de cad boabele jos, și, tăvălindu-se peste ele, [boabele de strugure] i se înfig în ghimpi și [așa] le duce și puilor lui [de mâncare].

Așa să ducem și noi, fiecare [în parte], [de mâncare], pe la casele noastre, copiilor [noștri] și celor care n-au fost [azi] la Biserică. [Să le ducem] din cuvintele pe care le-am auzit din Sfânta Evanghelie și din celelalte cărți [citite aici], [pentru] ca *să-i hrănim* și pe ei cu hrana cea sufletească.

Și după aceea să ne păzim mintea de cugetele cele viclene și trupurile noastre să le ferim de toate

spurcăciunile. Să avem dragoste față de toți [oamenii], să facem milostenie la [cei] săraci, să îi iubim pe cei străini, să îi căutăm pe cei bolnavi și pe cei din închisori să îi cercetăm. Să facem bine vrăjmașilor noștri, după cum ne învață Hristos [Domnul]. Să avem răbdare în nevoi și în necazuri, să ne supunem celor mai mari, domnilor și stăpânilor noștri. Să îi ascultăm și să îi cinstim pe părinții noștri. Să ne supunem cu cuviință duhovnicilor noștri și preoților și monahilor, că[ci] așa [Îi] place lui Dumnezeu.

Și acestea toate păzindu-le și făcându-le, să avem nădejde bună și fără de îndoială către Dumnezeu, că aici, întru această viață, vom petrece viață bună și fără de întristare, iar în cea viitoare, [El] ne va învrednici și ne va pune în numărul celor Drepți, ca să ne bucurăm în vecii nesfârșiți întru acea fericire, lăudând și binecuvântând numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, a Căruia este slava și pomenirea în veci. Amin.

Cuvânt de învățătură la *Preobrajeniia*/ la *Schimbarea la față* a Domnului nostru Iisus Hristos

„Luat-a Iisus pe Petru și pe Ioann[is] și pe Iacov, fratele lui, și i-a suit pe ei într-un munte înalt, de o parte, și S-a schimbat [la față] înaintea lor. Și a strălucit fața Lui ca soarele, iar hainele Lui se făcură albe ca lumina" [Mt. 17, 1-2].

[Și] de vreme ce acest soare material, când răsare și se înalță pe pământ, se face pricina și mijlocitorul a multe bunătăți – că[ci] întinzându-și razele [lui], [el] luminează pământul și marea, gonește și risipește toată ceața și negura, încălzește și hrănește toate neamurile dobitoacelor, și, în scurt[e cuvinte] vorbind, [pe] toate le însuflețește și le înviază și pe toate împreună le bucură și le veselește – cu atât mai mult Soarele rațional al dreptății, Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu Tatăl, Domnul nostru Iisus Hristos, Care *S-a suit* și *a răsărit astăzi* în muntele Taborului, Și-a întins razele și strălucirile slavei dumnezeirii Lui.

Căci despre El a zis Prorocul Malahias[152] [Μαλαχίας][153] în 3, 20: „Va răsări vouă, celor care vă temeți de numele Meu, *soarele dreptății* [ἀνατελεῖ ὑμῖν τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά Μου *ἥλιος δικαιοσύνης*]" [LXX].

[Și El] n-ar fi dat viață morților, ca lui Moisi[s], n-ar fi luminat pe [cei] vii, ca pe Ilie, n-ar fi gonit suspiciunea și cugetul cel potrivnic din mintea Apostolilor, n-ar fi înrădăcinat și n-ar fi crescut [și]

---

[152] În text: *Malahie*.

[153] Pomenit pe 3 ianuarie. A se vedea: http://www.synaxarion.gr/gr/sid/1605/sxsaintinfo.aspx.

mai mult credința în inima lor, nu le-ar fi dat să-L cunoască [în mod] luminat/ [în slava Lui], cum că El este *Mesia cel adevărat*, [adică] *Hristos*, [dacă nu ar fi fost *Hristos*], și [nu i-ar fi învățat] cum că de voia Lui [El] merge spre moarte, neavând vină de moarte și [că trebuie] să-L cunoască [pe El], căci numai pe El se cuvine să-L iubească, iar pe toate celelalte să le aibă ca pe niște gunoaie.

De aceea, invit înțelepciunea voastră ca să îmi dea puținică ascultare cu dragoste, [pentru] ca să înțelegeți ce e drept și de ce se cuvine ca și noi să avem *dragoste* față de Hristos ca Apostolii [Lui].

[Căci] vedem că preaînțeleptul [Iisus] Sirah, [la începutul] cap. al 2-lea [din cartea sa], ne învață că cel ce vrea să-I slujească lui Dumnezeu, [a]ce[la] se cuvine să primească [aceasta], zicând: „Fiule, de vei vrea să te apropii a sluji Domnului Dumnezeu, gătește sufletul tău spre ispită” [Iis. Sir. 2, 1][154].

Pentru aceea, [așa]dar, trebuie [ca] cel ce slujește lui Dumnezeu *să [se] aștepte* la ispite și [la] războiul vicleanului diavol, dar *să nu deznădăjduiască*! Ci, mai degrabă, atunci să aștepte mai mult ajutor de la Dumnezeu și mai multă putere [de la El], că nu-l va lăsa Dumnezeu să fie ispitit peste puterea lui. Ci, fără întârziere, [Dumnezeu] îi va înceta necazul și ispita o va alunga de la el, precum o vedem aceasta, [în mod] luminat], că s-a făcut multora, în multe locuri. [Însă aceasta se face], numai [dacă omul] stă cu credință adevărată, cu nădejde bună și ținând dreptatea [lui Dumnezeu] și căutând bunătățile [cele veșnice] și [făcând] faptele cele bune.

---

[154] În LXX: „Fiule, dacă [vrei] să vii a sluji Domnului, pregătește sufletul tău întru ispită [τέκνον εἰ προσέρχῃ δουλεύειν Κυρίῳ ἑτοίμασον τὴν ψυχήν σου εἰς πειρασμόν]!”.

Că[ci mai] întâi lui Avraam [Αβρααμ] i-a poruncit Dumnezeu să se suie în munte de unul singur, [și] cu mâinile lui să-l junghie și să-l jertfească pe unul-născut, pe iubitul său fiu Isaac [Ισαακ] [Fac. 22, 2].

[Și] oare n-a fost *grea* această cerere, pe care a dorit-o Dumnezeu de la el? Oare n-a fost mare și greu de purtat durerea inimii acestuia? Dar Dumnezeu, văzându-i credința și că [el] nu s-a lenevit, nici nu a întârziat să facă acest lucru, îndată a ridicat și întristarea și durerea lui, prin mijlocirea Îngerului [Său], zicându-i: „Avraame, Avraame, nu pune mâna ta pe copilaș [Αβρααμ Αβρααμ μὴ ἐπιβάλῃς τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὸ παιδάριον]!" [Fac. 22, 11-12].

Iar poporul jidovesc avea necaz[uri] în Egipt, fiind robiți în mâinile lui faraon. Și pentru ca să-i mântuiască Dumnezeu din nevoile lor, El a arătat putere nebiruită prin cele 10 răni/ plăgi, [făcute] prin mijlocirea lui Moisi[s].

La fel și Dreptul și Multpătimitorul Iov: într-o clipă a pierdut nu numai mulțimea dobitoacelor [lui], [ci și] casele, feciorii, fetele [lui] și toată avuția pe care o avea. [Și nu numai atât a suferit], ci și trupul lui s-a umplut de bube și de viermi și zăcea într-un gunoi. Dar pentru că a răbdat ispitele cu mare vitejie de inimă, fără întârziere și Dumnezeu *i-a dublat* cele pe care le pierduse.

Însă, prin cele ce am spus [până acum], dorința mea nu este alta, fără numai ca să arătăm [că scopul] tainei de astăzi, [acela] *al schimbării* feței lui Hristos, [a fost acesta]: prin ea a dat mare ajutor Apostolilor, care erau să cadă în ispita necredinței. Că[ci] văzând Apostolii pe Hristos într-atâta lipsă și sărăcie, încât nici capul nu avea unde să și-L plece, și într-atâta smerenie [fără] de margini și într-atâta

hulă/ blasfemie, pe care i-o aruncau în față jidovii, se tulburau în cugetul lor, ca niște oameni simpli ce erau. Și din acest motiv au început să nu-L mai creadă, socotind cum că nu ar fi El Mesia cel adevărat, ci, mai degrabă, peste câteva zile o să moară cu moarte de necinste.

De aceea, ce alt[ceva mai bun] ar fi trebuit să facă la această ispită a necredinței, decât numai [să primească] ajutorul de la Fiul lui Dumnezeu, de la Hristos, Care, cu adevărat, le-a dat mare putere și mare ajutor [pe Tabor]? Că[ci] S-a suit într-un munte și S-a schimbat [la înfățișarea trupului Lui] înaintea lor. [Și prin aceasta] le-a arătat lumina dumnezeirii Lui, pe cât era cu putință să o vadă [ei] cu ochii omenești [ai sufletului lor], luminând și slăvind firea Lui omenească, cu care S-a îmbrăcat. Căci lumina [slavei] Lui s-a [re]vărsat și pe hainele Lui, ca prin aceasta să dea o [mare] îndrăzneală Apostolilor [Lui] și [să le aducă] un mare ajutor [în credința lor].

[Fiindcă astfel] le-a adeverit și i-a încredințat [de faptul] cum că Acest sărac și smerit la vedere, Care era hulit pentru multa Lui smerenie, chiar dacă peste puține zile Se va da legat în mâinile jidovilor ca să fie hulit, să fie batjocorit, să fie scuipat, să fie bătut cu palma peste obraz, să fie muncit, să fie rănit și, în cele din urmă, să fie răstignit ca un făcător de rele, [Acesta nu este doar *un om*, ci este *Fiul lui Dumnezeu întrupat*]. Pentru ca ei să nu socotească că este numai *un simplu om*, ci este [și] *Dumnezeu desăvârșit* și *adevărat*. De aceea S-a schimbat [la înfățișarea trupului Său] înaintea lor [trei].

[Căci] de trei lucruri aveau *mare nevoie* Apostolii, pentru ca să scape de nevoia și de ispita cea

mare a necredinței: întâi se cuvenea să creadă cum că *Hristos* este *adevăratul Mesia*, în al doilea rând, văzându-L pe Cruce, mort, le trebuia ajutor [pentru ca] să nu-și piardă credința [și] să nu socotească cum că Acesta nu este Dumnezeu, [iar] în al treilea rând, [pentru ca] să le dea pricină să-L iubească cu dragoste fierbinte.

Așadar, pentru aceste trei [motive fundamentale] S-a schimbat astăzi la față Hristos. [Și prin transfigurarea Lui pe muntele Taborului, Domnul le-a fost de] mare ajutor Apostolilor, pentru că [le-a dat] să-L cunoască pe El ca Mesia cel adevărat. Fapt pentru care le aduce *trei martori*, [cu toții] vrednici de crezare: Moisi[s], Ilie și Tatăl Lui, Cel ceresc.

„Și, iată!", zice Evanghelistul [Lucas], „li s-au arătat lor Moisi[s] și Ilie, vorbind cu El de[spre] *ieșirea* [τὴν ἔξοδον][155] Lui, care avea să se plinească în Ierusalim" [Lc. 9, 30-31].

Iar Tatăl, cu glas, Îl mărturisește din nor[ul slavei Sale]: „Și, iată!, glas din nor, zicând: «Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru Care am binevoit, pe Acesta ascultați-L!»" [Mt. 17, 5].

Și pentru ca să le ajute Apostolilor, [ca ei] să nu cadă din credință, [atunci când] Îl vor vedea pe Cruce, de aceea, mai înainte [de acea clipă], [El] vorbește cu Moisi[s] și cu Ilie despre moartea [Lui] de pe Cruce, pe care o va primi. Căci, după cum am spus, [le-a arătat slava Lui cea veșnică], [ca ei] să-L iubească cu dragoste fierbinte. Și pentru aceasta le-a descoperit puțintel [din] slava dumnezeirii Lui, prin care a slăvit firea [Lui] cea omenească și va să-i slăvească și pe Sfinții Lui, la a doua [Sa] venire [întru slavă].

---

[155] Despre *moartea* Lui.

„Și li s-au arătat lor Moisi[s] și Ilie, grăind cu El” [Mt. 17, 3]. [Și o prea]minunată vorbire și aleși prieteni are Hristos astăzi! Și, cu adevărat, se cuvenea ca [El] să aibă prieteni ca aceștia.

Pentru că Hristos este *Mesia*, iar Moisi[s] este *Dătătorul legii*, [pe când] Ilie este *Proroc mare*. [Însă] Hristos este *Mântuitorul lumii*.

Moisi[s] este mântuitorul jidovilor, Ilie va să fie mântuitorul celor Drepți, cu puțin [timp] înainte de Judecata [de obște]. Însă Hristos este Dătătorul legii, Moisi[s] este învățătorul legii, iar Ilie este râvnitorul legii.

Vedeți, [așa]dar, ce prieteni *aleși* are [Hristos] și cum *Se aseamănă* cu ei?

Moisi[s] a murit, [dar] Ilie n-a murit. Și oare ce înseamnă aceasta, că Hristos S-a lăsat *însoțit* de un Drept dintre cei morți și de un altul dintre cei vii? [Înseamnă că,] la Judecata cea viitoare, [El] va să judece și viii și morții[156], și se vor veseli în Împărăția cerului, atât Drepții cei vii, cât și cei [care au fost] morți. Căci taina aceasta, de astăzi, a schimbării lui Hristos [la față], *prefigurează* și este *o arvună* a acelei slave a Împărăției cerului. De aceea [El] a adus în mijloc[ul vedeniei] pe unul dintre cei morți, pe Moisi[s], dar și pe unul dintre cei vii, pe Ilie. Iar despre faptul că vor intra în Împărăția cerului, deopotrivă viii și adormiții, aceasta ne-o adeverește Fericitul Pavel în I Cor 15, 51, 53 zicând: „Nu toți vom adormi, dar toți ne vom schimba [πάντες οὐ κοιμηθησόμεθα, πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα] de trupul acesta stricăcios și ne vom face nestricăcioși”.

„Și li s-au arătat lor Moisi[s] și Ilie”. Oare pentru ce [motiv]? Pentru 4 motive: primul [motiv],

---

[156] Și pe cei vii, *găsiți vii* la venirea Lui, și transfigurați de către El, și pe cei morți, pe care *îi va învia* în acea clipă.

pentru ca să scoată din popor acea socoteală mincinoasă, pe care ei o aveau despre Hristos. Pentru că unii ziceau că [Iisus] este *Ilie*, alții ziceau că este *Ieremia* sau *unul dintre Proroci*.

Al doilea [motiv]: pentru ca jidovii să cunoască cum că Hristos nu este împotriva legii lui Moisi[s], fapt pentru care stă cu dragoste și vorbește de unul singur cu făcătorul legii, cu Moisi[s], și cu râvnitorul legii, cu Ilie.

Al treilea [motiv]: pentru ca să arate că El este Domn și Stăpânitor al vieții și al morții și stăpânește peste cei vii și peste cei morți, și, când îi cheamă pe ei, [aceștia] vin. Precum adeverește, în mod poetic, și un tropar de astăzi, de la cântarea a 8-a [a *Utreniei*], zicând: „Ca [în fața] Celui ce stăpânești cerul și împărățești pământul și domnești [peste] cele de dedesubt, au stat înaintea Ta, Hristoase, de pe pământ Apostolii, iar din cer Ilie Tesviteanul, și Moisi[s] dintre cei morți”[157].

[Iar] al 4-lea [motiv]: [pentru ca] să vadă Apostolii în ce chip i-a cinstit pe acești 2 Proroci [ai Lui], pe Moisi[s], care avea mare blândețe, și pe Ilie, care avea mare râvnă pentru credință. Pentru ca, asemănându-li-se lor, să fie blânzi și râvnitori, acolo unde vor vedea că este nevoie de credință și de închinarea [adusă] lui Dumnezeu.

Și pentru aceste 4 motive, pe care le-am amintit, i-a adus în mijloc pe Moisi[s] și pe Ilie. Sau

---

[157] *Cf. Mineiului pe luna august*, ed. BOR 1894, p. 83, cântarea pomenită de Sfântul Antim e aceasta: „Ca înaintea Celui ce stăpânești cerul, și peste pământ împărățești, și peste cele de dedesubt ai domnie, Hristoase, înaintea Ta au stătut de pe pământ Apostolii, și ca din cer Ilie Tesviteanul, și Moisi[s] din morți, cântând cu un glas: Popoare, preaînălțați-L pe El întru toți vecii!”. Am diortosit textul.

mai degrabă i-a adus pentru ca să mărturisească Apostolilor cum că [El] este *Mesia*. Însă n-ar fi trebuit să aducem această mărturie în mijloc[ul] nostru [mai întâi], când mărturia Tatălui din ceruri e *mai vrednică* decât a Prorocilor. [Căci Dumnezeiescul Evanghelist astfel a spus:] „Și, iată!, glas din nor, zicând: «Acesta este Fiul Meu Cel iubit, întru Care am binevoit; pe Acesta ascultați-L [Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός Μου ὁ ἀγαπητός, ἐν Ὧ εὐδόκησα· Αὐτοῦ ἀκούετε]!»" [Mt. 17, 5, BYZ].

O, ce mărturie credincioasă și adevărată este aceasta!

O, ce bunătate și fericire au câștigat cei care L-au ascultat pe Cel care a mărturisit [aceasta] și I-au urmat Lui, după porunca Părintelui Celui ceresc! Căci, [cu] adevărat, de s-au și nevoit puțin în această lume, după cum zice preaînțeleptul Solomon, însă [mai apoi] multe bunătăți și fericiri au primit: „Căci Dumnezeu i-a ispitit pe ei și i-a aflat pe ei vrednici Lui. Ca aurul în ulcea i-a lămurit pe ei și ca o jertfă de ardere întreagă i-a primit pe ei" [Par. lui Salom. 3, 5-6, LXX].

Adevărat, puțin s-au ostenit, dar mare plată au luat! Au fost în necazuri pentru scurt timp, dar veșnic se vor bucura. [Pentru] că nu sunt vrednice pătimirile de acum de slava cea viitoare [Rom. 8, 18], după cum zice Fericitul Pavel.

Și, iată!, glas din nor, zicând: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit, întru Care am binevoit; pe Acesta ascultați-L!". [Și] oare acest cuvânt pe care l-a spus Tatăl: „Pe Acesta ascultați-L!", numai Apostolilor l-a spus, pentru ca ei să-L asculte, sau și nouă? [Căci] mie mi se pare că l-a zis și nouă, [pentru că] și noi trebuie să-L ascultăm [pe Hristos]. De vreme ce ne considerăm și noi *creștini* și *ucenici* ai lui Hristos.

Însă trebuie să înțelegem mai întâi *lucrarea* acestui cuvânt [al Tatălui]. Căci dacă înțelegem ce înseamnă *ascultați*, pe [toate] celelalte le vom înțelege foarte ușor.

Însă *ascultați* nu este cuvântul cel gol, care iese din gura omului și noi îl ascultăm cu urechile. Pentru că aceea nu se numește *ascultare*, ci *auzire*. Ci *ascultarea* presupune *sfârșitul* faptului, [al lucrării]. Adică așa cum îi zici slugii [tale]: *Du-te și fă [un anumit lucru]*! Căci el auzind cuvântul [tău], se supune ascultării [față de tine], și merge de face [acel lucru pe care tu i l-ai poruncit].

Așa și Dumnezeu Tatăl ne zice nouă: „Pe Acesta ascultați-L!". Adică [să ascultăm tot] ceea ce ne va porunci Hristos să facem. Să ne supunem ascultării [față de El] și să săvârșim lucrul [pe care ni l-a poruncit] după voia Lui, pentru [ca el să fie spre] binele nostru.

Însă, să vedem dacă noi ținem porunca lui Dumnezeu și dacă Îl ascultăm pe Hristos în cele care ne învață! [Căci] eu socotesc că suntem *[foarte] departe* de acea ascultare [pe care El ne-o cere], [așa după cum e departe] cerul de pământ. Căci ne spune Hristos în In. 14, 21: „Cel ce are poruncile Mele și le păzește pe ele, acela este cel ce Mă iubește".

Acum însă, dacă vom zice că *Îl iubim* pe Hristos, să vedem [atunci] *care este porunca* Lui pe care noi *o ținem*.

[Căci] Hristos zice: „Necazuri veți avea în lume" [In. 16, 33]. Noi însă nu dorim să avem niciun necaz. Iar dacă avem vreunul, îl avem pentru că nu ni se împlinește voia, dar nu pentru dragostea Lui.

Hristos zice: „Pacea Mea o dau vouă" [In. 14, 27]. Însă noi nu vrem ca Dumnezeu să ne dea pace[a

Lui în noi și] între noi, ci ne tulburăm pururea, pentru fiecare [lucru mărunt], ca valurile mării când le suflă vântul.

Hristos zice: „Nu judecați, ca să nu fiți judecați!” [Mt. 7, 1]. Însă pentru noi nu e nici zi și nici ceas în care să nu judecăm de rău [pe cineva], nu numai pe cei pe care îi știm, dar și pe cei pe care nu îi știm.

Hristos zice: „Precum doriți să vă facă vouă oamenii, [asemenea] faceți-le și voi lor!” [Mt. 7, 12]. Însă noi dorim să ne cinstească toți, să ne dea toți plocoane și daruri, să ne laude, să ne fericească, să ne grăiască de bine, să ne facă toată plăcerea noastră, să nu ne stea nimeni împotrivă, nici să ne spună nimic, dacă facem ceva rău. Însă [, totodată], noi dorim să îi osândim pe toți, să nu dăm nimănui nimic, să nu facem nimănui niciun bine, nici să se folosească cineva de noi. Pe toți îi hulim, pe toți îi vorbim de rău, pe toți îi pârâm, pe toți îi luăm în râs și în batjocură, tuturor le zicem că sunt *nebuni* și *fără nicio socoteală*, numai pe noi înșine îndrăznim să ne facem „mai înțelepți” și decât Dumnezeu și nu ne aducem aminte că înțelepciunea lumii acesteia este *nebunie* înaintea lui Dumnezeu [I Cor. 3, 19].

Hristos zice: „Poruncă nouă vă dau vouă, ca să vă iubiți unul pe altul!” [In. 13, 34]. Iar noi ne urâm și ne uităm cu dușmănie[158] unul la altul, ca și când ne-am fi ucis părinții [unii altora] sau ne-am fi făcut un alt rău [imens], ceva [foarte dureros].

Hristos zice: „Cine se va rușina de Mine și de cuvintele Mele în neamul acesta preacurvar și păcătos, și *Fiul omului* Se va rușina de el, când va veni întru slava Tatălui Său, cu Îngerii [Lui] cei Sfinți” [Mc. 8, 38]. Iar noi nici de El nu ne rușinăm,

---

[158] În text: *ponciș*.

nici de cuvintele Lui nu ținem seama, [socotindu-le] ca o nimica [în fața noastră], [și] nici nu păzim pe cele pe care [El] ne învață spre folosul și mântuirea sufletelor noastre. Ci [noi] găsim motive [diverse ca să ne disculpăm] și spunem că nu putem să le facem pe cele pe care ni le-a spus Hristos, pentru că nu ne sunt la îndemână. Căci, [spunem noi,] avem case grele și vremea nu ne ajută, pentru că suntem supuși sub jugul păgânului și avem multe nevoi și supărări din toate părțile.

Însă când dorim ceva noi înșine, cum de le putem face pe toate, în mod deplin, fără nicio *împiedicare*[159]?

[Dar adevărul e că] pe Dumnezeu *nu vrem* să-L ascultăm. [Nu vrem să Îl ascultăm] în cele ce ne învață să facem, [deși sunt] pentru binele și folosul nostru cel sufletesc. [De aceea], ne par *grele* învățăturile Lui. [Ne par] *grele* și *rele* și pentru aceea *nu-L cinstim*. [Și Îl socotim pe El, în inima noastră], ca și când ne-ar fi *vrăjmaș de moarte*.

Însă pe oamenii care nu se tem de Dumnezeu, [și care] nici nu se rușinează de fețele oamenilor, pe aceia îi ascultăm în cele pe care ne învață ca să le facem. [Chiar dacă acelea sunt] spre pierzarea sufletelor noastre și spre necinstea noastră și spre a ne bârfi toți și a ne blestema pentru nedreptățile pe care le facem. Și primim învățăturile [celor necredincioși] cu dragoste și le facem cu mare voință și ne bucurăm de ele, ca de o mare avuție și [pentru aceasta] îi lăudăm față de toți, ca și când ne-ar fi „prieteni" și „făcători de bine". [Însă noi] „îi cinstim" [nu pentru că ne-au făcut *bine*], ci pentru că *ne ucid* sufletele cu învățăturile lor. [Și pe ei îi lăudăm], mai

---

[159] Idem: *zăticneală*.

mult decât pe Dumnezeu, Care dorește ca toți oamenii să se mântuiască [I Tim. 2, 4].

Hristos spune: „Din aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei: de veți avea dragoste între voi” [In. 13, 35]. Iar noi ne invidiem, ne gelozim, ne dorim răul unul altuia și ne grăbim în tot felul să ne păgubim unul pe altul. [Vrem să ne păgubim] nu numai când vine vorba de *avere*, ci și de *cinste*[160]. Și prin aceasta noi săvârșim un păcat împotriva Duhului Sfânt.

Pentru că Dumnezeu nu a făcut lumea numai pentru un singur om, ci pentru toți [oamenii]. [După cum] nici Împărăția cerului nu este [doar pentru] unul, ci pentru toți [oamenii]. Căci dacă Dumnezeu ar fi făcut lumea numai pentru *un singur om*, la ce ar mai fi făcut-o pe Eva și, apoi, de ce i-ar mai fi binecuvântat [pe oameni] și le-ar [mai] fi spus: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și domniți peste el” [Fac. 1, 28]?

Iar dacă mai este cineva care să arate *dragoste* către altul, acela, [cel mai adesea,] este mincinos și viclean. Pentru că o face din anumită frică sau din rușine sau pentru vreun câștig rău.

Hristos zice: „Dați [cele] ale chesarului, chesarului, și [pe cele] ale lui Dumnezeu, lui Dumnezeu!” [Mt. 22, 21]. Însă noi, nici mai-marilor noștri, atât celor bisericești, cât și celor mirenești, nu le dăm cuvenita cinste, [după cum nu o dăm] nici lui Dumnezeu. Căci nu ne supunem lor cu dreptate, ci cu viclenie și cu răutate, și, în loc de a-i iubi și de a ne pleca lor, noi îi grăim de rău și îi defăimăm[161].

---

[160] De respectul social.
[161] În tex: *și-i ponosluim*.

Însă iată ce spune Dumnezeu despre ei în cartea *Ieșirea* 22, 27 [LXX]: „Pe dumnezeii tăi să nu-i ocărăști și pe arhonții poporului tău să nu-i vorbești de rău [θεοὺς οὐ κακολογήσεις καὶ ἄρχοντας τοῦ λαοῦ σου οὐ κακῶς ἐρεῖς]!”. [Iar] tâlcuitorii Sfintei Scripturi înțeleg [aici] prin *dumnezei* [θεοὺς] pe arhiereii, păstorii și dascălii Bisericii. Iar prin *arhonții poporului* [ἄρχοντας τοῦ λαοῦ] ei înțeleg pe împărați, pe domni și pe judecători.

Acum însă, asupra cărora pornim [noi] limba noastră cea blestemată și îi grăim de rău, pe a căror cinste o călcăm noi în picioare, numele cărora îl ocărâm noi? După cum se pare, [îi ocărâm] pe arhierei, pe domni, pe stăpânii noștri. [Adică tocmai pe aceea] pe care Dumnezeu ne poruncește să nu-i vorbim de rău. Însă noi, fără de nicio socoteală, *punem gura noastră la cer* – după cum zice [Sfântul Profet] David: „au pus întru cer gura lor [ἔθεντο εἰς οὐρανὸν τὸ στόμα αὐτῶν]” [Ps. 72, 9, LXX] –, cu atâta semeție și obrăznicie, neaducându-ne nicidecum aminte de osânda [cea veșnică, de la Dumnezeu].

Iar pentru că cugetul nostru este *viclean* și înaintea lu Dumnezeu și înaintea oamenilor, pentru aceea trăim o viață blestemată și [continuu] tulburată [de patimi], o viață plină de frică și de urâciune [a patimilor], plină de nevoie și de necazuri.

Și iată, așadar, că *ne vădesc* lucrurile și faptele [noastre]! Pentru că nici nu-L ascultăm pe Hristos și nici nu-L iubim. Pentru că, dacă L-am iubi, am împlini poruncile Lui. Ci noi umblăm după capul nostru, făcând fiecare ce ni se pare [că e „bine”] și [după] ce ne place. [Și trăim astfel, în mod păcătos,] neaducându-ne aminte nici de moarte, nici de judecata [Lui]. [Însă], dacă nu ne vom îndrepta cu

adevărat [din păcatele noastre], vom greși tot mai mult și vom merge din rău în mai rău.

De aceea, iubiții mei, trebuie să facem mintea noastră muntele Taborului, pentru ca să vină lumina [cea] adevărată, [pe care] trebuie să o vedem cu ochii cei de gând ai sufletului [nostru]! [Și prin lumina cea veșnică și necreată a lui Dumnezeu] să ne umplem și noi de râvna de a-L iubi pe Hristos, ca [și] Apostolii [Lui], asemănându-ne lui Moisi[s] și lui Ilie, [ca unii] râvnitori, fără lenevie, [în împlinirea] poruncilor Lui. Pentru ca [astfel] să ne putem sui și noi, împreună cu Hristos, în mintea cea conducătoare[162] a sufletului și să vedem cu mintea noastră slava aceea și norul cel luminat și să auzim glasul Tatălui: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit" și [toate] celelalte[163]. Și la cea din urmă [venire a Lui], să ne învrednicim *să împărățim împreună* cu El.

Așa, Stăpâne Hristoase, [Dumnezeul nostru], Te rugăm noi, ticăloșii și nevrednicii robii Tăi, pe care ne-ai răscumpărat cu preascump sângele Tău din mâinile vrăjmașului celui viclean, să Te milostivești [de noi] pentru mulțimea îndurărilor Tale, [și] să luminezi ochii sufletelor noastre cei întunecați cu lumina cunoștinței Tale și să aprinzi în inimile noastre cele împietrite văpaia dragostei Tale și să ne învrednicești, cu darul Tău, să Te ascultăm și să facem cu voie [bună toate] câte ne poruncești și să Te iubim din tot sufletul, aici, în această viață ticăloasă și plină de necazuri; iar în cea viitoare să ne învrednicești slavei și luminii slavei dumnezeirii Tale, ca de-a pururea să Te slăvim, împreună cu [Cel] fără de început Părintele Tău și

[162] Idem: *oblăduitoare*.

[163] Idem: *i proci*.

cu Preasfântul și Bunul și de viață făcătorul Tău Duh, [acum și] în vecii nesfârșiți. Amin!

Cuvânt de învățătură la Sfinții și Întocmai cu Apostolii, Împărații Costandin/ Constantin și Elena [21 mai]

„Cu slavă și cu cinste l-ai încununat pe el [δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν]" [Ps. 8, 6, LXX].

Cei ce se știu pe ei înșiși *avuți*, aceia pot să[-i] dea daruri vrednice unui împărat și cei ce se cunosc pe ei înșiși *învățați*, aceia pot să-i aducă și lauda cuvenită. Dar eu, cunoscându-mă pe mine însumi foarte sărac de fapte bune și slab [ca să dau] învățătură, n-am să aduc [astăzi] alt dar vrednic, nici o altă laudă cuvioasă, acestui Mare împărat și Întocmai cu Apostolii, Constantin, Încununatul de Dumnezeu, fără numai capul [meu] plecat și cugetul meu cel cucernic.

De aceea, voi spune în cinstea lui, înaintea dragostei voastre, câteva cuvinte. [Și] nu [le voi rosti] cu obrăznicie, ci cu multă cucernicie. [Și vă voi vorbi] nu cu cuvinte oratorice, [bine] alcătuite, ci cu cuvinte smerite și simple. [Adică vă voi vorbi] nu după cum se cuvenea [să vorbesc într-o asemenea zi], ci după puterea [mea]. [De aceea,] vă invit să ascultați cu dragoste!

Căci, iată, cercetez cu cucernicie ca să aflu *tâlcuitori* ai Sfintei Scripturi la [cartea] *Faptele Apostolilor*, [pentru ca să văd], din atâtea daruri mari, cu care dar dumnezeiesc *s-a îmbogățit* Fericitul Pavel [Apostolul]? [Adică,] care *dar* este cel mai mare și mai ales, prin care [el] s-a arătat minunat și vestit în toate cele 4 zări ale lumii?

Și unii spun că [darul lui cel mai mare] a fost *învățătura [sa] cea cerească*, cu care *a vânat* toate neamurile [și] a dezrădăcinat din toate locurile pă-

gânătatea și a întins, de la răsărit și până la apus, numele lui Hristos și credința [în El].

Alții spun cum că [darul lui cel mai mare] ar fi *descoperirile* pe care le-a primit [de la Dumnezeu]. Căci el, fiind încă în trup, a fost răpit până la al 3-lea cer, [și] a văzut frumusețile cele cerești, [și] a auzit cuvinte de nespus, pe care omul nu e liber să le grăiască.

Alții, iarăși, spun că [darul lui cel mai mare] au fost *minunile* cele fără de asemănare pe care el le făcea. Și cu care a luminat credința [oamenilor]. De vreme ce el vindeca și făcea semne nu numai cu glasul și cu cuvântul, dar și cu umbra și cu hainele lui făcea minuni.

Însă, în cele din urmă, cu toții se unesc în cuvântul lor și spun că niciun dar nu l-a slăvit pe Pavel mai mult în afară de *chemarea* lui.

Și, cu adevărat, s-a petrecut lucru *prea minunat* [atunci], de vreme ce pentru *întoarcerea* lui Pavel nu a lucrat nici învățătura Apostolilor [și] nici puterea minunilor [lor], ci lucrul acesta l-a săvârșit Însuși Cuvântul lui Dumnezeu. Dar ce a făcut Fiul lui Dumnezeu numai pentru Pavel, a făcut și pentru tot neamul omenesc.

Căci, dacă El S-a pogorât din sânul Tatălui pentru toți oamenii, acum, iarăși, numai pentru Pavel [a venit]. [Pentru că El] a lăsat cerul și S-a pogorât trupește, cu toată dumnezeiasca Lui slavă, pentru ca să-l întoarcă [pe Pavel la calea cea bună].

Și de vreme ce *chemarea* aceea îl face pe Pavel [să fie] atât de minunat, încât niciun Apostol și niciun Mucenic nu este întocmai cu slava lui, atunci, pentru vrednicia [Împăratului] Constantin, cel Încununat de Dumnezeu, ce voi putea să spun?

Căci și el, asemenea lui Pavel, a fost *chemat* și *întors* [la buna credință]. [Pentru că] Pavel a fost chemat din cer, și tot din cer a fost chemat și Constantin, după cum îl cântă Biserica.

[Căci] Pavel, cu glas din lumină [a fost chemat], precum spune Luca, la *Faptele Apostolilor* [22, 6]: „Am văzut, pe cale, înconjurându-mă lumina”. [Iar] Constantin, cu cuvinte alcătuite din stele și cu glas purtător de lumină, precum mărturisește istoria, [a fost chemat la credință prin cuvintele]: „Întru acest [semn] biruiește!”.

Acolo, Pavel, la amiază, iar aici, Constantin, tot la amiază [a fost chemat].

Acolo, Pavel, [a fost chemat] de Iisus Cel răstignit, [pe când aici], Constantin, [a fost chemat] prin Crucea lui Iisus.

Și, de vreme ce acolo mărturisește cel cu limba și cu inima de aur, [Sfântul] Ioann[is Hrisostomos], cum că nu este limba atât de iscusită pentru a spune laudele lui Pavel, atunci eu, cel care nu am nici limba aceluia cu vorbe de aur, nici bogăția graiului [său], cum voi putea să aduc [laude], spre lauda lui Constantin, care a fost *chemat* și a primit *același dar* cu Pavel?

De aceea, cunoscându-mi neputința neștiinței mele, caut și fără voia mea să las la o parte toate celelalte vrednicii și lucruri minunate pe care le-a făcut, în multe părți ale lumii, acest minunat și Sfânt Împărat [al Bisericii] și voi vorbi, în puține cuvinte, numai despre un anumit lucru. Și ascultați-mă, pentru ca să auziți [despre ce e vorba]!

Oare pentru ce [motiv], Sfântului Constantin, [astăzi pomenit], [Biserica] i-a dat acest *titlu*? Căci el e numit în Biserică cu trei numiri și anume: 1.

Încununat de Dumnezeu, 2. *Mare Împărat* și 3. *Întocmai cu Apostolii*.

[Așadar], [mai] întâi [de toate], [ni se spune] cum că [el] este *Încununat de Dumnezeu*. [Însă], în ce fel [este *încununat* de Dumnezeu]? Pentru că, ceilalți împărați, sunt aleși de oameni și făcuți împărați, încununându-i [astfel] cu cunună de aur și cu pietre scumpe. Dar, pe Marele Constantin, pentru bunătatea și curăția inimii lui, Însuși Dumnezeu l-a ales dintre neamuri, ca pe Pavel dintre jidovi, și l-a chemat, cu glas ceresc, la vrednicia Împărăției și l-a încununat cu cununa darului celui de sus, cu *arma buneivoiri* [ὅπλῳ εὐδοκίας] [Ps. 5, 13, LXX], după cum zice David. Și, apoi, pentru că, peste noapte, Domnul Hristos i S-a arătat în vis, zicându-i: „Acel *semn* pe care ți l-am arătat astăzi pe cer este arma aceea cu care am mântuit din mâinile diavolului tot neamul omenesc, [și] pe acela [trebuie] să-l ai și tu ca un steag ridicat, [pentru ca] să meargă înaintea ta, în toate războaiele, și, cu darul aceluia, îi vei birui pe toți vrăjmașii poporului [acestuia,] pe care ți l-am încredințat să-l paști și vei fi pururea biruitor și izbăvitor".

În al doilea rând, [el este Încununat de Dumnezeu], pentru că împărăția este un dar desăvârșit, [care] de sus este, coborând de la Părintele luminilor [δώρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστιν, καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων] [Iac. 1, 17, BYZ], asupra celor aleși și îmbunătățiți. [Și], pentru vrednicia lui, Dumnezeu i-a dat ca să fie *primul Împărat al creștinilor,* pentru ca să-i îndrepteze pe cei răzvrătiți, să păzească turma lui Hristos de lupii cei gânditori, și, cu praștia Duhului Sfânt, să-i gonească, iar pe Biserica lui Dumnezeu, care era călcată și gemea

sub tirani, să o ridice [din suferința ei] și să o înveselească.

Căci cununa împărătească e *separată* de mitra arhierească. Și împăratul, care se nevoiește spre binele și folosul poporului său, [se nevoiește] și pentru cele trupești și trecătoare, dar și pentru cele sufletești și duhovnicești, deși el nu are vrednicia arhierească. Însă plata lui este de la Dumnezeu, întocmai cu Episcopii, [împreună] cu care trebuie să se facă [și Episcopii] mai râvnitori, făcându-se și el *urmaș*[164] al Apostolilor. [Și astfel, Împăratul și Episcopii] sunt [împreună] Împărat și Preoți ai Bisericii, de vreme ce, dimpreună, [ei] lucrează cu Dumnezeu pentru mântuirea lumii.

De aceea, pe bună dreptate, a spus Marele Constantin Sfinților Părinți de la Sinodul I Ecumenic: „Voi [sunteți] în Biserică, iar eu [sunt] pus de Dumnezeu *episcop* [peste cele] din afara Bisericii”. Din acest motiv, împărații și stăpânitorii pământului nu trebuie să considere că Dumnezeu i-a pus să șadă pe scaun frumos numai pentru ca *să-i vadă* ochii omenești, împodobiți cu veșminte scumpe, cu cunună pe cap și cu sceptrul de aur în mână. Că[ci] numai dreptatea [pe care o fac] îi face să fie *cinstiți* de popor.

De aceea, înțeleptul Hesiod spunea, cum că împărații pentru *două lucruri* s-au rânduit de către oameni: în primul rând, pentru ca *să facă dreptate*, iar, în al doilea rând, pentru ca *să strice strâmbătățile* din mijlocul [poporului]. Din acest motiv, Prorocul David, ca din gura poporului, zicea: „Dumnezeule, judecata [Ta] dă-o împăratului și dreptatea [Ta] fiului împăratului [ὁ Θεός τὸ κρίμα Σου τῷ βασιλεῖ δὸς καὶ τὴν δικαιοσύνην Σου τῷ υἱῷ τοῦ

---

[164] În text: *diadoh*.

βασιλέως]!" [Ps. 71, 1, LXX]. Căci atunci când într-o cetate strălucește dreptatea, supușii sunt pururea mulțumiți. Că[ci] zicea un filosof: anul cel bun nu-l face atât mulțimea roadelor, ci îl face *dreptatea* stăpânitorului. Și altul, [la fel], a fost întrebat *ce cuvânt este mai bun*, pentru ca omul să trăiască bine și mulțumit? [Și el] a răspuns: acela numai, care păzește aceeași dreptate pentru toți.

Al doilea nume din titlu [este acela de *Mare Împărat*]. Și [astfel], de ce se numește Sfântul Constantin *Mare Împărat*? Pentru că, după ce a fost *încununat* de Dumnezeu, el a fost și *mare*. Și cum să nu fie *mare* unul ca acesta, pe care Dumnezeu *l-a încununat*? Căci nu eu am spus că el e mare, ci așa scrie despre el Evsevios[165] [Εὐσέβιος] de Cezareea[166]. [Care a spus] că lumea l-a numit pe Sfântul Constantin *Mare Împărat*. [Și] nu atâta pentru biruințele sale cele mari, pe care le-a făcut în războaie, ci pentru marile binefaceri pe care le-a făcut supușilor săi. Și încă adaug aici că în niciun fel nu se bucura, dacă vedea pe cineva *trist* înaintea lui. [Iar] hrana și îmbrăcămintea nu le aveau săracii de la alții, ci numai de la el. [Căci] nenumărată era mulți- mea săracilor, care alerga la el ca să fie ajutată și niciunul nu se întorcea fără dorita mângâiere.

Și nici pentru acest lucru nu spun că el e *mare*. Căci mă uit la prorocia pe care o spune David, în Psalmul 70, când spune: „Și se vor închina Lui toți împărații [pământului], toate neamurile vor sluji Lui [καὶ προσκυνήσουσιν Αὐτῷ πάντες οἱ βασιλεῖς πάντα τὰ ἔθνη δουλεύσουσιν Αὐτῷ]" [Ps. 71, 11, LXX].

---

[165] Idem: *Evsevie*.

[166] A se vedea: https://en.wikipedia.org/wiki/Eusebius și http://www.tertullian.org/.

Și [eu] socotesc că această prorocie numai pe vremea Marelui Constantin s-a împlinit.

În ce fel? Lui i s-au supus toți împărații pământului. Și pentru că era capul tuturor împăraților și, închinându-se el lui Hristos, prin intermediul lui toți I s-au închinat și au luat exemplu [de la el în ceea ce privește] frumusețea credinței. Și pentru aceasta s-a numit *Mare*: pentru că tuturor celor mai mari ai pământului el le era singur stăpânitor.

Și voi spune că el e *Mare* și pentru că a împărățit pentru Biserica lui Dumnezeu și s-a arătat *Împărat credincios*. Iar ca plată pentru creștinătatea sa, lui i-a supus Dumnezeu la picioare toată lumea, în așa fel încât și din India a venit un sol cu daruri mari și i s-a închinat lui. [Căci] a vrut să-l cunoască pe el de e Împărat, de vreme ce vestea armatelor lui și a multei lui creștinătăți/ credincioșii îl mărturisea pe el [a fi] *Domn* și *Stăpân* peste tot pământul, al [întregii] lumi.

Iar al 3-lea nume din titlul său [e acela de *Întocmai cu Apostolii*]. Și pentru ce se numește Sfântul Constantin *Întocmai cu Apostolii*? Căci el nu a înconjurat cetățile și orașele și satele precum Apostolii. Nici nu a umblat ca să propovăduiască numele lui Hristos și credința [Bisericii], ca Apostolii. Nu s-a ostenit călătorind pe jos, nu a transpirat, nu a flămânzit, nu a însetat ca ei. Nu a fost închis ca Petru în temniță, nu a fost legat cu lanțul de gât ca el, nici nu a fost bătut cu toiege ca Pavel, nici nu a fost spânzurat de copaci precum Andrei și nici nu a fost pedepsit cu felurite munci și chinuri, după care să i se taie capul, ca celorlalți Apostoli. Nu se văd deloc astfel de lucruri [în viața Sfântului Constantin cel Mare].

Și atunci pentru ce motiv e numit *Întocmai cu Apostolii*? Pentru că cele pe care le-au făcut Apostolii, cu osteneala și propovăduirea lor, le-a făcut și el însuși prin exemplul său. Căci puterea împăraților și a domnilor este să prefacă și să întoarcă voința poporului, așa după cum vor ei. Și aceasta nu o pot face printr-un alt mijloc, decât numai atunci când fac ei înșiși ceea ce doresc să facă ceilalți. Așa precum a făcut Tumcuin, împăratul Chitaiului/ Chinei. Pentru că, punând el mai întâi mâna pe coarnele plugului, i-a îndemnat pe toți supușii lui să se apuce de a lucra pământul. La fel și Marele Alexandru [Macedon], când a ocolit ostrovul Tirului, pentru că a luat el mai întâi pe umerii săi un braț de lemne, [prin aceasta] și-a îndemnat toată oastea lui de a luat pietre și lemne cu mâinile lor, pentru ca să umple lacul și astfel au făcut trecătoare și au mers de au cucerit Tirul.

La fel și Marele Constantin, prin exemplul său de creștinătate, i-a făcut pe toți supușii lui creștini. Și ceea ce n-au putut să desăvârșească toți Apostolii prin propovăduirea lor, fiecare unde a fost trimis, a terminat el singur, cu poruncile pe care le-a dat în toată lumea, și *a întins* astfel numele lui Hristos și credința [Bisericii], atât cât sunt de întinse pământul și lumea.

De aceea, pe bună dreptate, el este numit *Întocmai cu Apostolii*: căci a împlinit și *slujba*, [cât] și *numirea* Apostolilor.

Acum dar, de vreme ce pentru smerenia, pentru marile lui binefaceri și pentru creștinătatea/ credincioșia lui cea desăvârșită a câștigat acest titlu, de a se fi numit *Încununat de Dumnezeu*, *Mare Împărat* și *Întocmai cu Apostolii*, cine se mai poate îndoi, cum că *nu are îndrăzneală* la Dumnezeu?

De aceea, mă rog și eu, cu toate că sunt nevrednic, ca el să mijlocească cu rugăciunile lui cele călduroase/ fierbinți către Dumnezeul Cel preamult milostiv și îndurător, ca să te păzească pe Măria Ta[167] încununat cu slavă și cu cinste, întreg și sănătos, întru mulți ani, cu multă fericire [în suflet]! Amin.

---

[167] Se referă la Sfântul Domn Constantin Brâncoveanu.

Cuvânt de învățătură la *Duminica florilor*

Dorința cea mare și dragostea cea curată, sau, mai degrabă, datoria cea pământească pe care o am față de înțelepciunea voastră, mă îndeamnă pururea ca să nu mă lenevesc [în] a vă cerceta, după puterea [mea], cu învățăturile cele duhovnicești.

Căci prin aceasta mă voi arăta, cu adevărat, că vă sunt *Părinte sufletesc* și *Păstor*, când voi dori cinstea, folosul și mântuirea[168] sufletelor voastre[169]. Iar dumneavoastră vă veți arăta că sunteți adevărații [mei] fii duhovnicești și o turmă aleasă și sfântă, când veți primi cu dragoste ceea ce vă învăț și, după puterea fiecăruia dintre voi, le veți ține și le veți face.

De aceea, iubiții mei ascultători, câți v-ați adunat la această cuvioasă și duhovnicească adunare [trebuie să știți că,] chiar dacă astăzi este duminica, care, îndeobște, se numește *a florilor*, n-am să spun nimic despre ea. [Pentru că], în primul rând, fiind *un praznic domnesc*[170], ar trebui să parcurg multă materie și să spun multe lucruri pentru ca să vă descopăr ceva [despre praznic], întru cinstea și lauda [lui]. [Însă] neștiința mă oprește [să fac asta].

[Iar,] în al doilea rând, [nu vă vorbesc despre asta,] pentru că știu că în această săptămână fiecare dintre voi se nevoiește să se spovedească, pentru ca să se învrednicească să se împărtășească, unii în Joia

---

[168] În text: *spăseniia*.

[169] Mă arăt *Păstorul vostru duhovnicesc* când vă *predic* adevărul. Când *vă învăț* ceea ce e bine să faceți.

[170] Un praznic închinat Domnului.

Marea, alții sâmbătă și [alții] duminică, în ziua de Paști.

De aceea, pentru acest motiv, avem datoria mai degrabă și trebuie să zicem cele pe care ni le va lumina Domnul Hristos, de la Care și cerem ajutor. Și vă invit să ascultați cu dragoste cele pe care vi le voi spune.

Căci socotesc că, de nu veți lua vreun folos din spusele mele, atunci știu foarte bine că nu veți avea nici pagubă.

Din cele 7 Taine pe care le ține Sfânta și Dumnezeiasca Biserică a Răsăritului, cea dintâi la rânduială și mai mare decât toate este *Sfântul Botez*. Și fără această Sfântă Taină nu poate nimeni să intre întru Împărăția cerului, așa după cum ne-a spus Domnul Hristos în Ioann[is], cap. al 3-lea: „De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre întru Împărăția lui Dumnezeu" [In. 3, 5][171]. Căci Botezul îl face pe om fericit, sfânt, desăvârșit și fiu al lui Dumnezeu după har.

Iar eu îndrăznesc și spun cum că Taina Pocăinței este asemenea Sfântului Botez în cinste și în lucrare. Și cred că nu voi greși [spunând] aceasta. De ce? Pentru că, pe cele 4 daruri pe care le dă omului Sfântul Botez, păcatul le strică și le întinează. Și din *fericit*, [el] se face ticălos, și din *sfânt*, se face păcătos, și din *desăvârșit*, se face netrebnic și de nimic, și din *fiu al lui Dumnezeu*, se face fiul diavolului.

Căci așa zice Ioann[is] în cap. al 3-lea: „Cel ce face păcatul de la diavolul este, că dintru început

---

[171] În BYZ: „dacă cineva nu are să se nască din apă și [din] Duh, nu poate să intre întru Împărăția lui Dumnezeu [ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεου]".

diavolul păcătuiește” [I In. 3, 8][172]. Și cum că Taina Pocăinței este asemenea cu Sfântul Botez în cinste și în lucrare o pot *dovedi* cu multe dovezi, dintre care vom zice una, două.

[Spre exemplu], în capitolul al 8-lea al [cărții] *Facerea*, Dumnezeu zice către Noe: „Nu voi mai adăuga de acum a blestema pământul pentru faptele oamenilor, pentru că spre cele rele zace cugetul omului din tinerețile lui. Deci, nu voi mai adăuga a omorî tot trupul viu, după cum am făcut” [Fac. 8, 21][173]. [Și prin aceasta] a arătat *multa Lui îndelungă răbdare*.

Căci *potopul* acela, după cum spun Părinții Bisericii, înseamnă *Sfântul Botez*. Că[ci] precum apa potopului a spălat tot păcatul și toată fărădelegea de pe fața pământului, prin înecarea pe care a produs-o, până a încetat [să existe] tot trupul viu, [tot] așa și Sfântul Botez *a spălat* și *a șters* tot păcatul cel strămoșesc și al voinței [noastre îndreptate spre rău], din neamul omenesc.

Iar Dumnezeu știind că diavolul nu va înceta, datorită răutății lui celei multe, să-l invidieze și să-l vicleanească pe omul cel ticălos și să-l îndemne, în o mie de feluri, *să-și strice haina* Sfântului Botez și *să și-o smolească* cu smoala păcatului, pentru aceea

---

[172] BYZ: „Cel care face păcatul din diavolul este, căci de la început diavolul păcătuiește”.

[173] În LXX: „Cugetând, nu voi mai adăuga încă să blestem pământul pentru faptele oamenilor [διανοηθείς οὐ προσθήσω ἔτι τοῦ καταράσασθαι τὴν γῆν διὰ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων], că[ci] stăruie mintea omului, cu sârguință, spre cele rele, din tinerețe [ὅτι ἔγκειται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος]. Așadar nu voi adăuga încă să lovesc tot trupul viu, precum am făcut [οὐ προσθήσω οὖν ἔτι πατάξαι πᾶσαν σάρκα ζῶσαν καθὼς ἐποίησα]”.

[zic], ca un Părinte al milelor și al îndurărilor, a dat omului această mare vindecare a Pocăinței. Pentru ca, prin intermediul ei, să vină iarăși la cinstea cea dintâi și, din fiu al neascultării și al pierzării, să se facă iarăși fiul lui Dumnezeu și, din mort, să se facă [iarăși] viu, și, din pierdut, [iarăși] aflat. Că[ci] așa spune la Luca, în cap. al 15-lea: „Fiul meu acesta era mort și a înviat, pierdut era și s-a aflat” [Lc. 15, 32].

[La fel] zice Dumnezeu și în Isaia, în capitolul întâi: „Spălați-vă și vă curățiți, scoateți vicleșugurile din sufletele voastre înaintea ochilor Mei și veniți să ne întrebăm, zice Domnul, și de vor fi păcatele voastre ca mohorâciunea, ca zăpada le voi albi, iar de vor fi ca roșeala, ca lâna le voi albi” [Is. 1, 16, 18][174].

[De aceea], luați seama, rogu-vă, cu minte întreagă și înțelegeți aceste cuvinte, pe care le zice Domnul prin Isaia! Căci atunci când [El] spune: „Spălați-vă și vă curățiți!”, nu ne spune să ne spălăm cu apa aceasta, de zi cu zi, pe care o bem și de care ne folosim și care nu are alt [folos] fără numai să ne spălăm pielea trupului, ci ne spune să ne spălăm și să ne *curățim de păcate*. [Căci Dumnezeu se referă aici] la apa Sfintei Pocăințe și la lacrimi. Și iarăși, [când El ne spune]: „Scoateți vicleșugurile din sufletele voastre înaintea ochilor Mei”, [El ne spu-

[174] În LXX: „Spălați-vă, faceți-vă curați, înlăturați cele rele de la sufletele voastre dinaintea ochilor Mei [și] părăsiți-vă de răutățile voastre [λούσασθε καθαροὶ γένεσθε ἀφέλετε τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν Μου παύσασθε ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν]!” [Is. 1, 16] „Și veniți și să ne întrebăm, zice Domnul [καὶ δεῦτε καὶ διελεγχθῶμεν λέγει Κύριος], și dacă au să fie păcatele voastre ca roșul-violet, ca zăpada le voi albi [καὶ ἐὰν ὦσιν αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικοῦν ὡς χιόνα λευκανῶ], iar dacă au să fie ca roșul aprins, ca lâna le voi albi [ἐὰν δὲ ὦσιν ὡς κόκκινον ὡς ἔριον λευκανῶ]!” [Is. 1, 18].

ne] *să ne spovedim* [păcatele]. Însă nu [doar] cu buzele [să ni le spovedim], ci [și] cu inima și cu un gând ca acesta: de *a nu mai păcătui* [înaintea Lui]. Că[ci] Dumnezeu, fiind atotvăzător, le vede și le cunoaște [pe toate] și nu se uită la mărturisirea buzelor [noastre], care sunt unelte spre slujba trupului [nostru], ci se uită *la adâncul* inimii [noastre].

[Pentru] că El este Cel ce ispitește inimile și rărunchii[175] [noștri] [Ps. 7, 10], după cum zice David în Psalmul al 7-lea: „Că de nu ne vom căi din inimă și de nu ne vom întoarce către El, sabia Sa o va luci și arcul Lui l-a încordat și l-a gătit pe el și într-însul a gătit vasele morții și săgețile Sale cele arzătoare le-a lucrat” [Ps. 7, 13-14][176].

Că pocăința atunci este *pocăință*, când merge cineva de bună voie, fără de niciun fel de constrângere, și se spovedește la Duhovnicul lui, cu umilință, cu frângere de inimă și cu lacrimi fierbinți și cu gândul desăvârșit de *a părăsi* păcatele [lui]. Și acestea sunt *fundamentele ei*, [ale pocăinței].

După care urmează cuvântul acesta: „Veniți să ne întrebăm!”. Adică atunci vom avea *îndrăzneală* ca să mergem înaintea Lui și să ne deschidem gura și să ne spunem oful pe care îl avem față de vrăjmașul nostru și să vorbim despre stricăciunea pe care el ne-o pricinuiește.

Și El ne făgăduiește că *roșelile* cele mari ale păcatelor noastre, care sunt ca sângele, adică *uciderile*, El le va albi și le va curăți, ca pe Sine

---

[175] Rinichii.

[176] În LXX: „[Dar] dacă nu aveți să vă întoarceți [la El], sabia Lui o va lustrui, arcul Lui l-a încordat [deja] și l-a pregătit pe el. Și în el a pregătit unelte de moarte [σκεύη θανάτου]. Săgețile Lui le-a lucrat [pentru] cei care ard [τοῖς καιομένοις]”.

Însuși. [Iar] ca *zăpada* și ca *oaia* sunt *omenirea* Lui, după cum au arătat hainele Lui albe ca zăpada pe muntele Taborului, așa cum ne spune Marcu, în cap. al 9-lea.

De aceea, ce altă bunătate mai mare sau mai multă iertare decât aceasta doriți? Căci El îi va face pe cei care se spovedesc albi și curați ca trupul Lui, „Care fărădelege n-a făcut, nici vicleșug [nu] s-a aflat în gura Lui [Ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι Αὐτοῦ]" [I Petr. 2, 22, BYZ].

Iar Taina Pocăinței este asemenea în cinste și în lucrare, după cum am spus, cu Sfântul Botez. Căci precum acela spală păcatul cel strămoșesc și îl face pe om fericit, sfânt, desăvârșit și fiu al lui Dumnezeu după har, așa și Sfânta Pocăință îl face pe om din mort viu, din pierdut aflat, din necinstit cinstit și sfânt și din fiu al neascultării, fiul lui Dumnezeu.

[La fel], când a poruncit Dumnezeu lui Noe să facă corabia, spun istoricii că a făcut-o în 100 de ani. Și nu pentru alt motiv, decât pentru acela ca oamenii să-și vină în fire și să se căiască de păcatele lor. Și în acea sută de ani, Dreptul Noe le-a propovăduit [oamenilor] că Dumnezeu va avea să facă un potop și să înece tot pământul și tot trupul viu o să-l omoare. Însă oamenii nicidecum nu l-au crezut, ci l-au luat în râs și în batjocură, spunându-i că nu știe ce vorbește și ce face.

Însă, și când a început să plouă, Dumnezeu ar fi putut să facă potopul numai de o zi. [Dar oamenii] n-au vrut [nici atunci să se pocăiască]. De aceea a plouat 40 de zile și 40 de nopți, arătând și prin această multă și îndelungă răbdare a Lui, că a vrut să dea oamenilor să se căiască și să-și vină în fire. Iar

oamenii, văzând că se înmulțește apa și urcă tot mai sus, au început să se suie pe case, și pe movile [de pământ], pe munți și prin copaci, însă nu se foloseau cu nimic. Că[ci] corabia o închisese Dumnezeu pe dinafară și luase cheile [ei]. Și pentru că nu mai era nicio nădejde de mântuire, pentru aceea a murit tot trupul, de la om și până la dobitoc.

Așa și nouă, creștinilor, nu 100 de ani, ci 1.710 ani[177] ni s-a propovăduit, prin intermediul lui Noe cel adevărat, al lui Iisus Hristos, Care ne-a mântuit cu corabia trupului Său de potopul păcatului celui strămoșesc, că va să fie potopul cel cumplit și amar, potopul cel plin de durere și de întristare, potopul cel groaznic și înfricoșător al Judecății [Lui]. Și că, dacă nu ne vom veni în fire, ca să părăsim răutățile și să ne căim, ne vom îneca pe veci în adâncul focului celui nestins.

Căci această veste ni se dă continuu prin gura Bisericii, prin propovăduirea Evangheliei și prin învățătura Părinților. Dar noi nicidecum nu ne venim în fire, ca să ne căim și să părăsim răutățile. Ci de vedem, cu atât mai mult, că se înmulțește apa potopului pieirii noastre, în loc să alergăm la corabia pocăinței ca să ne mântuim, [cu atât mai mult] ne îndepărtăm de aceea și credem că nu va fi nimic [rău]. Căci amânăm de pe o zi pe alta [pocăința], până când ne vine ceasul și pierim cu totul, și trupește și sufletește.

Și putem cunoaște că așa stau lucrurile din cele ce vă voi spune. [Căci,] de când a început săptămâna cea dintâi a postului, din câți ne aflăm aici, oare s-a spovedit vreunul, așa după cum se cuvine? A făcut el canonul pe care i l-a dat Duhovnicul lui? S-a păzit pe sine, după putere, curat și nevinovat [de

---

[177] Și aflăm astfel *anul* în care a rostit această predică.

păcate]? A petrecut el creștinește, după rânduiala și porunca Bisericii, în postire, în rugăciuni și în alte faceri de bine?

[Însă mie] mi se pare că nu a făcut niciunul acest lucru. Dar, pentru ca să nu mint/ să nu greșesc, poate că vor fi făcut aceasta vreunii dintre cei simpli. Iar noi, cei care ne ținem de mari, de vrednici, de înțelepți și de cunoscători, am mutat vremea din săptămână în săptămână, trăind cu tot felul de mâncăruri, cu băuturi din destul și făcându-ne toate poftele trupului nostru. Iar de suflet nu am purtat grijă nicidecum, ca și când am fi nesimțitori. Însă tocmai acum, în săptămâna aceasta de pe urmă, ne spovedim, și ne spovedim timp de 3 zile și la Joia Mare ne împărtășim. Însă ce fel de spovedanie facem știe [doar] Dumnezeu, că[ci] mie mi-e rușine să o spun.

[Căci] unii se spovedesc *de frica* vreunei întâmplări, alții că așa le e *obiceiul*, alții din cauza *rușinii* de oameni, alții *de frica* stăpânilor [lor].

Unii au câte doi Duhovnici, unul la țară și altul la oraș. La cel de la țară, ca la un om simplu, îi spune păcatele pe care le socotește el că sunt *mai mari*, iar la cel de la oraș spovedește păcatele care sunt *mai mici*, neguțătorind și meșteșugind Taina Spovedaniei.

Și, în puține cuvinte, niciunul dintre noi nu vrem să ne spovedim *de bună voie*, din evlavie și cu gând desăvârșit ca să ne părăsim păcatele, ci numai de ochii oamenilor.

[De aceea], pentru motivele pe care le-am spus, [ne comportăm astfel] până când ne împărtășim. După care ne întoarcem – să mă iertați [pentru cuvintele *grele*, dar *adevărate*] –, ca câinele la borâturile lui și ca scroafa la tăvălelile ei cele impu-

țite, după cum ne spune fruntașul Apostolilor, Petru, în cap. al 2-lea, în a doua sa epistolă [II Petr. 2, 22].

Căci acum, ne spovedim în grabă și ne împărtășim în pripă. După care iarăși ne apucăm de păcatele cele obișnuite. Și atât ne bucurăm de ele și ne pare bine [că le facem], încât le săvârșim ca și când am câștiga mare bogăție și mare bunătate [de pe urma lor]. Și [, mai mult decât atât,] ne lăudăm cu ele, după cum zice David: „Se laudă păcătosul întru poftele sufletului lui și cel ce face strâmbătate se binecuvintează” [Ps. 9, 24][178].

Și pentru această *mincinoasă* spovedanie ce facem? Căutăm să aflăm un Duhovnic care este om simplu, pentru ca să se teamă de noi și să-i fie rușine de fețele noastre, pentru ca ceea ce îi vom zice noi, așa să fie. Și credem în mintea noastră că, așa cum îl înșelăm pe el, Îl vom înșela și pe Dumnezeu. Însă Dumnezeu *nu Se lasă înșelat*, ci noi ne înșelăm pe noi înșine, spre pieirea noastră cea sufletească!

Căci atunci când mergem la Spovedanie nu le spunem Duhovnicilor noștri că mâncăm carnea și munca fratelui nostru, a creștinului, și că îi bem sângele și sudoarea feței lui prin lăcomia și nesațiul pe care îl avem, ci spuneam [doar] că am mâncat la masa domnească pește, miercurea și vinerea, și, în post, [că am mâncat] raci și ulei și că am băut vin.

Nu spunem însă că ținem balaurul, cel cu 7 capete [în noi], adică clevetirile, pândirile, fățărniciile, vânzările și pârele pe care le facem unul față de altul, ca să îl surpăm pe celălalt din cinstea lui. Dar spunem: am face milă [față de oameni], dar nu ne dă mâna [să facem], că avem nevoi multe și dări,

---

[178] În LXX: „Că se laudă păcătosul în poftele sufletului său și cel nedrept se binecuvintează [pe sine]”.

și avem casă grea și o gloată de copii, și oameni mulți care trăiesc pe lângă noi.

[La fel,] nu spunem că credem minciunile [pe care le] spun slugile noastre mai mult decât adevărul celui năpăstuit. Și acela, de s-ar jura, nu-l credem și nici nu-i facem dreptate, ci îl pedepsim cu atâta cruzime de inimă, încât, dacă am putea, l-am *stinge* de pe fața pământului. Că noi zicem că, fiind în valurile lumii, nu avem timp să căutăm și cele ale sufletului. [De aceea], când dăm un sărindar[179], îl dăm din jafuri și din agoniseală nedreaptă.

[La fel], nu spunem [la Spovedanie nici] că pe cel pe care îl vedem că jefuiește și pradă și îi chinuie pe cei săraci, îl lăudăm și îi spunem că e om „înțelept", că îi merge mintea la toate și că e „vrednic" și „face dreptate". Dar pe care îl vedem că *nu se amestecă* în unele ca acestea, pe acela îl considerăm „blestemat", „mojic" și „nevrednic", și spunem că pe el „nu îl duce mintea" să facă judecată și dreptate. [Și spunem asta fără] să ne aducem aminte de cuvântul spus de Isaia în capitolul al 64-lea: că „pentru necurăția noastră, dreptatea noastră înaintea lui Dumnezeu este ca cârpa femeii ce o are pe sine" [Is. 64, 5][180].

---

[179] Când plătim o pomenire de 40 de zile pentru cineva adormit.

[180] LXX: „Și noi ne-am făcut [cu] toții ca *necurați*, ca *cârpa stând aparte* [fiind] toată dreptatea noastră [καὶ ἐγενήθημεν ὡς *ἀκάθαρτοι* πάντες ἡμεῖς ὡς *ῥάκος ἀποκαθημένης* πᾶσα ἡ δικαιοσύνη ἡμῶν]". Iar *cârpa stând aparte* nu e pusă în relație cu vreo femeie, ea putând să fie cârpa de șters pe jos sau cârpa de la un bandaj, care e aruncată sau o cârpă oarecare.

Însă această traducere, diferită de LXX, o găsim în *Biblia de la 1688*: „ca o cârpă a ceii [celei] ce [o] are pe sine – toată dreptatea noastră". De unde a fost luat textul? Din

Și pentru ca să nu mai lungesc vorba, pentru toate răutățile pe care le facem, avem vreme și mijloace ca să le săvârșim după pofta inimii, dar pentru cele duhovnicești nu avem vreme. De aceea, iubiții mei ascultători, mă rog, în numele lui Iisus Hristos, Care Și-a vărsat preacinstit și scumpul Său sânge [pentru noi], de ne-a răscumpărat din robia diavolului, să ne venim în fire și să luăm seama [la noi înșine], pentru că cele ce noi facem, ne duc pe calea pieirii! Și de vreme ce nu ne-am lăsat năravul cel rău, să lucrăm în via Domnului mântuirea sufletelor noastre, din ceasul cel dintâi al postului și până la ceasul al 11-lea. Căci El, fiind milostiv, ca un Stăpân îndurat, ne va da plata deplină. A Lui fie slava în vecii vecilor. Amin!

Vulgata. Unde găsim: „quasi pannus menstruatae [ca cârpa murdară (de la ciclul menstrual)]”.

Cuvânt de învățătură la *Duminica lăsatului sec de brânză*

[Iubiții mei,]

fiecare vânător își pregătește sculele și uneltele[181] meșteșugului său. Cel ce prinde păsări zburătoare, [acela] pune lațuri, capcane[182] și mreje. Cel ce vânează fiare sălbatice, [acela] își pregătește pușca, cursa de fier[183], gropi și altele ca acestea. La fel face și pescarul: își pregătește undițele, cârligele, plasa, sacul și câte cunoaște [el] în meșteșugul său, pentru ca să dobândească și să câștige ceea ce dorește.

Însă cel care *îi vânează* pe oameni, cu ce instrumente credeți voi că ar trebui *să-i vâneze*? Că oamenii se vânează și se prind ca peștii, după cum spune Hristos în Sfânta Evanghelie, la cap. al 4-lea de la Matei: „Veniți după Mine și vă voi face pe voi pescari de oameni!” [Mt. 4, 19].

[Și eu] nu cred că îi poate *vâna* cu altceva [pe oameni], decât numai cu învățătura și cu cuvântul. Căci pentru om nu există undiță, nici vreun fel de mreajă, ci numai *învățătura cea împletită din cuvinte*, cu care *se vânează* [oamenii] și [prin care ei] se unesc cu Dumnezeu și se bucură cu El în veci.

Această *mreajă* a învățăturii [sfinte], [care e plină] de mărturiile Duhului Sfânt, îl prinde pe om din adâncul păcatelor, ca pe un pește din adâncul

---

[181] În text: *ciniile*.

[182] Idem: *clucse*.

[183] Idem: *hier*.

apei, și îl scoate pe el la lumina cunoștinței de Dumnezeu.

Deci, binecuvântați creștini, câți v-ați adunat la această cuvioasă și duhovnicească adunare pentru această [cunoaștere dumnezeiască], am datoria [sfântă], ca un Păstor duhovnicesc [ce vă sunt], după cum m-a rânduit Dumnezeu [la voi] ca pe un [om] nevrednic, să întind [pentru voi] *mreaja învățăturii* și să pun *undița cuvântului* înaintea dragostei voastre. Căci ajutându-mi iubitorul de oameni Dumnezeu, am nădejde bună și fără de îndoială, că voi scoate *mult vânat* din adâncul tulburării păcatului. Fiindcă cunosc voința voastră cea bună și dragostea pe care o aveți pentru a asculta cele de folos. Și cu acest *vânat* [cred] că voi putea să fac *o masă cinstită* și *desfătată* lui Dumnezeu.

Căci Dumnezeu nu se bucură și nu se veselește mai mult ca atunci când cineva se întoarce din [mijlocul] celor păcătoși, din greșelile lui, la pocăință. După cum spune Evanghelia: „Că mare bucurie se face în cer pentru un păcătos care se pocăiește" [Lc. 15, 7]. Și iarăși, prin gura Proorocului, Dumnezeu zice: „Că nu voiesc moartea păcătosului, ci doresc să se întoarcă și să fie viu" [Iez. 33, 11].

Pentru aceasta așadar, vă invit *să vă deschideți urechile inimilor* voastre și să ascultați cuvintele pe care le voi spune, pentru ca voi să vă folosiți *prin ascultare* și eu *prin cele spuse*. Căci zice Apostolul Pavel: „Fericiți cei ce grăiesc în urechile celor ce ascultă". Căci după aceea trebuie să faceți roadă duhovnicească din cele pe care le veți auzi, pentru ca ascultarea și osteneala voastră să nu fie în deșert. Căci dacă vă arătați ca pomii fără de rod și ca vițele

cele neroditoare, ce folos veți avea din ascultarea și din osteneala pe care ați depus-o?

[Și] iată că a sosit, cu ajutorul lui Dumnezeu, [momentul în care] începem, de mâine, călătoria sfântului post! Și pentru că avem să mergem la război asupra vrăjmașilor sufletelor noastre, trebuie să ne pregătim ca niște ostași viteji ai lui Hristos, încingându-ne mijloacele noastre cu adevărul, după cum zice Dumnezeiescul Pavel, și să ne încălțăm picioarele pentru vestirea Evangheliei și să ne îmbrăcăm cu zaua dreptății și să punem pe capetele noastre coiful mântuirii și să luăm în mâinile noastre pavăza credinței, cu care vom putea stinge toate săgețile celui viclean, cele arzătoare, [dar] și sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu [Efes. 6, 14-17]. Pentru că lupta noastră nu este cu sângele și cu trupul, ci cu domniile, cu puterile, cu începătoriile lumii întunericului veacului acestuia, cu duhurile vicleșugului cele de sub cer [Efes. 6, 12].

Și avem datoria cu toții, de la mic și până la mare, bărbați și femei, copii și fete, bătrâni și tineri, căsătoriți și necăsătoriți, să facem 3 lucruri [mari]: întâi [de toate], să ne ducem fiecare la Duhovnicul nostru și să ne mărturisim păcatele cu multă cucernicie[184] și cu frângere de inimă, spunând, cu îndrăzneală și fără de nicio frică, toate câte am făcut, sau cu cuvântul sau cu fapta sau cu cugetul, de voie sau fără de voie, din știință și din neștiință. Pentru că Spovedania este una dintre cele 7 Taine ale Sfintei Biserici și, când ne spovedim, [atunci] ne spovedim lui Dumnezeu și nu preotului.

Iar dacă va zice cineva, în cugetul său, că „dacă ne spovedim lui Dumnezeu, de ce ne mai trebuie preot, că și el e *păcătos* ca și mine” [, eu spun]: [Da,

---

[184] Idem: *cucerie*.

cu] adevărat, [și el] este *păcătos*! [E păcătos] ca și tine. Însă el are *dar* de la Dumnezeu, prin *lucrarea* Duhului Sfânt, și are *putere* de la Domnul Hristos, ca ceea ce va lega și dezlega pe pământ să fie legate și dezlegate și în cer, după cum spune în capitolul întâi (?) de la Ioann[is]: „Cărora veți lăsa păcatele, lăsate le vor fi și cărora le veți ține, ținute vor fi” [In. 20, 23].

Pentru că nu numai mirenii se cuvine *să se spovedească*, ci, mai degrabă, noi, cei bisericești, [avem nevoie să ne mărturisim păcatele,] adică diaconii, preoții, monahii, arhiereii. Căci și noi suntem păcătoși și greșim înaintea lui Dumnezeu mai mult decât cei simpli. Și ce greșeli facem, [noi] mai mult din știință facem, și, de nu ne vom pocăi de ele, vom avea mai multă osândă decât cei care greșesc din neștiință, după cum se spune în Sfânta Evanghelie, în cap. al 12-lea din Luca: „Că cel ce cunoaște mult, mult se va pedepsi și celui ce i s-a dat mult, mult i se va cere” [Lc. 12, 48][185].

Căci această Taină a Spovedaniei n-a făcut-o Dumnezeu pentru un alt motiv, decât numai pentru acesta: ca, dacă a făcut cineva păcatul cu un om și și-a dezvelit goliciunea lui la curvă și s-a îmbrățișat cu diavolul și și-a spurcat trupul lui, el să meargă tot la *om*, adică la *Duhovnic*, [și lui] să-și descopere toate păcatele sale. Căci dacă cu omul a făcut păcatul, tot împreună cu omul trebuie să îl strice și să îl piardă [din ființa lui]. Precum a făcut și Hristos cu noi. Căci din cauza omului, adică a lui Adam, noi

---

[185] În BYZ: „Și [la] tot căruia i s-a dat mult, mult i se va cere de la el [παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολύ, πολὺ ζητηθήσεται παρ᾽ αὐτοῦ]; și căruia i s-au încredințat mult[e], și mai îmbelșugat vor cere [de la] el [καὶ ᾧ παρέθεντο πολύ, περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτόν]”.

am ieșit din Rai. Dar tot prin *Om*, adică prin *Hristos*, noi *am intrat [iarăși]* în Rai. Căci, chiar dacă tu nu vrei să Îi mărturisești lui Dumnezeu păcatele tale, El le știe [deja]. Că[ci] înaintea Lui sunt scrise și cele nefăcute de noi [Ps. 138, 16].

Căci, oare, nu știa Dumnezeu unde este Adam, [atunci] când s-a ascuns de la fața Lui, pentru greșeala pe care o făcuse? Ci [El] îl întreabă: „Adame, unde ești?” [Fac. 3, 9], pentru ca să îi dea motiv ca să se căiască. [Căci El aștepta] să zică: „Doamne, greșit-am și am călcat porunca Ta și m-am dezgolit de darul Tău și, fiindu-mi rușine să stau în fața Ta, m-am ascuns”.

Însă tu unde vrei, ticălosule, să te ascunzi dinaintea lui Dumnezeu? Căci de te vei sui în cer, El acolo locuiește, iar de te vei pogorî în Iad, [El] este de față, iar de te vei duce la marginea mării, [până acolo] Îi ajunge mâna [Lui] [Ps. 138, 7-10].

Însă atunci, [pe Adam], așa l-a dus mintea și a răspuns în acest fel. Dar nu i-a folosit la nimic, pentru că nu s-a căit.

[Și, la fel,] oare de uciderea lui Abel nu știa Dumnezeu? Și îl întreabă pe Cain, zicându-i: „Unde este fratele tău, Abel?” [Fac. 4, 9]. Și nici el nu a vrut să zică că *a greșit*, ci a zis ca un blestemat: „Oare sunt eu *păzitorul* fratelui meu?” [Ibidem]. Și așa a luat blestem [de la Dumnezeu].

Și când Hristos era pe pământ, zicea către Apostoli: „Cine Mă va mărturisi înaintea oamenilor, mărturisi-l-voi și Eu pe el înaintea Tatălui Meu; iar cine se va lepăda de Mine înaintea oamenilor, Mă voi lepăda și Eu de el înaintea Tatălui Meu” [Mt. 10, 32-33].

Iată dar, că prin aceste cuvinte se cunoaște ceea ce *dorește* Dumnezeu. [Căci El nu dorește]

numai să-L mărturisim pe El înaintea oamenilor, ci, [în același timp], ca și pe noi să ne mărturisim ca [oameni care *am*] *greșit* [înaintea] lui Dumnezeu, pentru ca [El] să ne ierte păcatele.

Și, când ne spovedim, nu [trebuie] *să ne rușinăm* de Duhovnicul [nostru]. Căci dacă vom ascunde ceva din păcatele noastre, chiar cât de puțin, nu ne vom folosi cu nimic. Că[ci] vedem în sfintele cărți că mulți, nespunându-și toate păcatele [lor] la Duhovnic, s-au osândit în munca Iadului. Și pentru ca să nu cădem și noi în osândă, trebuie să spunem toate, [pe] deplin, pentru ca să luăm și iertare desăvârșită [de la Domnul]. Căci dacă ne vom spovedi și vom primi *canon* de la Duhovnicul nostru, trebuie să-l primim cu multă dragoste și să-l facem în mod deplin. Că[ci] precum un om, când îi este dator cu bani cuiva, până nu își va plăti [datoria lui] nu se consideră *eliberat* [de ea], [tot la fel e] și cel care are *canon* de la Duhovnicul său și nu îl face: nu se va putea mântui de păcate[le lui].

De aceea să ne ferim, prin orice mijloace, de păcate!

În al doilea [rând], [noi] trebuie să postim, pentru că postul acesta este *zeciuiala* anului. Și [pe el ni] l-a arătat însuși Hristos. Căci Sfinția Sa a postit 40 de zile și 40 de nopți, precum se spune în Luca, la cap. al 4-lea. Și acest post trebuie să-l facem/ să-l trăim, [dimpreună] cu rugăciuni. Căci precum nu sunt dulci bucatele fără de sare, tot la fel nici postul fără de rugăciune.

[Căci] zice Sfântul Vasilie [cel Mare], la cartea lui cea dintâi, la al doilea Cuvânt, care ne învață despre post, cum că sunt, în fiecare Biserică, [Sfinți] Îngeri care îi scriu pe cei care postesc. [De aceea], să căutăm și noi *să nu ne păgubim* pentru puțina

dulceață a mâncării, ca să fim *scriși* de către Înger [în rândul celor care postesc].

La fel spune și Sfântul Grigorie [Teologul], în a doua sa carte, la începutul postului: cum că postul este pace de obște a sufletului și a trupului, trai fără de tulburare, petrecere cu bună tocmire, viață ce [Îl] veselește pe Dumnezeu și [îl] întristează pe vrăjmașul [nostru]. Căci precum Sfinții Îngeri [le] sunt *păzitori* celor care postesc, și îi feresc de toate primejdiile, tot la fel dracii sunt *păzitorii* celor care nu postesc și îi îndeamnă la multe păcate.

Deci, pentru aceasta trebuie *să postim*: pentru ca *să nu avem părtășie cu diavolul*!

Că[ci] nu s-a făcut nimeni *învățat* sau *înțelept* dintre cei care s-au răsfățat/ îmbuibat în mâncăruri, [după cum] nu s-au făcut *ucenic[i] al bunătăților* cei care au alergat la veselii. [Căci] iubitorul de răsfățuri [n-a ajuns] *Sfânt*, după cum nici cel ce viețuiește trupește [nu s-a făcut] *părtaș* Împărăției cerului.

Pentru aceasta dar, tot omul credincios și iubitor de Dumnezeu, cu bucurie și cu veselie să vină spre zilele cele de post. Pentru că niciunul dintre cei triști nu sunt *viteji* la începutul strădaniei [postului].

[Așadar], *nu te întrista* precum copiii care merg la școală! Nu *murmura*[186] împotriva zilelor celor curate [ale postului]! Nu te gândi la sfârșitul săptămânii, ca la sfârșitul iernii [și la] venirea verii!

Nu pofti sâmbăta pentru beții, precum jidovii! Nu număra zilele postului, precum așteaptă argatul cel rău plata simbriei [sale]! Nu te întrista că nu fumegă bucătăria[187] ta sau [pentru că] bucătarul n-a stat lângă foc!

---

[186] În text: *nu răpști*.

[187] Idem: *cuhniia*.

Mă rușinez să vorbesc despre *posomorârea* celui mâncăcios [și] în ce chip *se tânguie* [el] în zilele cele de post. [Cum] cască adesea, [cum] se culcă puțin și iarăși se scoală.

Doarme în silă și să silește să treacă zilele [mai repede], pentru ca să nu le priceapă [trecerea lor]. Se supără împotriva soarelui, [atunci] când [soarele] zăbovește a înnopta. Numește zilele postului [ca fiind] *mai mari* decât celelalte. Se face cum că are durere de stomac și amețeli la cap și stricare la trup. [Însă acelea] nu sunt *semne ale postului*, ci *ale nesațului*.

Căci cu lipsă de poftă [de mâncare] se duce la masă și murmură împotriva verzelor și înjură legumele și zice: „În zadar sunt pe lume!”.

Și se face și cunoscător al firii. [Căci] iubitorii de mâncăruri beau apa fără să răsufle, ca și când ar fi luat de la vreun doctor vreo băutură fără de dulceață, care te vindecă. Însă cei mai mulți meșteșugesc/ amestecă băutura, mâncându-și pofta lor cu bragă sau cu bere sau cu șerbet sau cu oțet[188] sau cu mied[189].

[Însă] nu amesteca postul cu poftele tale cele meșteșugite, căci nu vei rămâne nepedepsit! Nu aduce în mijlocul [postului] boli mincinoase! Nu spune minciuni despre post, cum că este *făcător de boli*, când el este *făcător de sănătate*!

Numai pentru obiceiul tău cel rău postul e socotit de tine „un vrăjmaș”, însă el nu e greu firii noastre. Obișnuiește-te cu postul și, cu vremea, îți va părea ușor și [postul] *va locui* în tine! Însă dacă vei avea drept *prieteni* mâncărurile și băuturile, nu

---

[188] Idem: *livej*.

[189] Băutură slab alcoolizată, formată prin fermentarea mierii de albine amestecată cu apă.

vei avea niciodată *dragoste* de post, ci, mai degrabă, [postul] va fi pentru tine negru și greu și neobișnuit. Căci viața postitoare este asemenea vieții celei nestricăcioase, care va să fie.

[De aceea], să fugim de iubirea de mâncăruri, pe cât vom putea, pentru că nu este cu putință omului să fie și *iubitor de mâncăruri* și *iubitor de Dumnezeu*.

Și, când postim, nu trebuie să postim numai de bucate, ci, mai degrabă, *să postim de cele rele*.

Căci *ne vătămăm* sufletele [prin păcate]. Adică prin hule, înjurături, invidie, mânie, urgii, clevetiri, [prin] pârele prin care aveți obiceiul să vă pârâți unul pe altul. Lucruri prin care vă sărăciți [duhovnicește]. Care lucru îl face numai diavolul. Că[ci] el este vrăjmașul neamului omenesc. Și cine are obiceiul să-l pârască pe fratele său creștin, pentru ca să-l păgubească și să-l sărăcească, [acela] să se lase de acest lucru. Că[ci] toate păcatele, câte va face după ce se va spovedi și își va face canonul pe care i-l dă Duhovnicul, i se vor ierta, dar acel păcat, *al pârii*, nu i se va ierta nicidecum, pentru că este *mai mare* decât uciderea.

Și iată că vă poruncesc și vouă, Preoților, că dacă ar veni cineva și s-ar spovedi și de acest păcat *al pârii*, dacă se mărturisește cu voință bună, ca să nu mai pârască pe nimeni în viața lui, să îl iertați și să îi dați canon, după care poate să se împărtășească. Dar dacă nu vrea să își părăsească [acest păcat], [atunci] să-l lipsiți nu numai de Sfânta Taină, ci [și] de la Sfânta Biserică, pentru că stă împotriva lui Dumnezeu și se aseamănă diavolului.

În al treilea [rând], [în post] trebuie să facem milostenie. Și acum puteți să vă gândiți și să spuneți în inimile voastre: „Dacă noi suntem săraci și

nevoiași, cum vom putea să facem milostenie, dacă n-avem bani?”. [Însă] milostenia este de multe feluri, după cum ni se spune în Sfânta Evanghelie de la Matei, în cap. al 25-lea, vers. 35: „Și care dintr-acelea îți va sta la îndemână, fă, că aceasta este milostenie!”. Adică: „Flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc, am fost însetat și Mi-ați dat să beau, străin am fost și M-ați primit, gol am fost și M-ați îmbrăcat, bolnav am fost și M-ați căutat, în temniță am fost și ați venit la Mine” [Mt. 25, 35-36]. Însă în afară de acestea mai sunt și alte feluri de milostenie. Căci, de vei îndemna pe cineva să facă vreun bine, [aceea] este milostenie; de vei sfătui pe cineva la lucrurile cele duhovnicești, milostenie este, de vei mângâia inima vreunui scârbit cu cuvintele [tale], [tot] milostenie este. Și, în puține cuvinte, de vei da un pahar de apă rece cuiva, în numele lui Hristos, [cu] adevărat trebuie să știi că nu-ți vei pierde plata [ta] [Mc. 9, 41], [așa] după cum se spune în cap. al 9-lea de la Marcu.

Iată, dar, că se pot face milostenii și fără bani! Însă numai pentru multa noastră mândrie ne înălțăm și ne trufim, ca și când am fi ajuns în cer. Și [ne comportăm ca și când] niciodată nu vom muri, răpind și lăcomind și porniți fiind cu totul spre răutăți și nu ne putem opri.

[De aceea] nici cuvintele lui Dumnezeu nu ne domolesc [patimile], nici munca Iadului nu ne înțelepțește.

Și nu știu ce să mai zic [mai mult]. Căci dacă grăim câteodată vreun cuvânt, prin care vrem să folosim pe cineva, dar, mai ales, pe noi înșine, potrivit datoriei pe care o avem, [atunci] cei mai mulți murmură și zic: „Acum, acesta s-a aflat mai de treabă și mai învățat decât alții, pentru ca să ne

pună pe noi la cale? [Noi] așa ne-am pomenit de la părinții [noștri] și am trăit și fără aceste învățături și am avut obiceiul nostru și nimeni nu a zis că ce trăim noi e rău și nici nu a venit cineva ca să ne strice obiceiurile”.

Și despre acestea voi zice și eu precum ziceți și voi. [Și anume]: că viermele, care zace la rădăcina hreanului, dacă îl pune cineva să meargă la alte rădăcini, el va spune că hreanul e cel mai dulce. Căci cu acea [dulceață] s-a născut și cu ea s-a pomenit.

Așa și voi, născându-vă în aceste fapte și lucruri și nefiind cineva care să vă învețe, de aceea vă par *amare* acum cuvintele mele, pentru că nu sunteți obișnuiți cu ele. Însă când vom ajunge să avem cugetarea cea adevărată, așa după cum spunea un filosof, adică *să ne cunoaștem pe noi înșine*, atunci vom înțelege ce am făcut până acum, cine suntem și ce vom face după moarte.

Că[ci] sfârșitul a tot cuvântul, după cum spune Ecclesiastul, în cap. al 12-lea, este acesta: „De Dumnezeu să ne temem și poruncile Lui să le păzim. Căci aceasta trebuie să fie în tot omul. Că[ci] toată facerea [omului] Dumnezeu o va aduce la judecată, fie că e bine, fie că e rău” [Eccl. 12, 13-14][190].

Și astfel, înțelegând aceste cuvinte pe care le propovăduiesc, dacă se vor lipi de inimile voastre, atunci veți înțelege că nu vă învăț și nu vă sfătuiesc de rău. Și această nevoie [a propovăduirii] trebuie

---

[190] LXX: „Temeți-vă de Dumnezeu și păziți poruncile Lui [τὸν Θεὸν φοβοῦ καὶ τὰς ἐντολὰς Αὐτοῦ φύλασσε]! Că acest [lucru trebuie să fie în] tot omul [ὅτι τοῦτο πᾶς ὁ ἄνθρωπος]. Că împreună cu toată facerea Dumnezeu duce în judecată, în toate [ne]trecând cu vederea, [fie] dacă [este] bine și [fie] dacă [este] rău [ὅτι σὺν πᾶν τὸ ποίημα ὁ Θεὸς ἄξει ἐν κρίσει ἐν παντὶ παρεωραμένῳ ἐὰν ἀγαθὸν καὶ ἐὰν πονηρόν]”.

împlinită de către Preoți, pentru că ei sunt sarea pământului, după cum zice Hristos. Însă, dacă sarea se va împuți, cu ce se va săra? [Mt. 5, 13]. Adică, dacă [Preoții] sunt neștiutori de carte și neînțelepți, cum vor putea ei învăța poporul? Căci, mai întâi de toate, temelia cea mare [a credinței] este frica de Dumnezeu. Iar dacă ar fi frica de Dumnezeu [la Preoți], [atunci] ar fi și *înțelepți*, după cum spune Solomon: „Începutul înțelepciunii este frica de Dumnezeu" [Pild. lui Salom. 9, 10].

Iar dacă [Preoții] nu își vor veni în fire, pentru ca să îi îndrepteze spre cele de folos [pe cei credincioși], atunci vor avea mare osândă de la Dumnezeu. Dar și voi aveți datoria de *a alerga* la Duhovnicii *de ispravă/ remarcabili*, la cei care cunoașteți că sunt *mai învățați*, pentru ca să vă îndrepteze spre cele de folos, iar nu la fiecare blestemat.

Căci dacă unul e considerat *doctor*, dar nu știe *a vindeca* rănile, cu ce îl va folosi pe cel rănit? Așa și cel ce se consideră *Duhovnic*, dacă nu știe carte și [nici] Tainele Bisericii și dacă n-are [în el] frica lui Dumnezeu, *ce folos* va să aducă celui care merge ca să se spovedească la el?

Acestea toate pe care le-am spus, le-am spus din datorie [față de voi]. Iar Dumnezeu, Cel care îi înțelepțește pe cei orbi și îi îndreptează pe cei căzuți, să vă înțelepțească și pe voi și să vă îndrepteze spre cele de folos! Și să vă învrednicească și pe voi și pe noi ca să trecem sfântul post cu pace, cu sănătate [și] cu iertare de păcate. [Pentru ca] să ajungem și la sfânta și purtătoarea de viață înviere a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, a Căruia [fie] slava și cinstea în vecii vecilor. Amin!

Cuvânt de învățătură la *Duminica florilor*

„Mergeți în satul care este înaintea voastră și numaidecât veți găsi o asină legată și mânzul [ei] cu ea. Dezlegând-o, o aduceți, și, de va zice cineva ceva, veți zice că acestea trebuie Domnului și numaidecât le vor trimite pe ele” [Mt. 21, 2-3].

[Însă] cum să fie [El], [cu] adevărat, *Domnul făpturilor*, dacă duce lipsă de niște dobitoace ca acestea? Dar chiar dacă a dus lipsă de care și de căruțe, [pentru] ca să meargă undeva, El are care mult mai slăvite și mai lăudate decât acestea, [de aici]. Că[ci] zice David, [în] psalmul al 17-lea: „Și S-a suit peste Heruvimi și a zburat, a zburat peste aripile vânturilor [ἐπέβη ἐπὶ Χερουβιν καὶ ἐπετάσθη ἐπετάσθη ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων]” [Ps. 17, 11, LXX].

Iar dacă acestea sunt *carele* lui Dumnezeu, cum I-au lipsit [Lui] niște dobitoace atât de umile ca acestea? Însă lipsa Lui nu a fost *pentru Sine*, ci, mai degrabă, *pentru mine*. Că[ci] mă îngrozea pe mine, mai de demult, slava aceea despre care e scris: „Celui înfricoșător și Care ia duhurile arhonților/boierilor, Celui înfricoșător față de împărații pământului [Ps. 75, 13, LXX]”.

Iar în alt loc [zice]: „Domnul răzbunărilor, Dumnezeul răzbunărilor liber a vorbit [ἐκδικήσεων Κύριος ὁ Θεὸς ἐκδικήσεων ἐπαρρησιάσατο]” [Ps. 93, 1, LXX].

De care frică și groază fiind cuprins și începătorul neamului omenesc, strămoșul nostru, Adam, s-a ascuns și n-a cutezat ca să iasă înaintea înfricoșătoarei Lui fețe, a lui Dumnezeu. Căci același Dumnezeu, pe cât este de înfricoșător și de groaznic, tot pe atât este și blând și smerit. Că[ci]

nu a vrut să întoarcă neamul omenesc de la rătăcire cu groază și cu înfricoșare, ci cu blândețe și cu faceri de bine. Pentru aceasta a spus că *I-au lipsit* tocmai aceste dobitoace, pe care a fost dus, [în mod] smerit și cu blândețe, în Ierusalim.

Iar pentru că, mai înainte, [El] arătase din destul slava îngrozirii și a dreptății, se cuvenea, [pe] drept [cuvânt], să arate [acum] celor muritori și mulțimea blândeților și a milostivirii [Sale], vrând [astfel] să împlinească prorocia Prorocului Zaharia, care a zis: „Spuneți fiicei Sionului: iată, Împăratul tău vine la tine blând și șezând pe asin și pe mânz, [pe] fiul celei de sub jug” [Zah. 9, 9][191].

Prin care cuvinte, Duhul Sfânt [arăta] groaza pe care o putea înțelege poporul, pentru numele [Lui] cel împărătesc.

Dar când a făcut pomenire de blândețe și de smerenie, [în mod] minunat [El] a potolit [acea groază], încât nu [mai] era nimeni atât de sărac și de lepădat, încât să nu vrea să meargă la Împăratul Cel cu nume smerit și sărac.

Deci, iubitule, spre arătarea acestei faceri de bine, cu adevărat, a avut nevoie Dumnezeu de acele dobitoace! Căci, precum împărații au un fel de haine când merg la vânătoare, și altfel [de haine] când merg la înmormântări, și altfel de haine când merg la nunți, [tot] așa și Dumnezeu *Se înfrumusețează conform cu vremurile*. De aceea, într-o altfel

---

[191] În LXX, la Zah. 9, 9, avem însă următorul text: „Bucură-te foarte, fiica Sionului! Vestește, fiica Ierusalimului! Iată, Împăratul tău vine ție drept și mântuind! El [este] blând și călare pe asin și pe mânzul cel tânăr [χαῖρε σφόδρα θύγατερ Σιων κήρυσσε θύγατερ Ιερουσαλημ ἰδοὺ ὁ Βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι δίκαιος καὶ σῴζων Αὐτός πραῢς καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὑποζύγιον καὶ πῶλον νέον]”.

de podoabă va veni [El] să judece lumea, [atunci] când va veni pe norii cerului, cu putere și cu slavă mare [Mt. 24, 30]. Căci așa se cuvine, mai degrabă, Judecătorului.

Dar acum [El vine smerit], pentru că nu vine *să judece*, ci pentru ca *să răscumpere* și *să întoarcă* către Sine neamul omenesc. Precum [El] Însuși a spus, [că] nu a trimis Dumnezeu pe Fiul Său în lume ca să judece lumea, ci pentru ca să mântuiască lumea prin El [In. 3, 17].

Și tocmai pentru aceasta I-a trebuit să vină îmbrăcat cu blândețe și cu smerenie. Căci dacă venea cu o slavă mai mare, oamenii s-ar fi speriat și ar fi fugit de El. [Așa] precum, odinioară, [au făcut] jidovii în muntele Sinai. [Când] s-au speriat și au fugit, neputând răbda groaza și slava Lui [Ieș. 19, 18].

Căci de ar avea cineva ochi ca aceia, cu care, ca într-o oglindă, măcar cât de puțin, să poată vedea acea mare adâncime fără de sfârșit și nespusă a facerilor de bine ale lui Dumnezeu, acela, cu adevărat, n-ar putea să se oprească a nu se *aprinde* de dragoste și de bucurie și *să nu vestească* laudele cele dumnezeiești pururea și să nu-i fie mintea *răpită* de minunarea față de unele faceri de bine ca acestea.

Iar cei care se gândesc ziua și noaptea la aceste faceri de bine [ale lui Dumnezeu], oare de ce fel de bucurie sunt cuprinși? Și cu ce veselie se vor bucura și ce sărbători vor prăznui? Ce psalmi și ce cântări vor cânta?

Că[ci], cu adevărat, nu numai cu psalmi și cu cântări de veselie trebuie să prăznuim o facere de bine ca aceasta [a lui Dumnezeu], ci și *mai presus de fire*. [Pentru că trebuie] să facem un lucru de mare bucurie și de veselie, [prin care] să prăznuim din destul.

Și, pentru ca să nu fie bucuria și veselia noastră *în deșert*, trebuie să cunoaștem cu ochii sufletului prăznuirea clipei de față. [Și aceasta], pentru ca să nu ne zică și nouă Prorocul: „Uliul pe cer a cunoscut vremea sa, turtureaua, rândunica și barza au cunoscut vremea venirii lor, dar poporul Meu n-a cunoscut judecata lui Dumnezeu” [Ier. 8, 7][192].

Că[ci] urât lucru ar fi și necuvios, ca păsările să cunoască vremea lor și după vremea aceea să știe să își schimbe locașurile lor, dar noi să nu cunoaștem vremurile cele rânduite de Sfânta Biserică spre mântuirea sufletelor noastre. Căci precum trupurile celor vii [au nevoie], tot la fel și sufletele au nevoie de schimbarea vremurilor. Că faptele bune, cele de multe feluri, de multe vremuri au nevoie ca să sporească.

Lucru pe care, înțelegându-l Biserica noastră, ca o maică dulce și iubitoare de fii, pururea priveghează și se roagă pentru noi.

Și ea a rânduit schimbarea vremurilor, pentru ca, prin această *schimbare* de vremuri, să se schimbe nu numai *urârea* lucrurilor celor sufletești – care lucru ne-a stricat mult [sufletele] –, dar ne îndeamnă și spre faceri de bine și spre cuvântări dumnezeiești. Că pentru aceea, toată această vreme, care este de la Duminica intrării Domnului Iisus Hristos în Ierusalim [și] până în ziua Patimilor, Biserica noastră a rânduit ca să fie zile ale cano-

---

[192] În LXX avem următorul text la Ier. 8, 7: „Și barza, în cer, a cunoscut vremea ei, turtureaua și rândunica, vrăbiile câmpului, au păzit vremurile intrărilor lor, dar poporul Meu nu a cunoscut judecățile Domnului [καὶ ἡ ασιδα ἐν τῷ οὐρανῷ ἔγνω τὸν καιρὸν αὐτῆς τρυγὼν καὶ χελιδών ἀγροῦ στρουθία ἐφύλαξαν καιροὺς εἰσόδων αὐτῶν ὁ δὲ λαός Μου οὐκ ἔγνω τὰ κρίματα Κυρίου]”.

nisirii și ale pocăinței. Iar din ziua aceea[193], până la Paști, [să fie zile] ale întristării și ale amărăciunii [sufletești]. [Pe când], de la Paști [și] până la Rusalii, [să fie o] vreme a bucuriei și a veseliei duhovnicești. [Că]ci acele taine le-a rânduit Dumnezeu ca în aceste vremuri să se săvârșească, pentru a face firea omului *ageră* și ne îndeamnă *să înmulțim* faptele cele bune.

Iar acum, *pentru ce* e vremea aceasta sau ziua intrării Domnului nostru în Ierusalim? Căci vă puteți întreba: dar ce vrea *să zică* Biserica cu această vreme? Sau *ce dorește* [ea] de la noi?

[Și Biserica] dorește [ca în] vremea aceasta [să avem] cugetul cel bun al sufletului nostru *către* Dumnezeu, [către] Mântuitorul nostru. [Ea] dorește dreptatea [pe pământ], dorește dragostea cea adevărată [între oameni], dorește [să-I aducem lui Dumnezeu] slavă din inimă smerită.

Pentru că toată mântuirea omului este de la Dumnezeu. Și [pentru că] omul nu putea să vină către Dumnezeu, [de aceea] Dumnezeu S-a milostivit și a venit la om.

Iar de veți întreba, *de ce a venit*, [acestea vă spun:] venit-a, după cum El Însuși spune, ca să caute și să mântuiască pe cel pierdut [Mt. 18, 11; Lc. 19, 10]. Căci a venit ca să arate lumina celor ce erau în întuneric și [care] ședeau în umbra morții [Mt. 4, 16]. A venit ca să-i mântuiască pe cei robiți și pe cei rătăciți să-i aducă pe cale și pe cei străini la moșiile lor și pe cei morți să îi învieze spre viață și pe vrăjmașii și pizmașii lui Dumnezeu să-i împace cu Dumnezeu Tatăl, și, făcându-i părtași Duhului Sfânt, să-i facă moștenitorii Împărăției Sale. Venit-a, așadar, [pentru ca să fie] robilor răscumpărare,

---

[193] În care ne spovedim.

morților înviere și viață, bolnavilor doctor și rătăciților calea cea dreaptă.

[Căci], luând Dumnezeu trup, a mers după cel care fugise de El. [Pentru] că fugise de la binele cel mare. [Fiindcă] omul cel orb și nebun într-atât [de mult căzuse], încât nu îl putuse întoarce niciun glas al strigării proroceşti, pentru ca să se întoarcă de pe calea rătăcirii.

De aceea S-a întrupat Însuși Dumnezeu [și] *S-a apropiat* de cel ce fugea [de El], [pentru] ca *să-l întoarcă* către Sine. Despre care lucru [ne] învață Apostolul, atunci când zice că Domnul Hristos nu a luat [trup] de la Îngeri, ci sămânța lui Avraam a luat [Evr. 2, 16]. Și El a primit [firea noastră], după cum cineva prinde pe unul dintre vrăjmașii lui, și, în loc să îl omoare, și-l face lui *fiu* și *moștenitor* în casa sa.

Căci astfel a primit și Mântuitorul nostru sămânța lui Avraam. Iar dacă vei vrea să înțelegi, în puține cuvinte, pentru ce a venit, ascultă ce spune Prorocul Isaia[s]: „Duhul Domnului peste Mine, pentru că M-a uns să binevestesc săracilor, M-a trimis să-i vindec pe cei zdrobiți cu inima, să propovăduiesc celor robiți iertare și orbilor vedere; [căci] a chema Domnului ai primit, ca să mângâi pe tot cel necăjit și să pui tărie tuturor acelora ce plâng în Sion și ca să le dau lor coroană pentru cenușă, untul veseliei pentru suspine, haina bucuriei pentru întristare" [Is. 61, 1, 3].

Însă ce este *mai dulce* decât cuvintele acestea? Ce e mai frumos și mai de iubit? Căci Hristos a fost trimis de la Dumnezeu Tatăl spre a săvârși aceste faceri de bine. [De aceea trebuie] binecuvântată venirea Lui în lume și trebuie binecuvântat și Acela care L-a trimis pe El la noi. [Trebuie] să fie binecuvântat Acela ce vine [la noi], a Cărui facere de

bine, astăzi, cu glasuri strigând, pruncii o propovăduiesc. [Căci ei au spus:] „Binecuvântat este Cel ce vine în numele Domnului! Osanna întru cei de sus!” [Mt. 21, 9; Mc. 11, 9-10; In. 12, 13]. Care cuvinte, nu numai astăzi, ci în toată viața noastră, limbile și gurile noastre ar trebui să le grăiască.

Pentru că aceasta este *taina* pe care Biserica noastră începe a o prăznui astăzi. Și [pentru aceasta] ne arată nouă vaietele, plânsurile, suspinele și dorirea Părinților celor din legea veche, care *așteptau cu dor* venirea lui Hristos. Precum le spune și El Ucenicilor Săi: „Fericiți sunt ochii voștri care văd ce vedeți; că adevăr [vă] zic vouă: mulți împărați și Proroci au vrut să vadă ce vedeți voi și n-au văzut și să audă ce auziți voi și n-au auzit” [Lc. 10, 23-24]. Căci aceștia toți au luat numai făgăduința acestei faceri de bine, dar nu și moștenirea [Evr. 11, 39-40], precum ne spune Apostolul. Prin credință au murit toți aceia, neprimind făgăduința, ci privind-o [numai] de departe.

Și frumos grăiește cel care o privește! Căci aceia au fost ca unii care văd un lucru foarte iubit de departe, dar nu au putut să ajungă la el. Dar cei care îl văd cu ochii lor, îl doresc și cu cugetul și cu sufletul lor privindu-l. Lucru pe care l-a făcut și acel Sfânt Patriarh, care murind cu mulți ani înainte de Hristos, zicea: „Mântuirea Ta voi aștepta, Doamne, și oasele mele se vor odihni întru nădejde”.

Pentru acest lucru, mie mi se pare că Părinții cei de demult au fost asemenea celor care sunt învăluiți de furtună și văd lumina în depărtare, într-un loc în care își pun nădejdea. Și spre locul acela se silesc să ajungă ei, care sunt învăluiți. Și adesea caută cu ochii către acel loc și îl privesc și își

îndreaptă pânzele într-acolo. Căci cuprind acel loc cu ochii și cu sufletul lor.

Căci Părinții noștri cei de demult și-au întors ochii către Lumina cea adevărată, către Domnul nostru Iisus Hristos. [Către Cel] care, cu lumina Sa, a stricat umbra și întunericul lumii [acesteia]. Și cu smerenie, își întindeau mânile lor sprea aceea[, spre Lumină]. Și cu tot cugetul lor, O doreau, fiindcă doreau să vină cât mai degrabă [la noi], strigând cu Prorocul: „Degrabă să ne ia pe noi, pe dinainte, milele Tale, Doamne, că ne-am supărat foarte”. Spre care strigare îi îndemna și Prorocul Isaia, de Dumnezeu cuvântătorul, zicând: „Care vă aduceți aminte de Dumnezeu nu tăceți și nu fiți muți, până când va pune lauda Ierusalimului pe pământ!”.

[Și] într-alt loc zice: „Pentru Sion nu voi tăcea și pentru Ierusalim nu mă voi odihni, până când va ieși ca lumina Dreptul lui și Mântuitorul lui ca o făclie aprinsă” [Is. 62, 1]. Adică, pentru marea dragoste cu care iubesc Biserica și adunarea celor credincioși, nu voi tăcea și nu mă voi odihni, ci de-a pururea, cu rugăciunile mele, voi striga către urechile milostivirii dumnezeiești, până când Îl va trimite pe Dreptul Acela, pe Care toate neamurile Îl doresc, Care va strica întunericul lumii, ca răsăritul soarelui și ca făclia cea aprinsă. Și Care Se făgăduiește să arate ochilor oamenilor muritori lumina cea adevărată, adică lumina cunoașterii lucrurilor dumnezeiești. Căci precum a făgăduit, așa a și săvârșit. [Iar Prorocul Isaia] a scos din adâncul inimii lui, cu căldură [duhovnicească], cuvântul acesta: „Rourați cerurilor de sus și norii să plouă Dreptul, să se deschidă pământul și să arate pe Mântuitorul!” [Is. 45, 8].

Ce spui Prorocule? Ce dorești? De ce dorești ca să iasă din cer și dintre nori Cel Drept? Cum spui pământului ca să-L arate pe Mântuitorul? Și cum poate cerul cu nori *să Îl arate* pe Cel Drept și[, la fel,] pământul să-L arate?

[Însă] amândouă sunt adevărate. [Căci El] din cer și de pe pământ, în același timp, S-a ivit. Din cer, pentru că este *Fiul lui Dumnezeu*, [iar] de pe pământ, pentru că este *Fiul omului*. Pentru aceea strig către cer și către pământ, pentru ca să ne arate nouă pe Dreptul și pe Mântuitorul Acela al lumii.

Așadar, aceste cuvinte, strigări și dorințe ale Sfinților Părinți, Biserica ni le arată întru această vreme, ca fiind cele *făgăduite* mai înainte de noi, iar nouă ne dă *mila Sa*. Căci ce doreau Sfinții Părinți, noi avem; și ce milă așteptau ei, pe noi [aceasta] ne-a întâmpinat; și ce priveau ei de departe, noi, astăzi, zicem [împreună] cu Evanghelistul: „Care era dintru început, care am auzit, care am văzut cu ochii noștri, care am privit și mâinile noastre au pipăit pe Cuvântul vieții, pe Acela Îl vestim și vă mărturisim vouă viața cea veșnică, Care a fost la Părintele, iar acum S-a arătat" [I In. 1, 1-2]. A Cărui arătare atâta bucurie ne aduce nouă, încât o întrece pe aceea pe care au avut-o Părinții cei Sfinți, cei de demult. [Și] a Cărui așteptare cu drag și cu dorire, mă îndeamnă să spun acest cuvânt: „Sărută-mă pe mine cu sărutarea gurii Tale" [Cânt. Cânt. 1, 1]. Căci toți câți erau în Duhul, cu duhul [lor] cunoșteau *câtă milă* avea să se reverse de pe buzele Aceluia.

Căci dorind [Sfântul Salomon, Împăratul] să fie *părtaș* al unei bunătăți ca aceea, spune din tot sufletul ca [Domnul] *să mă sărute* pe mine cu sărutarea gurii Sale. Care cuvânt atât [de mult] face, ca și când ar spune: pe Moisi[s] *nu-l aud* că are limba

greoaie, buzele lui Isaia sunt *întinate*, Ieremia *nu știe* a grăi, pentru că este prunc, și toți Prorocii au amuțit. [Pentru] că El Însuși [dorește] să-mi grăiască mie și să-mi deschidă voia Părintelui Său. Și vrea ca pe mine să mă învețe din interiorul meu. Căci preaiubita [Lui] ființă[194] pe mine mă înnoiește și râurile învățăturilor Lui fac în mine un izvor de apă mântuitoare întru viața cea veșnică [In. 4, 14].

Vedeți, așadar, fraților, ce *taină mare* prăznuiește Biserica noastră în această vreme! O taină pe care cei de demult, încă de la începutul lumii, au dorit [să o vadă] și n-au câștigat-o. Dar noi o avem în această vreme și [acum] o prăznuim. De aici, lesne se poate înțelege *ce dorește* de la noi această sfântă vreme: dorește [să avem] nevoința sfintelor rugăciuni, laude dumnezeiești [în gura noastră], mulțumire pentru binele pe care l-am primit de la Dumnezeu, să dăm milostenie, să postim, să ne împărtășim des cu Preasfintele Taine [ale Domnului], [să ne păstrăm] curăția sufletului. Căci toate acestea *gătesc sălașul* în inimile noastre, pentru a veni [în noi] Domnul. [De aceea, această vreme] ne îndeamnă spre faceri de bine.

Că[ci] cu aceste podoabe, [cu podoabele] faptelor bune, Îl cheamă logodnica pe iubitul ei Mire. [Și] Îi zice: Patul inimii mele [este] înfrumusețat, este [plin] cu florile doririlor dumnezeiești. Casa mea este [plină] de lemnele cele [bine-]mirositoare și nestricate ale facerilor de bine. [Pe ele este ea] întemeiată. Căci într-un astfel de sălaș și Mirele vine cu bucurie și rămâne acolo până când trece ziua și până când umbra se pleacă.

[Căci] spre prăznuirea acestor adevărate taine trebuie să-și rânduiască omul viața în toate zilele.

---

[194] Se referă la primirea Sfintei Euharistii.

[Iar] de nu vom face unele ca acestea, *ce folos* ne vor aduce nouă aceste sfinte zile?

Trebuie, așadar, ca noi *să însoțim* aceste zile și să ne nevoim spre prăznuirea intrării trupești a Domnului nostru Iisus Hristos în Ierusalim și să ne pregătim spre ascultarea Patimilor Sfinției Sale. Ca [astfel] să putem striga și noi [împreună] cu tâlharul: „Pomenește-mă, Doamne, când vei veni întru Împărăția Ta!” [Lc. 23, 42] și, cu moartea Sa, omorând moartea, să ne dăruiască [nouă] viața cea [mult] dorită. Amin.

Cuvânt de învățătură la Sfinții Împărați și Întocmai cu Apostolii Constantin și Elena

„Tot cel ce se smerește, se va înălța”[, a spus Domnul] [Lc. 14, 11]. [Căci] nu este cu putință să ajungă cineva la *liniștea* mântuirii, dacă nu va trece mai întâi prin *ușa* răbdării. [Și] nu este cu putință *să suie* în cetatea cerească a fericirii [dumnezeiești], până nu [va merge și nu] va intra prin calea smereniei. [Și] nu este cu putință să se înalțe [cineva] în ceata Sfinților, până nu *se va smeri cu duhul* aici, jos, în orașul celor pământești.

[Căci] nu este cu putință [cuiva] *să împărățească* împreună cu Hristos, dacă nu va urma aici urmele lui Hristos cu Crucea. [Și nici] nu este cu putință ca cineva să aibă *nume vestit* în lume, având fapte rele și necuvioase.

Pe acestea știindu-le și Marele Constantin[195], cine va putea să povestească smerenia lui cea mare? Cine va putea să scoată în evidență creștinătatea lui cea desăvârșită și cugetul lui cel creștinesc, [pe care le-a avut în viața sa], pentru ca să se învrednicească dumnezeieștii făgăduințe, aceea de *a se împărtăși* de bucuria cea nespusă a Împărăției cerului?

Căci [atunci] când *a răsărit* în lumina acestei lumi și a lăsat brațele cele părintești, ieșind din Britannia[196], [unde a fost proclamat *Augustus* în 306[197]], deși nu era încă *creștin*, el *fugea* de cugetul cel păgânesc.

---

[195] În text, peste tot, este *Constandin*.

[196] În text: *Vretaniia*.

[197] A se vedea: https://en.wikipedia.org/wiki/Constantine_the_Great.

Și modul în care *ura* lucrurile cele păgânești [prevestea] *sporirea* lui cea viitoare, pe care o va trăi în viața creștină.

Și nu a arătat el *o mare viață creștină*? Căci auzind nedreptățile cele păgânești ale lui Maxentius[198], pe care le făcea asupra creștinilor, a ridicat împotriva lui război. Și chiar dacă se afla în inferioritate și era cât pe ce să fie biruit de Maxentius, neadormita pronie a lui Dumnezeu l-a încredințat de biruință și i-a sporit bărbăția sufletului [său] pentru a lupta. [Căci El] i-a arătat o Cruce pe cer, sub care scria cu cuvinte de stele: „Cu aceasta să biruiești!”. Prin care vedenie, bunul și credinciosul Constantin[us] întărindu-se, atât de aprig s-a luptat cu păgânul de Maxentius, încât l-a biruit în mod desăvârșit și l-a înecat în râul Tiberis[199].

[Și] luând, după aceea, îndrăzneală din aceste semne cerești, [dumnezeiești], binecinstitorul Împărat [Constantinus] atât *a sporit* în viața creștină, încât îi face *să se minuneze* pe toți cei care aud [sfânta lui viață].

[Însă] omul [păcătos] este *lipsit de minte*[200], [pentru că este] *iubitor de sine*. Că[ci, altfel,] de ce nu se apucă [de fapte bune]? De ce nu se ostenește [pentru mântuirea lui]? De ce nu se silește pentru odihna, liniștea și păzirea sănătății lui? Că[ci], fiind [omul] sănătos, ce ar trebui să facă, pentru ca să își apere și să îndepărteze de la el ceea ce *îi strică* sănătatea? Căci câtă cheltuială face [omul], pentru ca să se apere de gerul iernii și de arșița verii?

---

[198] Idem: https://en.wikipedia.org/wiki/Maxentius. În original: *Maxentie*.

[199] Idem: https://en.wikipedia.org/wiki/Tiber. În original: *în apa Tiverului*.

[200] În text: *dobitoc*.

Fiind bolnav, cât cheltuie, cât pătimește, cât rabdă [omul], pentru ca *să-și recâștige* ceea ce a pierdut? [Atunci] nu mai bagă de seamă că își cheltuie averea, că gustă o doctorie amară, că i se dă să bea băuturi grețoase, că își varsă sângele [din el]. [Pentru că atunci, când e *bolnav*,] nu e niciun lucru pe care să nu-l facă pentru *sănătatea lui* și pentru *mântuirea lui trupească*.

Și din aceasta poate să înțeleagă fiecare cât este *de dulce* sănătatea [pentru noi toți] și cât de mult *se iubește* omul pe sine.

Însă *dorința de a fi sănătos*, care pe alții îi determină să facă câte pot și nu pot, n-a primit-o nicidecum evlaviosul Constantin. Aceasta nu a putut nicidecum *să îl miște* din fierbintea lui evlavie. [Căci Constantin], iubitorul de Dumnezeu, deși rănit de cumplite bube peste tot trupul, era *o minune* pentru toți cei care îl vedeau. [Fiindcă] n-au putut doctorii să afle *o vindecare* pentru boala lui, iar boala lui era *nevindecată*.

[Însă] invidia jidovească/ evreiască îl sfătuia pe Împărat ca *să ucidă* atâția prunci, încât să își poată spăla trupul în acel sânge cald al pruncilor omorâți. Căci, [îi spuneau ei], coborând înăuntrul acelui sânge, astfel se poate mântui Împăratul.

Ce credeți, a primit acest sfat iubitorul de Hristos, și și-a făcut o astfel de „doctorie" acest om credincios? Nu, nu și-a făcut! De ce? Pentru că credința cea desăvârșită a credinciosului Împărat a zis cu glas mare: „Mai bine să mor eu, [așa,] bolnav, pentru dragostea lui Dumnezeu, decât să-mi câștig sănătatea mea și să-mi răscumpăr mântuirea mea cu atâta sânge nevinovat". [Și acesta] e un răspuns adevărat, [venit de la] un împărat credincios. [Căci el] s-a gândit mai întâi la viața altora decât la viața

lui. Și prin această faptă, nu s-a arătat el *un adevărat următor* al lui Hristos? [Ba da!] Căci eu cred că atunci a săltat cerul cu toți Îngerii lui, când au auzit glasul evlavios al răspunsului [său].

[Atunci] au săltat sufletele celor Drepți și Cetele cerești. S-au bucurat Heruvimii și Serafimii pentru această *curată cunoaștere* a dragostei pentru Dumnezeu, [pe care a arătat-o] Constantin, iubitorul de Dumnezeu. Și aceasta o adeverește și prin modul cum și-a încheiat viața. Că[ci], peste noapte, Însuși Împăratul împăraților i-a descoperit lui, prin gura slăviților [Săi] Apostoli Petru și Pavel, cum că pentru credința lui cea desăvârșită a fost *hirotonit* de către Dumnezeu [a fi] *întocmai cu Apostolii*. Și [Apostolii] i-au dăruit nu numai sănătatea trupului, ci și pe cea a sufletului, fiind botezat de Sfântul [Papă] Silvestru[201]. [Căci după] ce s-a botezat, a scăpat de boală prin *baia* nașterii celei de a doua și s-a curățit de toată boala[202].

O, înălțimea credinței lui Constantin! Cine poate, măcar cu mintea, să ajungă la ea? Și dacă o atât de mare credință a arătat credinciosul Împărat mai înainte de *a se îmbrăca* cu haina cea luminată a credinței prin Botez, gândiți-vă la ce *înălțime* s-a suit după [ce a primit] *podoaba credinței*.

[Însă] a fost *tulburată* liniștea Bisericii de către *iraționala pornire* a eresului arian, iar dreapta credință s-a luptat cu *valurile* necredinței. Și în această clipă de mare nevoie a strălucit *steaua cea* [*nouă* și]

---

[201] A se vedea:
https://en.wikipedia.org/wiki/Pope_Sylvester_I.

[202] Însă unii cercetători ai *Vieții* Sfântului Constantinus cel Mare *neagă* veridicitatea acestei boli și a Botezului care l-a scăpat de boală, pentru că el a fost botezat *cu puțin înainte de a adormi*.

luminoasă [a credinței], binecinstitorul [Împărat] Constantin. Căci el a adunat la Nicea [Νίκαια][203], *Soborul* cel lăudat [de toată lumea] și *a potolit* [prin intermediul lui] tulburarea Bisericii.

Așa precum natura naște iarba cea de vindecare în locul unde răsare ființa cea purtătoare de moarte, tot la fel a rânduit și pronia dumnezeiască ca pe vremea necuratului Arie *să strălucească* binecinstitorul Constantin. Pentru ca [el] să risipească *norul* eresului arian cu *lumina* credinței [Bisericii].

Căci, după cum știm, scorpia are otravă de moarte. Dar, după ce moare, din trupul ei se naște iarbă de vindecare. [La fel], mușcătura năpârcii e mortală. Dar din trupul ei se face tiriacul[204], care este împotriva veninului.

[Iar] aici, [cu] adevărat, se cuvine să ai minte îngerească, pentru ca *să pui în evidență* legile cele sfinte, pe care el însuși le-a scris, spre sporul Creștinătății și al credinței celor credincioși. [Și, alături de acestea, mai avem] și mulțimea Bisericilor, pe care, în multe locuri, spre slava lui Dumnezeu, el le-a făcut cu mare cuviință. [Alături de] milosteniile către cei lipsiți, de ajutorul către cei săraci și de dragostea creștinească către toți și toate. [Pentru că el a trăit] pentru întărirea și întemeierea credinței [Bisericii]. Deci, dacă a strălucit atât [de mult] marele și întocmai cu Apostolii în credință [Constantin], socotiți [dar] *cât s-a înălțat* în smerenie, care este *roada* credinței. Socotiți [faptul] că acest preaslăvit Împărat a numărat mai degrabă biruințele și cinstirile[205] decât zilele vieții lui.

---

[203] A se vedea: https://en.wikipedia.org/wiki/Nicaea.

[204] *Cf. DEX 2009*, *tiriacul* este „un preparat medicinal care conține opiu, folosit în trecut ca anestezic".

[205] În text: *pohfale*.

Socotiți [dar] lărgimea îndestulată a stăpânirii lui, care începea de la Răsărit și se sfârșea în Apus.

Și cu toate aceste motive, care îl îndemnau spre mândrie, ca pe un împărat, [iar, în cazul lui,] ca pe un împărat înfricoșător, slăvit și purtător de biruință, vedeți cât e *despărțit* [interior] de [laudele] care trebuiau să îi arate vrednicia?

[De aceea, pe drept cuvânt,] se cuvenea ca cineva hirotonit întocmai cu Apostolii, [adică] nu de oameni, ci de Însuși Arhiereul cel desăvârșit, [de] Hristos, să șadă primul la Sfântul Sinod. [Însă el], ca un om smerit, nu a șezut niciodată undeva, dacă nu i-a văzut mai întâi șezând pe toți Părinții. [Și] a șezut nu pe scaun înalt, împărătesc, ci pe scaun mic și umil.

Iar el, ca un Împărat binecinstitor, poruncea să se zidească Biserici, să se ridice case de rugăciuni și alte zidiri plăcute lui Dumnezeu. Iar ca un om smerit, se pogora din scaunul lui și își scotea haina împărătească de pe trupul lui și își golea capul său de cununa cea de mult preț și aducea, pe umerii lui, pietre. [Căci], cu propriile sale mâini, iubitorul de Dumnezeu [Constantin], săpa [împreună] cu ceilalți lucrători la temeliile Bisericilor.

O, smerenie fără margini!

Veniți aici, voi, locuitorii pustiului, [care] ați fost pilde minunate și dascăli ai smereniei! [Veniți] și vă minunați *de smerenia* Împăratului acestuia, care este *întocmai cu Apostolii*! Mărturisiți despre el că a ajuns până la [a] nu mai [fi deloc ca] înainte. Căci voi, dacă ați înfrânt patimile cele dobitocești ale trupului, și ați smerit trupul [vostru] și ați lepădat deșertăciunea poftelor, dacă ați iubit înfrânarea și ați urât mândria, dacă ați trăit în curăție, dacă v-ați făcut smeriți cu măsură, nu e o minune. Pentru

că voi v-ați depărtat de lume și, iubind sărăcia, ușor ați dus sufletul vostru la smerenie. Căci, după cum bine știm, sărăcia *îl smerește* pe om.

Dar Marele Constantin [a trăit] *în luciul* lumii acesteia. [El a fost] Împărat mare, stăpânitor al lumii, cu domnie întinsă, desăvârșit în stăpânire, cu slavă nespusă. [Și el] nu s-a mândrit [primind atâta cinste de la toți], ci, mai degrabă, s-a arătat, în mod desăvârșit, *pildă a smereniei*.

[Și] nu este [aceasta o] minune a minunilor? Nu este [acesta] semn de mare sfințenie? Nu este [aceasta] dovada unui mare dar de la Dumnezeu, din ceruri?

Și pentru că a strălucit *peste măsură* în faptele bune cele mai alese, Marele și Întocmai cu Apostolii Constantin ne învață cu a sa pildă [pe noi], [pe] întreaga adunare a credincioșilor, pe toți oamenii, de orice condiție, care dimpreună sărbătorim și prăznuim pomenirea lui, să călătorim *cu îndrăzneală sfântă* pe calea mântuirii. Pentru ca [astfel] să ne învrednicim dumnezeieștilor făgăduințe și să ne facem părtași cereștilor bucurii și fericirii celei veșnice.

[Căci el] îi învață pe cei bogați! Pentru că, fiind el prea bogat, cu toate acestea își strângea comoară în ceruri, după porunca evanghelică.

Îi învață și pe cei de bun neam. Căci el fiind de neam prea bun, totuși a dorit viețuirea și petrecerea cetății celei de sus.

Îi învață și pe împărați. Căci, împărățind el, se silea pururea [ca] să câștige *moștenirea* făgăduințelor lui Hristos.

Îi învață și pe cei scăpătați și săraci. Căci, de vreme ce bogăția și slava nu au biruit în el dragostea pentru bine, cum să nu sporească sărăcia numai-

decât, dacă e cauza facerii de bine, după cum zice David?

Bucură-te, de aceea, acolo, sus, în Împărățiile cele mari ale dumnezeieștii slave, o, binecinstitorule Împărat! Suie-te la înălțimea dumnezeieștilor fericiri, unde te-a suit desăvârșita smerenie! Culege roadele peste măsură ale credinței tale în ceruri, pe care, aici, jos, pe pământ, le-ai semănat!

Și să nu ne lași nici pe noi *săraci* de folosirile, de acoperământul și de rugăciunile tale cele fierbinți către Dumnezeu, și, cu mult mai mult, te roagă Fiului și Cuvântului lui Dumnezeu, [ca] să păzească întreg și cu fericire *chipul cel viu* al faptelor tale celor bune, pe adevăratul *moștenitor* al creștinătății tale, pe iubitorul de Hristos și creștinul nostru Domn[206]!

Supune sub picioarele credinciosului lui suflet, pe vrăjmașii Măriei sale, [arătându-i] slabi și fără de putere, precum i-ai supus pe potrivnicii credinței! Pentru ca *să lumineze* întru mulți ani Creștinătatea, întru stăpânirea sa, și, domnind, să împărățească [odată cu el] dreptatea, pentru ca să țină fapta cea bună în mod liber și să nu aibă față pentru strâmbătate.

Și așa să se slăvească Dumnezeu! [Pentru ca] să se cinstească dreapta credință. [Pe] care nădăjduim să o câștigăm prin darul tău[207]. Pentru că și acesta[208], care are numele tău, să se facă asemănător, în mod desăvârșit, bunătății tale. Amin.

---

[206] Pe Domnul Țării Românești.

[207] Cu referire la Sfântul Împărat Constantinus cel Mare.

[208] Domnul Țării Românești, Sfântul Mucenic Constantin Brâncoveanu.

Cuvânt de învățătură la nașterea Domnului nostru Iisus Hristos

„Că nu a luat [firea] Îngerilor, ci sământa lui Avraam a luat", spune Fericitul Pavel în cap. 2, 16 [din *Epistola*] *către evrei*.

[Căci] două firi mai alese și mai de cinste a făcut Dumnezeu: firea îngerească și pe cea omenească. Pentru că pe Înger și pe om i-a făcut Dumnezeu *după chipul Lui*, precum se spune în cap. 1, 26 al [cărții] *Facerea*: „Să facem om după chipul Nostru și după asemănarea [Noastră]". Însă nu trupul, ci sufletul omului este făcut *după chipul* lui Dumnezeu. Căci Dumnezeu nu are trup, ci este Duh. După cum ne-a spus Hristos: „Duh este Dumnezeu" [In. 4, 24].

Iar Îngerul este *duh*. După cum spune Prorocul David: „Cel ce face pe Îngerii Săi duhuri" [Ps. 103, 5, LXX]. Dar și sufletul omului e duh. Căci iarăși spune același Proroc: „Lua-vei duhul lor și se vor sfârși și în țărâna lor se vor întoarce" [Ps. 103, 29, LXX].

Dumnezeu este nevăzut, Îngerul este nevăzut și sufletul omului este nevăzut. Dumnezeu este nemuritor, Îngerul este nemuritor și sufletul omului este nemuritor.

Dumnezeu are înțelegere și voie [proprie], Îngerul are înțelegere și voie [proprie] și sufletul omului are înțelegere și voie [proprie].

Însă cele două firi[209] au căzut [la un moment dat] din cauza trufiei. [Căci] un Înger a dorit să fie *asemenea* lui Dumnezeu. După cum ne spune

---

[209] Cea îngerească și omenească.

[Sfântul] Isaia[s], în cap. al 14, 13: „Sui-mă-voi deasupra norilor și voi fi asemenea Celui de sus, [Celui prea]înalt”[210].

Și, din această cauză, Dumnezeu *l-a întunecat*[211] și [l-a aruncat pe îngerul căzut] în prăpăstiile Iadului.

Însă și omul a vrut să fie *asemenea* lui Dumnezeu. Căci a auzit [el], din gura șarpelui, că în ce zi va mânca din pomul cunoașterii, se va face *dumnezeu*. Însă când a mâncat, [omul] a fost izgonit din grădina desfătării și a luat blestem [pentru păcatul lui, acela] de *a intra* în pământul din care a fost luat.

Dar cum Dumnezeu dăruiește omului mila Lui, de aceea a luat întru Sine firea lui cea căzută. Însă, față de Înger, nu vrea să arate aceeași milă. De aceea nu a luat firea îngerilor. După cum spune Fericitul Pavel: „Că nu firea Îngerilor a luat, ci sămânța lui Avraam a luat”.

De aceea am să vă spun, înaintea dragostei voastre, în predica de azi, care sunt cele *4 motive* pentru care Dumnezeu a luat firea omenească și nu pe cea îngerească. După care [voi răspunde la întrebarea] de ce a luat Fiul lui Dumnezeu firea umană și nu o altă persoană a Dumnezeirii, adică Tatăl sau Duhul Sfânt.

Și motivele le voi spune pe scurt, pentru ca să nu vă provoc supărare.

[De aceea,] mă rog lui Dumnezeu ca *să-mi dea ajutor* și pe dumneavoastră *vă învit* să mă ascultați cu dragoste.

---

[210] În Is. 11, 13, LXX însă, textul e acesta: „Sui-mă-voi întru cer [și] deasupra stelelor cerului voi pune tronul meu [εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβήσομαι ἐπάνω τῶν ἄστρων τοῦ οὐρανοῦ θήσω τὸν θρόνον μου]”.

[211] În text: *l-au înbeznat*.

Primul motiv, pentru care Dumnezeu a luat firea umană, iar nu pe cea îngerească, este acela că Îngerii *nu au căzut cu toții*. Ci, din ei, au rămas mulți [în slava lui Dumnezeu]. Însă, în ceea ce îi privește pe oameni, ei au căzut cu toții, pentru păcatul celui întâi zidit. Și ne putem încredința de acest lucru din pilda pe care o spune Domnul Hristos în Luca, la cap. al 15-lea, când spune: „Care om dintre voi, având 100 de oi, și, pierzând una dintre ele, nu le lasă pe cele 99 în pustie și nu va merge după cea pierdută, până o va afla, și, aflând-o, n-o pune pe umărul lui și nu se bucură?” [Lc. 15, 4].

[Și] *omul* acela este *Domnul Hristos*. Că așa spune Prorocul David: „Ieși-va omul la lucrul său și la lucrarea lui până seara [ἐξελεύσεται ἄνθρωπος ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ ἕως ἑσπέρας]” [Ps. 103, 23, LXX]. Iar cele 99 de oi sunt cele 9 Cete îngerești, pe care, lăsându-le Hristos în ceruri, a venit pe pământ, pentru ca să caute *oaia cea rătăcită*, adică *firea omenească*. Care era *îndepărtată* de Dumnezeu din cauza păcatului și rătăcea prin lume. Că[ci] așa zice David către Dumnezeu: „Rătăceam ca o oaie pierdută. Caută pe robul Tău! [ἐπλανήθην ὡς πρόβατον ἀπολωλός ζήτησον τὸν δοῦλόν Σου]” [Ps. 118, 176, LXX].

[Și dacă] Hristos a aflat oaia cea rătăcită, [El] *a luat-o* pe umerii Săi. Adică *a luat în Sine*, [în persoana Lui,] firea omului. După cuvântul Apostolului Domnului, care spune: [Dumnezeu] „S-a arătat în trup” [I Tim. 3, 16].

Și putem înțelege acest lucru și dintr-o altă pildă a lui Hristos. [Atunci] când a spus: „Care

femeie având 10 bani[212] și [de] va pierde unul dintre ei, nu aprinde lumânarea și nu mătură casa și nu-l caută cu dinadinsul până ce-l găsește?" [Lc. 15, 8]. Și prin femeia de aici îl înțelegem tot pe Hristos, care a lăsat cei 9 bani în cer, adică cele 9 Cete îngerești. Și S-a pogorât din cer pe pământ ca să caute banul cel pierdut, adică firea omenească, cu lumânarea aprinsă, adică cu învățăturile [Sale] cele dumnezeiești. Căci așa spune David: „Luminătorul picioarelor mele este cuvântul Tău și lumina cărărilor mele [λύχνος τοῖς ποσίν μου ὁ λόγος Σου καὶ φῶς ταῖς τρίβοις μου]" [Ps. 118, 105, LXX].

Și Hristos a aflat banul acela, pentru că S-a îmbrăcat cu trup omenesc. După cuvântul Evanghelistului Ioann[is]: „Și Cuvântul trup S-a făcut" [In. 1, 14].

Căci Îngerii nu au pierit toți. Au mai rămas 9 Cete în ceruri. Dar firea omenească era toată pierdută. Și ea e înțeleasă prin oaia și prin banul cel pierdut, pe care a aflat-o Hristos.

Al doilea motiv pentru care Dumnezeu a luat firea omenească și nu pe cea îngerească, e pentru că omul *a greșit din slăbiciune*. Căci el a avut trup, care l-a plecat lesne spre păcat. Însă Îngerul a greșit din firea cea rea[213], el neavând trup.

Căci omul greșește în trei feluri: din slăbiciune, din neștiință sau din firea lui cea rea[214].

Iar păcatul *din slăbiciune* este *împotriva* lui Dumnezeu Tatăl, căci Tatăl este *Atotputernic*.

---

[212] Sfântul Antim *a românizat* textul în privința banilor. Pentru că în BYZ avem *10 drahme*: „γυνὴ *δραχμὰς* ἔχουσα *δέκα*".

[213] Cu sensul: *din aplecarea lui spre rău*, pentru că *a voit răul*.

[214] Din alegerea liberă a răului.

Iar păcatul *din neștiință* este *împotriva* Fiului, căci Fiul lui Dumnezeu este *Înțelepciunea*.

Iar păcatul care e *din firea rea*[215] e *împotriva* Duhului Sfânt, pentru că Duhul Sfânt este *Cel Bun*.

De aceea, dacă omul greșește din slăbiciune sau din neștiință, Domnul îl va ierta mai ușor, dacă se va pocăi. Căci așa spune David: „Păcatul tinereții mele și al neștiinței mele, să nu-l pomenești [ἁμαρτίας νεότητός μου καὶ ἀγνοίας μου μὴ μνησθῇς]!” [Ps. 24, 7]. Dar dacă cineva greșește din firea lui cea rea, [atunci păcătuiește] împotriva Duhului Sfânt, și omului aceluia Dumnezeu nu îi iartă lesne păcatul. Căci așa a spus Domnul Hristos: „Tot păcatul și hula se vor ierta oamenilor, dar hula care este împotriva Duhului Sfânt nu se va ierta oamenilor” [Mt. 12, 31][216].

Iar cele 7 *păcate de moarte* sunt și [*păcate*] *împotriva Duhului Sfânt*. Și ele sunt *fără iertare*, dacă nu vor fi *vindecate*. Și primul păcat [dintre acestea] este *trufia*. Din care se nasc *semeția* și *neascultarea*. Al doilea este *invidia*, din care se nasc *vrăjmășia* și *uciderea*. Al 3-lea este *iubirea de arginți*. Care se mai numește și *a doua închinare la idoli*, din care se nasc *toate relele*. Al 4-lea este *călcarea de lege*, adică nebăgarea în seamă a celor hotărâte și așezate în legi și în pravile, din care se nasc *necredința* și *lepădarea de Dumnezeu*.

Al 5-lea este *semănarea de vrajbă între frați* și *între prieteni*, pe care păcat l-a aflat Satana. Și cine

---

[215] Din răutate voită.

[216] În BYZ: „Tot păcatul și [toată] blasfemia se vor ierta oamenilor; dar blasfemia [împotriva] Duhului nu se va ierta oamenilor [πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις· ἡ δὲ τοῦ Πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις]”.

are această patimă este asemenea diavolului. Al 6-lea este *nădejdea cea necuvioasă pe care o are cineva la multa milă a lui Dumnezeu*, care îl face *să nu își părăsească* păcatele, socotind că [Dumnezeu] *îl va ierta*, din care se nasc *netemerea de Dumnezeu* și *toată necurăția*. Iar al 7-lea, cel mai de pe urmă și cel mai rău [dintre toate], este *deznădejdea*[217]. Adică *deznădăjduirea față de mila lui Dumnezeu*, socotind că [Dumnezeu] nu îl va ierta în niciun fel, din care se naște *moartea sufletească* și *munca cea veșnică a Iadului*.

Iar cine va avea unul din aceste păcate și nu va vrea să-l părăsească, mai bine i-ar fi fost lui de nu s-ar fi născut. Pentru că „îi este cerbicia lui vână de fier și fruntea lui de aramă”, după cum spune Isaia[s] în cap. 48, 4.

Și de aceea a luat Domnul firea omenească și nu pe cea îngerească: căci omul a greșit *din slăbiciune*, împotriva lui Dumnezeu Tatăl, pe când Îngerul a greșit *din firea lui cea rea*, [adică] *împotriva* Duhului Sfânt.

Al 3-lea motiv pentru care Domnul a luat firea omenească, dar nu pe cea îngerească, este că Îngerul a greșit de bună voie, însă, pe sărmanul om l-a înșelat șarpele. Căci și păcatul este în două feluri: unul este *al nostru*, când îl facem noi înșine, și altul e *păcatul străin*, când îl face alt om și suntem și noi părtași la acel păcat străin [nouă]. Iar Dumnezeu ne ceartă și pentru păcatele cele străine, precum se petrece și în trupul omenesc. Căci, pentru că un mădular al nostru e bolnav, toate mădularele pătimesc. Iar pe lumea, care se cheamă *trup*, adică pe *Biserica* lui Hristos, pe creștini, pentru un om rău, pe mulți oameni buni *îi ceartă* Dumnezeu. Precum aflăm

---

[217] În text: *oceaania*.

acest lucru din multe cărți și din multe istorii. [Certări ale Lui] care s-au făcut de multe ori și în multe locuri. Căci, după cuvântul Apostolului, care zice: „puțin aluat dospește toată frământătura” [Gal. 5, 9], tot la fel și răutatea și păcatul pricinuiesc *mari suferințe* la mulți [oameni].

De aceea Prorocul David se ruga lui Dumnezeu ca să îl curățească de *păcatul străin* [Ps. 18, 14]. Și pentru aceasta a luat Dumnezeu în Sine firea umană, și nu pe cea îngerească: căci omul a greșit din înșelare și astfel a păcătuit, făcându-se părtaș îngerului cel rău, adică diavolului. Pentru că [diavolul] l-a înșelat pe om, prin intermediul șarpelui.

Al 4-lea motiv pentru care Dumnezeu a luat firea omenească și nu pe cea îngerească, este că Îngerul era *mai de cinste* decât omul. Pentru aceea era dator ca și mai tare să se ferească de păcat. Căci cui este *mai de cinste*, i se cade să fie *și mai de omenie*. Căci Îngerii sunt *stele*, pe când omul e *putreziciune*. Că[ci] așa se spune în cartea lui Iov, în cap. al 25-lea: „Stelele sunt *necurate* înaintea Lui, dar cu cât mai vârtos omul, fiind *putreziciune* și feciorul lui *vierme*” [Iov. 25, 5-6, LXX].

De aceea se cuvine ca *omul duhovnicesc*, adică *cel bisericesc*, să fie *mai cu omenie* decât mireanul. Pentru ca astfel *să ia pildă* și *învățătură* fiecare de la el, văzând faptele lui cele bune.

Pentru aceea și Hristos, pe oamenii duhovnicești, îi numește *sare* [a pământului], zicând: „Voi sunteți sarea pământului; deci, dacă sarea se va strica, cu ce se va mai săra?” [Mt. 5, 13]. Dar îi numește și *lumină*, zicând: „Voi sunteți lumina lumii [Mt. 5, 14]”. Și iarăși: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca, văzând faptele voastre cele bune, să îl slăvească pe Părintele vostru

Cel ceresc” [Mt. 5, 16]. Dar îi numește și *cetate*, zicând: „Nu se poate ascunde cetatea pe vârful muntelui” [Mt. 5, 14]. Și îi numește și *făclie aprinsă*, zicând: „Nimeni nu aprinde făclie ca să o pună sub obroc, ci în sfeșnic, ca să lumineze tuturor celor ce sunt în casă” [Mt. 5, 15].

Căci nu se mânie Dumnezeu atât de mult pe omul cel simplu când păcătuiește, cât se mânie pe omul cel bisericesc și pe omul de cinste. Și pentru aceea li se cuvine să fie *mai cu omenie* și nu li se cuvine *să păcătuiască*.

Așadar, pentru aceste 4 motive, pe care vi le-am spus, a luat Dumnezeu firea omenească și nu pe cea îngerească.

Iar [acum vă răspund la *a doua problemă* a zilei și anume] pentru ce a luat Fiul lui Dumnezeu firea umană și nu Tatăl sau Duhul. Și aici sunt tot 4 motive.

Iar primul dintre ele e acela că Fiul lui Dumnezeu este *Înțelepciunea* [*personală/ ipostatică* a Tatălui]. Și Fiul a luat firea umană pentru ca să vindece *lipsa de înțelegere* a omului, prin care [el] a căzut în păcat.

Al doilea motiv: pentru ca *Fiul lui Dumnezeu*, Cel fără de ani, să se facă și *Fiul omului*, sub ani.

Al treilea motiv: pentru ca, așa după cum *Fiul lui Dumnezeu* S-a făcut *Fiul omului*, și oamenii să se facă *fiii lui Dumnezeu*. După cuvântul lui Ioann[is]: „Și le-a dat lor puterea să se facă *fiii lui Dumnezeu* [ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν *τέκνα Θεοῦ* γενέσθαι]” [In. 1, 12, BYZ].

Al 4-lea motiv: fiind Fiul persoana cea de la mijloc, S-a făcut [astfel] *Mijlocitor* și *a făcut pace* între Dumnezeu și om. După cum spune Fericitul Pavel: „și Unul [este] Mijlocitorul [între] Dumnezeu

și oameni, omul Hristos Iisus [εἷς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς]” [I Tim. 2, 5].

Iar pentru *nașterea* Domnului Hristos, pe care astăzi o prăznuiește, în mod luminat, Sfânta Biserică, în ce chip S-a născut Fiul lui Dumnezeu din Tată fără de mamă și cum de S-a întrupat din mamă fără de tată, nu trebuie să cercetăm. Pentru că [acestea două] sunt *adânc* [*negrăit*] și [*taine*] *mai presus de fire* [pentru noi]. Ci noi numai cu credință și cu cuvântări de slavă [trebuie] *să I ne închinăm Lui*, Soarelui dreptății, Care a răsărit din pântecele Fecioarei, nouă, celor care ședeam întru întuneric și în umbra morții. Și, din călduroasă inimă, *să-I mulțumim* pentru multa și nemăsurata [Lui] milă față de noi. Căci ne-a înnoit firea noastră cea căzută cu nașterea Sa.

Iar eu, nevrednicul, mă rog Lui, ca Unuia ce este Unul-născut Fiu al lui Dumnezeu și Dumnezeu adevărat, să dăruiască prealuminatului [nostru Domn] sănătate, viață fericită și bună întemeiere, întru cinstitul și luminatul scaun al Măriei sale, împreună cu toată luminata casă a Măriei sale și împreună cu dumneavoastră, cu toți și cu tot poporul cel creștinesc. Ca de-a pururea să prăznuiți întru mulți ani, luminați, cu toate cele bune și de folos. [Amin].

Cuvânt de învățătură la tăierea împrejur a lui Hristos

„Și când s-au împlinit 8 zile, ca să-L taie împrejur pe Prunc, au chemat numele lui *Iisus* [Ἰησοῦς], cum s-a spus de către Înger, mai înainte de a Se zămisli El în pântece” [Lc. 2, 21].

[Iar] în cartea *Facerea* se spune, în cap. al 17-lea, că a făcut Dumnezeu *împăcare* cu Avraam. Și ca *semn de adeverire* [al împăcării/ al făgăduinței], Dumnezeu i-a poruncit, zicându-i: „Aceasta este *făgăduința* pe care o vei păzi, între Mine și între voi și între seminția ta, [acum și] după tine, în neamurile lor, ca să vă tăiați împrejur toți cei de parte bărbătească. Și va fi făgăduința Mea peste trupul vostru, întru făgăduință veșnică. Și copilul care nu se va tăia împrejur a 8-a zi, să piară sufletul lui din seminția lui, căci a stricat făgăduința Mea [τὴν διαθήκην Μου]” [Fac. 17, 10-11, 14].

[Și] prin *tăierea împrejur*, [Dumnezeu] a arătat 4 lucruri: 1. care sunt cei care *au crezut* în Dumnezeu, 2. pentru ca să nu rămână seminția lui Avraam *liberă* de păcatul Protopărintelui, 3. pentru ca să îl facă pe Avraam *Părintele multor neamuri credincioase*, datorită credinței adevărate pe care el a arătat-o către Dumnezeu, 4. pentru că din neamul lui Avraam *avea să Se nască Hristos*.

Așadar, pentru *semnul* acelei împăcări/ făgăduințe, [pe care Dumnezeu] a făcut-o cu noi, pentru aceea a primit Hristos *tăierea împrejur*. Așa după cum ne-a spus Evanghelistul Luca[s]: „Și când s-au împlinit 8 zile, ca să-L taie împrejur pe Prunc, au chemat numele lui *Iisus*”. Iar numele Lui este, cu adevărat, *mai presus* decât tot numele, așa după

cum spune Fericitul Pavel [Filip. 2, 9]. Pentru că *Iisus* înseamnă *Mântuitor*. Și [numele Lui] e *confirmat* și de multe alte *numiri* [ale Sale, cum că este] *Iisus*, Mântuitorul neamului omenesc.

Și acum vreau să vă vorbesc despre *8 nume* ale Lui.

Un prim nume [al Lui]: *viața de veci*. După cum spune Ioann[is] în cap. al 17-lea [al Evangheliei sale]: „Iar aceasta este viața de veci, ca să Te cunoască pe Tine unul Dumnezeu și pe Iisus Hristos, pe Care L-ai trimis" [In. 17, 3].

Un al doilea nume: *slavă*. Căci așa spune David: „Sătura-mă-voi când mi se va arăta slava Ta" [Ps. 16, 15].

Un al treilea nume: *odihnă*. Căci așa spune Hristos: „Luați jugul Meu asupra voastră și vă învățați de la Mine că sunt *blând* și *smerit* cu inima și veți afla *odihnă* [ἀνάπαυσιν] sufletelor voastre" [Mt. 11, 29].

Un al 4-lea nume: *veselie*. Așa după cum spune Ioann[is] în *Apocalipsis*, în cap. al 19-lea: „Să ne bucurăm și să ne veselim și să dăm slavă numelui Lui, că a venit nunta Mielului", adică *a lui Hristos*, „și femeia Lui S-a gătit spre Sine" [Apoc. 19, 7][218], adică *Biserica*.

Un al 5-lea nume: *împărăție*. Căci așa are să spună Hristos, către oamenii cei Drepți, la Judecata [Sa] cea înfricoșătoare: „Veniți, binecuvântații Părintelui Meu, și moșteniți Împărăția, care vă este pregătită vouă mai înainte de întemeierea lumii!" [Mt. 25, 34].

---

[218] În BYZ, versetul citat arată astfel: „Să ne bucurăm și să ne veselim, și să-I dăm slavă Lui; că a venit nunta Mielului [ὅτι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ Ἀρνίου] și femeia Lui s-a pregătit pe sine [καὶ ἡ γυνὴ Αὐτοῦ ἡτοίμασεν ἑαυτήν]".

Un al 6-lea nume: *cunună*. După cum zice Ioann[is] în *Apocalipsis*: „Ține ce ai dobândit, ca să nu ia nimeni *cununa* [στέφανόν] ta!” [Apoc. 3, 11].

Un al 7-lea nume: *ban [dinar]*[219]. Așa cum spune Matei, în cap. al 20-lea [al Evangheliei sale]: „Și dacă veni seara, tuturor le-a dat plata lor, la toți câte un ban” [Mt. 20, 8-10].

Un al 8-lea nume: *cină*. Așa după cum ne spune Luca în cap. al 14-lea [al Evangheliei sale]: „Un om oarecare a făcut cină și a chemat pe mulți. Dar ei nu au vrut să vină, spunând fiecare [dintre ei] diverse motive: unul că a cumpărat holdă și că trebuie să o vadă, altul că a cumpărat o pereche de boi și merge să-i încerce, altul că și-a luat femeie și pentru aceasta nu poate să meargă” [Mt. 14, 16, 18-20]. Și toți aceștia sunt *oamenii păcătoși* și *iubitori de cele lumești*, care nu se vor învrednici *să mănânce* din cina aceea, adică *nu vor vedea* fața lui Dumnezeu.

Și prin aceste 8 nume [ale Lui], despre care am vorbit, se înțelege [persoana lui] *Iisus*, a Mântuitorului nostru. Că[ci El] a mântuit neamul omenesc din tirania diavolului și ne-a arătat nouă calea spre viața de veci.

Iar [Domnul] a primit *să se taie împrejur* din două motive: 1. pentru ca *să împlinească* legea, ca [Cel ce era] *făcătorul* legii, și să ne dea și nouă pildă ca *să ne supunem* legii și 2. pentru ca *să astupe* toată gura hulitoare și clevetitoare a ereticilor, care spuneau că *nu a luat trup*, ci *S-a născut în aparență*.

Și pentru că s-a tăiat împrejur *în a 8-a zi* [de la nașterea Sa], asta înseamnă că *în veacul al 8-lea* Hristos va să taie împrejur, prin Judecata Sa cea

---

[219] Pentru că Sfântul Antim iarăși *a românizat* moneda. În BYZ se vorbește despre un δηνάριον [dinar].

înfricoșătoare, aidoma unei săbii cu două tăișuri [Ps. 149, 6; Evr. 4, 12; Apoc. 1, 16], toate răutățile de tot felul și nedreptățile de tot felul din lume. Iar pe cei păcătoși îi va arunca în izvorul[220] focului celui nestins, pe când, pe cei Drepți, îi va aduna în Împărăția Sa cea veșnică. Pe care și noi, cu toții, să o dobândim! [Amin].

[220] În text: *matca*.

Cuvânt de învățătură la Adormirea Preasfintei Stăpânei noastre, Născătoarea de Dumnezeu și Pururea Fecioara Maria

[Și Maica Domnului a spus]: „Că [El] caută spre smerenia roabei Sale [ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης Αὐτοῦ]. Căci, iată, de acum mă vor ferici pe mine toate neamurile [ἰδοὺ γάρ, ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσίν με πᾶσαι αἱ γενεαί]!" [Lc. 1, 48, BYZ].

[Iar] preaînțeleptul Solomon zicea: „Pomenirea Drepților [este] cu elogii/ cu laude [μνήμη Δικαίων μετ᾿ ἐγκωμίων] și binecuvântarea Domnului [coboară] pe capul Dreptului [εὐλογία Κυρίου ἐπὶ κεφαλὴν Δικαίου]" [Pild. lui Salom. 10, 7, 6, LXX].

De aceea, toții Sfinții, fără nicio presupunere, sunt *Drepți* înaintea lui Dumnezeu și sunt *binecuvântați* [de către El]. Iar [cea] mai dreaptă și mai binecuvântată în cer și pe pământ nu este alta decât Fecioara Maria. Pentru că [ea] s-a învrednicit de a născut, ca o Sfântă [mai mare] decât toți Sfinții, pe Sfântul și adevăratul Drept, pe Iisus Cel binecuvântat. [Iar] astăzi, [în] Sfânta Biserică, noi prăznuim în mod luminat preasfânta [ei] adormire.

Și chiar dacă eu nu sunt vrednic să spun nimic în cinstea și lauda ei, din cauza întunecării minții mele, [pe care a adus-o] mulțimea păcatelor [mele], totuși, după puterea mea, le vom spune pe cele pe care Hristos, Lumina cea adevărată, prin rugăciunile ei, ni le va lumina. [De aceea] vă invit *să ascultați cu dragoste*!

„Că [El] caută spre smerenia...” și toate celelalte[221] [ale versetului citat].

[Și], fără nicio presupunere, [noi] știm, pe baza unei gândiri drepte, cum că Dumnezeu este *prea-puternic/ atotputernic*. Pentru că [El] are putere pe măsura voinței [Sale], [și, de aceea,] poate să facă [toate] câte vrea. După cum spune Prorocul David: „Toate câte a vrut, Domnul a făcut [πάντα ὅσα ἠθέλησεν ὁ Κύριος ἐποίησεν]” [Ps. 134, 6, LXX].

De aceea, dacă ar fi vrut, [El] ar fi putut, și nefăcându-Se om, *să-l mântuiască* pe om din mâinile diavolului [și] într-un alt fel, însă [El] n-a vrut [acest lucru]. Și dacă [mă] veți întreba pentru ce [*a ales* să Se întrupeze, vă răspund] că a vrut să arate, prin taina întrupării Sale, *4 însușiri*[222] *firești* [ale dumnezeirii Sale]: *bunătatea*, *înțelepciunea*, *puterea* și *dreptatea*.

Și, mai înainte de toate, [El ne-]a arătat *bunătatea* [Lui]. Pentru că nu a venit să îl mântuiască pe om pentru *bunătățile/ virtuțile* sale, pentru că [omul] era *robul păcatului* [Rom. 6, 6], așa după cum ne spune Fericitul Pavel. Și, [de aceea,] nu pentru altceva [ne-a mântuit], ci numai din bunătatea Sa. Și după cum, la început, dintru a Sa bunătate l-a zidit pe om, tot la fel și acum l-a mântuit [pe el].

În al doilea rând, [El] ne-a arătat *înțelepciunea* [Sa]. Căci, ca singurul Înțelept, [Dumnezeu] a aflat modalitatea prin care [poate] *să îl mântuiască* pe om.

Și [asta] în ce fel? Prin *împreunarea* dumnezeirii [cu umanitatea], făcându-Se El Însuși Dumnezeu și om. [Pentru] ca [astfel], [fiind] om, să se

---

[221] În text: *i proci*.
[222] Idem: *alsăuri*.

lupte pentru om cu vicleanul diavol, și, ca un Dumnezeu, să îl biruiască [pe diavol] și să îl mântuiască pe om, precum vom spune mai departe.

În al 3-lea rând, [El] ne-a arătat *puterea* [Lui prin întruparea Sa]. Căci, ca un Dumnezeu [atot]-puternic, a putut să facă un lucru mare și înfricoșător ca acesta. Că[ci Sfântul] Ioann[is] Damaschin[os ne spune]: „Ce este mai mare decât a Se face Dumnezeu om, Ziditorul să se facă zidire, Făcătorul trup? Dumnezeul Cel fără de trup se facem om cu trup, Cel nevăzut Se face văzut, Stăpânul Se face rob și Dumnezeul Cel [Prea]înalt Se smerește. Și, împreunând [în Sine] aceste două extreme, fiecare fire e păzită neschimbată, rămânând ceea ce e nezidit, nezidit și ceea ce este zidit, zidit. [Căci] Cel nevăzut, rămâne nevăzut. Și, în puține cuvinte, dumnezeirea a rămas dumnezeire, iar umanitatea, umanitate. [Căci] nici firea dumnezeirii [nu] se preface în firea umanității, nici umanitatea nu se preface în firea dumnezeirii. Și care lucru e mai puternic și mai minunat [decât acesta]: ca fiecare din ele *să își păstreze însușirile firești* și după împreunare?”.

În al 4-lea rând, [Domnul ne-]a arătat *dreptatea* [Lui]. În ce fel? Pentru că n-a vrut să Se lupte cu vicleanul diavol [având] dumnezeirea [Lui] la vedere, ci S-a îmbrăcat cu trup. [Căci altfel] diavolul ar fi putut *să se îndreptățească* în fața lui Dumnezeu și să spună: „Eu mă lupt cu omul și nu cu Dumnezeu! Și nu este *drept* ca Tu, Dumnezeu fiind, să te lupți cu mine. [Nu e drept ca] Tu, Ziditorul și Făcătorul [tuturor], să te lupți cu mine, [care sunt] o zidire și o făptură [a Ta]. Ci lasă-mă pe mine, ca pe o zidire, să mă lupt cu o altă zidire, care este omul!”.

Din acest motiv, Dumnezeu, Care Se poate îndrepta în fața tuturor și Care biruiește la judecata

Lui [Ps. 50, 6], după cum zice David, ce face? Pentru ca să nu mai aibă diavolul cuvânt de îndreptățire și să spună că Dumnezeu îi face *nedreptate*, pentru aceea S-a îmbrăcat Dumnezeu cu trup și S-a făcut om adevărat. Pentru ca [astfel] să se lupte ca un om și să biruiască ca un Dumnezeu pe vrăjmașii firii omenești. Căci dacă diavolul a biruit firea [umană], tot aceasta să îl biruie pe diavol. [Ca astfel,] biruitul să se facă biruitor și biruitorul să fie biruit. Și, prin cel pe care l-a biruit, și el, [diavolul,] să fie biruit. Căci [diavolul] l-a înșelat pe om, făgăduindu-i că [prin păcat] se va face dumnezeu. [Acum] a fost înșelat și el, [diavolul,] pentru că a văzut umanitatea Lui, dar a căzut *în mâinile* dumnezeirii [Sale], care era *ascunsă* în umanitatea [Sa, asumată din Preacurata Fecioară Maria]. De aceea, pentru ca *să se păzească dreptatea*, Dumnezeu Se face om, luând trup din preacuratele sângiuri ale Preasfintei Fecioare.

Iar [dacă] cuget la adâncimea minunii, rămân fără grai și mă minunez. Căci nu aflu cuvinte potrivite acestui lucru [prea mare și înfricoșător], pentru ca să laud acest *minunat dar* [al lui Dumnezeu față de noi, oamenii].

[Căci], cum [pot eu] să slăvesc izvorul iubirii [Sale] de oameni? Cum voi propovădui [eu] mulțimea îndurărilor [Sale]? Cum voi îndrăzni [să vorbesc despre] *necuprinsul*[223] Fecioarei și *să cercetez*[224] adâncimea tainei celei [mai] presus de fire [a nașterii sale]? Și cum să povestesc despre tine, Fecioară, care nu numai că L-ai născut cu trup pe Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu, a Cărui naștere este

[223] Idem: *noianul*.
[224] Idem: *să ispitesc*.

mai presus de fire, ci ești *Maică*, dar, în același timp, și *Fecioară*?

Căci fecioria e *firească*, atâta timp cât ea e păzită. Însă mama nu poate fi *fecioară*. Căci femeia care a născut prunc, nu mai poate fi numită *fecioară*.

Dar la tine, [Maica lui Dumnezeu,] așa dorind Cel care S-a născut din tine, a schimbat rânduiala firii, ca [Cel ce este] Făcătorul firii, și [tu] ai rămas și după naștere *Fecioară*.

O, lucru preaslăvit și depășire a firii! O, pântec sfânt și vas dumnezeiesc! Întru tine, cu adevărat, s-a spart înscrisul/ zapisul păcatului. În[tru] tine Dumnezeu S-a făcut om, fără a-Și schimba dumnezeirea [Lui].

De aceea, cu ce limbă voi putea să slăvesc *fecioria ta* și *nașterea ta cea mai presus de fire*? Căci, prin tine, ne-am învrednicit să câștigăm bunătățile cele mari [ale lui Dumnezeu].

Cu ce flori de laudă voi putea împleti cununa feciorei tale, ca una ce ești încununată cu toate florile bunătăților, de [către] Tatăl Cel ceresc? Pentru că ai încununat neamul nostru cu slavă și cu cinste [δόξῃ καὶ τιμῇ] [Ps. 8, 6, LXX], ce fel de daruri vrednice [de tine îți vom putea] aduce? Că[ci] toate câte sunt în lume, nu sunt vrednice [să fie puse] înaintea ta.

Căci dacă te voi numi *cer*, [tu] ești *mai înaltă* [decât cerul], [pentru] că L-ai născut pe Făcătorul cerului. Însă ești vrednică [de faptul] de a te numi *chipul* lui Dumnezeu. Iar dacă te voi numi *Doamnă [a] Îngerilor*, acest lucru e adevărat, dar nu e îndeajuns pentru a lăuda măririle tale.

De aceea [îți zic ție:] *bucură-te*! Că[ci] tu singură ai prorocit că *te vor ferici* toate neamurile.

Și, [cu] adevărat, te fericesc! Căci, prin smerenia ta cea fără de margini, ne-ai arătat [pe noi] Ziditorului tău, [și] te-ai făcut pricină a smereniei Lui, a Celui ce din fire e mai presus de smerenie și a primit de a lăsat sânul Tatălui, [de care nu S-a despărțit], și a venit de S-a sălășluit în preacuratul și sfântul tău pântec.

O, fericită și sfântă smerenie a Fecioarei, *câtă putere* ai! Că ai făcut de S-a smerit până la moarte, Cel de a Cărui groază fuge cerul [Apoc. 20, 11] și se smeresc toate [în fața Lui]. Și l-ai înălțat pe omul cel din fire smerit și l-ai făcut de a câștigat locașurile și fericirile cele cerești.

[Și] fericit este, cu adevărat, și preafericit, cine a putut câștiga această binecuvântată smerenie. Pentru că e cinstit și de oameni și de Dumnezeu.

Iar de vreme ce tu, Fericită Fecioară, după cum ai spus, [pentru] că a căutat Domnul spre smerenia ta și te-a înălțat de pe pământ la cer, pentru ca să împărățești împreună cu El, [de aceea] caută spre noi, ticăloșii robii tăi, cu umilință, și mângâie-L pe Judecătorul cel înfricoșător, pe Fiul tău, cu rugăciunile tale cele călduroase, [pentru ca] să ne mântuiască de necazurile[225] și de nevoile care ne-au împresurat.

Și, după cum, cu dumnezeiasca [Lui] putere, într-o clipă a adunat din toată lumea pe Apostoli[i Lui], ca *să petreacă*, cu laude și cu cântări, preacinstitul și sfântul tău trup spre îngropare, așa să adune și mintea noastră cea împrăștiată, [pierdută] întru deșertăciunile cele lumești, și să o lumineze, pentru ca de-a pururea să Îl slăvim și să Îl lăudăm pe El!

---

[225] Idem: *scârbele*.

Iar ție, ca celei cu adevărat *Născătoare de Dumnezeu*, îți cântăm cu cucernicie[226] cântarea cea îngerească: *Bucură-te ceea ce ești cu bun dar dăruită, Domnul [este] cu tine!* [Amin].

[226] Idem: *cu cucerie*.

Învățătură la Sfântul nostru Părinte Nicolae

[Domnul a spus:] „Eu sunt păstorul cel bun [Ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός]; păstorul cel bun, sufletul lui își pune pentru oi [ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων]” [In. 10, 11, BYZ].

Aducându-mi aminte de râvna cea mare și de dragostea cea multă pe care o are păstorul cel bun față de oile sale, foarte mă minunez și laud credința și dragostea inimii sale, pe care o are pentru paza lor. [Așa] precum vedem că era Moisi[s], fericitul și credinciosul rob al lui Dumnezeu, care a fost păstorul poporului israilitean. Că[ci el], văzând urgia lui Dumnezeu, [cum] că era foarte mare și groaznică asupra jidovilor, [într-]atât [de mare] [în]cât meritau și pierderea [lor], n-a vrut, din cauza dragostei lui pentru oi, să fugă și să se mântuiască de unul singur, ci, mai degrabă, după cum se spune în cap. al 32-lea de la *Ieșirea*, a stat împotriva lui Dumnezeu și cu mânie a început a-I zice: „Mă rog, Doamne, [pentru că] a păcătuit poporul acesta păcat mare și și-a făcut lor dumnezei de aur [δέομαι Κύριε ἡμάρτηκεν ὁ λαὸς οὗτος ἁμαρτίαν μεγάλην καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς θεοὺς χρυσοῦς]. Și acum, dacă ierți păcatul lor, iartă-l, iar dacă nu, șterge-mă din cartea Ta, [în] care m-ai scris [καὶ νῦν εἰ μὲν ἀφεῖς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ἄφες εἰ δὲ μή ἐξάλειψόν με ἐκ τῆς βίβλου Σου ἧς ἔγραψας]!” [Ieș. 32, 31-32, LXX].

Ați auzit râvna și dragostea cea mare a acestui păstor?

Cu adevărat, iubiții mei ascultători, stau și mă minunez de aceste cuvinte mari și grele pe care le-a rostit Moisi[s] cu atâta mânie.

Iar mai mult mă minunez de îndelunga răbdare și de multa iubire de oameni a lui Dumnezeu. Cum nu l-a dat pierzării [pe Moisis], [dim]-preună cu jidovii cei fărădelege.

Căci lui Dumnezeu nu numai Moisi[s], ci și întreaga lume nu-i este de trebuință, după cum spune David în Ps. 15, [2, LXX]: „de cele bune ale mele nu ai nevoie”.

Iar pentru ca să nu mă depărtez cu vorba [de subiectul predicii de azi], spun că Dumnezeu nu s-a uitat la acele cuvinte ale lui Moisi[s], care îl îndemnau la mânie, ci, mai degrabă, s-a uitat la dragostea lui cea mare pe care o avea către oile sale, pentru ca [ele] să nu pățească ceva rău. [Și, de aceea,] el a dorit ca mai bine *să moară* împreună cu oile lui, [fapt pentru care] nu a dorit ca Dumnezeu să facă acea *stricăciune mare* [în popor] și să-i piardă.

[Căci] mare era, cu adevărat, dragostea lui Moisi[s] pentru jidovi. Dar mai mare a fost dragostea lui Hristos pentru tot neamul omenesc. Căci Moisi[s] numai pentru poporul lui dorea să moară, dar Hristos [a murit] pentru toată lumea. Și Moisi[s] nu a zis: „Pierde-mă numai pe mine și lasă-i pe jidovi!”. Însă Hristos a dorit aceasta, nefiind vinovat să moară: [a dorit ca] toată lumea *să trăiască*.

Precum se spune și în Sfânta Evanghelie de azi: „sufletul Meu Îmi pun pentru oi” [In. 10, 15, BYZ]. Și într-alt loc iarăși spune: „astfel trebuie să Se înalțe [și] *Fiul omului*; ca tot cel care crede întru El să nu piară, ci să aibă viață veșnică” [In. 3, 14-15, BYZ].

Așadar, din aceste cuvinte pe care le-am spus [până acum], vom putea cunoaște dragostea cea adevărată și credința păstorului celui bun. [De aceea,] vă rog să mă ascultați!

Sunt mulți în lume care se numesc *păstori*. Și ei spun că *poartă grijă* de oi. Însă acești ticăloși o spun numai cu cuvântul, dar cu fapta sunt departe [de adevăr], după cum e cerul [departe] de pământ. Căci ei nu poartă grijă de folosul oilor lor, ci se nevoiesc numai spre folosul lor. De aceea, lor nu li se cuvine să le spună cineva *păstori*, ci *năimiți* [In. 10, 12], sau, mai degrabă: *hoți* și *tâlhari* [In. 10, 8]. Căci ei își lasă oile și lupii le mănâncă. Pentru că ei sar prin altă parte[, nu intră pe ușă]. [Și intră] în turmele străine pentru ca să fure și să junghie și să piardă [oile].

Pentru aceasta spune Domnul Hristos, la Matei, în cap. al 7-lea: „Luați aminte la profeții cei mincinoși, care vin către voi *în veșmintele oilor* [ἐν ἐνδύμασιν προβάτων], dar pe dinăuntru sunt *lupi răpitori* [λύκοι ἅρπαγες]! Din roadele lor îi veți cunoaște pe ei" [Mt. 7, 15-16, BYZ]. Adică din faptele lor cele necuvioase.

Iar în cap. al 23-lea [de la Matteos], [Domnul] îi numește pe unii ca aceștia *fățarnici* [ὑποκριταί], *orbi* [τυφλοί], *nebuni* [μωροὶ] și *morminte văruite* [τάφοις κεκονιαμένοις] pe din afară [Mt. 23, 15, 17, 27, BYZ].

[Și] îi numește *fățarnici*, pentru că se folosesc de înșelăciuni înaintea oamenilor, prezentându-se pe ei înșiși ca „sfinți" și „drepți".

[Și] îi numește *orbi*, pentru că nu vor să îi învețe pe oameni cele care se cuvin și sunt drepte și adevărate, ci îi învață și îi îndeamnă pururea la lucrurile cele vătămătoare de suflet.

[Și] îi numește *nebuni*, pentru că ei încalcă poruncile cele mari ale lui Dumnezeu și caută lucruri deșarte și de nimic.

[Și] îi numește *morminte văruite* pe din afară, pentru că ei pretind că sunt „mai învățați”, „mai drepți”, „mai buni” și „mai vrednici” decât Sfinții Părinți și decât Apostolii. Pentru că nu țin seama de ce au spus aceștia și de ce au stabilit ei, spre cinstea Bisericii [și] spre întemeierea credinței și a Creștinătății și a folosului celui de obște, [și fac aceasta] ca unii ce sunt *călcători de lege*. [Iar ei îi] opresc și pe alții, într-o mie de feluri, pentru ca să nu le țină, și pentru ca și aceștia *să se osândească* împreună cu ei. Căci mare bine și [multă] milă ar primi[, dacă le-ar săvârși]. [Însă pentru că îi opresc și pe alții de la bine], ticăloșii [aceștia] [și] mai multă osândă [vor primi] de la Dumnezeu.

[Însă] „păstorul cel bun, sufletul lui își pune pentru oi”.

Iar în epistola întâia către Timotei, în cap. al 3-lea, Fericitul Pavel spune că episcopul trebuie să fie fără de prihană, întreg la minte, cu bună rânduială, iubitor de străini, învățător bun, necertăreț, blând, neînvrăjbitor, neiubitor de argint, îndreptător bun al casei sale. Căci dacă nu va ști să-și îndrepteze casa sa, cum va purta [atunci] grijă de Biserica lui Dumnezeu? [I Tim. 3, 2-5].

De aceea, nu eu, ci dreapta cugetare spune că *păstorul cel bun* se cuvine să aibă *trei însușiri* [aparte]: 1. credință curată; 2. înțelepciune întreagă și 3. să aibă toiag în mână. [Pentru ca astfel,] cu credința cea curată, să caute și să dorească pururea binele și folosul oilor lui, nu numai pe al celor sănătoase și în putere, ci și pe al celor bolnave și slăbite. [Iar] cu înțelepciune să-i păstorească pe oameni, dând învățătură fiecăruia după vârsta și rânduiala lui.

Pentru că bolile sunt de multe feluri și ele nu se pot vindeca cu un singur fel de doctorii. După cum nici eu, cu un singur fel de învățătură, nu pot odihni, nici nu pot îndrepta toate caracterele omenești. Căci unii sunt într-un fel, pe când alții sunt într-alt fel. Căci o învățătură îi trebuie bărbatului și alta femeii. Una trebuie să fie îndreptarea bătrânului și alta a tânărului. Într-un fel trebuie povățuit bogatul și într-alt fel săracul. Altă mângâiere trebuie [să primească] cel vesel și alta cel trist. O altă vindecare trebuie pentru cel sănătos și o alta pentru cel bolnav. O altă înfruntare îi trebuie stăpânului și o alta slujitorului. Altă îndemnare trebuie pentru cel îndrăzneț și alta pentru cel fricos. Altă îmbunare trebuie [dată] celui blând și alta celui mânios. Alte vorbe trebuie pentru cel învățat și altele pentru cel neînvățat.

Și, pe scurt, pe fiecare, după vârsta și rânduiala sa, precum am spus, trebuie să-l odihnească [păstorul cel bun] cu învățătura [sa], cu *toiagul* ce-l ține în mână, adică cu *stăpânirea* [*sa duhovnicească*] și cu *darul* Duhului Sfânt. [Căci el trebuie] să pedepsească atât pe oi, cât și pe lupii cei gânditori și pe fiarele cele sălbatice care vin asupra oilor. Fiindcă, pe cât oile rămân nepedepsite, pe atât cad în mai multe și nenumărate patimi. La fel și lupii: când nu văd toiag în mâna păstorului, răpesc oile fără de nicio frică și le mănâncă. Pentru că [despre] toiagul acesta, spune David în Ps. 22, [4, LXX]: „Toiagul Tău și varga Ta, acestea m-au mângâiat [ἡ ῥάβδος Σου καὶ ἡ βακτηρία Σου αὐταί με παρεκάλεσαν]”. Iar cu sfântul toiag a mântuit Moisi[s] poporul cel jidovesc și pe faraon l-a înecat.

De aceea, păstorul care vrea să păstorească după lege și după dreptate, trebuie ca pururea să-și

țină *toiagul* în mână, adică *dojana* și *înfruntarea*, și, după vremuri, să le pedepsească pe oi și să gonească fiarele. Căci acesta este *sfârșitul cel bun* al păstoriei sale: ca să își țină oile și să le păzească cu *sănătate duhovnicească*, adică *cu învățătură*. Și cu această sănătate este pururea dator păstorul. Căci el trebuie să o dea oilor lui. Iar de va fi una dintre oi beteagă, trebuie ca, și fără voia ei, să o lege și să o pună jos, și să îi taie carnea putredă și să îi pună doctorie [pe rană], neuitându-se deloc la cum dă ea din picioare și cum se poate vătăma [el, din cauza zbaterii ei,] la față, la mână sau la picior. Și așa, prin această faptă bună și prin acest mijloc [de vindecare], păstorul cel bun se distinge de năimiți. Pentru că năimiții/ cei plătiți, nu pasc oile pentru ca să le folosească [pe ele], ci numai pentru plata lor. Și când îl văd pe *lup* venind de departe, adică pe *diavolul*, ei lasă oile și fug. Pentru că sunt *năimiți* și *nu poartă grijă* de oi.

[De aceea], să [ne] ferească Dumnezeu și să [ne] mântuiască toate turmele [Bisericii noastre] de păstori ca aceștia, ca și de moartea ciumei! [Căci] „păstorul cel bun, sufletul lui își pune pentru oi".

[Iar] când a vrut Domnul nostru Hristos să se înalțe la cer, El le-a făgăduit Ucenicilor Lui că nu îi va lăsa săraci, ci le va trimite un Mângâietor, pe Duhul Sfânt, Care îi va învăța pe ei toate și îi va povățui întru tot adevărul [In. 14, 26]. Iar această făgăduință a rămas, în mod neîntrerupt, la toți arhiereii ce au păstorit turmele Bisericii, în diverse vremuri, până azi, și [va rămâne] cât va fi lumea. Și această făgăduință, se [sub]înțelege, este și pentru tot poporul creștinesc.

Căci, precum zice Sinesie, așa cum nu vor lipsi niciodată ostașii împăratului, tot la fel nu vor lipsi nici păstorii din Biserica lui Hristos. Pentru ca, [prin

ei,] să mângâie pe poporul cel ales al lui Dumnezeu, cu cele bune și de folos. Iar dintre acești păstori [ai Bisericii] a fost și fericitul și minunatul Nicolae, [Arhi]episcopul Mirelor Lichiei, făcătorul de minuni, a cărui cinstită pomenire o prăznuim astăzi. Acesta s-a arătat *adevărat următor* al Dascălului și Învățătorului său, Hristos. Căci a înmulțit talantul care i s-a încredințat. [Însă l-a înmulțit] nu îndoit, ci întreit. Fiindcă s-a nevoit să săvârșească 3 mari lucruri bune: primul spre cinstea și lauda Stăpânului său, Hristos, al doilea spre întemeierea credinței celei de obște și a societății creștine și al treilea spre folosul turmei sale, care i s-a încredințat.

Iar lucrul bun pe care l-a făcut spre cinstea și lauda Stăpânului Hristos este [format din] credința cea adevărată, din dragostea cea curată, din rugăciunile lui cele neîncetate, din postirile, din vărsările lacrimilor sale, din smerenia sa fără de margini, din privegherile[227] sale, din vorbele sale cele curate către Dumnezeu și din ostenelile [sale] cele de multe feluri, care, toate la un loc, arată că a avut o dragoste peste măsură pentru Dumnezeu. Și, pentru aceea, l-a iubit și Dumnezeu pe el și l-a făcut vestit și l-a lăudat în toată lumea.

Iar lucrul bun, cel de obște, e cel pe care l-a făcut înaintea credinciosului și marelui împărat Constantin și înaintea a tot Soborul care s-a adunat la Nicea[228]. Atunci când l-a înfruntat pe Arie, începătorul de eresuri, și l-a lovit cu palma peste obraz, ca pe un mincinos și hulitor împotriva dreptății. Căci astfel i-a pecetluit spurcata și clevetitoarea lui gură cu amuțirea.

---

[227] În text: *bdeniile*.
[228] În anul 325, la *Sinodul I Ecumenic*.

Iar el a mărturisit pe față, [înaintea tuturor,] că Fiul și Cuvântul Tatălui este *deoființă* și *deopotrivă* cu Tatăl și cu Duhul Sfânt.

Iar binele pe care l-a făcut spre folosul turmei sale, și în viață, dar și după moarte, a fost dragostea lui peste măsură, învățăturile sale cele cuvioase, milosteniile sale cele îndestulătoare, tămăduirile cele de multe feluri, blândețile către toți, mântuirile din moarte, din închisori, din mări și alte multe și nenumărate faceri de bine. [Lucruri pe care] sărmana mea limbă nu e în stare să le povestească, așa după cum se cuvine. [De aceea, pe acestea,] le las [să le povestească] cei mai aleși și mai desăvârșiți în știința învățăturii, pentru ca *să le confirme* și mai pe larg [în comparație cu mine].

Iar eu, plecându-mi capul cu cucernicie, mă rog Împăratului Celui dintru înălțime și Țiitorului a toate, Dumnezeu[ului nostru], ca, pentru rugăciunile cele fierbinți ale acestui Preacuvios Păstor [al Bisericii], să dăruiască Prealuminatului nostru Domn viață pașnică și binecuvântată, cu întreagă sănătate și biruință asupra vrăjmașilor celor văzuți și nevăzuți! Și pentru această puțină osteneală și cheltuială trecătoare pe care a făcut-o întru lauda lui Dumnezeu și în cinstea Sfântului, de a împodobit această sfântă casă [închinată lui], după o viață de mulți ani fericiți, [Dumnezeu] să-i facă odihnă [Domnului nostru] în Împărăția cerului și să-i dăruiască bunătățile cele veșnice și de-a pururea stătătoare!

Iar dumneavoastră, celor ce sunteți de față [acum], [dar] și celor care lipsesc [de aici], tuturor [deopotrivă], [Dumnezeu] să vă dea sănătate, viață curată, mântuire sufletească, spor și ajutor întru toate cele bune și de folos! La fel și tuturor creș-

tinilor, ca dimpreună să slăvim și să lăudăm pururea numele Lui cel sfânt și preasfânt! Amin.

Un fragment introductiv dintr-un Cuvânt de învățătură la *Duminica florilor*

O, cât de minunate [sunt] semnele bucuriei, pe care le arată astăzi Ierusalimul, la intrarea Domnului Hristos [în cetate]! Ca pe un biruitor Îl primește. Toată cetatea iese întru întâmpinarea Lui. Poporul și mulțimea, de orice rang, I se închină Lui cu cucernicie și toată vârsta Îl cinstește cu laude. Unii își aștern hainele lor pe pământ, ca [El] să treacă [peste ele], pe când alții Îi împodobesc calea cu frunzele copacilor.

Unii merg înaintea Lui cu stâlpări, pe când alții cu ramuri. Unii Îl slăvesc ca pe *Fiul lui David*: „Osan[n]a, fiului lui David [Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυίδ]!” [Mt. 21, 9, BYZ], pe când alții Îl propovăduiesc [drept] *Împăratul lui Israil*: „Binecuvântat [este] Cel ce vine în numele Domnului, Împăratul lui Israil [εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, Βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ]” [In. 12, 13].

Și pentru ca să fie bucuria și mai minunată, până și pruncii, cei fără de răutate, având ramuri în mâini și cu laude, strigă: „Osan[n]a în[tru] cei din înălțime [Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις]!”.

Însă de unde atâtea glasuri [în]veselitoare? De unde atâtea laude? [De unde] atâta *bucurie* în popor și care e cauza acestei *cinstiri* a Mântuitorului Hristos? Ne-o spune, copiii mei, Evanghelistul Ioan în Evanghelia de astăzi, zicând: „Pentru aceea L-a și întâmpinat pe El poporul, [pentru] că auzise că a făcut El acest semn [In. 12, 18]”. [Căci] învierea trupească a lui Lazăr a fost cauza pentru care [poporul] I-a făcut o primire neobișnuită ca aceasta lui Hristos. [Poporul] a alergat în întâmpinarea Lui cu

stâlpări și L-au slăvit cu laude: „Osan[n]a, Fiului lui David!”.

Iar gândul cel de taină al acestei învieri, mie îmi dă motiv să predic astăzi, înaintea dragostei voastre, despre acest lucru. Și de aceea vreau să vă arăt pe cine închipuie acest Lazăr și de câtă milă are nevoie, pentru ca să învieze cel ce zace ca Lazăr mort de 4 zile în groapă. [De aceea], ascultați cu dragoste și vă folosiți duhovnicește!

Cuvânt de învățătură și de umilință în *Duminica florilor*

Nu cred că există om, din cei cu ceva cunoaștere a Sfintei Evanghelii, care să nu poată înțelege, fără prea multe tălmăciri, pe cine *închipuie* acest Lazăr, despre care, pe larg, vorbește Evanghelia lui Ioann[is].

Căci e de ajuns să știi că păcatul este *moarte* a sufletului, pentru ca să înțelegi că cel care zace în groapă, ca om stricăcios, este *cel păcătos*. Iar acesta, chiar dacă trăiește, chiar dacă vorbește și se desfătează pururea, este un om mort, pentru că sufletul lui, partea cea mai alesă și conducătoare a omului, este moartă. [Căci lui, celui păcătos, și care nu se pocăiește de păcatele sale], îi lipsește harul dumnezeiesc, care este *viața cea adevărată* [a omului].

Și astfel, din aceste puține cuvinte, fiecare a înțeles *pe cine închipuie* Lazăr. Însă nu știu dacă va înțelege atât de ușor și cele despre Lazăr. Dar dacă dăm explicații despre acest lucru, fiecare poate să gândească și să se minuneze.

Căci în ceea ce îl privește pe Lazăr cel mort, și din partea lui Hristos, cât și a poporului vedem unele *diferențe* și *semne alese*, care nu au existat la ceilalți morți pe care Hristos i-a înviat, conform Sfinților Evangheliști.

[Fiindcă] noi știm că Hristos, în afară de Lazăr, a înviat și alți doi morți, despre care se vorbește în cap. al 9-lea de la Matei și în cap. al 7-lea de la Luca. Adică a înviat-o pe fiica lui Iair și pe fiul văduvei. Prima era din Capernaum, al doilea era din cetatea Nain. Fata era de 12 ani, iar fiul văduvei din Nain era tânăr cu vârsta. Și ea, cât și el, erau singurii copii ai

părinților lor. Pe fată a înviat-o în casa tatălui ei, iar pe fiul văduvei la poarta cetății. Și cu toate acestea, nici pentru fată și nici pentru fiu, poporul nu s-a manifestat în mod aparte, pentru că nu au ieșit cu stâlpări și cu ramuri întru întâmpinarea lui Hristos, așa cum au făcut astăzi, la învierea lui Lazăr. Căci acum, și cei mici și cei mari strigau: „Bine e[ste] cuvântat cel ce vine în[tru] numele Domnului! Osan[n]a în[tru] cei din înălțime!" [Mt. 21, 9].

De ce au existat aceste *diferențe* între cei doi morți [înviați] și cel de al treilea [înviat]? Nu sunt tot minuni ca și aceasta? Nu era același Hristos, Cel care i-a înviat pe cei doi, precum l-a înviat și pe al 3-lea? Atunci pentru ce, la învierea lui Lazăr, a existat atâta bucurie, atâta cinste, atâta slavă, pe când la ceilalți doi morți [înviați], avem doar puțină mulțumire adusă lui Dumnezeu și nimic mai mult?

[Însă,] pentru ca să pricepem *taina* acestui cuvânt, se cuvine să gândim acești morți, nu după *litera istorică* a Evangheliilor, ci după Duhul și după taina învățăturii evanghelice. [Căci] Dumnezeieștii Părinți se unesc într-un gând și spun că acești doi morți [înviați] închipuie pe omul păcătos, precum și Lazăr îl închipuie pe cel păcătos, după cum am spus. Însă cele trei morți închipuie trei feluri de păcătoși. Pentru că despre un fel de păcătoși ne vorbește fiica lui Iair, despre alt fel de păcătoși fiul văduvei din Nain și despre alt fel de păcătoși ne vorbește Lazăr.

Fiica cea moartă a lui Iair a murit în casa ei. Și ea îl închipuie pe păcătosul care păcătuiește cu mintea și cu voința, adică care vrea să păcătuiască, dar nu a săvârșit păcatul și cu fapta. Și asta pentru că nu a avut prilej să păcătuiască sau nu a avut voie să facă ce și-ar fi dorit.

Ea îl închipuie și pe acela care din nechibzuință sau din neștiință, din cauza pornirilor tinereții sau a slăbiciunii firii omenești, după cum spune Dumnezeiescul Teofilact [al Bulgariei], e biruit și cade, fără de veste, în cursele păcatului. Dar îl închipuie și pe cel care a greșit cu adevărat, dar păcatul lui e *ascuns în casă*. Adică nu e cunoscut de toată lumea, pentru că nu a fost făcut cunoscut oamenilor.

Însă fiul văduvei [din Nain], care era dus pe pat, afară din cetate, îl închipuie pe păcătosul care a săvârșit păcatul cu fapta și s-a îndulcit pe sine [de el]. Adică de lăcomie, de nedreptate, de curvie și de cele asemenea acestora. Dar îl închipuie și pe cel care a adăugat păcat la păcatul cel dintâi și la al doilea și a călcat porunca lui Dumnezeu și nu s-a temut să calce nici pe a doua și nici pe a treia [poruncă a Lui]. Și aceasta nu în taină, ca cel dintâi, ci pe față, fără de rușine și fără de frică, în mijlocul cetății și în vederea tuturor oamenilor, scandalizând obștea și păgubind pe aproapele său.

Al 3-lea mort, Lazăr, ni-l indică pe omul care a îmbătrânit în păcat și s-a obișnuit în răutate. Adică pe cel care nu poartă grijă niciodată pentru mântuirea sufletului său[229]. Ne vorbește despre cel care curvește, preacurvește, năpăstuiește, fură, nu se rușinează de oameni, nu se teme de Dumnezeu, nu ascultă învățături[le altora], nu primește sfaturi.

[Căci] în fața [unuia ca acesta] plâng mereu săracii și lui nu i se face milă de ei. Văduvele strigă

---

[229] Sfântul Antim interpretează aici, în mod duhovnicesc, *felul morții* Sfântului Lazaros, privind îngroparea și putrezirea lui ca *rămânere în păcat*. Însă noi nu trebuie să înțelegem că el, cel iubit de Domnul, era *un om păcătos*. Pentru că nu era, cum nu erau nici surorile lui.

pentru ca să li se facă dreptate și el nu se îngrijește de nimic. Aproapele suspină, pentru că i-a luat ce e al său, și el nu-l ascultă. [De aceea,] acest păcătos, nu numai că este îngropat în groapa păcatului, [ca unul] fără de grai, fără de duh, fără de simțire și fără de nădejde a mântuirii, dar el este, ca și Lazăr, legat de mâini și de picioare cu legături, adică strâns tare de legăturile păcatelor lui. Așa după cum ne spune Sfântul Duh în cap. al 5-lea din *Pildele* [*lui Solomon*]: „Fiecare se leagă [cu] lanțurile păcatelor sale [σειραῖς τῶν ἑαυτοῦ ἁμαρτιῶν ἕκαστος σφίγγεται]" [Par. lui Salom. 5, 22, LXX], fără a mai putea să săvârșească vreun lucru *bun* sau *plăcut* lui Dumnezeu.

[De aceea] are și fața lui legată cu giulgiu. E orbit de păcat. Nu își cunoaște starea lui interioară. Nu vede adâncul [iadului] întru care se află. Nu se gândește la muncile veșnice care îl așteaptă. [Căci] zace *o piatră grea* deasupra lui, adică *puterea obiceiului vechi*. Și acest *obicei* [al păcatului, adică *patima*], apasă și îngreunează sufletului lui într-atât [de mult], [în]cât nu-l lasă să se scoale din groapa ticăloșiei sale și nici nu-l lasă să răsufle.

De aceea, precum, pentru Lazăr, Marta spune: „Doamne, iată miroase!" [In. 11, 39], așa trebuie să spunem și noi despre acest păcătos. Pentru că el e plin de stricăciune. Căci nu doar de 4 zile [e mort], ci de săptămâni, luni și ani, de vreme multă, el se află îngropat în groapa păcatului.

Iar acum să vedem *de ce s-a stârnit atât de multă bucurie* la învierea lui Lazăr, în comparație cu ceilalți morți [înviați de către Domnul]. Căci înaintea puterii lui Dumnezeu niciun lucru nu e cu anevoie [de făcut]. Însă, pentru mintea omenească, e lucru minunat învierea unui mort, care a stat în groapă 4 zile și a început să se descompună, ca

Lazăr, în comparație cu învierea unui mort neîngropat sau cu cineva înviat imediat după moarte. Însă, [din învierea lui Lazăr,] păcătosul care și-a cheltuit toată viața lui în păcat și a îmbătrânit în răutăți și s-a înstrăinat de tot de darul lui Dumnezeu și s-a făcut slugă a păcatelor și rob al diavolului, trebuie să înțeleagă că *e grea* întoarcerea lui și că din groapa obiceiului celui rău nu se iese niciodată *fără multă osteneală*. [Căci e nevoie] de *o pocăință mare* și, mai ales, de *mila* lui Dumnezeu [față de el].

Și dacă *vă îndoiți* de acest lucru, gândiți-vă, vă rog, la ce a făcut Hristos când i-a înviat pe cei trei morți și veți înțelege [acest] adevăr.

Căci la primul mort, la fiica lui Iair, Sfântul Evanghelist Matei ne spune că a mers Hristos să o învieze și n-a spus niciun cuvânt. Ci doar a apucat-o de mână și fata s-a ridicat [din moarte] [Mt. 9, 25].

La al doilea mort, la fiul văduvei, Sfântul Evanghelist Luca ne spune că s-a atins de sicriul [τῆς σοροῦ] lui [Lc. 7, 13] și numai aceste cuvinte a spus: „Tinere, ție îți zic, scoală-te [Νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι]!” [Lc. 7, 14, BYZ].

[Pe când], la al 3-lea, la Lazăr, ce nu a zis și nu a făcut dulcele Iisus, ca să-l învieze? Citiți la Ioan 11 și vedeți! [Căci], mai întâi, „a gemut [cu] duhul și S-a tulburat [întru] Sine” [In. 11, 33, BYZ]. În al doilea rând, din ochii Lui cei dumnezeiești au curs lacrimi: „[Și] a plâns Iisus” [In. 11, 35]. În al 3-lea rând: „Iisus Și-a ridicat ochii în sus și a zis: <Tată, Îți mulțumesc Ție că M-ai ascultat!>” [In. 11, 41]. Și, în cele din urmă, cu glas înfricoșător, cu care a tulburat tot Iadul, l-a adus pe Lazăr din întunericul morții la lumina vieții: „Și acestea zicând, [cu] glas mare a strigat: <Lazăre, ieși afară!>. Și a ieșit cel mort” [In. 11, 43-44].

Acum spuneți-mi, ce închipuie aceasta? Ce ne învață *modul diferit* în care El i-a înviat pe cei 3 morți? Căci pe unul l-a înviat prin atingerea mâinii, pe altul prin cuvinte simple, iar pe al 3-lea prin lacrimi, rugăciune și prin glas mare[/ prin poruncă dumnezeiască].

Iar Dumnezeiescul Ioannis Hrisostomos și Sfântul Teofilact[os al Bulgariei], [dimpreună] cu toți tâlcuitorii Sfintei Evanghelii, spun că prin acestea Hristos a vrut să ne învețe că El e *Domnul vieții și al morții*. Și că cel păcătos, moare [sufletește] din cauza [părăsirii] harului lui Dumnezeu. Căci el păcătuiește din nechibzuință și din slăbiciunea firii. Și poate învia ușor, dacă lasă păcatul și vine la pocăință, prin atingerea de el a harului dumnezeiesc.

La fel și celălalt, care a căzut din dragostea lui Dumnezeu de două și de trei ori. Dacă este tânăr în răutatea aceasta, cu ajutorul lui Dumnezeu și cu învățăturile Evangheliei, dacă nu se va căi azi, se va căi mâine. Și el va lăsa răutatea și se va întoarce pe calea mântuirii.

Iar al 3-lea, care a îmbătrânit în păcat și s-a obișnuit [cu el], [care a îmbătrânit] în desfătări și în deșertăciunile cele lumești și în poftele cele rele, aceluia nu îi e cu putință să se întoarcă foarte ușor, pentru că a rămas fără de căință și moare în păcat. Așa după cum a spus David: „Departe [este] mântuirea de cei păcătoși [μακρὰν ἀπὸ ἁμαρτωλῶν σωτηρία]” [Ps. 118, 155, LXX]. Pentru că în toată viața lui, [cel păcătos] nu a căutat *îndreptările* lui Dumnezeu. Iar pentru ca să vină la căință, [omul] trebuie [să primească] ajutorul cel de sus, cuvântul cel viu al lui Dumnezeu, care dorește în tot felul *să îl ridice*

[pe om] din păcat, precum l-a ridicat și pe Lazăr din groapă.

Iar pentru că [pocăința oamenilor] nu se petrece niciodată sau se petrece foarte rar – căci Dumnezeu nu dorește *să mântuiască* pe cineva cu de-a sila – pentru aceasta, când se petrece o minune de acest fel și se căiește unul ca acesta, care a fost învechit în păcate, adică atunci când ar învia un mort de 4 zile și când s-ar întoarce fiul cel preacurvar în casa părintească și oaia cea rătăcită la turmă sau drahma cea pierdută se găsește, cu adevărat atunci e *o mare minune* a milostivirii lui Dumnezeu. [Căci] mare bucurie se face în cer și pe pământ. Și această bucurie este închipuită de bucuria de acum, de astăzi, din Ierusalim, de la învierea lui Lazăr. Căci se bucură Dumnezeu, se bucură și Îngerii, se veselește toată Biserica, pentru cel întors [la Dumnezeu]. Căci acesta este fiu iubit al Lui, care era cu totul deznădăjduit de mântuirea sa.

Și astfel, vedem de câte lucruri e nevoie [pentru pocăință] și de câte împiedicări și împotriviri are [parte] pocăința păcătosului. A celui care a îmbătrânit în păcate.

Însă pot să cred eu, iubiții mei, că aici, în această turmă cuvântătoare, există și oi din acestea, *rătăcite*? Sau *Lazări*, adică păcătoși împietriți la inimă și nepocăiți? Credința voastră cea multă nu mă lasă să cred [acest lucru]. Dar dacă e cineva [astfel], prin *depărtarea* lui Dumnezeu de el, [datorită păcatelor sale,] și de aceea se află în această nevoie nenorocită și vrednică de plâns, cu multă durere a inimii îmi întorc cuvântul meu către el și îi spun, după cum Hristos a spus către jidovi, referitor la Lazăr: „Unde l-ați pus pe el?” [In. 11, 34].

Unde ți-ai pus, păcătosule, sufletul tău cel rațional, cel frumos, cel minunat, cel vrednic [de cinstire]? Unde ți-ai îngropat partea cea aleasă a ființei tale? Unde [este sufletul tău,] partea cea mai importantă a lucrării dumnezeiești [din om] și *prietenul cel iubit* al Îngerilor? Unde este frumusețea [ta interioară], cea care ne vorbește de frumusețea lui Dumnezeu? Unde e *podoaba* darului celui dumnezeiesc, [pe care ai primit-o la Botez]? Unde este slava [ta de la Dumnezeu]? Unde este frumusețea cea minunată [a sufletului tău,] care îl face să fie mai luminat decât soarele?

Așa, fără de minte, ai lăsat să îl piardă păcatul[230] și să-l vânture vântul ca pe praf? Cum însă nu te milostivești de tine însuți? Cum de nu-ți plângi nenorocirea?

Plânge pentru tine Biserica. Plâng Drepții [pentru tine]. Plânge Îngerul, păzitorul sufletului tău, pentru că vede mai dinainte pierzarea ta.

Și tu nu verși o lacrimă? Nu te întristezi? Nu vii la căință?

O, fiule, cel care ești mort! Lazăre, cel îngropat în groapa nesimțirii, ieși afară! Vino-ți odată în sine! Vezi-ți ticăloșia ta! Lasă *obiceiul cel rău al păcatului*, care te-a omorât și te-a despărțit de Dumnezeu, de Cel care te-a zidit!

Căci Dumnezeu zice: „Întoarceți-vă către Mine și Mă voi întoarce către voi! [ἐπιστρέψατε πρός Με καὶ ἐπιστραφήσομαι πρὸς ὑμᾶς]” [Mal. 3, 7, LXX]. Asta ne-o spune El prin gura Prorocului Malahias, nouă, tuturor păcătoșilor.

[Căci,] fiii mei, cu adevărat Dumnezeu este milostiv și îndelung răbdător și dorește întoarcerea și mântuirea tuturor. Că[ci] pentru aceasta a primit

---

[230] Se referă la sufletul omului botezat.

Crucea și moartea. Însă numai un lucru ne trebuie, fără de care nu e cu putință să vină omul la căință, și pe acest lucru ni l-a arătat Hristos la învierea lui Lazăr. Căci, cu adevărat, Mântuitorul putea să îl învieze pe Lazăr așa cum se afla el închis în mormânt, dar nu a vrut [acest lucru]. Ci, mai întâi, a poruncit să se ridice piatra de pe mormânt și atunci l-a înviat. Dar știți de ce? Pentru ca să înțeleagă cei păcătoși faptul că, dacă nu vom ridica de deasupra lor piatra obiceiului celui rău, nu vor putea să învieze [din păcat] și să se căiască [pentru relele lor].

Și El le-a spus: „Ridicați piatra!” [In. 11, 39]. Și această piatră trebuie *să o ridice* de pe inima lui iubitorul de argint. [Căci] el trebuie să dea înapoi lucrul cel străin, să nu mai facă strâmbătate și să nu mai jefuiască. Și dacă nu va face aceasta, [atunci] nu va învia.

Această piatră trebuie să o ridice și iubitorul de desfătări. Să lase poftele lui cele rele, [adică] voile trupului. Iar de nu [va face aceasta, atunci] nu va învia.

Această piatră trebuie ridicată și de cel invidios [de pe inima lui], de cel pizmaș, de cel trufaș, de cel clevetitor. [Căci el] nu trebuie *să necinstească* cu clevetirea pe fratele său. Nu trebuie *să hrănească vrajba* în inima lui. Să nu voiască răul altuia. Să nu se trufească asupra altora. Iar de nu [va face astfel], nu va afla mântuire, nici nu va învia din groapa păcatului.

Și eu ce voi zice? Mă tem că ne va ajunge pe noi cuvântul [Sfântului] Isaia[s], care a spus [acestea] în cap. al 6-lea [al cărții sale]: „Căci s-a îngrășat inima poporului acestuia și [cu] urechile lor cu

greutate au auzit și ochii lor i-au închis” [Is. 6, 10, LXX]. Și acesta e motivul[: pentru că *păcătuim*].

[Pentru că atunci] când a vrut David să se lupte cu Goliat [Γολιαθ], nu a luat alte arme, în afară de o praștie și 5 pietre din râu [I Sam. 17, 40]. Și ce s-a întâmplat? Îndată cum a aruncat piatra cea dintâi, spune Scriptura, l-a rănit pe străin în frunte și, doborându-l, l-a omorât [I Sam. 17, 49-51]. [Iar] Goliat este *păcatul*, pe când David este cel care *s-a luptat împotriva păcatului* și *propovăduitorul* Evangheliei. Iar *pietrele* sunt cuvintele lui Dumnezeu, pe când *praștia* este puterea harului dumnezeiesc.

Împotriva acestui Goliat, o, câți Davizi, câți propovăduitori ai Evangheliei s-au luptat, [întăriți fiind] cu puterea Duhului Sfânt! S-au luptat și altădată, dar și acum. [Iar ei] au azvârlit asupra păcatului nu cu un cuvânt evanghelic, nu cu o piatră, precum a făcut David, ci cu multe feluri de cuvinte și învățături.

Și de vreme ce Sfânta Scriptură nu se lenevește, nici nu încetează propovăduirea Evangheliei, de ce oare nu a căzut Goliat? Oare s-a omorât în voi păcatul? Care sunt semnele mântuirii voastre? Unde sunt semnele biruinței [voastre]?

Știu că astăzi ați luat, cu toții, din mâna Bisericii, stâlpări și ramuri. Care sunt *semnele biruinței*. [Și pentru că le aveți în mâini,] atunci e semn că le-ați primit. [Și aceasta], pentru că în aceste zile [de post] i-ați biruit pe vrăjmașii voștri, adică pe diavol și păcatul.

Însă e acest lucru adevărat? O, de ar da Dumnezeu să fie așa! Și, o, câtă bucurie s-ar face în ceruri pentru voi!

Însă mă tem că voi țineți semnele biruinței [în mâini], dar biruitorul este diavolul. Pentru că nu

văd nici pocăință, nici spovedire adevărată [a păcatelor], nici vreo faptă bună care să îi veselească pe Îngeri și să îl întristeze pe diavolul.

Însă [mai] aveți încă, iubiții mei, vreme de pocăință! V-au rămas și aceste zile ale Patimilor celor mântuitoare. [Zile în care] Fiul lui Dumnezeu Și-a vărsat preasfântul sângele Său pentru mântuirea sufletelor voastre.

Așadar, în aceste sfinte zile, să faceți cele pe care nu le-ați făcut în acest sfânt post, fie din lipsă de chibzuială, fie din împiedicarea[231] vrăjmașului! Lăsați [la o parte] jafurile! Lăsați [la o parte] nedreptățile, vrăjmășiile, curviile și smintelile.

Profetul Iona[s], când a propovăduit pocăința în Ninevi, a zis către popor: „Încă trei zile și Ninevi va fi distrusă" [Ionas 3, 4, LXX]. La fel vă spun și eu astăzi: Încă 3 zile v-au mai rămas: luni, marți și miercuri [din Săptămâna Mare]. Cine în aceste 3 zile nu se va căi și nu își va spovedi păcatele în mod creștinește, cu umilință și frângere de inimă, pentru ca să se împărtășească în Joia Mare cu Sfintele Taine, cu adevărat, pentru unul ca acela rămâne puțină nădejde de mântuire.

Și [vă cer ca] fiecare să gândească cu pătrundere la cele pe care le spun acum! Iar Dumnezeu să vă lumineze pe toți, ca să faceți ceea ce este de folos pentru sufletele voastre! [Amin].

---

[231] În text: *zăticneala*.

Cuvânt de învățătură la *Schimbarea la față* a Domnului nostru Iisus Hristos

[Și Sfântul Evanghelist Matteos ne spune:] „Și iată, glas din nor, zicând: <Acesta este Fiul Meu Cel iubit, în[tru] Care am binevoit [Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός Μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾯ εὐδόκησα]; pe Acesta ascultați [Αὐτοῦ ἀκούετε]!>” [Mt. 17, 5, BYZ].

N-a văzut pământul alt lucru mai slăvit, decât acesta de azi, nici nu a cunoscut lumea aceasta, văzută, altă minune mai luminată. [Căci] Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu, Care a făcut semne și minuni nenumărate, n-a făcut altă faptă mai presus decât aceasta sau asemenea [ei]. [Pentru că] în vârful muntelui Taborului, [El] a vrut să arate Apostolilor prealuminata slavă a dumnezeirii Sale.

De aceea I s-au schimbat și fața, [cât] și chipul [trupului Său], într-o clipă de ceas, și [El] S-a arătat precum era. [Precum era] mai înainte de veci. [Adică] împodobit cu toate frumusețile cerului, luminat [fiind] cu toată lumina dumnezeirii [Sale]. [Iar] razele care ieșeau din dumnezeiasca Lui față biruiau strălucirile soarelui, pe când albiciunea hainelor Lui întrecea strălucirile luminii.

Moisi[s] și Ilie, mai marii Prorocilor, era[u] *martorii* acestui lucru preaslăvit. Pe când Petru, Iacov și Ioann[is], mai marii Apostolilor, erau *văzătorii* slavei Lui celei neapropiate. Iar în chip de *nor luminos*, care umbrea și muntele și pe Apostoli, S-a arătat Duhul Sfânt.

Și pentru ca să cunoască fiecare întreaga Sfântă Treime din acest lucru preaslăvit, este de față și Părintele Cel fără de început, Care a spus către

Apostoli: „Aceste este Fiul Meu Cel iubit; pe Acesta ascultați!”.

O, fericiți ochi ai Apostolilor, care s-au învrednicit a vedea slava acestei înfricoșătoare frumuseți! Că ce taine *nu se termină* în acest lucru preaslăvit sau ce învățături duhovnicești și mântuitoare nu ne dă această *frumusețe* a Mântuitorului? Nu ajunge cunoașterea omenească să le priceapă, nici mintea îngerească să le cuprindă.

Și pentru aceasta, eu știindu-mă nevrednic și departe de toată cunoașterea [celor sfinte], nu îndrăznesc să intru în această adâncime [a lui Dumnezeu]. Dar cinstesc taina aceasta, [a acestei] dumnezeiești înfrumusețări, cu capul plecat și cu tăcere cucernică. Și spun în cuvânt, spre puțină învățătură, ceva care să fie folositor de suflete și mântuitor, pentru cei care ascultă cu dragoste.

[Căci] mă uit la această dumnezeiască și înfricoșătoare frumusețe [a lui Dumnezeu]. [Și aud] pe Părintele Cel fără de ani [vorbind] cu glas viu, de sus, și mărturisind cum că acest Iisus preafrumos este *Fiul Său Cel iubit*. Iar [El] altă învățătură nu le dă Apostolilor, care erau de față, fără numai pe aceasta: „Pe Acesta ascultați!”.

[Adică] nu le-a spus să Îl laude pe Fiul Său, nici să-L slăvească, nici să mărească lucrurile Lui, nici să-I propovăduiască numele, nici să se minuneze de învățătura Lui, nici să-și dea viața pentru El, nici să rabde întristări, necazuri și nevoi și altele ca acestea, ci numai *să fie ascultători*. Să aibă ascultare, să își supună voia lor voii Celui Unul-născut, voii Fiului Său, Care e plin de frumusețe. [De aceea le-a spus]: „Pe Acesta ascultați!”.

Și căutând în mod special, pentru ca să înțeleg motivul [pentru care Tatăl a spus aceasta], am

cunoscut din Sfânta Scriptură, atât din cea veche cât și din cea nouă, dar și de la Dumnezeieștii Dascăli/ Învățători [ai Bisericii], cum că această poruncă este foarte tainică. Și de aceea nu le putea da Apostolilor o alta mai înțeleaptă, mai folositoare și mai mântuitoare de suflet decât aceasta: adică decât *ascultarea*.

Și motivul e acesta: că cine are ascultare, acela are, împreună [cu ea], și toate darurile, [cât] și toate faptele cele bune. [Pentru că] acela este întreg la minte, acela e răbdător, acela este smerit, acela este blând, acela este iertător, acela este iubitor de străini, cucernic, pașnic, și, în puține cuvinte, acela este locașul tuturor bunătăților/ al faptelor bune și vasul tuturor darurilor. Și cum că astfel stau lucrurile, o dovedește Dumnezeiasca Evanghelie.

[Căci iată ce ne] povestește Evanghelistul Ioan, în capitolul cel dintâi: că l-a văzut pe Ioan Botezătorul [și] pe Hristos mergând către el. [De aceea, Ioan] fiind cu totul plin de bucurie pentru darul acesta, a început să mărturisească înaintea tuturor și să spună: „Iată, Mielul lui Dumnezeu, Cel care ridică păcatul lumii [Ἴδε ὁ Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου]!” [In. 1, 29, BYZ]. Iar de aceste cuvinte ale lui Ioan se minunează Dascălii Bisericii.

Însă de ce, deși sunt atâtea păcate în lume, pe care trebuia *să le șteargă* Fiul lui Dumnezeu, [Ioannis Botezătorul] nu a zis: „Cel care ridică *păcatele* lumii”, ci a spus: „*păcatul* lumii”? Și iarăși, spunând *păcatul*, [fără specificare,] spus în general, care este [atunci] acel *păcat* al lumii, pe care vrea să îl piardă Hristos, iar pe celelalte să le lase?

Dumnezeiescul Teofilact [al Bulgariei], tălmăcind acest cuvânt al Evangheliei, zice că *păcatul* lumii este *neascultarea*. Pe acesta l-a ridicat

Domnul din mijlocul nostru, făcându-Se pe Sine ascultător până la moarte. Și Ioann[is] l-a numit *păcatul* lumii, pentru că nu e păcat în lume mai mare ca neascultarea. Iar el a spus *păcat* și nu *păcate,* pentru că în neascultare se cuprind toate păcatele.

De aceea, spunând cum că păcatul acela *l-a șters* Domnul nostru, prin aceasta ne spune că El a șters, împreună cu neascultarea, și toate celelalte păcate [ale noastre]. Și același Teofilact ne spune că prin opusul neascultării s-a vindecat neascultarea. Adică *neascultarea* lumii [a fost vindecată] prin *ascultarea* lui Hristos. De aceea, ascultarea este *izvorul* și *mama* tuturor faptelor celor bune, pe când neascultarea este *începutul* și *izvorul* tuturor păcatelor.

Pentru acest lucru, pe bună dreptate, Dumnezeu Tatăl le-a dat Apostolilor numai această poruncă a ascultării în vremea înfrumusețării [lor duhovnicești]. Căci în ascultare se cuprind toate faptele cele bune și toate darurile [dumnezeiești].

Și îmi întăresc cuvântul meu și cu mărturia lui Iacov, fratele Domnului, din al doilea capitol [al epistolei sale]. [Unde ne spune cum] a mers Avraam ca să îl înjunghie pe Isaac, fiul său. Și [Sfântul Iacovos] numește jertfa lui *fapte* [ἔργων] [Iac. 2, 21, BYZ], deși jertfa era *una* și nu *mai multe*.

Și dacă există o singură faptă [a Sfântului Avraam], trebuia să spună că e *una* și nu *mai multe*. Însă taina e aceasta: *jertfa* lui Avraam este *fapta ascultării*. Iar acolo unde este ascultare, acolo sunt adunate toate virtuțile și toate faptele cele bune. Din acest motiv și Iacov a spus că Avraam s-a îndreptat *din fapte* [ἐξ ἔργων] [Ibidem], iar nu *din faptă*. Pentru că înaintea lui Dumnezeu [fapta lui] i

s-a socotit *ascultare*. Adică nu doar ca o *faptă*, ci ca *multe fapte bune*. Pentru că atât este de minunată, atât este de aleasă și de dumnezeiască bunătatea/ virtutea ascultării.

Pentru aceea și Duhul Sfânt, în cartea cea dintâi a Împăraților, în cap. al 15-lea, spune: „[Mai] bună [este] ascultarea decât jertfa [ἀκοὴ ὑπὲρ θυσίαν ἀγαθη]" [I Sam. 15, 22, LXX]. [Căci] lui Dumnezeu mai mult îi place ascultarea decât jertfele. Pentru că cine jertfește [ceva anume], Îi aduce lui Dumnezeu un lucru străin [de persoana lui]. Dar cine Îl ascultă [pe El], [acela] își supune voința sa lui Dumnezeu și libertatea sa. De aceea, ce altă jertfă poate să fie mai plăcută decât ascultarea?

[Căci] și Dumnezeiescul Efrem [Sirul], în cuvântul său despre ascultare, [aceasta] spune: *Ascultarea poate mai mult decât toate faptele cele bune*.

Și pentru acest lucru vedem, și în Scriptura cea veche, cât și în cea nouă, că [toți] aceia care s-au arătat *ascultători* de Dumnezeu, au câștigat și plată mare.

[Căci] lui Noe, Dumnezeu i-a poruncit să facă chivotul [τὴν κιβωτὸν] [Fac. 6, 14, LXX][232] și l-a făcut, fără să presupună ceva rău sau deșert în mintea lui.

Lui Avraam, [la fel,] i-a poruncit, zicându-i: „Ieși din pământul tău și din rudenia ta și din casa tatălui tău [și te du] întru pământul pe care ți-l voi arăta ție [ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου εἰς τὴν γῆν ἣν ἄν σοι δείξω]!" [Fac. 12, 1, LXX]. Și el de nimic nu s-a îndoit.

Iar lui Avraam, a doua oară, i-a poruncit să îl înjunghie pe fiul lui, pe Isaac, și nu s-a întristat

[232] Arca.

[întru] nimic, ci cu bucurie a primit porunca [Fac. 22, 2-3].

Căci și Isaac s-a arătat ascultător și a primit să fie jertfit pentru dragostea lui Dumnezeu. Și nu s-a temut [Fac. 22, 9].

Lui Moisi[s] i-a poruncit să meargă în Egipt și să mântuiască pe poporul lui Israil din robie [Ieș. 3, 10]. Și chiar dacă era *încet la limbă* [βραδύγλωσσος] [Ieș. 4, 10, LXX] și vedea [peste tot] multe piedici, din partea împăratului [egiptean, care era] tiran și crud la inimă, el nu și-a făcut griji [de toate acestea].

Lui Petru, [Domnul] i-a poruncit să umble pe ape. Și chiar dacă i se părea lucru cu neputință, el nu a ieșit din poruncă [Mt. 14, 29].

Pavel, mergând pe cale, a căzut jos de pe cal de frica vedeniei pe care a văzut-o. Și de aceea a spus: „Doamne, ce voiești să fac [Κύριε, τί θέλεις νὰ κάμω]?" [F. Ap. 9, 6, MGK]. Și L-a ascultat, neîndoind-se [întru nimic].

Și pentru aceasta, [pentru ascultarea lor,] toți aceștia au fost cinstiți. Ei au fost lăudați și s-au slăvit înaintea lui Dumnezeu. Pentru că au luat dar [dumnezeiesc] pentru ascultarea lor.

[Astfel,] Noe s-a arătat mântuitor al lumii. Avraam s-a făcut părinte a multe neamuri. Isaac s-a făcut fiu binecuvântat și o prefigurare a lui Hristos. Moisi[s a ajuns] conducătorul lui Israil și [un om] iubit de Dumnezeu.

Petru s-a făcut verhovnicul/ mai marele Apostolilor, căruia i s-au încredințat și cheile Împărăției cerului[233], [pe când] Pavel [s-a făcut] învăță-

---

[233] Aici, Sfântul Antim pare a exprima *primatul papal*. Însă el nu face decât *să relateze*, pe scurt, evenimentul de la Mt. 16, 18-19. Pentru că, potrivit teologiei ortodoxe, nu doar Sfântul Petros a primit *cheile* Împărăției, ci toți

torul neamurilor, vas ales și văzător al bunătăților celor cerești.

Însă nu numai aceștia, ci toți câți s-au supus ascultării lui Dumnezeu, atât mai înainte de lege, cât și după lege[234], s-au făcut fiii darului [lui Dumnezeu] și se bucură [împreună] cu Îngerii întru Împărăția cerului.

Așadar, dacă avem o poruncă folositoare și mântuitoare ca aceasta, cine poate să nu o păzească?

Noi, toată ziua, și la rugăciuni și când suntem împreună și când vorbim și în fiecare lucru al nostru [pe care îl facem], Îl chemăm pe Dumnezeul [nostru] și Îl numim *Domn* [al nostru]. Și dacă Îl numim Domn și Stăpân, unde ne este supunerea pe care trebuie să o arătăm, ca niște slugi ale Domnului nostru? [Căci] sluga face voia domnului său. Însă noi care voie o facem? Facem voia acestui Domn al nostru? Care din poruncile Lui le păzim? Ce fel de dragoste avem către El și ce cinste Îi aducem?

Despre aceasta ne vorbește Însuși Dumnezeu, prin gura lui Malahias, în capitolul prim [al cărții sale]: „Și dacă Eu sunt Tatăl, unde este slava Mea [καὶ εἰ Πατήρ εἰμι Ἐγώ ποῦ ἐστιν ἡ δόξα Μου]? Și dacă Eu sunt Domnul, unde este frica Mea [καὶ εἰ Κύριός εἰμι Ἐγώ ποῦ ἐστιν ὁ φόβος Μου]?” [Mal. 1, 6, LXX]. Cine este dintre voi, care se teme de Mine, și care Mă cinstește și se rușinează de Mine? [*][235].

Apostolii Domnului, și, prin succesiune apostolică, toți Episcopii și Preoții Bisericii până azi.

[234] După legea mozaică.

[235] Această predică are *două finaluri*. Și finalul ei începea de aici, dacă Domnul Țării *ar fi fost de față*. Însă eu am să transcriu finalul de aici, aflat în ed. Ștrempel în n. 1, p. 154-155, ca *final* al predicii de față. Pentru că finalul de acum nu este, de fapt, *un final*.

Însă David, în Psalmul al 13-lea, ne spune că „nu este până la unul” [Ps. 13, 1, LXX]. Pentru că „toți s-au abătut, împreună s-au făcut netrebnici. Nu este [om] făcând binele. Nu este până la unul” [Ps. 52, 4, LXX]. De aceea nu este *o minune* că *nu ne ascultă* nici pe noi fiii noștri.

[Și nici] că nu ni se supun slugile. [Și asta din cauza] patimilor noastre, care, în toate zilele, se luptă cu sufletul nostru. Însă aceasta este dreapta judecată a lui Dumnezeu.

[Căci] și Fericitul Pavel, în capitolul întâi, [în *Epistola*] *către romani*, la versetele 29-30, [spune că oamenii sunt] „plini de toată nedreptatea, de curvie, de viclenie, de lăcomie, de răutate; plini de invidie, de ucidere, de ceartă, de viclenie, de rea-voință; [sunt] bârfitori, clevetitori, urâtori de Dumnezeu [θεοστυγεῖς], obraznici, mândri, lăudăroși, inventatori de rele [ἐφευρετὰς κακῶν], neascultători de părinți” [Rom. 1, 29-30, BYZ].

Însă, mai pe scurt, [noi nu trebuie] să fim robi lumii, trupului și diavolului. Dar noi, cunoscându-L pe Dumnezeu, nu Îl cinstim ca pe un Dumnezeu. Nu Îl ascultăm ca pe un Domn. Nu ne supunem Lui ca unui Stăpân. De aceea, așa cum ne-o spune adevărul, așa este și dragostea și unirea pe care o avem. [**][236]. [Însă] cel ce se teme de Dumnezeu, după cum spune Sfântul Ioannis Hrisostomos, acela nu ispitește, ci crede, e blând, dăruiește, cinstește, mărește, cântă și laudă [pe Dumnezeu]. Însă, după cum nu lipsesc împăratului ostași credincioși, așa nu îi lipsesc nici lui Dumnezeu fiii cucernici, care se tem de El și Îl cinstesc.

---

[236] Finalul predicii. Includ acum *finalul al doilea* al predicii, pentru situația în care Domnul Țării *ar fi fost de față*.

Dintre care fii cucernici și credincioși, cel mai ales ești Măria Ta, Preaînălțate Doamne, care mai mult decât toți te temi de Dumnezeu. Și de aceea, mai mult decât toți, I te închini Lui și Îl asculți pe El mai mult decât oricare, pentru că Îl cinstești și Îl lauzi.

[De aceea], pentru Măria Ta, putem spune ceea ce zice Dumnezeu pentru David: „Înălțat-am pe cel ales din poporul Meu [ὕψωσα ἐκλεκτὸν ἐκ τοῦ λαοῦ Μου]. Aflat-am pe David, robul Meu [εὗρον Δαυιδ τὸν δοῦλόν Μου], în uleiul cel sfânt al Meu l-am uns pe el [ἐν ἐλαίῳ ἁγίῳ Μου ἔχρισα αὐτόν]" [Ps. 88, 20-21, LXX].

Măria Ta ești cel „ales din zeci de mii" [Cânt. Cânt. 5, 10, LXX] , după cum spune Scriptura, care, prin faptele tale cele bune Îl cinstești pe Dumnezeu, cu facerile tale de bine Îl îmblânzești și cu multa-ți credință, Îl mărești și lauzi numele Lui cel sfânt.

De aceea, precum lui David i s-a făgăduit că-l va înălța mai mult decât pe împărații pământului și va păzi în veci seminția lui și tronul lui ca zilele cerului [ὡς τὰς ἡμέρας τοῦ οὐρανοῦ] [Ps. 88, 28-30, LXX], la fel, mâna Lui cea puternică va fi pururea spre paza domniei tale, va tăia de la fața ta pe vrăjmașii tăi, îi va înfrânge pe cei ce te urăsc pe tine și va păzi în veci seminția ta și scaunul tău. Căci „voia celor care se tem de El o va face [θέλημα τῶν φοβουμένων Αὐτὸν ποιήσει]", zice David, „și rugăciunea lor o va auzi și îi va mântui pe ei [καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν ἐπακούσεται καὶ σώσει αὐτούς]" [Ps. 144, 19].

Acestui dar să ne învrednicim și fiecare dintre noi, fiii mei, de veți asculta cu cucernicie și cu dragoste glasul Părintelui Celui fără de ani și veți împlini învățăturile lui Hristos, Cel prea frumos, ale

Fiului Său, al Cărui dar și milă prea bogată ne rugăm să fie spre mântuirea sufletelor voastre! Amin.

Cuvânt de învățătură la 26 octombrie. La ziua Sfântului și Marelui Mucenic Dimitrie, Izvorâtorul de mir. Și despre cutremur

„Doamne, mântuiește-ne pe noi, [că] pierim [Κύριε, σῶσον ἡμᾶς, ἀπολλύμεθα]!” [Mt. 8, 25, BYZ].

Pomenirea Marelui Mucenic Dimitrie, care se prăznuiește astăzi în toată lumea, ce alt [lucru] așteaptă de la adunarea iubitorilor de prăznuire, fără numai laude și cântări? Însă eu, cunoscându-mi nevrednicia și slăbiciunea întru cunoaștere, nu îndrăznesc să-i împletesc cununi de laude, nici să-i vestesc, precum se cuvine, măririle minunilor lui. Căci altă învățătură cer muceniceștile lui lupte și alt fel de prăznuitori ne trebuie pentru luminatele lui nevoințe.

De aceea, îi las pe alții să laude lucrurile lui cele slăvite și să povestească bărbăția sufletului său, care a fost peste firea omenească, și să spună vitejia lui cea mare, cu care a răbdat rănile și moartea. Iar eu, ca unul neputincios în vorbire, mă minunez de ele cu mintea. Și aș dori să tac...dar mă întorc iarăși la cuvântul prim [al predicii mele de față și spun]: „Doamne, mântuiește-ne pe noi, [că] pierim!”.

Pentru că [vreau] să arăt dragostei voastre *nevoia* pe care au trăit-o Apostolii în corabie, dar și *grabnicul ajutor* pe care li l-a dat Hristos în mijlocul mării. Și nădăjduiesc, cu darul Sfântului [Dimitrie], că vă veți folosi duhovnicește. [De aceea], vă poftesc să [mă] ascultați cu dragoste și cu chibzuială!

[Căci,] cu adevărat, este lucru înfricoșător [să vezi] cum *s-a oprit* tulburare mării [în Evanghelia] de astăzi. Căci și Sfânta Evanghelie spune: „cutre-

mur[237]/ furtună mare s-a făcut în mare [σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσσῃ]” [Mt. 8, 24, BYZ].

[De aceea,] mi se pare că văd înaintea ochilor mei chipul ei[, al mării]. [Căci apa] este suflată de vânturi mari din toate părțile. Se strâng împrejurul vântului nori negri, iar toată marea spumegă de mânie și pretutindeni [vezi] cum se înalță valurile ca niște munți.

[Și] mi se pare că văd [și] corabia Apostolilor [în această mare plină de furtună]. [O văd] cum luptă cu multa sălbăticie a mării tulburate [de vânt]. Pe de-o parte, o bat vânturile, pe de altă parte, [apa] o ridică spre cer, pentru a o coborî [apoi] în Iad.

[Și] mi se pare că văd zugrăvită, pe fețele Apostolilor, *frica de moarte*. [Văd cum] unul se cutremură, altul se înspăimântă. [Cum] unul se tulbură și altul [începe] să strige și, cu toții, suspină și cer cu lacrimi, cu rugăciuni, ajutorul lui Hristos, Care dormea[, și Îi spun]: „Doamne, mântuiește-ne pe noi, [că] pierim!”.

Eu însă nu mă minunez nici pentru tulburarea mării – pentru că ea este o stihie nestatornică, iar firea ei e aceasta, când lină, când tulbure –, [și] nici pentru tulburarea Apostolilor. Căci *nevoia* aduce mereu oamenilor tulburare și frică.

[Însă eu] mă minunez de faptul că ei, când au alergat și s-au rugat, îndată au și primit ajutor. [Căci] Evanghelia spune: „Și s-a făcut liniște mare [καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη]” [Mt. 8, 26, BYZ].

Au încetat valurile, a pierit întunericul, s-au împrăștiat norii. [Pentru că] marea s-a smerit și corabia, întreagă și fără nicio vătămare, a ajuns la adăpost.

---

[237] Sfântul Antim preferă *sensul de bază* al substantivului, de aceea vorbește despre *cutremur*.

[Și] cercetând eu *pricina* acestei minuni care s-a făcut fără întârziere[238], am aflat de la tâlcuitorii Sfintei Evanghelii cum că alta n-a fost, fără numai *rugăciunea*, pe care Apostolii [au făcut-o] cu un [singur] glas și [cu] un [singur] suflet. Toți, deodată, au strigat. Toți s-au rugat, toți au cerut, deodată, ajutorul. [Și au strigat]: „Doamne, mântuiește-ne pe noi, [că] pierim!”. Și pentru aceasta[239], Domnul le-a ascultat îndată rugăciunea lor și i-a mântuit și păzit pe toți. [Căci] pe niciunul nu i-a lăsat să piară în [acea] tulburare a mării.

De aceea, Dumnezeiescul Teofilact [al Bulgariei spune]: Doarme Domnul, pentru ca Apostolii să alerge, înfricoșați, la ajutorul Lui și să-L roage [pentru ajutor]. Și din aceasta să înțeleagă *nevoia rugăciunii de obște*, prin care [El] a vrut *să îi mântuiască* din nevoie.

[Căci], cu adevărat, mare învățătură ni se dă nouă prin această [minune]. Pentru ca și noi să luăm pildă/ model, [ca] să ne rugăm și noi lui Dumnezeu pentru *nevoile noastre cele de obște*.

[Pentru că] lumea aceasta este ca *o mare* care se tulbură. [Căci] întru ea, oamenii, niciodată n-au odihnă, nici liniște. Corăbiile [aflate] între valuri sunt împărățiile, crăiile, domniile și orașele, mulțimea poporului, guvernele politice[240], supușii, bogații și săracii, cei mari și cei mici. [Și, cu toții,] călătoresc și se află în nevoie.

[Și] vânturile cele mari, care umflă marea, sunt *nevoile* cele care ne supără întotdeauna. [Iar] valurile care luptă corabia sunt *nenorocirile* care se întâmplă în toate zilele [vieții noastre].

---

[238] În text: *făr' de zăbavă*.

[239] Pentru *înfrățirea în rugăciune*.

[240] În text: *politiile*.

Norii care înnegresc văzduhul, fulgerele care ne orbesc ochii, tunetele care înfricoșează toată inima cea vitează sunt *întâmplările* cele de multe feluri, pagubele neașteptate, înfricoșările [din partea] vrăjmașilor, supărările, necazurile care ne vin de la cei din afară, jafurile, robiile, [toate lucrurile] cele grele și nesuferite, pe care le lasă Dumnezeu [să fie în viața noastră] și să ne înconjoare, pentru ca, [prin ele], să cunoască credința noastră și să ne vadă răbdarea.

Acum însă, pentru ca poporul să se mântuiască de acestea și [ca oamenii] să lepede de deasupra lor nevoia cea grea, de ce are nevoie ca să i se mijlocească mântuirea? Și vedem aceasta din pilda poporului israilitean, când s-au supărat oștile lui Hananeu[241], împăratul Aradului [βασιλεὺς Αραδ], în pustiu [Num. 21, 1-3]. Ne-o spun locuitorii din Vetulua [Βαιτυλουα], când a fost ocolită cetatea lor de oastea cea groaznică a lui Olofern[242] [Iud., cap. 7]. Ne-o spune Esdra[s] [Ἔσδρας], când s-a întors cu poporul lui Israil în Ierusalim, mântuit din robia Vavilonului [I Esdr., cap. 8]. Ne-o spun ninevitenii, atunci când au scăpat de pieire, care a fost vestită, din partea lui Dumnezeu, prin Prorocul Iona[s] [Ionas 3, 4].

Toți aceștia s-au rugat cu un glas și cu un gând și au cerut ajutorul lui Dumnezeu. [Și de aceea] s-au [și] mântuit.

Și spune Sfânta Scriptură: „Și s-a rugat Israil rugăciune Domnului [καὶ ηὔξατο Ισραηλ εὐχὴν Κυρίῳ]...și a auzit Domnul glasul lui Israil și l-a dat pe Hananis sub mâna lui [καὶ εἰσήκουσεν Κύριος τῆς φωνῆς Ισραηλ καὶ παρέδωκεν τὸν Χανανιν

[241] În LXX, la Num. 21, 1, e *Hananis* [Χανανίς].
[242] În LXX, la Iud. 4, 1, e *Olofernis* [Ολοφέρνης].

ὑποχείριον αὐτοῦ]” [Num. 21, 2-3, LXX]. Și locuitorii care erau încercuiți în Vetulua au strigat către Domnul, cu toții, deodată, [în mod] neîncetat și a ascultat Domnul rugăciunea lor și i-a mântuit din mâinile lui Olofernis [Iud., cap. 4].

Iar Esdras spune: „Am cerut de la Dumnezeul nostru cele drepte nouă și copiilor noștri și la toată agonisita noastră și ne-a ascultat pe noi”.

Iar ninevitenii au strigat către Dumnezeu, neîncetat, îmbrăcându-se în saci, de la cel mai mare și până la cel mai mic [Ionas 3, 5]. Și Domnul a văzut lacrimile lor și nu i-a stricat pe ei și nici dobitoacele [lor și] nici cetatea lor.

De aceea spune David în Ps. 21: „Spre Tine au nădăjduit părinții noștri, au nădăjduit și i-ai izbăvit pe ei [ἐπὶ Σοὶ ἤλπισαν οἱ πατέρες ἡμῶν ἤλπισαν καὶ ἐρρύσω αὐτούς]; către Tine au strigat și s-au mântuit [πρὸς Σὲ ἐκέκραξαν καὶ ἐσώθησαν]” [Ps. 21, 5-6, LXX].

Dar ce mai găsesc în istoriile Scripturii și din pildele ei, pentru ca să învățăm cum *să fugim* din întâmplările și din nevoile care vin [în viața noastră]? Însuși Dumnezeu ne învață, prin gura lui David, în Ps. 49, [atunci când ne spune]: „Și Mă cheamă pe Mine în ziua necazului [καὶ ἐπικάλεσαί Με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως] și te voi scoate și Mă vei preaslăvi [καὶ ἐξελοῦμαί σε καὶ δοξάσεις Με]” [Ps. 49, 15, LXX]. Iar în Ps. 90: „Striga-va [către] Mine și îl voi asculta pe el [ἐπικαλέσεταί Με καὶ εἰσακούσομαι αὐτοῦ]” [Ps. 90, 15, LXX]. Și iarăși spune prin gura lui Isaia[s], în cap. al 41-lea [al cărții sale]: „cei săraci și cei lipsiți vor căuta apă și [apă] nu va fi, limba lor de sete s-a uscat. [Dar] Eu [sunt] Domnul Dumnezeu. Eu, Dumnezeul lui Israil, îi voi asculta și nu-i voi părăsi pe ei” [Is. 41, 17, LXX]. La fel spune

și în cap. al 29-lea de la Ieremia[s] și în al 10-lea al lui Zaharia[s]. Iar Domnul nostru Iisus Hristos acest lucru ne învață în Sfânta Evanghelie: „Cereți și vi se va da vouă [Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν]!” [Mt. 7, 7, BYZ].

Și pentru ca să ne încredințăm [și] mai mult [de faptul] că făgăduința Lui este *nemincinoasă*, adăugăm [aici] și cap. al 11-lea de la Marco[s]. [Unde El ne-a spus]: „Toate câte, rugându-vă, aveți să cereți [πάντα ὅσα ἂν προσευχόμενοι αἰτῆσθε], să credeți că le primiți, și va fi vouă [πιστεύετε ὅτι λαμβάνετε, καὶ ἔσται ὑμῖν]” [Mc. 11, 24, BYZ].

Și din aceasta putem cunoaște cum că nu este alt lucru mai folositor și mai cuviincios decât *a ne ruga împreună*, cu toții, [și] să cerem de la Dumnezeu ajutor și să alergăm la milostivirea Lui. Iar dacă am ține acest sfat și această învățătură, pe care ne-a dat-o Domnul, și le-am împlini atunci când ne înconjoară nevoile cele mari, am trăi mult ajutor și multă mângâiere de la nemăsurata milă a lui Dumnezeu.

[Căci] Dumnezeu este Tatăl nostru de obște, al tuturor. Și pe toți ne iubește ca pe niște fii adevărați ai Lui și milostivirea Lui cea iubitoare de oameni nu poate răbda ca noi să fim pururea în ticăloșii și în nevoi. De aceea El *așteaptă* rugăciunea noastră. El ia aminte ca să audă glasurile noastre. Stă pururea cu urechile deschise, pentru ca să ne asculte [pe noi], îndată ce vom chema numele Lui cel sfânt.

Însă ce să spun despre *nesimțirea ce mare* a oamenilor acestui veac? Toți pătimesc, toți sunt în nevoi, toți suspină sub jugul cel greu al nevoii. Dar e cineva să zică, împreună cu David: „Către Domnul, în necazul meu, am strigat [πρὸς Κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐκέκραξα]” [Ps. 119, 1, LXX]? Sau zice

cineva, vreodată, lui Dumnezeu, întru supărările lui: *Miluiește-mă, Doamne, și mă ascultă*? [Căci] noi dorim ca Dumnezeu să ne ajute și să Își facă milă de noi, dar fără ca noi să Îl rugăm.

Însă cine este împăratul acela sau cine este stăpânitorul acela, care să împartă milă poporului său sau să ușureze pe supușii lui de dările cele rele, fără ca cineva să îl roage și fără ca cineva să își dovedească nevoia? Sau, ca să zic și mai bine, care este acel tată, care dă pâine feciorilor lui, fără ca ei să i-o ceară? Iar ce nu face un împărat cu poporul lui sau un tată cu feciorii lui, vreți ca Dumnezeu, fără de rugăciune, să ne facă nouă?

Căci Iisus Sirah, în cap. al 25-lea [al cărții sale, ne spune] că el a urât *săracul trufaș* [πτωχὸν ὑπερήφανον] [Iis. Sir. 25, 2, LXX]. Și la fel îl urăște și Domnul. [Căci] Dumnezeu nu poate răbda pe cei care sunt lipsiți, sunt ticăloși, sunt nenorociți, dar se înalță [cu mintea] și sunt îngâmfați și nu vor să arate că au nevoie [de cele necesare].

Și cine socotiți că sunt aceștia? Noi suntem, cu toții! Cei care pătimim atâtea nevoi nesuferite și suntem în nesiguranță, [gândindu-ne mereu] că pierim de nevoi și de nenorociri. Însă, cu toate acestea, nu ne smerim înaintea Domnului și nu ne plecăm cerbicia și trufia noastră. Nu alergăm cu suspinuri și cu lacrimi, pentru ca să cerem ajutorul lui Dumnezeu.

Însă cum se va mântui poporul [acesta], cum își va scutura această țară nefericită sarcina cea grea a relelor care o supără? Noi credem că numai cu puterea și înțelepciunea noastră. Însă [acest gând al nostru] este *nebunie* înaintea lui Dumnezeu. Pentru că noi nu putem, [de unii singuri,] să conducem poporul și să îl apărăm de rele.

Însă în zadar ne trudim. Căci Hristos ne spune: „Fără Mine nu puteți a face nimic [χωρὶς Ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν]" [In. 15, 5, BYZ]. Iar David, în Ps. 126 [ne spune]: „Dacă nu are să păzească Domnul cetatea, în zadar a privegheat cel care o păzește [ἐὰν μὴ Κύριος φυλάξῃ πόλιν εἰς μάτην ἠγρύπνησεν ὁ φυλάσσων]" [Ps. 126, 1, LXX].

Însă mie mi se pare că mulți, dintre cei care ascultă, pot să răspundă la câte am spus până acum, că noi ne rugăm mult lui Dumnezeu [atunci] când ne vin necazuri și nevoi [în viața noastră] și cădem la mila Lui. [Însă, cu toate acestea,] nu găsim nicio mântuire [și] nici nu suntem încredințați [de faptul] că rugăciunile noastre ajung la cer. Și sper ca nimeni să nu facă acest lucru.

Însă am să vă spun ce i-a răspuns Tiberiu, Cezarul, unui tânăr, care pentru multele lui răutăți se afla la închisoare și își chinuia trupul lui în legături, în foame, în sete, în întunericul pușcăriei. Căci, de vreme ce știa că nu este pentru el nicio nădejde de mântuire, a cerut împăratului, cu mare rugăminte, să poruncească *să îl omoare*, pentru ca să se mântuiască de durerile lui. Însă Tiberiu l-a întrebat: „*N-ai aflat har* înaintea ochilor mei și-mi ceri o *facere de bine* ca aceasta?".

Iar de vreme ce un vinovat n-are *îndrăzneală* înaintea împăratului pământesc, ca nici măcar să-și ceară propria lui moarte, atunci noi, care suntem vinovați [cu multe] înaintea Atotputernicului Împărat, a lui Dumnezeu, și îngreunați de păcate grele, cum dorim să ne asculte Dumnezeu rugăciunea noastră și să ne dea bunătățile pe care noi I le cerem?

Căci citiți ce se spune în cap. al 59-lea, de la Isaia[s], pentru ca să înțelegeți motivul pentru care

rugăciunile noastre *nu sunt ascultate* de urechile lui Dumnezeu! Căci Prorocul spune: Nu poate mâna Domnului să mântuiască? S-a îngreunat urechea Lui ca să nu asculte? Ce credeți, nu poate preaputernica mână a lui Dumnezeu să vă mântuiască din nevoile voastre? Credeți că sunt astupate urechile Lui și de aceea nu vă ascultă rugăciunea voastră? Nu, nu este așa! Ci pentru păcatele voastre Și-a întors fața Lui de la voi, ca să nu vă miluiască. Pentru că păcatele voastre cele multe sunt acelea care opresc mila Lui și ele nu lasă rugăciunile voastre să ajungă înaintea scaunului dumnezeieștii Lui slave. Pentru că mâinile voastre sunt pângărite de sânge. Buzele voastre grăiesc fărădelegea. Limba voastră cugetă strâmbătatea, iar picioarele voastre aleargă pe calea răutății. Nimeni nu mai grăiește drept. Nimeni nu mai sfătuiește binele. Nimeni nu mai face judecată adevărată.

Atunci, cum mai vreți însă să vă asculte Dumnezeu? Cum vreți ca El să vă mântuiască din nevoile voastre? Mai degrabă ziceți astfel: cum ne mai rabdă [Dumnezeu] și cum ne mai îngăduie [să trăim] și cum de nu ne-a scufundat pe noi ca și pe sodomiți? Pentru aceasta [să spunem cu toții]: Slavă îndelungrăbdării Tale, Doamne, slavă Ție!

[Căci] Via [Bias[243]], filosoful, mergea odată pe mare, cu corabia, și erau împreună cu el și niște oameni răi. Și apucându-i furtună mare, el era să piară. Iar oamenii cei răi au început să se roage dumnezeilor lor, [pentru ca] să-i mântuiască din nevoie. Însă filosoful le-a zis: Vă rog să tăceți, [ca] să nu priceapă cumva dumnezeii că sunteți aici! [Căci dacă află], vă vor scufunda”.

---

[243] A se vedea: https://en.wikipedia.org/wiki/Bias_of_Priene.

La fel spun și eu păcătoșilor care se roagă: că mai bine ar fi să tacă, decât cu buzele lor, cele spurcate, să aducă rugăciuni lui Dumnezeu, atunci când se află în nevoie. Pentru că, în loc de mântuire, pot să piară cu totul pentru păcatele lor.

[Căci] se cuvine, mai întâi, să lăsăm [la o parte] răutatea, jafurile, nedreptățile, urâciunea, vrajba, invidia și apoi să ne rugăm. Pentru că astfel Îl vom afla pe Dumnezeu, că are față de noi *urechi care ne ascultă*.

Căci spune Sfântul Ioann[is] Hrisostomos: „Când rugăciunea iese din buze curate, atunci ajunge la neînșelata ureche a Stăpânului”. Căci atunci când noi suntem curați, atunci și rugăciunea noastră ajunge la cer.

Însă, în afară de *rugăciunea personală*, mai avem nevoie și de *rugăciunea de obște*. Căci toți trebuie să ne rugăm, toți trebuie să cerem ajutorul [lui Dumnezeu], așa cum au făcut și Apostolii astăzi, în corabie. Atunci când au strigat, cu o gură și cu o inimă: „Doamne, mântuiește-ne pe noi, [că] pierim!”. [Pentru că toți trebuie să ne rugăm] și nu unul să se roage și altul nici să nu se gândească [la rugăciune]. Nu unul să plângă și altul să râdă. Nu unul să se întristeze iar altul să se bucure. [Căci] pentru acest lucru nu ne ascultă Dumnezeu[: pentru că nu ne rugăm cu toții, pentru ca să ieșim din nevoia noastră].

Căci și Matei, în cap. al 18-lea [al Evangheliei sale,] ne spune că, „dacă se vor tocmi doi [dintre] voi pe pământ pentru tot lucrul pe care au să-l ceară [ἐὰν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἐὰν αἰτήσωνται], va fi lor, de la Tatăl Meu Cel din ceruri [γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ Πατρός Μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς]” [Mt. 18, 19, BYZ].

Iar dacă doi, care se unesc [într-un gând] la rugăciune, vor lua milă [de la Dumnezeu], cu cât mai mult vom câștiga [mila Lui], dacă tot poporul, toată mulțimea, cu un glas și cu o gură și cu o inimă, vom cere *ajutor* de la Dumnezeu.

Pentru acest lucru vă invit și pe voi, copiii mei, ca astfel să vă rugați și voi întotdeauna: cu toții, deodată! Și cu atât mai mult în aceste vremuri de azi, când s-au înmulțit nevoile și, cu toții, suntem înconjurați de nenorociri și de necazuri și de întristări. Că zice David: „Voia celor ce se tem de El o va face și rugăciunea lor o va auzi și îi va mântui pe ei [θέλημα τῶν φοβουμένων Αὐτὸν ποιήσει καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν ἐπακούσεται καὶ σώσει αὐτούς]" [Ps. 144, 19].

[Așadar,] Dumnezeu ne va asculta mereu rugăciunea, când, cu toții, cu inimă curată, ne vom ruga Lui. Și El ne va mântui de toate primejdiile și din toate nevoile, datorită rugăciunilor Marelui Mucenic Dimitrie, pe care astăzi îl pomenim. Pentru ale cărui rugăciuni, [Domnul] să îl păzească pe înălțatul nostru Domn și pe toată cinstita boierime și pe tot poporul creștinesc. Amin.

Învățătură pe 8 noiembrie, în ziua *Soborului Sfinților Îngeri*

„Vedeți să nu disprețuiți pe unul [dintre] aceștia mici [Ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων]!” [Mt. 18. 10, BYZ].

[Căci] nu se cuvine cinstea și lauda numai oamenilor celor mari și bogați, [fiind]că sunt vrednici de acest dar și cei mici și smeriți. Chiar dacă cei mari strălucesc cu hainele cele de mult preț, iar cei mai mici nu au cu ce să-și acopere trupul [lor], [chiar dacă] cei mari se odihnesc pe așternuturi moi și frumoase, pe când cei mici se culcă pe pământul gol și pe paie, [chiar dacă] unii sunt însoțiți de mulțime de slugi, iar ceilalți sunt lipsiți și fără de ajutor și de prieteni, [chiar dacă] unii sunt răsfățați și în bogății, pe când ceilalți sunt în primejdii și în întristări.

Căci, în ciuda tuturor acestor mari deosebiri [dintre ei], nu se cuvine celor mici mai puțină cinste și dragoste decât li se cuvine celor mari și bogați, nici nu e drept ca celor mari să li se închine lumea, iar pe cei mici să îi batjocorească. [Pentru că nu e drept] ca de unii să se rușineze, iar pe alții să-i înfrunte. Însă, cei mari, cu de-a sila și cu putere, răsplătesc cu jigniri [celor mici], pe când cei mici au Îngeri păzitori în cer, care îi pedepsesc pe cei care îi amărăsc.

De aceea și Domnul nostru Iisus Hristos le poruncește tuturor în Evanghelia de azi, să se păzească și să nu socotească pe unii ca aceștia *demni de batjocură*. [Căci nu sunt unii] *fericiți*, iar alții *necurățiile* lumii. [Și asta atunci când spune]:

„Vedeți să nu disprețuiți pe unul [dintre] aceștia mici!” [Mt. 18. 10, BYZ].

Și motivul e acesta: pentru că ei atât de mult sunt iubiți de Dumnezeu, încât au cu ei Îngeri, care pururea văd fața lui Dumnezeu, în ceruri [Ibidem].

Iar acest cuvânt evanghelic îl luăm *ca pretext* în ziua de azi, pentru ca să arătăm, înaintea dragostei voastre, *măririle celor mici*, despre care vorbește Evanghelia. Pentru ca să înțeleagă, cei care îi necăjesc, cât păcătuiesc de greu și ce răspuns vor da [Dreptului Judecător].

[De aceea,] lăsând pe alți [oameni], înțelepți și învățați, să prăznuiască precum se cuvine soborul fericiților Îngeri, pe care îl prăznuiește azi Biserica lui Dumnezeu, eu mă voi nevoi [acum] să-l înveselesc cu această predică, pe care vreau să o rostesc, după cum mă va lumina mila lui Dumnezeu, pe vreunul dintre păcătoși ca să vină la pocăință. Pentru că *mare bucurie* se face în ceruri pentru un păcătos care *se pocăiește* [Lc. 15, 10].

[Așadar,] ascultați cu dragoste, dacă doriți să vă folosiți [duhovnicește]!

Căci două feluri de oameni mici se află în lume și pe aceste două feluri de oameni, oamenii obișnuiesc să îi îndurereze: cei dintâi sunt *săracii*, iar, în al doilea rând, *preoții*.

Despre cei săraci, *Înțelepciunea lui [Iisus] Sirah*, în cap. al 13-lea, [spune]: „săracul *urâciune* [este] bogatului [*βδέλυγμα* πλουσίῳ πτωχός]” [Iis. Sir. 13, 20, LXX]. Iar Dumnezeiescul Iacov, fratele Domnului, în Epistola sa, în cap. al 2-lea[, spune]: „Iar voi ați necinstit pe cel sărac” [Iac. 2, 6].

Iar pentru preoți mărturisește obiceiul cel de obște și, mai cu seamă, al locului acestuia, în care preoții sunt cei mai necinstiți și necăjiți.

Dar aceștia, pe care lumea îi socotește *mici* și *proști*, nu sunt *mici*, ci sunt *vrednici* și *măriți*. Căci pot spune, prin gura Apostolului, cum că de ei *nu e vrednică* lumea [Evr. 11, 38].

Cei săraci sunt atât de mari cât este Însuși Hristos de mare. De vreme ce, pe aceștia, nu-i numește slugi, nici prieteni, ci îi numește *frați* în Evanghelie: „întrucât ați făcut unuia dintre acești frați ai Mei mai mici, Mie Mi-ați făcut [ἐφ᾽ ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν Μου τῶν ἐλαχίστων, Ἐμοὶ ἐποιήσατε]" [Mt. 25, 40, BYZ].

Și preoții, iarăși, atât sunt *fără de asemănare*, încât, după Dumnezeu, nu se află nimeni, nici în cer și nici pe pământ, care să poată să fie asemenea lor. Căci [preoții] sunt cu Dumnezeu, [sunt] mai mici decât El, dar sunt mai mari decât oamenii. Nu sunt, desigur, Îngeri, dar, pentru darul [Preoției pe care îl au, ei] sunt mai mari decât Îngerii.

De aceea zice și Dumnezeiescul Efrem Sirul, la cuvântul cel dintâi despre Preoție: „Preaslăvită minune este preotul și putere nespusă: de cer se atinge, cu Îngerii petrece și cu Dumnezeu are mare împreunare".

Și pentru ca să cunoașteți cu lucrul și cu fapta *măririle* acestor *mici*, adică ale preoților, pe care îi batjocorește lumea, luați seama, vă rog, cu minte întreagă și vedeți *puterea cea mare* pe care o au în cer și pe pământ, pe lângă oameni și pe lângă Dumnezeu!

Când Domnul nostru Iisus Hristos a iertat păcatele slăbănogului aceluia, care a fost adus înaintea Lui, pentru ca să-l tămăduiască, știți ce au spus cărturarii și fariseii, care erau acolo de față? [Au spus:] „Cine poate a ierta păcatele, fără numai unul, Dumnezeu [Τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας εἰ

μὴ εἷς, ὁ Θεός]?” [Mc. 2, 7]. [Căci,] cu adevărat, [numai] unul poate să ierte păcatele oamenilor, [și Acela] este Dumnezeu. [Pentru că] are putere dumnezeiască în Sine. Însă acest lucru, preoții îl fac în toate zilele cu cei păcătoși. Iar dacă au puterea de *a ierta păcatele* [oamenilor], precum cu toții o credem, putem să spunem că acești mici nu sunt altceva decât niște *dumnezei* în lume?

Ascultați însă și alta, mai mare [decât aceasta]! De ați vedea, aici, de față, pe de o parte, mulțime de arapi negri, care să fie răniți de vrăjmaș cu răni de moarte și ar fi legați cu lanțuri tari, și, pe de altă parte, un om puternic le-ar zice: *Să fiți liberi! Să se tămăduiască rănile voastre! Să fugă din trupurile voastre acea negreală ce vă întunecă!*, și zicând acestea, ați vedea cum cad, de la mâinile și de la picioarele lor, acele legături grele, și ar rămâne vindecați de răni și s-ar preface în albiciune negreala lor cea întunecată, vă întreb atunci, oare ce ați zice despre acel om? Cum v-ar părea puterea lui? Eu sunt încredințat că ați spune și ați mărturisi că este un om pogorât din cer sau că este un alt Dumnezeu și om.

Însă acum, socotiți că acel om nu este decât unul dintre cei mici, pe care lumea nu îi bagă în seamă. [Pentru că] *arapii cei negri* sunt *păcătoșii*, pe care păcatele i-au întunecat mai mult decât pe draci. Și ei sunt *răniți*, pentru că se rănesc de fiecare dată când păcătuiesc. Și de fiecare dată se întipăresc în sufletul lor *răni de moarte*. [Și ei] sunt *legați* cu lanțuri grele, pentru că păcatul îi face robi ai diavolului. Însă aici, [în această situație dramatică], apare cel mic, preotul cel nebăgat în seamă, și cu un singur cuvânt al lui, cu un: *Iertate să-ți fie păcatele tale!*, face pentru sufletele celor păcătoși lucruri *mai*

slăvite decât cele pe care vi le-am spus. [Pentru că] îi dezleagă de lanțurile păcatelor, le vindecă rănile, îi curățește de tina păcatului, îi mântuiește din mâinile diavolului, îi împrietenește cu Dumnezeu, îi face să petreacă cu Îngerii [din cer].

Acum însă, *cum vi se pare* acesta mic? Socotiți că are pe pământ pe altul *mai tare* decât el? Sau, mai bine zis, nu are cineva, pe pământ sau în cer, în afară de Dumnezeu, o asemenea putere. Și voi dovedi acest lucru!

[Pentru a înțelege aceasta], luați seama la ce se spune în Evanghelie, despre omul acela care cobora de la Ierusalim la Ierihon și care a căzut între tâlhari! Dacă ar fi fost ca noi, *creștin* și *drept* în credință, și ar fi fost pe punctul de a muri din cauza rănilor, cred că ar fi cerut ajutorul, s-ar fi întristat și ar fi plâns nu atât pentru viața lui, ci pentru sufletul său, pentru că nu ar fi dorit să se piardă în păcate multe.

Însă, să vină acum împărații cei mari și puternici ai pământului, și să vedem dacă *au putere* să mântuiască sufletul acestui om nefericit, din nevoia morții veșnice! Dar ce spun eu numai despre împărați și [despre] cei puternici [ai pământului]! Să vină Îngerii din Rai, Heruvimii cei cu ochi mulți, Serafimii cei cu câte 6 aripi, Scaunele, Domniile și toate Cetele Îngerești, și să vedem dacă au atâta putere! Să vină și cetele Sfinților și ale Mucenicilor, să vină și Apostolii, să se grăbească Cuvioșii, Drepții, Prorocii, Patriarhii, să se pogoare, împreună cu ei, însăși Preacurata Stăpână, Maica lui Dumnezeu, Împărăteasa Îngerilor și a oamenilor! Ce vi se pare? Socotiți că va putea toată această ceată cerească și toți Sfinții *să dezlege* din legătura păcatelor, care îl trag în Iad, pe acest suflet ce zace mai mult mort?

Iar dacă spune cineva că *poate*, [unul ca] acela *nu crede drept*. [Nu crede după] așezămintele sfintei noastre credințe, nici nu este din turma lui Hristos, de vreme ce nu ține ce spune Hristos în Evanghelie pentru preot. [Pentru că] Îngerii pot să mijlocească, Sfinții pot să se roage, Drepții pot să ceară, Maica lui Dumnezeu poate să mijlocească pentru ca acel păcătos să ia dezlegare de păcatele lui, însă, să-l dezlege de păcate, cu puterea lor, nu poate niciunul dintre Sfinți.

Și motivul e acesta: pentru că *puterea de a lega și de a dezlega [de păcate]* nu o au Fericiții în ceruri, ci preoții, oamenii de pe pământ. Iar ceea ce, în cer, nu pot să facă cetele Sfinților, [acel lucru] se săvârșește pe pământ de unul dintre aceștia mici.

Și, de aceea, să vedem aici cum vine preotul și îl vede pe cel aproape mort, care cere ajutor și mântuire sufletească! Lasă să vedem lacrimile, să vedem suspinurile, să vedem voința [de îndreptare a omului]! Să îl vedem pe preot cum binecuvintează cu mâna, cu aceea pe care, cei mari nu primesc să o sărute cu evlavie! Lasă să vedem cum spune: *Te eliberez de păcatele tale*!

Și atunci veți vedea [lucruri] străine, înfricoșătoare și preaslăvite. Pentru că îndată se mântuiește sufletul acela din nevoia veșnicei munci, se dezleagă de legăturile păcatelor, dracii fug de la el, se bucură Fericiții Îngeri și cei [care au trăit] în dumnezeiască dreptate, se ține goală sabia răsplătirii și se pune iarăși în teacă și toate *se îmblânzesc*.

Așadar, nu e lucru *învederat* faptul că nimeni, nici măcar în cer, în afară de Dumnezeu, nu are atâta putere și atâta stăpânire, cât au pe pământ acești *mici*, acești *preoți* [ai Domnului]?

Dar să vedem și un alt lucru minunat al acestor mici [ai Lui]! Toată zidirea a rămas uimită când Iisus al lui Navi a poruncit soarelui ca să stea pe cer, nemișcat, până va birui pe vrăjmașii lui [Iisus 19, 13, LXX]. Însă cât de minunat ar fi, dacă acest Iisus ar zice soarelui, nu să stea *nemișcat* pe cer, ci *să se pogoare* din cer pe pământ?

Cu adevărat, ar fi un lucru înfricoșător! Însă *nimic nu este asemenea* cu ceea ce face preotul în toate zilele, la Sfântul Jertfelnic. Căci el nu poruncește soarelui acesta văzut, ci, după porunca Lui, și folosind cuvintele Lui și rugăciunea față de El, [preotul cheamă] pe Soarele cel de taină al dreptății. [Căci el cere] ca pâinea și vinul [euharistice] să se facă *Jertfă vie*, pentru iertarea păcatelor noastre.

Și el nu cere aceasta odată sau de două ori, ci în întreg anul [liturgic], în toate zilele, când el dorește și în ce loc binevoiește.

Așadar, nu este aceasta o putere, de care se minunează [până] și Îngerii? [Căci] despre Melhisedec, cel asemenea Fiului lui Dumnezeu, Marele Pavel, în *Epistola către Evrei*, în cap. al 7-lea, spune că aducea pâine și vin drept jertfă lui Dumnezeu. Și aceasta ca închipuire/ prefigurare a Sfintelor Taine.

Iar noi cum vom numi, cu nevrednicie, pe preoții noștri, care în toate zilele aduc, nu închipuirile, ci adevărul, nu umbrele, ci Trupul și Sângele Mântuitorului nostru, ale lui Dumnezeu [întrupat]? Și cu cât mai mare este Fiul lui Dumnezeu decât Melhisedec?

De aceea, mintea nu găsește gânduri și nici cuvinte, pentru ca să vorbească despre măririle celor *mici* ai lui Dumnezeu.

Și cu toate acestea, *ce cinste* le face lumea? Mai degrabă, *ce dureri* trăiesc ei de la oameni, adică de

la creștini și de la fiii lor duhovnicești? Căci Duhul Sfânt, în cap. al 7-lea de la Iisus Sirah poruncește: „Cu tot sufletul tău teme-te de Domnul și de preoții Lui minunează-te [ἐν ὅλῃ ψυχῇ σου εὐλαβοῦ τὸν Κύριον καὶ τοὺς ἱερεῖς Αὐτοῦ θαύμαζε]!” [Iis. Sir. 7, 29, LXX]. Și iarăși spune: „Teme-te de Domnul și slăvește pe preot [φοβοῦ τὸν Κύριον καὶ δόξασον ἱερέα]!” [Iis. Sirah. 7, 31, LXX]. Însă e cineva care face asta? Este cineva care are cucernicie față de preoți, pentru ca să-i cinstească și să-i slăvească?

[Căci] în legea veche atât de mare era considerată necinstea adusă preoților, încât Însuși Dumnezeu a dat poruncă [în acest sens]. În Deuteronom, în cap. al 17-lea. [Unde se spune] că, dacă va îndrăzni cineva, cu semeție, să îl necinstească pe preot și să nu asculte porunca lui, omul acela să fie dat morții [Deut. 17, 12, LXX].

Acum însă, de câtă osândă credeți că sunt vrednici cei care îndrăznesc, cu semeție, să îi necinstească pe preoții Sfintei noastre Biserici, dacă ei îi covârșesc în dar, în vrednicie și în putere pe preoții legii vechi?

[Căci] despre Marele Antonie, se spune în viața [lui, scrisă de] Dumnezeiescul Atanasie [cel Mare], că era atât de mare și de vestit întru bunătăți, încât se cutremurau și dracii de el, iar fiarele pustiului i se supuneau. Însă, când întâmpina vreun preot, el își pleca genunchii înaintea lui și nu se scula de la pământ, până nu-i săruta mai întâi mâna, pentru ca să ia de la el binecuvântare. Însă noi, care nu suntem nici Antonie, nici oameni Sfinți, ci oameni netrebnici și păcătoși, nu numai că nu primim să sărutăm mâna preotului, ci pornim asupra preoților cu atâta semeție a gurii celei slobode, încât îi dojenim, îi înfruntăm și îi necinstim. Însă asta face parte

din credința dumnezeiască sau e vreo faptă creștinească?

[Și] mi se pare că îi aud pe mulți, spunând că preoții de azi *nu sunt* ca cei de demult. Căci spun că aceia erau cu fapte bune, iar aceștia sunt plini de răutăți. Că aceia erau cucernici, iar aceștia sunt leneși. Că aceia erau pustnici, iar aceștia sunt bețivi. Că aceia erau fără de răutate, iar aceștia sunt vicleni. Că aceia erau toți duhovnicești, și aceștia toți sunt trupești, fapt pentru care sunt și necinstiți de oameni. [Căci ei ar dori] ca să nu avem nicidecum preoție și să fim ca dobitoacele cele necuvântătoare.

Însă eu spun că acesta e un bun motiv și așa trebuie să fie. Dar mai întâi de toate, vă spun ce spune Scriptura: „Cine te-a pus pe tine conducător și judecător peste noi [τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ᾽ ἡμῶν]?" [Ieș 2, 14, LXX]. Și iarăși, împreună cu mine, spune Sfântul Pavel: „Tu cine ești, cel ce judeci pe slugă străină [Σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην]?" [Rom. 14, 4, BYZ].

Și în al 2-lea capitol [al *Epistolei*] *către romani*, [el] zice: „Și socotești aceasta, o, omule, cel care judeci pe cei care fac [unele ca] acestea [λογίζῃ δὲ τοῦτο, ὦ ἄνθρωπε ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας], [dar] făcând și [tu] acestea [καὶ ποιῶν αὐτά], că tu vei scăpa de judecata lui Dumnezeu [ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ]?" [Rom. 2, 3, BYZ].

[Însă] cine a dat această *libertate*[244] mirenilor, pentru ca *să îl înfrunte* pe preot?

Eu zic că, mai bine, ar trebui să ia seama la petrecerea lor și să nu fie vicleni în faptele lor.

Căci nu era Împărat, un Împărat creștin, Marele Constantin? [Cu toate acestea], când i-au spus despre un preot, cum că petrece viață rea și

---

[244] În text: *volnicie*.

preacurvește, el nu a vrut să cunoască viața și faptele lui, ci, ca un iubitor de Hristos, precum era, a zis: *Dacă l-aș vedea cu ochii mei pe preot cum săvârșește păcatul, l-aș acoperi cu mantia*[245] *mea*.

Iar la *Sinodul întâi de la Nicea*, aducând unii o scrisoare împotriva unor preoți și episcopi, acest Fericit nu a vrut nici măcar să o citească, ci îndată a rupt-o și a băgat-o în foc. Și atunci el a spus aceste cuvinte vrednice de pomenire: *Să nu dea Dumnezeu [ca] să judec eu vreodată pe preoții lui Dumnezeu!*

Așadar, cum să faci, ce n-a făcut un Împărat atât de mare și de sfânt? Cum să îndrăznească să facă asta un om de rând, un om păcătos, un nenorocit și un nevrednic?

Un al doilea răspuns: Aceste greșeli, pe care zic unii că le au preoții, le au *din copilărie* sau au început să le facă *după ce au devenit preoți*?

Dacă le au din copilărie, atunci vina nu este a lor, ci a mirenilor, pentru că [ei] nu au vrut să-i crească în frică de Dumnezeu, cu învățături folositoare și cu pilda lor bună. [Iar] dacă le-au făcut mai pe urmă, tot de la mireni le-au învățat, căci de la ei au învățat răutatea. Pentru că ei nu s-au născut *preoți*, ci *mireni*.

Atunci, de ce *nu vă vorbiți de rău* pe voi înșivă? De ce nu vă *înfruntați* [cugetul], pentru că ați dat pricină de sminteală? De ce îi necinstiți pe preoți, pentru că s-au făcut *ucenici răi*, dacă ei au avut parte de *dascăli răi*? Însă eu, [să zicem,] mă voi uni cu gândul vostru și spun și eu că *așa sunt preoții*. Dar ascultați [mai întâi] o pildă!

Evdoxia, împărăteasa lui Arcadie, a aflat că poporul din Gaza nu trăiește creștinește. Pentru că mulți se închinau la idoli. Și i-a vorbit împăratului

[245] Idem: *cabanița*.

și l-a îndemnat să îi facă să se supună creștinătății, pentru ca ei să nu mai necinstească împărăția și numele lui Hristos și al credinței [noastre]. Iar împăratul Arcadie i-a răspuns: *Știu acest lucru de mult. Știu că acel popor se pleacă de mult spre închinarea la idoli. Însă ce voi face? Se cuvine să mă fac că nu știu, pentru ca să îi las să trăiască după cum vor. Căci astfel, împărăția are mare câștig din dările lor.*

Și din acestă răspuns, iau și eu motiv ca să astup gurile mirenilor. Care cu atâta îndrăzneală caută să vadă, cu tot dinadinsul, faptele lor, ale preoților.

Ce ziceți voi, râvnitorilor, cum că preoții sunt *răi* și *păcătuiesc*? Da, spun și eu că păcătuiesc! Numai că cei pe care voi îi socotiți *păcătoși*, aceștia sunt cei care *vă dau binecuvântări*.

Aceștia sunt cei care *vă sfințesc*. Aceștia sunt cei care *vă nasc a doua oară*, în baia Sfântului Botez. Aceștia *vă pecetluiesc* cu darul Duhului [Sfânt]. Aceștia *rup zapisul* păcatelor voastre. Aceștia *vă împrietenesc* cu Dumnezeu. Aceștia *vă fac părtași* de Trupul și Sângele Domnului. Aceștia sunt cei care *vă folosesc* [pe voi] cu rugăciunile lor, [și] în bolile voastre, și în nevoile voastre, în viața [de aici], la moarte, dar și după moarte[, prin iertările și rugăciunile lor].

Și nu căutați la atâta câștig și bunătăți ce vi le fac, la darurile lor, la facerile [lor] de bine pe care vi le împart [vouă], ci voi vă uitați cu invidie și cu mânie la greșelile pe care le fac, fiind ei oameni ce poartă trup[, ca și voi,] și viețuiesc în lume.

Dar pe cineva vatămă preotul dacă greșește și face ceva neplăcut? Iar dacă nu vatămă pe nimeni, ci, mai degrabă, aduce folos poporului lui Dumnezeu și Bisericii, pentru ce vă neliniștiți pentru un rău

care nu vă aduce pagubă, ci îl necinstiți pe cel care vă aduce atâta folos?

Și ce vreau să spun? Că răutatea cea multă a lumii orbește ochii fiecăruia. Și omul nu se mai uită la păcatul cel mare pe care îl face [atunci când judecă], când îi necinstește pe cei *mici*.

Căci spune Marele Gură de Aur, în a 17-a predică la *Evanghelia după Matei*: „Cei care țin locul lui Hristos sunt preoții și cel care necinstește pe preotul lui Hristos, pe Hristos necinstește". [De aceea,] cel care îl înjură pe preot, pe Însuși Domnul nostru Îl înjură și Îl necinstește. Că Hristos l-a lăsat pe preot în locul Lui, ca iconom în Biserica Sa. Și de vreme ce un boier nu poate suferi faptul ca să îi necinstească cineva ispravnicul/ administratorul, pe care îl lasă în casa lui, va suferi oare Hristos acest lucru?

Și până la [Judecata] cea de apoi, ce socotiți că vor lua unii ca aceștia, și acum și în cealaltă [viață]? N-ați citit vreodată, în Sfânta Scriptură, ce s-a întâmplat cu Noe, când a băut și s-a îmbătat? S-a dezbrăcat de tot, în casa lui, și dormea [Fac. 9, 21]. Și a văzut Ham goliciunea lui, și, în loc să îl acopere pe tatăl său, a ieșit afară și l-a grăit de rău către frații lui [Fac. 9, 22]. Dar aceia, ca niște înțelepți și oameni cucernici, au mers și au acoperit goliciunea tatălui lor, fără a-și întoarce fețele lor, ca să o vadă [Fac. 9, 23]. Și după aceasta ce a urmat? Căci Scriptura ne spune că s-a trezit Noe din vin și a cunoscut câte i-a făcut fiul lui cel mai tânăr și a zis: *Blestemat să fie Ham, fiul meu, [și] slugă va fi fraților lui, de vreme ce mi-a făcut aceasta Ham și m-a vorbit de rău în lume! Să fie blestemat și el și copiii lui și averile lui! Stăpânire să nu ia în viața lui, ci să se facă slugă*

supusă fraților lui! [F. Ap. 9, 24-27][246]. Atâta a zis bătrânul Noe. Și până azi și în veci, pururea [va fi] blestemat neamul lui Ham.

Însă, copiii mei iubiți, socotiți ce se va petrece cu cei care *îl amărăsc* pe vreunul din aceștia mici!

De aceea, iubitorii de Dumnezeu creștini să se păzească de vorbirea de rău a preoților, pentru ca să câștige binecuvântarea lui Sim și a lui Iafet! Pe care ne rugăm să v-o dăruiască milostivul Dumnezeu și în această lume și în cea viitoare. Amin!

---

[246] Avem aici o *parafrazare personalizată* a textului și nu textul scriptural în mod acrivic.

Cuvânt de învățătură la 26 octombrie. Despre cutremur și Marele Mucenic Dimitrie, Izvorâtorul de mir

„Cutremur/ furtună mare s-a făcut în mare [σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσσῃ], încât [era] a acoperi corabia [ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι]” [Mt. 8, 24, BYZ].

Un tată pământesc, fiind din fire bun și drept, are firească dragoste [și] îi iubește pe toți feciorii lui, și îi cinstește la fel și le împarte averea și bunurile lui, fără ca să dea unuia mai mult și altuia mai puțin, sau să iubească pe primul mai mult decât pe cel din urmă. În afară de faptul când unul se va face mai ascultător, iar altul mai neascultător față de tatăl lui. Căci prin aceasta el poate să înmulțească dragostea tatălui său față de el sau să o împuțineze, adică prin ascultare sau prin neascultare.

Și acest lucru ne-o spune Matei, Evanghelistul, prin pilda celor doi feciori. Căci unul se făgăduia să facă voia tatălui său și nu o făcea. Pe când celălalt spunea că nu o face, dar o făcea până la urmă. Și de aici vedem cât de bun și de drept este Tatăl tuturor, Dumnezeu, către toate zidirile Sale. Căci noi ne-am născut ca urmare a zidirii Lui. Și El Se arată bun față de noi, față de toți, după vrednicia fiecăruia.

Și pentru acest lucru, El îi cinstește pe Îngeri ca pe niște zidiri mai aproape [de El] și fără de trupuri, care strălucesc pline de nemurire [înaintea Lui], iar pe oameni îi cinstește ca pe niște chipuri ale Sale, iar pe cele neînsuflețite, adică cerul și pământul și cele de pe el, le cinstește [după felul lor].

Și vorbim despre *două cinstiri* [ale creației Lui]. Căci cinstea cea dintâi a fost la prima Lui venire pe pământ, a lui Hristos, [Când El S-a făcut om,] iar a doua va fi la a doua Lui înfricoșătoare venire. Căci prin prima Lui venire i-a cinstit pe Îngeri. Pentru că L-a învrednicit pe Gavriil să fie robul cel dintâi, [care slujește] tainei purtării Lui de grijă [față de noi]. Iar pe celelalte mulțimi de Îngeri [le-a făcut să slujească] la nașterea Lui cea sfântă, din Preacurata Fecioară, când L-au lăudat pe Dumnezeu și au zis: „Slavă în[tru] cei prea înalți lui Dumnezeu [Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ] și pe pământ pace [καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη], în[tru] oameni bunăvoire [ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία]" [Lc. 2, 14, BYZ].

Dar pe oameni i-a cinstit cu dragostea [Lui]. Precum spune preaînțeleptul Pavel, în cap. al 5-lea [al *Epistolei*] *către romani*, [zicând] că: dacă „vrăjmași fiind, ne-am împăcat cu Dumnezeu, prin moartea Fiului Său [ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ], cu mult mai mult [acum], [fiind] împăcați [cu El], ne vom mântui în[tru] viața Lui [πολλῷ μᾶλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ Αὐτοῦ]" [Rom. 5, 10, BYZ].

La fel, Dumnezeu le-a cinstit și pe toate celelalte, ca pe toate să le aducă *sub un cap*, în Domnul nostru Iisus, precum zice tot Pavel, în cap. întâi [al *Epistolei*] *către Efeseni*, spunând: „Făcându-ne cunoscută nouă taina voii Lui [γνωρίσας ἡμῖν τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος Αὐτοῦ], după bună plăcerea Sa [κατὰ τὴν εὐδοκίαν Αὐτοῦ], pe care a pus-o mai înainte în[tru] El [ἣν προέθετο ἐν Αὐτῷ], întru iconomia plinătății vremurilor [εἰς οἰκονομίαν τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν], ca pe toate să le adune sub un cap, întru Hristos [ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ

πάντα ἐν τῷ Χριστῷ], pe cele din ceruri și pe cele de pe pământ, în[tru] El [τὰ ἐπὶ τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν Αὐτῷ]" [Efes. 1, 9-11].

Și iarăși, [El] le-a cinstit pe una câte una prin podoaba pe care le-a dat-o. Pentru că le-a cinstit prin pogorârea Îngerilor și a Duhului Sfânt, care au venit în lume. Iar apele cele dulci le-a cinstit prin Sfântul Botez. Pe pământ l-a cinstit prin cutremur și prin deschiderea mormintelor și prin învierea morților. Iar pe marea cea sărată a cinstit-o prin tulburarea cutremurului/ a furtunii.

„Și, iată, cutremur/ furtună mare s-a făcut în mare!". Iar cutremurul, pentru filosofii elini, apare din amestecarea stihiilor. Căci unul spune într-un fel, altul în alt fel, după puterea lui [de înțelegere], punându-L însă *la mijloc* pe Dumnezeu, Care e *cauza* cea dintâi. Iar noi, acum, lăsăm la o parte ceea ce a zis Anaxagora, Aristotel, Democrit și Anaximene[247], și vom crede, mai degrabă, pe Dumnezeiescul Filosof, pe David, care spune: „Cel ce caută pe pământ și-l face [pe el] de se cutremură" [Ps. 103, 32], dar „întorcându-Ți fața Ta, se vor tulbura" [Ps. 103, 29].

Căci noi socotim că pricina cea dintâi a cutremurului/ a furtunii a fost *Dumnezeu*. Și aceasta din 3 motive: 1. pentru ca să se facă cutremur/ furtună pe mare; 2. pentru ca Hristos să adoarmă în corabie și 3. pentru ca să-i lase pe Ucenici să se tulbure.

Iar la primul motiv, spunem că, în Sfânta Scriptură, marele Dumnezeu are o dublă lucrare: aceea de *a certa* și pe aceea de *a milui*, pentru buna chivernisire a neamului omenesc. Și Îl vedem pe El certând în cap. al 9-lea de la Isaia, unde se spune:

---

[247] În text: *Anaxament*.

„Și a luat Domnul de la Israil capul și coada, pe cel mare și pe cel mic într-o zi [καὶ ἀφεῖλεν Κύριος ἀπὸ Ισραηλ κεφαλὴν καὶ οὐράν μέγαν καὶ μικρὸν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ]" [Is. 9, 13, LXX]. Și când miluiește Dumnezeu, se spune în Isaia: „Bine Te voi cuvânta, Doamne, căci Te-ai urgisit [asupra] mea și ai întors mânia Ta și m-ai miluit pe mine [εὐλογήσω Σε Κύριε διότι ὠργίσθης μοι καὶ ἀπέστρεψας τὸν θυμόν Σου καὶ ἠλέησάς με]" [Is. 12, 1, LXX].

Iar pentru urgia lui Dumnezeu, Prorocul David zice: „Pe tinerii lor i-a mâncat focul și fecioarele lor nu au jelit [τοὺς νεανίσκους αὐτῶν κατέφαγεν πῦρ καὶ αἱ παρθένοι αὐτῶν οὐκ ἐπενθήθησαν]; preoții lor în sabie au căzut și văduvele lor nu s-au tânguit [οἱ ἱερεῖς αὐτῶν ἐν ῥομφαίᾳ ἔπεσαν καὶ αἱ χῆραι αὐτῶν οὐ κλαυσθήσονται]" [Ps. 77, 63-64, LXX]. Iar pentru mila lui Dumnezeu se spune în Ps. 68: „Ascultă-mă, Doamne, că bună [este] mila Ta, [și] după mulțimea îndurărilor Tale, caută asupra mea [εἰσάκουσόν μου Κύριε ὅτι χρηστὸν τὸ ἔλεός Σου κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν Σου ἐπίβλεψον ἐπ᾽ ἐμέ]!" [Ps. 68, 17, LXX].

Și pentru că am spus că Dumnezeu are *o dublă lucrare* pentru chivernisirea/ conducerea oamenilor, [trebuie să știm faptul] că pe amândouă [El] le lucrează cu [mare] înțelepciune. Și trebuie să spun și acest fapt, că, [încă] de demult, Dumnezeu S-a arătat mai mult ca scrutător [al faptelor oamenilor] și ca Unul care ceartă lumea cu armele stihiilor, adică cu focul, cu văzduhul, cu apa și cu pământul acesta, care este *maica* tuturor oamenilor.

[Căci] cu apa a certat pe vremea lui Noe, când a făcut potopul și a înecat tot trupul, de la om până la dobitoc, după cum ne spune Moisi[s] în cap. al 7-lea [de la *Facerea*].

Cu focul i-a certat pe sodomiteni, în zilele lui Avraam, arzându-le cetățile lor, precum se spune în cartea *Facerea*, în cap. al 19-lea.

Cu pământul i-a certat, pe vremea lui Moisi[s], pe Core, pe Datan și pe Aviron, pe care deschizându-se pământul, i-a înghițit de vii, dimpreună cu toți cei care erau cu ei, cum ni se spune în cartea *Numerele*[, în cap. al 16-lea].

Cu văzduhul l-a certat pe faraon, cel vârtos/ tare la cerbice, și prin puterea vântului de la austru l-a înecat în Marea Roșie, cu toată călărimea lui, precum ni se spune în cartea *Ieșirea*, în cap. al 14-lea.

De aceea, încă de demult, Dumnezeu a fost mai mult *Dumnezeul răsplătirilor*, iar acum este [*Dumnezeul*] *milei și al îndurării*. Și pentru aceea lucrează cu aceleași stihii, ca să arate mila Lui cea bogată: apa, pentru Botez, prin care ne îneacă păcatele [noastre]; focul, prin limbile cele de foc, de la pogorârea Sfântului Duh peste capetele Sfinților Apostoli; pământul prin sfânta Lui naștere din Fecioară, în peșteră și prin mergerea [Lui pe pământ] și prin moartea Lui pe Cruce și prin îngroparea și învierea Lui din morți; iar văzduhul prin înălțarea Lui la cer.

Și aceste două lucruri vreau să le arăt astăzi, în legătură cu cutremurul/ cu furtuna despre care ne vorbește Sfântul Matei, Evanghelistul, zicând: „Și iată cutremur/ furtună mare s-a făcut în mare!". Căci prin furtună El i-a certat, ca să arate că El i-a certat pe oameni și mai demult. Însă odată cu certarea Lui, El Și-a arătat și mila Lui. Căci spune [Evanghelia]: „Atunci, ridicându-Se, a certat vânturile și marea, și s-a făcut liniște mare [Τότε ἐγερθεὶς

ἐπετίμησεν τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη]” [Mt. 8, 26, BYZ].

Și El face furtună în mare, pentru ca să cunoască toți „că a Lui este marea și El a făcut-o pe ea și uscatul mâinile Lui l-au zidit [ὅτι Αὐτοῦ ἐστιν ἡ θάλασσα καὶ Αὐτὸς ἐποίησεν αὐτήν καὶ τὴν ξηρὰν αἱ χεῖρες Αὐτοῦ ἔπλασαν]” [Ps. 94, 5, LXX]. Și pentru ca să nu gândească lumea că numai pe pământ se lucrează puterea lui Hristos, a Dumnezeului nostru, ci în toată zidirea El Își arată puterea Lui, ca un Stăpân[, de aceea s-a spus]: „Tu stăpânești puterea mării, iar tulburarea valurilor ei Tu o îmblânzești [Σὺ δεσπόζεις τοῦ κράτους τῆς θαλάσσης τὸν δὲ σάλον τῶν κυμάτων αὐτῆς Σὺ καταπραΰνεις]” [Ps. 88, 10, LXX].

În al doilea rând, El adoarme în corabie, după cum ne spune Matei [Mt. 8, 24]. Dar și Marcu: „și El era la cârmă, dormind pe căpătâi” [Mt. 4, 38]. Și de ce, în timp ce El dormea, a început furtuna? Și cred că din 3 motive a început furtuna în timp ce El dormea și nu când era treaz: 1. dacă ar fi fost treaz, nu ar fi fost furtuna; 2. dacă ar fi început furtuna, ar fi încetat-o degrabă; 3. dacă ar fi fost treaz, Ucenicii nu L-ar mai fi rugat: „Doamne, mântuiește-ne pe noi, [că] pierim [Κύριε, σῶσον ἡμᾶς, ἀπολλύμεθα]!” [Mt. 8, 25, BYZ].

Și spun și mai mult! [Căci] Domnul nostru [Iisus] Hristos, ca un Dumnezeu adevărat, e *mai înainte cunoscător* [a toate] și cunoștea *împuținarea credinței* pe care o trăiau Apostolii [Lui]. Și pentru aceea a adormit și S-a depărtat [de ei pentru ca] să înceapă furtuna, ca să se arate împuținarea credinței lor, pentru ca să-i certe puțin și să-i înfrunte. Căci dacă ei ar fi crezut în mod deplin, atunci nu le-ar mai fi spus ce le-a spus și nici [ei] nu s-ar mai fi

temut. Pentru că ar fi trebuit să știe că Domnul, și când doarme mântuiește, [și asta] prin desăvârșita putere a dumnezeirii Lui. Și ei se cuvenea să spună: „De vreme ce Domnul este cu noi, ce rău poate să ni se întâmple?”. Așa cum spune Fericitul Pavel, în cap. al 10-lea [al *Epistolei către*] *Romani*: „căci tot cel care cheamă numele Domnului se va mântui [πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα Κυρίου σωθήσεται]” [Rom. 10, 13]. [Și cu atât mai mult] cine îl are înaintea ochilor lui pe Hristos, dacă are credință curată și cheamă preacinstit numele Său, se mântuiește de nevoi.

Însă ei Îl aveau pe El și cu lucrul și cu numele. De aceea, Domnul nostru *a înfruntat* necredința lor și le-a arătat *boala lor cea sufletească*, adică *puțina lor credință*. Și de aceea i-a mustrat puțin, zicându-le: „De ce sunteți fricoși, puțin-credincioșilor [Τί δειλοί ἐστε, ὀλιγόπιστοι]?” [Mt. 8, 26]. Apoi, ridicându-Se, a certat vântul și marea.

[Și de aceea], iubiții mei, cugetați și vedeți purtarea de grijă a Vindecătorului, a Doctorului Celui ceresc, a Doctorului Celui desăvârșit! [Căci El, mai] întâi, curățește rănile de carnea putredă, apoi pune ierburi vindecătoare [peste răni]. Și nu voi ezita să spun și aceasta, că, dacă nu le-ar fi *tămăduit* credința, *n-ar fi încetat furtuna* și nici nu s-ar fi făcut *liniște*. Și pe această taină ascunsă, acoperită, o socotesc [alături] de alte minuni pe care le-a făcut Domnul nostru Hristos, ca atunci când i-a spus slăbănogului: „Îndrăznește, fiule! Iertate îți [sunt] ție păcatele tale [Θάρσει, τέκνον· ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου]” [Mt. 9, 2, BYZ].

Și să nu vă pară lucru minunat/ să nu vă mirați, [din cauză] că am spus că Apostolii au avut *puțină credință*. Căci frica pe care o aveau dovedește că

aveau credință. După cum și atunci când au intrat în corabie, în Bitsaida, și s-au temut de El noaptea, considerând că Hristos e o nălucă și s-au înspăimântat. Iar Evanghelistul Marcu ne spune că nu înțeleseseră [minunea] pâinilor, pentru că inima lor era împietrită [Mc. 6, 52]. La fel și aici: frica și cuvintele pe care le-au zis către Hristos arată necredința lor. Căci ei spun: „Deșteaptă-Te, că ne înecăm!". Dar Hristos le spune: „De ce sunteți fricoși, puțin-credincioșilor?".

Oare ce credeți, iubiții mei? Credeți cum că aceste cuvinte sfinte [ale Domnului] sunt goale, [sunt o simplă] dojană/ certare/ mustrare? Eu nu cred asta! Ci [cred] că aceste cuvinte sunt asemenea ierburilor celor amare, pe care le dau doctorii cu experiență. Pentru că ele sunt la gust amare și de neînghițit, dar apoi au o lucrare puternică [în trupul nostru], pentru că ne distrug veninul și flegmele și ne curățesc trupul de toate răutățile și ne aduc sănătate.

[Și] așa erau și cuvintele lui Iisus Cel binecuvântat: erau *cuvinte de sănătate* și *de viață*, chiar dacă erau *puțin amare*. Precum spune Fericitul Petru: „Doamne, către cine vom merge [Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα]? [Tu] ai cuvintele vieții veșnice [Ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις]" [In. 6, 68]. [Și] aceste cuvinte sunt încredințat că *au ridicat necredința* din Ucenici, imediat ce au auzit că El le vorbește despre necredință, și au certat valurile și marea, iar marea s-a făcut liniștită.

Însă stau puțin și mă minunez de aceasta. Oare pentru ce *să certe* Hristos stihiile cele neînsuflețite și nesimțitoare, [adică] marea și vântul? Căci nu socotesc că Hristos a certat stihiile, ci *i-a certat pe draci*, care, prin depărtarea lor de Dumnezeu, lu-

crează unele ca acestea, spre ispitirea noastră. Și de unde îmi vine mie această încredințare? Din cuvintele Evanghelistului Marcu, pe care le-a spus despre vânt. Căci cuvântul *taci!* e cuvântul pe care Hristos îl spune dracilor. Așa după cum a spus, în Capernaum, omului celui care avea duh necurat, cât și de față cu omul care a adus pe fiul lui și avea duh mut și surd. Și la fel ne spune și Matei: că a certat vânturile și marea [Mt. 8, 26].

În al 3-lea rând, [a început furtuna pe când El dormea], pentru ca să îi lase pe Ucenici să se tulbure. [Căci], dintru început, Iisus Hristos, Domnul nostru, Care S-a făcut om [pentru noi], pe Sfinții Lui ucenici i-a învățat, și prin cuvinte și prin fapte, ca să trăiască în lipsuri, în necazuri și în ispite. Și le-a spus că aceasta este *calea cea adevărată*. Căci mai întâi El, de la începutul vieții Sale pământești, a pătimit prigoane, necazuri și ispite, [și asta] până la moarte[a Sa]. De aceea le spune și lor: „Vă vor da pe voi în necazuri și vă vor ucide pe voi și veți fi urâți de toate neamurile pentru numele Meu” [Mt. 10, 22; In. 16, 2].

I-a lăsat să se tulbure și să fie în nevoi, pentru ca astfel să facă minune mare și prin această minune *să îi mântuiască* de puțina lor credință.

Și, cu adevărat, motivul minunii este mare și numai Dumnezeu putea să facă asta. Căci n-a făcut minunea cu toiagul, ca robul lui Dumnezeu, Moisi[s], în Marea Roșie, sau cu cojocul, ca Elisei, prin chemarea lui Ilie, de a trecut Iordanul, sau cu chivotul, ca Iisus, fiul lui Navi, când au stat apele Iordanului de-a parte și de alta, ci [a făcut minunea potolirii furtunii] numai prin poruncă și prin certare, ca un Stăpân față de sluga lui. [Căci El] a spus mării și vânturilor: *Taci!* și îndată au tăcut.

Și atât i-a smerit pe Ucenici minunea aceasta, încât tremurau. Căci spune Marcu: „Și s-au înfricoșat [cu] frică mare și ziceau unul către altul [Καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους]: <Oare cine este Acesta, că și vântul și marea *I se supun Lui* [Τίς ἄρα Οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν Αὐτῷ]>?” [Mc. 4, 41, BYZ].

Iar stau și mă minunez. Cum de azi prăznuim două cutremure? Căci unul s-a făcut în mare, din cauza dracilor, a celor care s-au îndepărtat de Dumnezeu, pentru ca *să se îndrepteze* puțina credință a Ucenicilor, pe când al doilea cutremur, de data aceasta *cutremur de pământ*, s-a petrecut din cauza sălbăticimii și a cruzimii din inimile lui Dioclețian și Maximian, care erau o pereche a dracului, pentru ca prin acest cutremur *să se adeverească credința cea multă* a Sfântului și Marelui Mucenic Dimitrie, a cărui prăznuire o cinstim astăzi.

Căci mult cutremur și multe valuri sălbatice s-au îndreptat împotriva binecuvântatei corăbii a lui Dimitrie. Căci apa se silea să intre în cele mai din lăuntru ale fericitului său suflet, [pentru ca] să-l scufunde. Însă acei turbați oameni nu știau, aidoma unor fiare sălbatice, cum că Dimitrie nu e o corabie șubredă, ci una cu un catarg bun și cu un corăbier vrednic și cu pânze bune și cu un cârmaci învățat.

[Căci] *catargul* lui era *Cinstita Cruce*, întru care el se lăuda pururea și era tare. Și el putea astfel să rabde vânturile Duhului Sfânt întru inima lui. [Iar Crucea Domnului] îi dădea multă îndrăzneală Fericitului Pavel, încât spune în *[Epistola] către Galateni*, în cap. al 6-lea: „Iar mie să nu-mi fie a mă lăuda, fără numai în Crucea Domnului nostru Iisus

Hristos [Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ]" [Gal. 6, 14]. Dar și mai mult spune cuvântul Domnului Iisus, în Evanghelie: „Și cine nu-și va lua crucea lui și nu urmează după Mine, nu este vrednic de Mine [καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω Μου, οὐκ ἔστιν Μου ἄξιος]" [Mt. 10, 38].

Iar *corăbierul* este *Însuși Hristos*, Care este foarte învățat pentru a ne duce în cetatea cea cerească, căci El este de acolo. Și moșia Lui este cerul, precum se spune în In. 18: „Împărăția Mea nu este din lumea aceasta [Ἡ Βασιλεία ἡ Ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου]" [In. 18, 36]. Iar în In. 6: „Eu sunt pâinea cea vie, care s-a pogorât din cer [Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς]" [In. 6, 51].

Și Domnul era în adâncul lui Dimitrie. Locuia în el. Și El îi spunea: „Dimitrie, tu ești oaia Mea și Eu te cunosc foarte bine pe tine, căci Îmi urmezi Mie! Nu te teme, pentru că nu te va răpi nimeni din mâna Mea! Îți voi da ție viață veșnică. Pentru că acolo unde te vor pătrunde cu sulițele, Eu sunt. Loviturile tale le voi primi Eu și nu te voi lăsa să ai dureri. Aleargă degrabă, cât e vreme bună! Eu suflu pânza[248] corabiei credinței tale celei curate, cu Duhul Meu Cel Sfânt. Dimitrie, fă-te părtaș Morții Mele, căci te voi face părtaș și al Învierii Mele! Cu Duhul lui Dumnezeu petreci în patimi, pentru că ești fiul lui Dumnezeu. Nu te voi lăsa să ai duhul robiei spre frică, ci-ți voi da ție Duhul moștenirii fiești, Care să mărturisească cum că ești fiul lui Dumnezeu, și, ca un fiu al lui Dumnezeu, vei fi și moștenitor al Lui și moștenitor împreună cu Mine, iubitul tău Hristos. Fiul meu, Dimitrie, vezi Crucea?

[248] În text: *vetrila*.

În inima ta am înfipt-o. Pe Crucea aceasta dorm somnul patimii, al morții, care a mijlocit viața a toată lumea. Însă m-a deșteptat mila Preaputernicului Dumnezeu, prin înviere, pentru multa dragoste pe care o am către tine și către toată lumea. Furtunile acestea și cumplitele valuri Eu le voi înceta și pe tine te voi răpi din mijlocul lor. Vino dar după Mine, că am întors cârma dinspre deșertăciuni spre frumusețile cele nemuritoare ale Împărăției Mele! Vino, prin moartea ta, la viața cea veșnică, ca să Mă vezi și să te veselești!”.

De aceea și noi, smeriții robii tăi, Mare Mucenice Dimitrie, te rugăm [pe tine să ne ajuți], de vreme ce de atâta cinste te-ai învrednicit de la Dumnezeu, aceea de a te face fiul Lui și sfânta Lui dreaptă să te ia și să te suie în Împărăția Lui, ca să te bucuri cu Fericiții Îngeri! [Căci] cuvântul Tău și rugăciunea ta pot foarte mult. De aceea, adu-ți aminte de noi, care suntem tulburați de furtuna cea mare a vrăjmașilor [noștri] și în valurile deșertăciunilor celor lumești! Și dacă Dumnezeu doarme sau Se face ca Cel care doarme, și nu vrea să ne asculte, tu, ca cel care ai foarte multă îndrăzneală ca să-L trezești, I te roagă Lui, tu, cel vrednic, pentru noi, cei nevrednici! Tu, cel iubit al lui Dumnezeu, [roagă-te] pentru noi, cei urâți, [cei care ne-am urâțit] pentru neascultarea și nesupunerea [față de] poruncile Lui! Tu, care ești prieten desăvârșit al lui Dumnezeu, [roagă-te pentru noi], vrăjmașii[, care ne-am făcut astfel] prin păcat[ele noastre]!

Să înceteze furtuna și să se potolească valurile! Căci El face voia ta. Și fă această osteneală [pentru noi], ca să ne aduni în corabia ta cea binecuvântată, când vom răspunde preamilostivului Stăpân și vom sta în fața Lui, în ziua cea dulce a răsplătirii, ca

dimpreună să binecuvântăm prealăudatul nume al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, [acum și] în veci[i vecilor]. Amin.

Cuvânt de învățătură la *Duminica florilor*

„Bine este cuvântat Cel ce vine în numele Domnului. Osanna întru cei de sus” [Mt. 21, 9].

[Căci] astăzi ne povestește Matei, Evanghelistul, istoria zilei acestui sfânt praznic, întru care Domnul nostru Iisus Hristos a intrat în Ierusalim, spunându-ne: „A venit Iisus din Bitania în Muntele Măslinilor și a trimis doi din[re] Ucenicii Lui, zicându-le lor: <Mergeți în satul care este înaintea voastră și, numaidecât, veți găsi o asină legată, cu mânzul ei; dezlegând-o, aduceți-o! Și de vă va zice vouă cineva ceva, veți zice că acestea îi trebuie Domnului și numaidecât le va trimite pe ele>. Și acestea toate ca să se împlinească ce s-a zis prin Prorocul ce zice: <Spuneți fiicei Sionului, iată Împăratul tău îți vine ție, blând și șezând pe asină și pe mânz, pe fiul celei de sub jug>” [Mt. 21, 1-5].

Iar noi, acum, vom lăsa la o parte celelalte cuvinte ale Evanghelistului și ne vom referi numai la cuvintele Prorocului, care spune: „Iată, Împăratul tău vine ție, blând [’Ιδού, ὁ Βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι, πραῢς]!” [Mt. 21, 5, BYZ]. Căci nu numai acest Proroc, ci întreaga ceată prorocească, cu un [singur] glas, mărturisește pe Domnul ca pe un Împărat și, din acest motiv, Îi spun *Mesia*, adică *Împărat* și *uns* [al Lui], *miruit* [de către El].

Iar cineva poate să zică: Dar Hristos, câtă vreme a fost pe pământ, ce lucru cu slavă împărătească a făcut? Ce laudă[249] a avut? Unde I-au fost curțile? Unde I-a fost scaunul? Unde I-au fost mulțimile și slugile Sale împărătești? Unde I-au fost

[249] În text: *pohfală*.

stema și podoabele și celelalte lucruri care se cuvin împăraților? [Și răspunsul e acesta]: Adevărat, nu a avut niciunele din acestea! Căci Împărăția lui Hristos este nevăzută și neînțeleasă [de noi], este veșnică și fără mutare, este nebiruită și fără de moarte, este cerească și duhovnicească, pentru că nu e pământească și trupească. [Căci este] precum [El] Însuși i-a spus lui Pilat: „Împărăția Mea nu este din lumea aceasta" [In. 18, 36].

De aceea, acest Dascăl și Împărat ceresc toată lucrarea Evangheliei a numit-o *Împărăția cerurilor*. Pentru că cele care sunt scrise în Sfânta Evanghelie sunt cerești și dumnezeiești. Și ele ne îndreptează pe noi pe calea cea dreaptă, care merge la Împărăția cerului și cu Duh ceresc ne întăresc, învățându-ne să petrecem [aici] viață cerească, pentru ca să câștigăm și lăcașurile ei și să ne facem, în mod desăvârșit, dumnezeiești și cerești. Și de vreme ce astfel [stau lucrurile], Domnul Hristos cu cuviință a numit Evanghelia Sa cu numele de *Împărăția cerului*, pentru că tot ceea ce este în ea, este lucru ceresc și dumnezeiesc.

De aceea, pe Împăratul Acesta, astăzi, ni-L arată cu degetul Zaharia Prorocul, zicând: „Iată, Împăratul tău vine ție, blând!". Dar pe acest Împărat văzându-L fariseii, din cauza invidiei, cârteau împotriva Lui. Pe când pruncii cei mici, fiind porniți de Duhul Sfânt, Îl măreau cu glasuri de veselie, zicând: „Bine este cuvântat Cel ce vine în numele Domnului. Osanna întru cei de sus!". Și aceste cuvinte [ultime] se înțeleg astfel: „De aceea, mântuiește-ne pe noi, Cel ce ai venit din înălțime!".

[Căci] multe și alese lucruri trebuie să săvârșească împărații cei buni și vrednici. Iar, mai degrabă, au datoria să păzească poporul de armele

și de stricăciunile vrăjmașilor, pe care lucru și datorie Domnul Hristos foarte din destul le-a săvârșit. Căci noi, [cu toții,] suntem înconjurați de 5 vrăjmași nebiruiți, care stau împotriva noastră și ne aduc mare și nevindecată stricăciune. [Iar El], cu atotputernicia dumnezeirii [Sale], i-a biruit pe aceștia și i-a omorât. Și care sunt *vrăjmașii* noștri? Păcatul, moartea, Iadul, diavolul și trupul.

[Iar] păcatul, prin vărsarea preascumpului Său sânge l-a stins [din noi] și nu poate nimic să ne vatăme, dacă nu ne stăpânește vreo răutate/ patimă. [Iar] moartea, care s-a născut din păcat, precum zice Fericitul Pavel: „Printr-un om a intrat păcatul întru lume, și, prin păcat, moartea [δι᾽ ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος]" [Rom. 5, 12, BYZ], ca pe un vrăjmaș nemilostiv, [ce se războiește] mereu cu noi, a omorât-o prin moartea Lui. [Iar] Iadul, care este plata desăvârșită a păcatului, prin pogorârea Lui în Iad, l-a deșertat și l-a sfărâmat. [Iar] pe diavolul, ca pe un începător al tuturor păcatelor și ca pe muncitorul sufletelor noastre, l-a legat și l-a aruncat[250] întru prăpăstiile cele mai adânci ale Iadului. [Iar] trupul nostru, prin patimile Sale, prin răstignirea Sa pe Cruce, l-a liniștit și l-a curățit de patimi.

Și despre faptul că Domnul Hristos *ne-a mântuit* de acești 5 vrăjmași nemilostivi, după cum am spus, ne putem încredința din mărturiile Sfintei Scripturi. Căci mai întâi, pentru păcat, Mihea Prorocul zice: „El Se va întoarce și ne va milui pe noi [Αὐτὸς ἐπιστρέψει καὶ οἰκτιρήσει ἡμᾶς], va afunda nedreptățile noastre și va arunca întru adâncurile mării toate păcatele noastre [καταδύσει τὰς ἀδικίας

[250] Idem: *îmbeznat*.

ἡμῶν καὶ ἀπορριφήσονται εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης πάσας τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν]” [Mih. 7, 19, LXX].

[Iar] despre moarte ne zice Apostolul Pavel, în cap. al 15-lea din I Cor., că la învierea cea de obște, moartea, vrăjmașa noastră, va fi biruită și nu va mai fi [I Cor. 15, 55].

[Iar] despre Iad tot același Apostol ne arată în mod luminat, spunându-ne că prin nimic nu se vor păgubi cei care sunt în Hristos Iisus, pentru că ei nu umblă după trup, ci după duh [Rom. 8, 4].

[Iar] despre diavol, ne spune Însuși Domnul în In. 12: „Acum este judecata lumii acesteia; acum, stăpânitorul lumii acesteia va fi aruncat afară [Νῦν κρίσις ἐστὶν τοῦ κόσμου τούτου· νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω]” [In. 12, 31, BYZ].

[Iar] despre patima trupului [aflăm din aceea], [că] puterea Crucii ne păzește în mod minunat, prin care omul nostru cel vechi a fost răstignit. După cum se spune în Rom. 6, 6: că a fost nevoie să se nimicească trupul păcatului [τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας], adică tăria și puterea păcatului, ca de acum să nu mai slujim păcatului.

Că[ci], prin moartea Lui, s-a dat bunătate tuturor credincioșilor. Fiindcă, prin Duhul Lui, întărindu-se omul cel din lăuntru, a fost răstignit omul cel din afară și vechi, dimpreună cu greșelile și poftele lui, și s-a îmbrăcat în omul cel nou, care este întru sfințenia și dreptatea adevărului.

Iar dacă veți dori să cunoașteți și firea și obiceiurile acestui Împărat, Evanghelistul, tâlcuind cuvintele Proorocului, a scris că El îți vine ție *blând*.

[Însă] oamenii doresc ca împăratul să aibă [chipul] înălțat întru trufie și să poruncească cu putere și cu groază mare. Așa precum spune Solomon: „Mila și adevărul sunt paza împăratului și cu

dreptatea se întărește scaunul lui” [Par. lui Salom. 20, 28, LXX][251]. Și aceasta este lauda cea mare a Împăratului nostru.

Și bine a spus despre El Zaharia, spunând că vine *blând*. Blând, și nu groaznic și înfricoșător! Că[ci] El nu a venit să ridice oști sau să strângă dări de la popoare [diverse] sau [pentru ca] să-i îngreuneze [pe oameni] cu lucruri mari și grele, nici pentru ca [să strângă] bunătăți pământești, [ci pentru ca] să dăruiască [oamenilor] podoabe cerești. Căci El a venit blând, adică a venit spre ocări, spre necazuri, spre batjocuri, spre scuipări și ca să rabde bătăi. Pentru că, așa după cum spune Isaia[s], trupul Său l-a dat celor care Îl băteau și obrazul Său l-a dat scuipărilor [Is. 53, 5]. Și atât de mare a fost blândețea acestui Împărat și atât de multe bunătăți ne-a adus nouă prin ea, încât atunci când Apostolul vrea să ceară ceva de la oameni, el îi roagă pe ei cu blândețile lui Hristos [II Cor. 10, 1], zicând: Vă jur pe voi, fraților, cu blândețile lui Hristos!

Și de vreme ce toți urmează împăratului și ascultă de el, cum să nu ne îndreptăm și noi viața noastră spre blândețile Acestui Împărat? Însă noi ținem în piepturile noastre mânia fiarelor celor sălbatice și pofta răzbunării, limba aspidei, gura șerpilor, cu care toată ziua îi clevetim [pe alții], îi batjocorim, îi înjurăm și ne dorim unul altuia răul și paguba.

După aceea, Evanghelistul amintește de faptul că Ucenicii au săvârșit porunca Domnului și că I-au adus asina, dimpreună cu mânzul ei. Însă n-au lipsit nici cei care să spună: Ce faceți, dezlegați mânzul? Care cuvinte nu s-au spus în deșert de către

---

[251] În LXX: „Milostenia și adevărul păzește [păzesc] pe împărat și vor înconjura în dreptate tronul lui”.

Evanghelistul Marco[s]. Ci, prin ele, a vrut să sublinieze faptul că vor exista întotdeauna cei care *vor sta împotriva* Apostolilor. [Vor sta împotriva lor] cu cuvinte grele, [cât] și împotriva celor care le vor urma lor și tuturor celor care vor dori să petreacă cu Hristos, în dreptatea [Lui], și se vor nevoi să întoarcă și să învețe poporul bunătățile [lui Dumnezeu]. Căci așa este scris: că împotriva binelui [se va lucra cu] rău și împotriva vieții [se va lucra cu] moarte. Și așa va fi și aici: împotriva Dreptului [se va lupta] cel păcătos.

După aceea, Domnul a șezut pe asină și așa a intrat în Ierusalim. Și toată cetatea, pornindu-se cu dragoste, se bucura de o astfel de intrare fericită ca aceasta, și cu ramuri de finic și de măslin L-au întâmpinat. Căci prin acelea ei au propovăduit nu numai biruința, ci și mila Lui. Și cei ce erau cuprinși de dumnezeiasca dragoste, aceia așterneau veșmintele lor pe cale, care fel și cinste și întâmpinare nu mai aflăm că i s-a făcut cuiva [în istorie], vreunui împărat biruitor. Însă cinstea aceasta duhovnicească I-au făcut-o lui Hristos, Care, pe omul cel vechi l-a lepădat [Colos. 3, 9]. Iar obiceiurile cele vechi, pentru slava lui Hristos, se nevoiesc să le lepede [creștinii]. Oricând, dar mai ales în vremea pocăinței. Atunci trebuie să răstignim păcatul întru Hristos, pentru ca să înviem împreună cu El și întru înnoirea vieții să umblăm [Gal. 5, 24; Rom. 6, 4].

De aceea, să dorim [și noi] să facem această cinste și întâmpinare Domnului, [adică] creștinească! [Pentru aceasta] să lepădăm mai întâi mânia, să scuipăm [din noi] pizma, să stingem pofta răzbunării [din noi], să gonim de la noi gura cea vicleană și buzele cele hulitoare! Să le lepădăm de la noi! Și dacă am luat ceva cuiva, în mod nedrept, să-

l dăm înapoi celui de la care l-am luat! Și dacă avem un prieten, care e netrebnic și ne îndeamnă spre lucruri rele, să ne lipsim și de el! Căci toate acestea sunt legături ale diavolului. Și de nu vom face acestea acum, când avem atâtea pilde înaintea ochilor noștri și când ne îndeamnă atât [de mult] învățătura bisericească, adică moartea, Crucea, piroanele, sulița, bătăile, scuipările, ocările, legăturile și sângele cel vărsat de Hristos, când ne vom întoarce spre pocăință? Dacă ne prinde focul [Iadului], când ne vom mai întoarce?

Iar dacă vom vrea să prăznuim cu dragoste Patima și Învierea Domnului și dacă dorim să-L primim cu vrednicie pe Domnul, Cel care vine spre mântuirea noastră, trebuie să lepădăm veșmintele omului celui vechi. Adică să zdrobim și să sfărâmăm [în noi] obiceiurile și poftele noastre [rele] și vechi și astfel să facem întâmpinare [bine] primită și cinstită [Domnului]. Și împreună cu pruncii cei mici, care sunt fără de răutate, să strigăm din inimă umilită, cu bucurie sufletească și cu cucernicie: „Bine este cuvântat Cel ce vine în numele Domnului. Osanna întru cei de sus”. [Amin.]

Cuvânt de învățătură la moartea cuiva

„Nu plângeți [Μὴ κλαίετε]! [Că] nu a murit, ci doarme [οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει]” [Lc. 8, 52, BYZ]. Așa a zis Fiul lui Dumnezeu, când a văzut-o moartă, în pat, pe fata lui Iair, mai marele sinagogii. Și așa zic și eu către înțelepciunea voastră, binecuvântaților ascultători și către dumneata (N) și către celelalte iubite rudenii, care cu tânguire și cu lacrimi vă întristați împreună, pentru aceasta, de bun neam și cinstită cocoană/ doamnă, care s-a odihnit în Domnul: „Nu plângeți! [Că] nu a murit, ci doarme”. [Pentru că] fericitul ei sfârșit este adormire și nu moarte. De aceea, [ea] nu cere de la voi lacrimi, nu dorește ca să plângeți, nu primește întristările [voastre], nici plângerea. [Căci] vrednice de plâns sunt neamurile care nu au credință, [adică] jidovii/ evreii, sau care nu au Botez, [ca] ereticii, că[ci] sunt despărțiți din brațele Bisericii.

Iar aceștia, cu adevărat, mor, dar cu veșnica moarte, precum zice Fericitul Pavel, în Rom. 6: „Căci care a murit, [cu] păcatul a murit odată pentru totdeauna [Ὃ γὰρ ἀπέθανεν, τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ]” [Rom. 6, 10, BYZ].

Iar o doamnă creștină ca aceasta, care s-a născut în baia Sfântului Botez [și] care a supt laptele credinței, care s-a hrănit în casa învățăturii harului dumnezeiesc, care s-a fundamentat prin puterea Cinstitelor Taine, care a fost îngrădită cu bunătăți, cu faceri de bine, cu lucruri plăcute lui Dumnezeu, una ca aceasta, cu adevărat, nu a murit, ci doarme.

Și acest lucru ni-l adeverește gura lui Hristos cea nemincinoasă, în Sfânta Evanghelie[, atunci când spune]: „Cel ce crede întru Mine nu va muri în

veci” [In. 11, 26]. Și de vreme ce credinciosul nu moare, e lucru adevărat că sfârșitul lui nu e *moarte*, ci e *adormire*.

Mărturisește [acest lucru și] Marele Vasile, la cuvântul său despre moarte: „Moartea Drepților este *adormire*”. Și iarăși, în rugăciunile Rusaliilor/ ale Cincizecimii[252][, se spune]: „Că nu este, Doamne, *moarte* robilor Tăi, când ieșim noi din trup și venim la Tine, Dumnezeul nostru, ci *schimbare* din cele mai cu grijă la cele mai fericite și la cele mai vesele și la odihnă și la bucurie”.

Și, [cu] adevărat, cât este *de dulce* această adormire și cu cât este *mai dorită* decât adormirea cea firească, [cea] de toate zilele!

[Căci] la adormirea cea firească omul rămâne fără de simțire. [Atunci el] nu vede, nu aude, nu cunoaște, se uită pe sine, îi uită pe fiii lui, pe rudenii, pe prieteni, rămâne lipsit de toate desfătările vieții și de lumina acestei lumi.

Însă la adormirea cea de pe urmă, o, cât se bucură, cât se desfătează și cât înviază, mai degrabă decât să-și piardă lumina! Pentru că i se deschide ușa cerului și a luminii celei adevărate.

Cum ne spune și Isaia[s] în cap. al 9-lea: „Celor ce locuiesc în locul și în umbra morții, lumină îi va lumina pe ei” [Is. 9, 1]. [Căci] în loc de a se lipsi de desfătări și de bogății, [sufletul celui adormit] câștigă frumusețile [cerești], care pot, de unele singure, să sature dorirea lui. [Și] acest lucru ne-o adeverește David, în Ps. 16: „Sătura-mă-voi, când mi se va arăta slava Ta” [Ps. 16, 15].

[Căci] în loc ca ei să rămână doar *în memoria* rudeniilor și a prietenilor lor, [cei adormiți, care sunt] în strălucirea luminii celei neapropiate, văd,

---

[252] La Vecernia *plecării genunchilor*.

în toate zilele, și pe părinții și pe fiii [lor] și orice alt lucru pe care l-au dorit în lume. Și [ne] mărturisește [acest lucru] Marele Pavel, în I Cor. 13: „Acum cunosc în parte, iar atunci voi cunoaște, precum și sunt cunoscut” [I Cor. 13, 12].

Iar de vreme ce aici, după adormirea cea firească, omul se întoarce din nou la osteneli și la dureri și la supărări și la patimi, acolo, după adormirea cea de pe urmă, pe care noi o numim *moarte*, scăpăm din dureri la bucurie, din stricăciune la nestricăciune, din orașul lacrimilor la locul veseliei, din tulburarea vieții la adăpostul cel lin al mântuirii, din patimile Egiptului în pământul cel fericit, al făgăduinței, din robia lumii la mântuirea cerului, din petrecerea omenească în ceata Fericiților Îngeri. Și ce *nenorocire* este aceasta? Ce altă adormire e mai dorită, decât adormirea morții?

Căci și Duhul Sfânt ne spune în *Ecclesiast*, în cap. al 7-lea: „Mai bună e ziua morții decât ziua nașterii” [Eccl. 7, 1]. Căci nașterea e începutul durerilor, pe când moartea este începutul vieții celei fericite.

De aceea vă spun iarăși: „Nu plângeți! [Că] nu a murit, ci doarme”. Și cu mine, împreună, spune și Ioan Gură de Aur: „Se cuvine la moarte să ne bucurăm, iar nu să plângem”. Și motivul e acesta, zice Sfântul: „De va fi tânăr, s-a mântuit repede din mijlocul relelor, iar dacă va fi bătrân, aceasta i se părea cea mai dorită a fi, cu dor a primit-o și s-a dus” [de la noi].

De aceea, nici noi să nu vărsăm lacrimi niciodată, când ruda sau prietenul nostru ne moare, ci, mai degrabă, să ne liniștim și să tăcem și să ne nevoim, [pentru] ca să nu-i facem nicio supărare. Pentru că știm că adormirea este moarte trecătoare,

aidoma „sfârșitului unei zilei”, după cum spunea tot Dumnezeiescul Ioan Gură de Aur.

De aceea, de ce să plângem pentru cei morți? Pentru ce să ne întristăm la sfârșitul vieții fraților noștri, care se odihnesc în Domnul, dacă ei se veselesc în slava cerească și locuiesc în locașurile celor vii? [Căci, cu] adevărat, moartea, ca o nemilostivă ce este, a secerat fără de vreme pe această floare aleasă și a răpit de timpuriu podoaba ei, care era *frumusețea* neamului femeiesc.

Și, pentru aceasta, nici lacrimile nu sunt o soluție, nici întristarea nu e dreaptă. Căci precum e mai bucuros corăbierul acela, pe care vântul cel tare îl duce în grabă la liniște, decât acela ce, cu mare liniște, fără vânt, călătorește, așa este mai fericit și cel care, fără de veste, prin moarte grabnică se mută de aici la liniștea dumnezeieștii fericiri.

[Căci] spune înțeleptul Solomon: „Sfârșindu-se pentru puțin, a plinit ani mulți, că plăcut era Domnului sufletul lui” [Par. lui Salom. 4, 13-14]. [Pentru că] a stat cu bună mulțumire [adusă] lui Dumnezeu și sufletul acestei doamne, pentru multa ei credință, pentru bunătățile ei cele creștinești, pentru curăția ei cea fără de asemănare, pentru cucernicia ei față de cele dumnezeiești.

De aceea s-a sfârșit pentru puțin [timp], pentru ca să câștige rodul lucrurilor ei cele plăcute lui Dumnezeu, sau, mai bine zis, s-a sfârșit pentru puțin [timp], pentru ca să-și câștige zilele ei și să-și facă viața ei veșnică.

[Pentru că] o pasăre, care se numește *finix*, moare după mulți ani. Dar moartea ei îi înnoiește viața și îi dăruiește ani și mai mulți. Iar această doamnă, dacă ar fi murit pur și simplu, sfârșitul ei ar fi fost vrednic de plâns. Pentru că s-ar fi pierdut

un chip minunat ca acesta al darurilor și al bunătăților [duhovnicești]. Însă, de vreme ce s-a săvârșit pentru ca să trăiască în veci, pentru ca să se bucure împreună cu Îngerii, pentru ca să se nască a doua oară, în cer, ca finixul, de ce trebuie să o plângem? Se cuvine, [mai degrabă, după cum ne] spune Fericitul Pavel, [să ne bucurăm] că acest trup stricăcios se îmbracă în nemurire [I Cor. 15, 53].

De aceea, să încetăm jalea! Să terminăm întristarea! Pentru că ea n-a murit, ci doarme.

Așa după cum ziceau Apostolii către Hristos, pentru Lazăr: „Dacă a adormit, se va mântui” [In. 11, 12]. Căci va așeza Marele Dumnezeu, fără nicio îndoială, și sufletul ei cel creștinesc în sânul lui Avraam și al lui Isaac și al lui Iacov, în locașurile celor vii, în corturile Drepților, unde strălucește lumina cea de-a pururea [fiitoare] a dumnezeieștii Lui slave.

Și de vreme ce, între alte faceri de bine, sunt folositoare și cererile/ rugăciunile Sfintei Biserici și rugăciunile celor credincioși, pentru ca fiecare creștin să câștige fericirea cea neschimbătoare, pentru aceea vă invit pe [voi, pe] toți, Preasfințiților Arhierei, [Prea]cuvioșilor Ieromonahi, [Prea]cucernicilor Preoți, cinstiților boieri și pe tot poporul care vă aflați de față, să spuneți, cu un glas și cu o inimă, toți, deodată: *Dumnezeu să o ierte și să o fericească!* Pentru ca să se învrednicească și ea, dar și noi, după voia lui Dumnezeu, să ne veselim împreună în Împărăția cerului, unde este viața fără de moarte și slava nedescoperită [tuturor] și bucuria [cea] stătătoare și veșnică. Amin.

Învățătură pentru când se face Parastas

Un lucru mai presus de fire văd în Sfânta Scriptură, la II Împărați [II Samuil], în cap. al 12-lea, și acest lucru mă face foarte mult ca să mă minunez. [Căci] împăratului David i s-a îmbolnăvit copilașul cel dintâi, pe care l-a avut cu Virsavea [Virsavee/ Βηρσαβεε[253]]. Și, pentru că [acela] se afla în nevoia morții, [David] era pururea trist și mâhnit, nici nu mânca și nici nu bea și nu putea nimeni să îl mângâie [în durerea lui] [II Sam. 12, 16-17].

Dar după ce [copilașul] a murit, spune Sfânta Scriptură, îndată [David] s-a spălat și s-a uns cu miresme[254] și s-a îmbrăcat în haine luminoase și, mergând în casa Domnului, a dat mulțumire lui Dumnezeu. Și ieșind afară, s-au ospătat și s-au veselit [II Sam. 12, 20].

Și eu stau și mă mir. Cum a putut să facă asta? Căci pe când [copilașul] era viu și bolnav, [el] plângea și se întrista. Dar după ce [el] a murit, [David] s-a veselit.

[Și] răspunsul ni-l dă însuși David: „Până era bolnav, mi se cuvenea [ca] să mă mâhnesc pentru el, căci aveam nădejde că mi-l va lăsa Dumnezeu. Dar de vreme ce a murit, [eu,] înapoi, nu pot să-l mai întorc, ci caut ca și eu să merg după el. Și pentru aceea mă bucur că s-a odihnit în Domnul și s-a mântuit de grijile lumii”[255].

---

[253] *Cf.* II Sam. 11, 3, LXX.

[254] În text: *mirosuri*.

[255] Avem aici o *repovestire* a lucrurilor din partea Sfântului Antim. Pentru că Sfântul David a spus: „Când trăia încă copilașul, posteam și plângeam, [pentru] că

De aceea zic și eu către dumneata (N) și către celelalte iubite rudenii: Să încetați întristarea și să părăsiți lacrimile, de vreme ce această cinstită cocoană/ doamnă, care e pomenită astăzi, s-a odihnit în Domnul! Căci lacrimile și întristările [noastre] nu aduc niciun folos morților, nici nu pot să îi întoarcă din viața cea veșnică, nici să îi scoată din gropi[le lor].

Și pentru aceasta au pus [drept] *lege* Dumnezeieștii Apostoli, ca să nu îi plângem pe cei morți, ci să îi pomenim la Înfricoșătoarele Taine[256] și să facem milostenii și alte faceri de bine pentru ei. Că[ci] [acest lucru] este plăcut înaintea lui Dumnezeu și li se face mare folos și le aduce multă folosire și mântuire sufletelor [lor]. Precum ne încredințează și Sfântul Dionisie Areopagitul, la cuvântul lui despre moarte.

[Atunci când] spune: „Rugăciunile care se fac la Sfintele Jertfelnice sunt de folos nu numai celor vii, ci, mai degrabă, și celor morți".

Și pentru aceasta Sfânta Biserică se roagă neîncetat bunătății lui Dumnezeu, [pentru ca] să lase toate greșelile celui mort, [făcute] din neputința omenească, și să îl odihnească în locul celor vii, în sânul lui Avraam și al lui Isaac și al lui Iacov, [acolo de] unde lipsește toată durerea, grija și suspinarea. Și pentru ca puterea lui Dumnezeu să nu uite, pentru multa și nespusa Lui bunătate, spurcăciunile pe care le-a făcut cel mort, din cauza

---

ziceam: *Cine știe de mă va milui pe mine Domnul și va trăi copilașul?* Dar acum [el] a murit. Căci de ce, [pentru] aceasta, eu să postesc? Nu voi putea să-l întorc pe el. Încă eu voi merge către el, dar el nu se va întoarce către mine" [II Sam. 12, 22-23, LXX].

[256] La Dumnezeiasca Liturghie.

neputinței omenești, de vreme ce nimeni nu este curat de spurcăciuni, după cum este scris.

Și de vreme ce și această doamnă, care se pomenește azi cu cuvioasă slujbă bisericească, a viețuit în lume ca un om, [ea] se roagă, prin intermediul meu, tuturor celor care sunteți de față, ca, dacă va fi greșit înaintea lui Dumnezeu și înaintea oamenilor, să ziceți cu toții, cu un glas și cu o inimă: *Dumnezeu să o ierte!* Pentru ca să ne învrednicim și noi a lua iertare [de la Dumnezeu], după adormirea[257] noastră. Amin!

[257] În text: *petrecaniia*.

Cuvânt de învățătură la 25 decembrie, la nașterea Domnului nostru Iisus Hristos

„Căci, iată, vă binevestesc vouă bucurie mare [ἰδοὺ γάρ, εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην], care va fi la tot poporul [ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ]: că S-a născut vouă astăzi Mântuitor, Care este Hristos Domnul, în cetatea lui David [ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον Σωτήρ, Ὅς ἐστιν Χριστὸς Κύριος, ἐν πόλει Δαυίδ]!” [Lc. 2, 10-11, BYZ].

[De aceea] multă veselie sufletească ne aduc nouă, celor credincioși și iubitori de prăznuire, aceste cuvinte ale Sfintei Evanghelii de azi. Din care cuvinte [îngerești] înțelegem două lucruri minunate și mai presus de fire: și primul [dintre ele este acela] că avem aici *o veste bună*, care din veci nu s-a auzit și nici nu se va auzi alta până în veci. Căci am primit acum *o mare bucurie*, [una] care stinge toată jalea, toată întristarea și toată lacrima de pe fața pământului. Iar eu aș dori ca aceste cuvinte să le întind, ca pe o masă desfătată, înaintea dragostei voastre. Și să fac din ele *un ospăț duhovnicesc*, după puterea [mea], punând în loc de *bucate*, drese cu multe feluri de bunătăți, cuvântul [acesta] de bună vestire și, în loc de *băutură înveselitoare*, să dreg, în paharul preaînțeleptelor voastre capete, cuvântul cel de mare bucurie. [Iar] pentru aceasta cerem putere de la Hristos, Care îi înțelepțește pe cei neînvățați, ca să ne lumineze mintea și să ne dea ajutor [în predicarea noastră], pentru ca să putem *îndulci*, cu ospățul vorbelor, inimile și auzurile celor care *se ospătează duhovnicește*.

[Căci] din toate numirile pe care I le dă Isaia[s], cel mai minunat nume e acela de *Mân-*

tuitor. Și, cu cuviință, I se cuvine acest nume. Căci nu numai printr-un lucru, ci prin toate faptele Sale El a fost minunat. Zămislirea Lui a fost minunată, nașterea Lui a fost minunată, viața, învățătura, moartea, învierea și înălțarea Lui la cer au fost minunate. Slava înălțării Lui la cer a fost minunată, pentru că toți, întru El, am fost înălțați [la cer].

Iar prăznuirea noastră de acum e mai minunată decât toate, despre care Evanghelistul spune: „Și a născut pe Fiul ei Cel Întâi-născut [τὸν Υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον] și L-a înfășat pe El și L-a culcat pe El în iesle, pentru că nu era lor loc în găzduire [διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι]” [Lc. 2, 7, BYZ].

Și ce e *mai minunat* decât *a zăcea* în iesle Domnul tuturor? Ce e mai minunată decât o slavă ca aceasta, [ca El] să fie *aruncat* în locul dobitoacelor? Și pentru că Îngerii Îl văd pe Domnul cerurilor aruncat în gunoaie, [ei] cântă: Slavă lui Dumnezeu, Celui dintru înălțime!

Și nașterea aceasta nu a fost numai *mântuitoare*, ci și *minunată*. Căci, pe de o parte, trebuie să ne minunăm de sfatul cel minunat al înțelepciunii lui Dumnezeu, iar, pe de altă parte, trebuie să mărim lucrul cel mare al bunătății Lui.

Că[ci] L-am câștigat azi pe Judecătorul cerului și al pământului, Care, surpând zapisul răutăților noastre, S-a milostivit de a rupt și legăturile [noastre].

[L-am] câștigat astăzi pe Domnul, Care a sfărâmat jugul cel vechi, al robiei noastre, de pe gâturile noastre, [și] a veselit întristarea lumii prin slobozirea/ eliberarea/ răscumpărarea cea veșnică.

[L-am] câștigat [azi] pe Împăratul Cel blând, Care, în toată lumea, călcând cu pașii dreptății

[Sale] cerești, a sfărâmat tirania vrăjmașului celui răzvrătit[258].

Astăzi a strălucit noul Adam, Care nu este locuitor [al pământului], ci Domn și Stăpân al Raiului și pe Care frumusețile pomului celui oprit nu-L vor înșela, șarpele nu-L va vicleni, femeia nu Îl va amăgi.

Astăzi a răsărit Lumina întru întuneric.

Astăzi, pe Cel de Care se tulbură cerul și cerul cerurilor, lumea Îl are și, fără să știe, ea L-a câștigat.

[Căci] i-am văzut pe Sfinții, pe strămoșii noștri, [ce] minuni mari și fără de număr [au făcut]. [Am văzut cum] Marea Roșie s-a desfăcut în două, pentru ca să li se facă cale. [Am văzut] focul, ca un stâlp, luminându-i noaptea și slujindu-le lor, [iar ziua,] norul i-a umbrit de arșița și de zăduful zilei. Cerul le-a dat hrană îngerească. Piatra cea vârtoasă li s-a deschis ca un pahar dulce. Iordanul, cu curgerile sale cele repede, s-a întors spre fugă. Zidurile cele tari ale vrăjmașilor [lor] au căzut la glasul trâmbițelor. Soare a zăbovit pe cer în călătoria lui și a mărit acea zi prin izbânda [câștigată].

Dar o minune ca aceasta nu s-a văzut niciodată, nici nu s-a auzit [vreodată]. Adică, ca Cel ce este Unul-născut al Celui Preaînalt, pe Care Puterile Arhanghelilor Îl slujesc cu frică, să Se arate pe Sine, cu trup, oamenilor și [ca] acest trup pe care l-a luat de la oameni, [El] să-l îndumnezeiască.

De aceea, pe cât este această taină de mântuitoare, pe atât este și de minunată. Căci limba omenească nicidecum nu o poate spune. După cum și Îngerii, care ne-au vestit astăzi bucurie mare și care cântă slava lui Dumnezeu, nu sunt în stare să ne-o aprofundeze.

---

[258] În text: *răpștitoriu*.

Căci a ieșit poruncă de la cezarul August[us] [ca] *să se înscrie* toată lumea. Adică fiecare cu numele său, și să spună [fiecare] moșia sa și locul nașterii sale. De aceea, din cauza acestei porunci, s-a suit și Iosif din Galilea, din cetatea Nazaretului, în Iudea, în cetatea lui David, care se numește *Vitleem* [Βηθλέεμ] [Lc. 2, 4]. Căci [Iosif] era din casa și din moșia lui David. [Și] s-a înscris împreună cu Maria, cea logodită cu el, și aceasta era însărcinată.

Însă osteneala și greutatea călătoriei cu ușurință o poate înțelege fiecare, dacă va vrea să înțeleagă *vremea* și *cine* au fost cei care călătoreau. Căci era la miezul iernii, când pământul și apele sunt înghețate de ger și vânturile sunt reci. Iar Fecioara, cea tânără și rușinoasă, care nici din casă nu era obișnuită a ieși, fiind aproape să nască, a purces pe o cale grea și anevoioasă ca aceasta. Și apropiindu-se de Vitleem, [nădăjduiau] că vor găsi o casă cuvioasă, ca să nască Fecioara acolo. Însă iubitorul de sărăcie, Domnul, a dorit să Se nască într-o *coșare smerită*.

Și a fost, ne spune Evanghelistul, în timpul când erau ei acolo, că s-au împlinit zilele ca ea să nască [Lc. 2, 6]. Și era noapte...Însă o noapte mai luminată decât soarele. [Căci așa a fost noaptea] întru care a răsărit *Soarele dreptății*.

Însă eu, mai degrabă, voi numi acea zi *noapte*, întru care omul cel dintâi, Adam, a dorit a fi *asemenea* lui Dumnezeu. Pe când noaptea aceasta o numesc *zi*, întru care ne-a strălucit nouă Lumina cea cerească în lume, adică noul Adam.

Iar Sfânta Fecioară aștepta cu mare dor ceasul acela, întru care, pe Dumnezeu, ca un Prunc, [avea] sa Îl ia în brațele sale și cu mâinile sale să-L

cuprindă și cu sânii ei să-L alăpteze. De aceea, toate se petreceau în liniște și în tăcere.

Iar când și-a făcut noaptea calea jumătate, [atunci Domnul] a ieșit, în lumina aceasta a noastră, ca un Mire din cămara Sa. A ieșit, zic, nădejdea tuturor veacurilor, bucuria Îngerilor, mântuirea neamurilor, învierea celor morți, izvorul milei, rădăcina vieții. A ieșit Cuvântul Tatălui, cu trup îmbrăcat din trupul Fecioarei. A ieșit gol, pentru ca să ne îmbrace pe noi. [A ieșit] sărac, ca să ne îmbogățească [pe noi]. [A ieșit] smerit, pentru ca să ne înalțe pe noi la ceruri. [A ieșit] ca un Prunc, pentru ca să ne facă pe noi desăvârșiți și să ne dea nouă bucuria cea veșnică.

Ați auzit vreodată, vă rog, o veste ca aceasta? Credeți că se va mai auzi [una ca aceasta]? Căci multă bucurie le aduce oamenilor o veste bună, din aceasta, trecătoare. Însă această veste, care va aduce bucurie mare la tot poporul, după cum a zis Îngerul, [cum să nu ne bucure]?

[Căci așa] precum căldura soarelui trage aburul din pământ în sus și de acolo se pogoară rouă și face pământul [ca] să rodească și să se veselească, așa și preacuratul sânge al Fecioarei, cu puterea Sfântului Duh, fără de nicio sământă bărbătească, zămislind, s-a făcut trupul Domnului Hristos. Care, ieșind la lumină, ca Cel ce este Lumina cea adevărată, a veselit în mod minunat tot neamul omenesc. Și, născându-L, L-a făcut mai frumos decât [dacă] ar fi fost înfrumusețat cu tot felul de bunătăți. Că[ci] El este izvorul bunătăților. [Și] fără de nicio stricare a [fecioriei] Fecioarei și fără ca ea să simtă vreo durere[259], a strălucit în lume acest Sfânt Prunc. [Și] este obiceiul, în multe părți [ale lumii], ca tot cel

[259] Pentru că nu a avut lehuzie.

care aduce roadă nouă de vânzare, să fie *iertat* de toată datoria vămii lui. De aceea, vrednic lucru a fost să fie și [în cazul] Sfintei Fecioare, [ca ea] să fie *mântuită* de toată vama [și de] datoria [de *a trăi] dureri* [în timpul] nașterii sale. Pentru că numai ea singură a adus lumii *Roadă nouă*.

Că[ci] toate femeile, câte au născut în lume, au adus roduri vechi, zămislite în tina păcatului strămoșesc. Dar Acesta, pe care L-a născut Sfânta Fecioară, cu adevărat este *Roadă nouă*, pentru că este om zămislit din Duhul Sfânt, și nu e numai *om*, ci și *Dumnezeu*. [Căci] doar ea a adus în lume această Roadă frumoasă și pentru aceea a fost mântuită de toată vama nașterii celei cu durere, precum a rămas întreagă și de toată stricarea fecioriei.

De aceea, ce este mai minunat și mai slăvit decât această *naștere*? Că[ci] *se întunecă* mintea omului și nu o poate pricepe, [gândindu-se la faptul,] cum poate *să nască* Fecioara Fiu? Și prin venirea acestui Dar în lume se săvârșește taina a două daruri: că Ziditorul Se naște din zidirea Sa și Maica, cea neîmpreunată cu bărbat, se minunează de rodul pântecelui ei și Femeia se face *Născătoare* a Făcătorului ei.

Și nu știu de ce să mă minunez mai întâi. De zămislirea cea fără de sământă? Căci prin această naștere mai mult s-a slăvit fecioria. Însă nu este minune faptul că a născut și a rămas Fecioară curată, pentru că L-a născut pe Cel ce este începutul fecioriei și întru totul curat.

[Și] cine va putea să spună cu ce dragoste și cu ce frică împreunată [cu dragostea], va fi cuprins [Fecioara] pe Fiul ei? Căci fiind plină de credință, ea Îl cunoștea pe Acesta ca fiind *Dumnezeu*, dar,

totodată, Îl cunoștea a fi și *Fiul ei*. Se cunoștea pe sine a fi *Maică*, dar și *slujitoare a Lui*.

De aceea, cu dragoste de Maică, [Fecioara] Îl cuprindea și Îl săruta [pe Domnul], dar, ca o slujitoare a Lui, cu preacuratele ei mâini, cuteza să-L pipăie pe Dumnezeul Cel Preaînalt. Căci știa că nici preoții nu erau *liberi* a se atinge de lada Legii, care era *o umbră* și *o prefigurare* a acestei taine, pentru că cei care purtau vasele Domnului aveau nevoie *să se curățească* [pentru a se atinge de ele].

Iar dacă, pentru vasele Bisericii [vechi] era nevoie de atâta curăție, cu cât mai mult dorește Acesta[260] curăția, Care este începătorul și izvorul curăției?

De aceea, preaînțeleapta Fecioară, cu frică și cu dragoste, împreună cu multe lacrimi, pe care le izvora dragostea cea multă pe care o avea pentru Cel ce Se născuse din ea, uda trupul Preasfântului Prunc[261]. Și, luându-L, L-a înfășat în scutece, și cu brațele L-a cuprins și sâni feciorești I-a dat în gura Lui și cu lapte curat L-a adăpat.

Și ce s-a petrecut mai [departe] este lucru care, cu adevărat, întrece toată minunarea minții omenești. Căci se spune [în Evanghelie]: „și L-a culcat pe El în iesle, pentru că nu era lor loc în găzduire" [Lc. 2, 7, BYZ].

Iar dacă vedem la un loc un lucru *prea umil* cu un lucru *prea înalt*, cum să nu ne cutremurăm de minune? Că[ci] Pruncul acesta, Care Se mișcă[262] în iesle, dacă ne vom ridica ochii credinței noastre, Îl vom cunoaște făcând tunetele și fulgerele în nori și, pe cer, rânduiește mersul stelelor, al soarelui și al

---

[260] Hristos Dumnezeu.

[261] În text: *Cocon*.

[262] Idem: *vârgulește*.

lunii, umplându-le de raze, și mișcarea cerului îndreptând-o și toată greutatea lumii cârmuind-o acest Prunc înfășat.

Cine este Acela, Care este așa de mic și de mare [în același timp], așa de smerit și de înalt, încât zace în iesle, dar e slăvit, în ceruri, cu glasuri îngerești? Că[ci] ce este mai mic și mai smerit decât [faptul ca cineva] să se nască în iesle? [Căci] ieslea nu este locul oamenilor, ci al dobitoacelor. Și ce este mai mare și mai înalt decât această naștere, [când] pământul a strălucit din cauza marii Lumini, iar mulțimea Oștirii cerești a cântat și Cetele îngerești s-au veselit cântând: „Slavă lui Dumnezeu, întru cei de sus”? [Când] s-a mai umplut văzduhul de glasuri dulci și mângâietoare? Când, de la începutul lumii, s-au mai auzit [asemenea] glasuri și cântări îngerești la nașterea vreunui om?

[Iar] dacă nu poți crede, omule, din cauza slăbiciunii tale, cum că *Dumnezeu S-a născut din femeie*, [atunci] *cunoaște că El S-a născut din Fecioară*!

[Iar] dacă îți pare lucru *umil* a fi [învelit] în scutecele acelea, cu care [El] a fost înfășat, minunează-te de Îngeri și de mulțimea Oștilor cerești și de cântările cu care [acelea] Îl slăvesc!

Iar dacă te scârbești de iesle, ridică-ți ochii puțin și vei vedea pe cer *o stea nouă*, care mărturisește lumii nașterea Domnului!

Iar dacă crezi altele cu mult mai mici [decât acestea], [atunci] crede-le și pe cele minunate!

Și dacă te certi[263] pe[ntru] cele care sunt ale smereniei, [atunci] cinstește-le pe cele cerești și înalte! De aceea, cine [văzându-L] întru înălțimea slavei, cum Se acoperă în atâta smerenie, nu va

---

[263] Idem: *pricești*.

cunoaște în El cele două firi? Căci una este plină de slavă, pe când cealaltă e primitoarea bunătății [Sale]. Și despre amândouă firile [lui Hristos] ne vorbește Prorocul Isaia, zicând: „Prunc s-a născut nouă și Fiu ni s-a dat nouă [Παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν Υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν]" [Is. 9, 5, LXX]. Și Îl numește *Prunc* pentru smerenia umanității [Sale], dar Îl numește *Fiu* pentru înălțimea slavei Sale[, a dumnezeirii Lui]. Căci S-a născut nouă Cel ce era și este. Și Acesta, Cel născut din Dumnezeu, S-a născut și din Fecioară.

[Căci] născut este Cel ce simte apusul[264], dar Care nu are început. Născut este Cel ce este mai tânăr decât mulți, dar Care este la fel de vechi ca și Părintele Lui. Născut este și va muri, dar El e Acela din Care se naște viața. Căci Cel ce era, ne e dăruit [acum] și Cel ce nu era [om], S-a născut.

Și Cel ce stăpânește, tot El Se și smerește. El stăpânește și nouă, celor credincioși, ne pregătește moștenire [veșnică].

[De aceea,] nimeni să nu socotească [faptul] că, luând trup, S-a micșorat cu ceva slava Lui cea dumnezeiască. [Însă] El nu S-a născut pentru Îngeri. Căci aceia au rămas în dreptate și nu le trebuia mântuire. Dar noi, cei căzuți, nu ne puteam mântui. De aceea, pentru noi, S-a dat Domnul acesta și S-a născut. Iar de vreme ce Îngerii Îl cinstesc pe El cu cântări, deși[, pe cei căzuți,] nu îi întoarce pe ei de la răutate și nici nu sunt slăvite mai mult cetele lor[, ale celor care n-au căzut din cer], cu atât mai mult se cuvine ca noi să-L slăvim și să-I mulțumim pentru vestea cea bună a împăcării, pe care ne-a

---

[264] Ca Unul care a murit pentru noi pe Cruce. Este o parafrază la Ps. 103, 19, LXX: „Soarele a cunoscut apusul său [ὁ ἥλιος ἔγνω τὴν δύσιν αὐτοῦ]".

adus-o de la Dumnezeu Tatăl, și pentru bucuria cea prea mare pe care a revărsat-o peste tot pământul, pentru mântuirea noastră din mâna vrăjmașului, pentru deschiderea ușilor Raiului și pentru multele și nenumăratele faceri de bine ce ne-a făcut și ne face totdeauna, pentru care trebuie, cu bucurie duhovnicească și cu laude de mulțumire și de slavoslovie, să Îi zicem: *Slavă Ție, Dumnezeule, Celui din[tru] înălțime!*

Și să ne închinăm nașterii Lui, aducându-I, cu dragoste, cu frică și cu multă cucernicie, împreună cu filosofii, și daruri de bunătăți: [adică] aur, tămâie și smirnă. [Dar, mai bine,] în locul aurului să-I aducem *credință dreaptă*, ca unui Împărat ce este al cerului și al pământului și al tuturor adâncurilor. [Iar în] locul tămâiei să-I aducem *dragoste curată*, ca unui Dumnezeu veșnic. Și în loc de smirnă să-I aducem *nădejdea cea bună*, [pentru] că El este toată nădejdea lumii.

Și făcând astfel, vom fi adevărați prăznuitori și închinători ai nașterii Domnului Hristos, Căruia ne rugăm, ca Unui mult îndurat, deși suntem nevrednici, să ne arate bunătatea Lui cea desăvârșită! Și precum S-a milostivit și a surpat, cu smerenia Lui cea fără de margini, pe mândrul Lucifer, la fel să surpe și pe toți vrăjmașii cei văzuți și nevăzuți ai prealuminatului și înălțatului și iubitorului de Hristos, Domnul nostru, Constantin Voievod!

Și precum a înnoit, cu nașterea Sfinției Sale, toată lumea și viața omenească, așa să înnoiască și anii vieții măriei sale, ca să poată prăznui, în mulți ani luminați și pe placul lui Dumnezeu, acest luminat praznic cu fericită și întreagă sănătate, cu lină pace și cu viață fericită și să-l învrednicească Dumnezeu, întru adânci bătrâneți, să stăpânească

întru înălțatul scaun al măriei sale și să conducă[265] cu blândețe turma și poporul ce i s-a încredințat, împreună cu toată luminata și de Dumnezeu binecuvântata casă a măriei sale, cu luminata doamnă, cu luminatele odrasle, cu fiii și fiicele măriei sale, cu cei ce sunt de față și cu cei ce lipsesc [acum de aici], cu toată Creștinătatea și cu toată țara, cu binecuvântarea Preasfinților Mitropoliți și a iubitorilor de Hristos Episcopi, cu rugăciunile Cuvioșilor Egumeni și a Cucernicilor Preoți și cu tot cinul bisericesc! [Pentru ca] să zicem cu o gură și cu o inimă, cu bucurie duhovnicească, împreună cu Îngerii: „Slavă în[tru] cei prea înalți lui Dumnezeu [Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ] și pe pământ pace [καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη], în[tru] oameni bunăvoire [ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία]" [Lc. 2, 14, BYZ]. [Amin.]

[265] În text: *oblăduiască*.

Cuvânt de învățătură la *Duminica florilor*

„Spuneți fiicei Sionului: Iată Împăratul tău îți vine ție, blând și șezând[266] [Εἴπατε τῇ θυγατρὶ Σιών, Ἰδού, ὁ Βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι, πραῢς καὶ ἐπιβεβηκὼς]!" [Mt. 21, 5, BYZ]. Asta ne spune Evanghelistul Matei, în Evanghelia sa de astăzi.

[Iar] la acest sfânt și preacinstit praznic de astăzi, [eu] aflu două lucruri potrivnice. Iar amândouă, în același timp, îmi pricinuiesc *veselie*[, dar] și *întristare*.

[Pentru că] văd, pe de o parte, pe Mântuitorul lumii că intră, biruitor, în Ierusalim, însoțit de toată rânduiala și de vârsta omenească. Dintre care, unii mergeau înainte, [pe când] alții îi urmau [Lui]. Unii tăiau ramuri de copaci, pe când alții își așterneau hainele lor pe pământ. Unii Îl lăudau, iar alții îi aduceau măriri: *Osanna, Fiul lui David!* Și [când văd acestea,] de bucurie, tot sufletul mi se înveselește.

[Însă,] pe de altă parte, Îl văd pe același Mântuitor Hristos că se apropie de Ierusalim [și că] varsă lacrimi amare pentru el, din ochii Lui cei dumnezeiești. Căci, ne spune Evanghelistul: „Și... văzând cetatea, a plâns pentru ea [Καὶ...ἰδὼν τὴν πόλιν, ἔκλαυσεν ἐπ᾽ αὐτῇ]" [Lc. 19, 41, BYZ]. Și de multă întristare mi se amărăște inima. Și stau de mă minunez [și mă întreb], cum [de] pot să se unească aici lumina cu întunericul, liniștea cu furtuna, săltările cu suspinul, bucuria cu întristarea, cântările cu lacrimile? Cum Își amărăște dulcele Iisus, cu plânsul, bucuria biruinței Sale? Cum de nu Se veselește împreună cu poporul, care Îl lăuda? Cum de nu Se

---

[266] În text: *mântuind*.

bucură cu cei care Îl propovăduiesc Împărat pretutindeni și Îi spun: *Binecuvântat [este] Cel ce vine în[tru] numele Domnului, Împăratul lui Israil*?

Plâge, copiii mei, întru bucurie! Domnul nostru Iisus Hristos [plânge], pentru că intră întru cetatea cea nemulțumitoare, cu totul blând, pentru ca să o mântuiască de păcatele ei. De aceea se zice aici: „Spuneți fiicei Sionului!”.

Și în loc să afle în ea pocăință și umilință, [El] află ocări și necinstiri, află inimi gata să-L osândească spre moarte. [Și] acest fel de plată sunt obișnuiți oamenii să Îi dea lui Dumnezeu, când [El,] cu milostivirea Lui cea [fără] de margini, îi cheamă la pocăință și dorește să-i mântuiască.

Și e cu putință ca și azi să găsească motiv pentru ca să se întristeze și să plângă pentru voi, fiii mei cei duhovnicești, care cu stâlpări și cu ramuri ați venit [la Biserică], cu toții veseli, întru întâmpinarea Lui. Însă, pentru ca să cunoașteți adevărul, vă invit să-mi dăruiți puținică ascultare, pentru ca să se mângâie și cucernicia voastră și dorința mea!

[Căci] la învățătura pe care v-am dat-o în a doua duminică a Postului [Mare], dacă mai țineți minte, ați auzit că este *fără de asemănare* milostivirea lui Dumnezeu. Căci El îl cheamă cu dragoste părintească pe cel păcătos la pocăință. Și că Dumnezeu a rânduit în Sfânta Lui Biserică acest post de 40 de zile, pentru ca păcătoșii să aibă prilej ca să se pocăiască de păcatele lor și Dumnezeu să-Și arate milostivirea Lui către ei. Pentru că El a rânduit această vreme ca pe o *zeciuială a anului*. [Și asta] nu pentru El, ci pentru folosul nostru. Pentru ca noi să ne lăsăm răutățile, să ne înfrânăm patimile, să ne supunem trupul, să facem lucruri creștinești și plăcute lui Dumnezeu. [Adică] să îi hrănim pe cei

săraci, să îi miluim pe cei străini, să îi iertăm pe cei care ne-au greșit, să arătăm dragoste către Dumnezeu și către aproapele nostru, iar, întâi de toate, pentru ca să ne curățim cugetele noastre de tina păcatului și să cerem iertare de la Dumnezeu pentru necinstirile pe care I le-am făcut în tot anul, cu gândul, cu cuvintele și cu lucrurile cele fără de lege.

[Așadar,] acum, oare am făcut toate acestea? Cine este oare sluga cea credincioasă și înțeleaptă, care, atunci când va veni Domnul, o va afla făcând așa? Întreb și eu asta cu gura Mântuitorului, după cum ne spune [El] în Matei 24[, 45].

Cine este creștinul acela, care, în aceste sfinte zile, și-a plătit datoria? Cine este acel drept în credință și îmbunătățit, care să fi postit și sufletește și trupește, să se fi pocăit de păcatele lui, să fi alergat cu umilință adevărată la milostivirea lui Dumnezeu și să fi cerut iertare? Cine este[, așadar,] sluga cea credincioasă și înțeleaptă?

Marele Vasile, în cuvântul al doilea despre post, zice că Îngerii fiecărei Biserici au câte o carte, în care, de la începutul postului, îi scriu pe cei ce postesc. Și asta, pentru ca să știe [acest lucru] cei care nu își fac datoria.

[Însă] Biserica are o carte, pe care a luat-o de la Hristos, după a cărei învățătură trebuie să meargă toți cei care se laudă a fi *creștini*, *următori* ai lui Hristos și *fii adevărați* ai Sfintei Biserici. Și care este acea carte? Este cea care stă înăuntru, pe Sfântul Jertfelnic, pe Sfântul Prestol, căreia toți i ne închinăm și cu toții o credem. Și ea este *Sfânta și Dumnezeiasca Evanghelie*.

[Iar] în cartea Îngerilor pot să fie mulți *nescriși*, fie pentru vreo nevoie lumească, fie pentru vreo

boală trupească, prin care li s-a împiedicat[267] postul. Dar în cartea Bisericii se află, în mod negreșit, toți cei tineri și bătrâni, bogați și săraci, arhierei și preoți, boieri și stăpânitori și toți câți mărturisesc dreapta credință. Pentru că cine nu se va afla în acea carte, nu se va învrednici de Împărăția cerului.

Și despre această Sfântă Carte, prorocind David, întru Duhul [Sfânt], a spus un lucru preaslăvit în Ps. 138. [Lucru] care mă pune în mare minunare. [Întrucât] cuvintele lui sunt acestea: „și, în cartea Ta, toți vor fi scriși [καὶ ἐπὶ τὸ βιβλίον Σου πάντες γραφήσονται]. Ziua se vor zidi și nimeni [nu va fi] în[tre] ei [ἡμέρας πλασθήσονται καὶ οὐθεὶς ἐν αὐτοῖς][268]" [Ps. 138, 16, LXX].

Adică spune că în cartea lui Dumnezeu toți se vor scrie, că ziua se vor zidi și nimeni nu va fi între ei[269]. Și aceste cuvinte ale lui David mi se par întunecate și greu de priceput. [Însă] eu știu din Scriptură că în cartea lui Dumnezeu nu numai că e scris fiecare, ci se scriu și faptele cele bune, pe care le-am făcut, cât și păcatele pe care le-am făcut, cât și ziua și ceasul și locul în care le-am făcut. Pentru că tot David spune: și „cele nelucrate ale mele le-au văzut[270] ochii Tăi [τὸ ἀκατέργαστόν μου εἴδοσαν οἱ ὀφθαλμοί Σου]" [Ps. 138, 16, LXX].

---

[267] Idem: *zăticnit*.

[268] Aici însă, Sfântul Antim a tradus *defectuos* finalul citatului, rezultând: „zile se vor zidi și nimeni întru dânșii". Tocmai de aceea va rezulta *un altfel de comentariu* decât acela care reiese din LXX.

[269] Am corectat textul Sfântului Antim, pentru ca să se potrivească cu LXX. În ediția Ștrempel, textul e următorul: „și cum că se vor rândui niște zile despărțite, întru care nimeni nu se va afla scris".

[270] Sfântul Antim a tradus: *le-au cunoscut*. Am preferat varianta LXX.

Dar oare care sunt zilele[271] acelea întru care niciunul nu va fi scris? Multe sunt, peste tot anul, iar mai multe [sunt zilele] sfântului post. Întru aceste zile [însă], mă tem că nimeni nu va fi scris în cartea lui Dumnezeu. Căci mi se pare că nimeni nu a făcut pocăință adevărată.

[Iar] Cartea lui Dumnezeu, precum am spus, este *Sfânta Evanghelie*. [Și] nu cer pentru celelalte zile ale anului, ci numai pentru acestea, ale sfântului post. Cine[, așadar,] s-a scris în ea? Cine a făcut pe acelea, pe care ne învață Evanghelia?

În *Duminica lăsatului sec de brânză*, Evanghelia ne-a învățat să iertăm pe vrăjmașii noștri, pentru ca și Părintele [nostru] Cel ceresc să ne ierte pe noi. [Și ne-a cerut] să nu facem lucrurile noastre cu fățărnicie, să nu adunăm comori pe pământ, ci comorile să ni le adunăm în cer, unde nici moliile, nici rugina nu le strică și unde furii nu le sapă [și] nici [nu] le fură. Și pe acestea, cine dintre noi le-a făcut? A trecut acea zi și în carte nimeni nu a fost scris. Căci „zile se vor zidi și nimeni întru dânșii”.

A venit *Duminica cea dintâi a Postului [Mare]*, întru care am spus Evanghelia, cum că Fiul lui Dumnezeu ne-a văzut sub smochin. [Pentru că] smochinul e semnul păcatului. Și, din nou, care creștin a lăsat păcatul? Cine s-a asemănat lui Natanail [Ναθαναήλ]? [Acela] să alerge cu dor și cu dragoste către Hristos [și] să-L mărturisească [drept] „Fiul lui Dumnezeu” și să urască din tot sufletul pe *smochinul cel blestemat*, adică *păcatul*. Și a trecut ziua, și în carte nu s-a scris nimeni, care

---

[271] Și aici revin la *interpretarea* Sfântului Antim la Ps. 138, 16, deși ea *nu se sprijină* pe textul LXX, pentru că pleacă de la *o traducere greșită* a lui.

să se fi pocăit. Căci „zile se vor zidi și nimeni întru dânșii".

A venit a doua duminică [a Postului Mare], a slăbănogului, și pilda cărturarilor și a fariseilor, care L-au clevetit pe Hristos și-L făceau hulitor, pentru că ierta păcatele. [Și ei] ziceau: *De ce grăiește Acesta asemenea hule?* [Căci] Evanghelia ne-a învățat să părăsim clevetirile, să nu grăim de rău pe aproapele nostru, să nu îi zicem cuvinte îngrozitoare, să nu-l necinstim. Și cine [oare] a făcut aceasta? Cine *și-a oprit limba de la rău și buzele lui ca să nu grăiască vicleșug* [Ps. 33, 14, LXX]? [De aceea] a rămas și în acea zi cartea nescrisă. Căci „zile se vor zidi și nimeni întru dânșii".

A venit a treia duminică [din Postul Mare], a închinării Cinstitei Cruci, întru care Hristos ne-a sfătuit ca să ne lepădăm de lume și să fugim de deșertăciuni și să ridicăm Crucea Lui. [Căci,] ne-a spus El, „cine va vrea să vină după Mine, să se lepede de sine și să-și ia crucea sa și să vină după Mine" [Mt. 16, 24]. Și care dintre creștini a primit sfatul Lui? Cine a făcut acel lucru plăcut lui Dumnezeu?

Căci „zile se vor zidi și nimeni întru dânșii". Și a trecut și acea zi și nimeni nu s-a scris.

A venit a 4-a duminică [a Postului Mare] și Evanghelia ne-a pus de față pe fiul acelui om, care avea, din copilărie, duh mut. Și oare câți au învățat din pilda lui, ca să nu vorbească despre păcatele străine, ci să își spovedească, cu umilință, cum se cuvine, păcatele lor? Căci „zile se vor zidi și nimeni întru dânșii". Câți, care erau obișnuiți să-și ascundă greșelile și să nu își vădească păcatele lor la duhovnic, [nu] au făcut același lucru, ca și mai înainte? [De aceea,] a trecut și ziua aceea și în carte nu s-a scris nimeni.

A sosit a 5-a duminică [a Postului Mare], a fiilor lui Zevedeu, [alături] de mustrarea lui Hristos, Care le-a zis: „Nu știți ce cereți!” [Mt. 20, 22; Mc. 10, 38]. [Și prin aceasta, El] a vrut să ne învețe să nu fim trufași, să nu cerem măriri deșarte, să nu purtăm de grijă pentru bogății și pentru slăviri trecătoare, ci pentru Împărăția lui Dumnezeu. Și cu aceasta ce am sporit? Că a rămas și în acea zi cartea nescrisă și nimeni întru dânșii.

Și, în cele din urmă, a venit și ziua de ieri, a lui Lazăr, care de patru zile zăcea în groapă și [care] a înviat. Și cine oare din cei tineri sau din cei bătrâni s-a sculat din groapa păcatului? Cine și-a deschis ochii ca să vadă lumina harului [lui Dumnezeu]? Cine a ascultat glasul Fiului lui Dumnezeu, Care, prin pilda lui Lazăr, îl cheamă [și pe el] la pocăință? A trecut și această zi și cu ea s-a sfârșit și sfântul post și nimeni nu s-a scris în carte. Căci „zile se vor zidi și nimeni întru dânșii”.

Așadar, acestea sunt rodurile pocăinței? Acest folos ne-a mijlocit [nouă] postul? Această dobândă a fost zeciuiala acestui an? Precum văd eu, [cred că] și pentru noi Hristos are motiv *să Se întristeze*, așa precum S-a întristat și a plâns pentru Ierusalim, [atunci când] intra [în el] cu ramuri și cu stâlpări.

Însă când vor fi zilele acelea, în care creștinii vor hotărî să își schimbe firea, să își schimbe viața și să se îmbunătățească, dacă nu aceste zile ale postului, care se numesc *zilele plângerii și ale umilinței*? Dar aceste zile au trecut fără folos și nu putem da vremea înapoi.

Însă care vreme ne-a mai rămas, pentru ca să putem să ne scriem în cartea lui Dumnezeu, cu pocăință adevărată și cu spovedire [a păcatelor]?

[Căci] văd în Sfânta Scriptură, în [cartea] *Ieșirea*, în capitolul al 3-lea, cum l-a chemat Dumnezeu pe Moisi[s] din rug și cum i-a descoperit faptul că, prin intermediul lui, are să mântuiască neamul jidovesc din robia lui faraon. [Căci El] i-a poruncit să meargă, zicându-i: „Așa vei spune fiilor lui Israil: Domnul Dumnezeul jidovilor ne-a chemat pe noi să mergem cale de trei zile în pustiu, să-I facem jertfă” [Ieș. 3, 15, 18][272].

Și această poruncă e taină ascunsă și trebuie să o descoperim, pentru ca să fie înțeleasă. [Căci] aici vedem 4 lucruri: Egiptul, faraonul, Moisi[s] și 3 zile în pustiu.

[Iar] Egiptul e lumea aceasta neascultătoare și vicleană, întru care este întins întunericul păcatului, unde sunt omorâți toți întâi-născuții, adică sufletele cele cuvântătoare, unde se prefac apele în sânge, adică faptele omenești în ocări și batjocuri [la adresa] lui Dumnezeu, unde stăpânește lăcusta și omida, adică furturile, nedreptățile, ura, invidia și dușmănia.

Faraonul este diavolul, care cu înșelările și cu vicleniile [lui], adică cu desfătările trupului, cu deșertăciunile cele lumești și cu poftele cele rele, îi prinde pe oameni în cursă și îi ține robiți pe creștini, care sunt *Noul Israil* și *poporul cel ales* al lui Dumnezeu. Moisi[s] sunt eu, nevrednicul, păstorul vostru și ceilalți arhierei care propovăduiesc Evan-

---

[272] În LXX textul e următorul: „Dumnezeul evreilor ne-a chemat pe noi să mergem [ὁ Θεὸς τῶν Εβραίων προσκέκληται ἡμᾶς πορευσώμεθα]. Așadar, [vom merge] cale de trei zile, întru pustie, ca să jertfim Dumnezeului nostru [οὖν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν εἰς τὴν ἔρημον ἵνα θύσωμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν]”. Însă acest lucru l-a spus lui Farao, împăratul Egiptului.

ghelia. Căci suntem trimiși de Dumnezeu să vă chemăm la pocăință, pentru ca să aduceți jertfă lui Dumnezeu. [Adică] să-I jertfiți tot sufletul vostru, tot gândul vostru și toată inima voastră. Că așa spune David: „Jertfa lui Dumnezeu [este] duhul zdrobit [πνεῦμα συντετριμμένον], inima zdrobită și smerită [καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην]” [Ps. 50, 19, LXX]. Iar Apostolul Pavel [spune]: „Căci astfel de jertfe [sunt] plăcute lui Dumnezeu [τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ Θεός]” [Evr. 13, 16, BYZ]. Iar în Ioil 2, [15-16, LXX] se spune: „Trâmbițați [din] trâmbiță în Sion! Sfințiți postul! Vestiți slujire [σαλπίσατε σάλπιγγι ἐν Σιων ἁγιάσατε νηστείαν κηρύξατε θεραπείαν]! Adunați poporul! Sfințiți adunarea! Alegeți bătrânii! Adunați pruncii sugători la sâni [συναγάγετε λαόν ἁγιάσατε ἐκκλησίαν ἐκλέξασθε πρεσβυτέρους συναγάγετε νήπια θηλάζοντα μαστούς]!”.

Și de vreme ce aceste 40 de zile ale Sfântului [și Marelui] Post le-ați petrecut în Egiptul patimilor, întru grijile vieții, întru deșertăciuni lumii, Dumnezeu, Care este cu totul milostiv și îndurător, vă cheamă iarăși pe toți în pustiu. Adică în această sfântă săptămână[273], care se cuvine să fie o pustie. Adică liberă de griji, de păreri lumești, de desfătări, de mâncăruri și de odihniri trupești.

[Căci El] vă rânduiește *cale de trei zile*, care sunt aceste trei zile care au mai rămas.

Adică luni, marți și miercuri [din Săptămâna Mare], pentru ca să vă curățiți prin pocăință, pentru ca să vă îndreptați prin Spovedanie, pentru ca să vă împodobiți cu lucrurile cele duhovnicești și pentru ca să vă pregătiți, prin rugăciuni și milostenii,

---

[273] În Săptămâna Mare, a Sfintelor Patimi ale Domnului.

pentru ziua cea mare și înfricoșătoare a Sfintelor Taine.

[Adică mai sunt trei zile pentru] ca să aduceți lui Dumnezeu jertfă de laudă, [pentru ca] să vă împreunați cu Trupul și cu Sângele Fiului lui Dumnezeu, [pentru ca] să vă uniți, în mod deplin, cu Dumnezeu și, [cu] toții, să vă scrieți în cartea Lui.

Acum însă, e cineva atât de *vrăjmaș* lui însuși, încât să lase aceste trei zile și să rămână nepocăit? Să rămână [adică] nemișcat din Egiptul răutăților, să rămână lipsit de darul și de milostivirea lui Dumnezeu, Care îl cheamă la pocăință?

Căci acum, copiii mei, e vremea *cea bine plăcută* [εὐάρεστον] [Filip. 4, 18], cum zice Marele Pavel! Iar zilele acestei săptămâni sfinte sunt zilele mântuirii. [Zile] întru care se cuvine să răscumpărăm vremea, pe care am pierdut-o în zadar. Căci celelalte zile pe care le așteptăm sunt viclene, sunt zilele lumii, [sunt] zilele trupului, zilele deșertăciunii. [Zile] întru care nu se folosesc cei care umblă. Dar în acestea, [de acum,] trebuie să se vadă cucernicia voastră, întru acestea [de acum trebuie] să strălucească râvna creștinătății voastre, întru acestea [trebuie] să cunoască lumea puterea credinței voastre.

Poporul, care a ieșit azi întru întâmpinarea Mântuitorului Hristos, spune Sfânta Evanghelie după Matei, în cap. al 24-lea, și-a așternut veșmintele pe cale și a frânt stâlpări de copaci și le așternea pe cale. Matei nu ne spune ce fel de stâlpări erau. Dar Ioan ne spune că sunt stâlpări de finic [In. 12, 13]. Iar Luca ne spune că erau stâlpări de măslin[274].

---

[274] În Lc. 19, 37, BYZ, ni se spune că Domnul s-a *apropiat* de povârnișul Muntelui Măslinilor, dar nu că oamenii *L-au întâmpinat* în mâini cu ramuri de măslin.

Și acest lucru se cuvine să facă fiecare creștin în aceste zile, pentru ca să cinstească Patimile lui Hristos și pentru ca să primească, cu vrednicie, Dumnezeieștile Taine: să aștearnă pe pământ veșmintele lui și să țină în mâini stâlpări de finic și de măslin.

[Căci] veșmintele, spune Dumnezeiescul Teofilact [al Bulgariei], închipuie trupul [nostru]. Că trupul este veșmântul sufletului. De aceea se cuvine să ne supunem fiecare trupul sufletului, să-l smerim cu posturi, cu ajunări și cu strâmtorări, pentru ca să se facă locaș al Dumnezeului Celui viu și vas curat al Fiului lui Dumnezeu.

[Iar] stâlpările cele de finic închipuie *răbdarea* [noastră], pe [când] cele de măslin închipuie *îndurarea*. Și se cuvine [ca] aceste două bunătăți să arate creștinul, mai mult decât celelalte, în aceste sfinte zile și cu acestea să-L primească pe Mântuitorul lumii: să rabde puținică durere pentru dragostea Celui ce a răbdat Crucea și moartea [pentru noi]. Pentru ca să ne înțelepțim în Hristos Iisus, după cum ne învață Marele Pavel.

Căci Domnul a răbdat cu toate simțurile Sale: cu vederea, cu auzul, cu mirosul, cu pipăitul și cu gustul. [De aceea,] cu dreptate [este], ca cine este *creștin* și cine *urmează* Mântuitorului, cu toate simțurile să pătimească: cu ochii lui să verse lacrimi, pentru ca să-și plângă păcatele; cu urechile lui să asculte cu răbdare, în toate zilele, citirile[275] bisericești, cântările și slujbele; cu mirosul lui să nu miroasă altceva fără numai mirosul cel duhovnicesc, care este din sfintele cuvinte și din darul

---

Aceasta e *concluzia* pe care a tras-o Sfântul Antim, pentru că s-a vorbit de faptul că erau *în apropierea măslinilor*.

[275] În text: *cetaniile*.

Duhului Sfânt; gustul să-l păzească prin post desăvârșit și mâncare cu pâine și apă, numai pentru trebuință, și nu cu bucatele cele de multe feluri și cu băuturile cele multe; iar cu pipăirea, care e mai vinovată decât toate celelalte simțuri, se cuvine să se smerească mai mult decât cu celelalte, prin neodihnă și prin metanii și prin osteneli cu care să-și înfrâneze trupul.

Iar acestea sunt *stâlpările de finic*. Dacă nu ajung acestea, ne trebuie și *stâlpări de măslin*.

[Căci atunci] când au mers prietenii lu Iov, [ca] să-l vadă la acea mare nevoie a lui, spune Sfânta Scriptură, au stat 7 zile numai de s-au uitat la el. Fără ca să îi spună vreun cuvânt [Iov 2, 13]. Și aceasta se cuvine să facă și sufletele cele creștinești în această săptămână. Dacă Îl iubesc pe Fiul lui Dumnezeu, [atunci] să se uite la El și să tacă și să se minuneze. Să gândească pentru a cui dragoste pătimește Dumnezeu, Cel fără de păcate, și dimpreună să simtă durere pentru durerea Lui [și] să se întristeze pentru întristarea Lui și, dimpreună, să pătimească cu El, în gândul și în inima [lor].

Și făcând așa, în felul acesta vă veți răscumpăra vremea postului, care a trecut fără folos [și] vă veți face vrednici să vă împreunați cu Preacuratele Taine ale Mântuitorului și veți fi scriși, fără de nicio îndoială, în cartea lui Dumnezeu.

Iar Domnul nostru Iisus Hristos, venind blând și mântuind, nu va mai avea motiv ca să Se întristeze [pentru voi], nici să verse lacrimi pentru sufletele voastre, ci să vă binecuvinteze, să vă sfințească și să vă îmbogățească cu harul Lui cel dumnezeiesc, al Cărui noian de milostivire să vă fie pururea acoperământ, putere și mântuire sufletelor voastre. Amin.

Învățătură despre pocăință

Domnul, în Ioil 2, spune: „Întoarceți-vă către Mine din toată inima voastră și în post și în plângere și în tânguire! Și rupeți/ sfâșiați inimile voastre și nu veșmintele voastre!” [Ioil 2, 12-13, LXX]. Și Mă voi întoarce către voi.

[Însă], cine a văzut vreodată, între cele zidite, atâta dragoste câtă este între soare și pământ? Căci, deși [soarele] este luminătorul cel mare al cerului și împăratul tuturor stelelor, lăsând [la o parte] celelalte stihii, [el] îndrăgește și iubește mai mult acest prea smerit pământ și spre el are înclinată toată dorirea lui, pe el îl luminează cu razele sale, pe el îl împodobește cu tot felul de copaci, pe el îl încununează cu flori, pe el îl îmbo- gățește cu roduri, pe el îl hrănește cu lucrurile sale. Și, pentru ca să nu se îndepărteze de el niciodată, [soarele] face pururea *o învârtire*[276]/ *o mișcare de rotație* împrejurul lui[277], cu un umblet necontenit.

Asemenea acestei doriri [a soarelui față de pământ] sau, mai degrabă, incomparabil cu aceasta, [este iubirea pe care o] arată marele Dumnezeu, Ziditorul și Făcătorul a toate, spre sufletul cel smerit și păcătos al omului.

[Căci El], deși are în mâinile Lui cele dumnezeiești toate marginile pământului, chiar dacă bunătățile noastre nu-I trebuie [Ps. 15, 2, LXX], după cum zice David, [El] are pusă, spre acest suflet [al nostru], toată dragostea Lui cea dumnezeiască. De el, [Dumnezeu] poartă de grijă pentru ca să-l

---

[276] În text: *învârtejire*.

[277] A pământului.

mântuiască. Pe el îl încearcă. Pe el îl iubește. Și ca și cum [Dumnezeu] ar avea vreo nevoie, spre [om] pleacă dumnezeiasca Lui slavă și dorește dragostea lui, dorește prietenia lui, dorește să umble pururea împreună cu el.

De aceea a trimis către el Proroci, a trimis Dascăli, îl încearcă în toate părțile pământului, îl încearcă în toate unghiurile lumii. Și, pentru că dorește [ca omul] să fie pururea împreunat cu El și nedespărțit de Împărăția Lui, [Dumnezeu] îi arată [omului] calea, îi spune mijlocirea, pentru ca [omul] să se mântuiască de păcat și să se întoarcă spre El [mereu].

Oare aceasta e mijlocirea aceea? Este cea a pocăinței, care nu are greșeală. [Căci Domnul a spus:] „Întoarceți-vă către Mine și Mă voi întoarce [și Eu] către voi”.

Deci, pentru această pocăință, copiii mei, sunt gata astăzi să spun câteva cuvinte, înaintea înțelepciunii voastre! De aceea vă invit să mă ascultați cu dragoste, care e mai necesară decât toate și[, în același timp, e] o mijlocire fără greșeală pentru mântuirea voastră.

[Căci] mare este, cu adevărat, darul acesta, al pocăinței. Întru care, fiecare dintre noi, putem cunoaște dragostea cea multă pe care o arată Dumnezeu spre noi, creștinii, și dorința Lui, pe care o are, pentru ca să ne vadă mântuiți. Pentru că [Dumnezeu] a rânduit [pocăința] numai pentru noi, [căci] numai pentru noi [El] a vrut să fie pocăință în lume. Și cum că acest lucru e adevărat o dovedește realitatea. Căci, dacă ar fi vrut să o rânduiască pentru alții și nu pentru noi, credincioșii creștini, se cuvenea [atunci] ca aceasta să fie o rânduială pentru

Îngeri sau pentru draci sau pentru animale sau pentru alte făpturi [ale Lui].

Însă [pocăința] nu este pentru Îngeri, căci Îngerii cei buni nu au greșit, nici nu pot să greșească, de aceea nici pocăință nu le trebuie. Nu e nici pentru draci, pentru că ei, având voia lor împietrită în vicleșug, nu primesc pocăința. Nu e nici pentru animale, pentru că ele nu au nici minte și nici cuvânt, ci ele trăiesc fără greșeală, pentru că [înfăptuiesc cele pe care] le învață firea lor. Și [pocăința] nu este nici pentru vreo altă făptură, pentru că toate sunt nesimțitoare și nu pot să se pocăiască.

[Însă pocăința] este numai pentru noi, oamenii. [Nouă] ne-a dat îndurătorul Dumnezeu acest dar mântuitor al pocăinței sau, ca să zic mai bine, [el este] pentru noi, creștinii[, pentru că nouă ne-a dat Dumnezeu acest mare dar]. Căci păcătuiesc și jidovii și turcii. Dar nu le folosește și nici nu le ajută cu nimic pocăința, pentru că ei sunt în afară de lege[a creștinească]. Dar nouă, cu adevărat, ne ajută [pocăința] și ne aduce mare folos, pentru că [noi] avem credință, pentru că avem nădejde, pentru că, prin Sfântul Botez, ne-am făcut fiii lui Dumnezeu, după cum spune în In. 1: „le-a dat lor putere ca să fie fiii lui Dumnezeu, celor ce cred întru numele Lui [ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα Αὐτοῦ]” [In. 1, 12, BYZ].

Și, cu adevărat, ce ajutor mai mare sau ce alt folos [mult] mai necesar putem avea, decât pe cel al pocăinței? [Pentru că] minunată este puterea ei, preaslăvite sunt lucrurile ei și darul ei cel fără de asemănare.

[Căci] un lucru minunat se vede în Sfânta Scriptură, la 4 Împărați [II Împ.], în cap. al 13-lea[278], care s-a petrecut după moartea Proorocului Elisei. [Pentru că] a murit un jidov, în cetatea Samariei, și, după obiceiul locului, au ridicat unii trupul mortului și-l duceau afară din cetate, pentru ca să-l îngroape. Dar, mergând pe cale, spre locul rânduit [îngropării], fără de veste au ieșit dintr-un crâng, care era aproape, niște tâlhari moabiteni [și aceștia doreau] să-i omoare. Cei care îngropau mortul, văzând această situație neașteptată, s-au făcut *mai morți de frică* decât mortul pe care îl duceau [la groapă]. Și, pentru ca să-și mântuiască viața lor, l-au aruncat pe mort într-o groapă, care se afla acolo și au fugit. [Numai că] în acea groapă era îngropat Profetul Elisei. Iar îndată ce trupul mortului s-a atins de oasele Proorocului, [mortul] a înviat și a revenit la viață [II Împ. 13, 20-21, LXX].

[Și aceasta, cred că e] o *frumoasă anticipare* a pocăinței, prin acest lucru preaslăvit care s-a petrecut [atunci]. Că[ci] după ce omul săvârșește păcatul, [el] rămâne *mort*. [Rămâne] mort, pentru că pierde harul lui Dumnezeu. [Rămâne] mort, pentru că se desparte de Dumnezeu [prin păcat]. Și El este viața cea adevărată, pe când patimile, poftele cele rele și îndulcirile trupului ne duc, [ca pe un mort], la groapă.

Unde [ne duc]? [Ne duc] afară din cetate. Afară din pământul cel fericit al Raiului. [Ne duc] în groapa veșnicei munci [a Iadului].

Însă ce se petrece [pentru *a ne pocăi*]? [Ceea ce a spus] îndurătorul Dumnezeu, prin gura Proorocului Său: „Nu voiesc moartea păcătosului, ci a se întoarce și a fi viu” [Iez. 18, 23]. Și El trimite, fără de

[278] În text era cap. al 15-lea.

veste, tâlhari înfricoșători, care să năvălească peste noi. Și cine sunt *tâlharii* aceștia? Frica morții, cutremurul [interior] pentru munca de veci, ziua cea înfricoșătoare a Judecății, dreapta răsplătire a lui Dumnezeu.

[Așa cum ne spune David:] „Durerile Iadului m-au înconjurat; venit-au înaintea mea lațurile morții [ὠδῖνες Ἅ̧δου περιεκύκλωσάν με προέφθασάν με παγίδες θανάτου]” [Ps. 17, 6, LXX]. [Căci,] la nevoie, păcătosul își vede [păcatele sale], vede mai înainte pierderea lui, tremură, se îngrozește și, de frică, fug groparii [lui]. Și cine sunt cele care *ne îngroapă*? Sunt poftele cele rele, patimile cele neînfrânate, odihnirile, desfătările trupești. Și unde ne aruncă? În groapa lui Eliseu.

[Iar această] *groapă* e *pocăința*. Căci, precum o groapă strică, risipește și pierde trupurile cele împuțite, care se pun în ea, tot la fel pocăința șterge, strică și topește împuțiciunea păcatelor noastre, care ne înfășurau sufletul.

Așadar, în această groapă a pocăinței căzând păcătosul, îl află pe Elisei cel de taină, pe Domnul nostru Iisus Hristos. Că[ci] *Elisei* se tâlcuiește *Dumnezeu [este] Mântuitorul* [nostru]. Și, cu puterea Acestuia și cu darul Lui, ni se iartă păcatele și ne îndreptăm și ne întoarcem iarăși la viață. După cum spune Scriptura: „Și a trăit [mortul] și s-a sculat pe picioarele lui” [II Împ. 13, 21, LXX].

De aceea, să înțeleagă fiecare *ce putere* e pocăința! De vreme ce [ea] *înviază* sufletul cel mort al celui păcătos. [Pocăința] îi da iarăși podoaba harului dumnezeiesc, pe care îl pierduse. Ea îi deschide ușile cerului, pe care i le închisese păcatul. [Pocăința] îl face [pe om] *prieten* al Fericiților Îngeri, îl face *moștenitor* [al Împărăției lui Dumnezeu], [îl

face] *locaș* al lui Dumnezeu și *părtaș* al slavei Lui celei dumnezeiești.

Și nu face numai aceste lucruri preaslăvite, această mare bunătate a pocăinței, ci face o alta și mai minunată, care face mintea să se minuneze și inima să se uimească: *Îl biruiește* pe Însuși Dumnezeu. Căci El este mânios din cauza înjurăturilor, a necinstirilor, a hulelor [la adresa Lui], pe care le fac în toate zilele cei păcătoși, și pentru faptele lor cele fărădelege, pentru nedreptățile lor, pentru jafurile lor, pentru multa lor trufie, pentru invidia cu care își hrănesc inima și pentru tot felul de necurății cu care își spurcă și trupul și sufletul. [Și pentru toate astea, El este] gata să facă răsplătire asupra lor, să arunce asupra lor trăsnetele urgiei Sale, să îi piardă de pe toată fața pământului.

[Dar când] aleargă pocăința și o îndrăzneală cucernică [spre El], prin două lacrimi ce le varsă din ochi și printr-un suspin înălțat la cer din adâncul inimii, cutez să spun asta, atunci *I se leagă mâinile* lui Dumnezeu, I se iau armele dreptei Lui răsplătiri [și acestea] prefac urgia Lui spre iertare. [Pentru că] Îl fac *blând*, iertător, îndelung-răbdător, milostiv, iubitor față de cel păcătos, care atât L-a necinstit și nu L-a băgat în seamă.

Și pentru ca să nu credeți, copiii mei, cum că acestea sunt *cuvintele mele* [și nu *ale Domnului*], ascultați, [vă rog,] o pildă!

La III Împ. [I Împ., LXX] 20[279] se vorbește despre dorința Dreptului Judecător, a lui Dumnezeu, ca să-l pedepsească pe Ahaab [Αχααβ], împăratul lui Israil, pentru multele păgânătăți și nedreptăți pe care le făcea în toate zilele. [Dar pe care le făcea] nu numai din răutatea lui, ci și

[279] În text era cap. 21.

datorită sfaturilor celor rele pe care le primea de la femeia lui, Iezabel [Ιεζαβελ].

Și El i-a trimis cuvânt prin Prorocul Ilie[280], cum că vrea să-i ia împărăția, să îi piardă casa lui, să-i risipească avuția lui, să nu mai aibă nicio vrednicie și nicio cinste și, mai pe urmă, să se facă mâncare câinilor și păsărilor cerului [I Împ. 20, 19, 21-22]. Răspunsul lui Ahaab a fost acesta: Atâta răutate să-mi facă mie și atâta pedeapsă? Vreau să aflu o mijlocire, pentru ca să prefac [spre bine] dreapta mânie a lui Dumnezeu.

Și ce a făcut? Cum a auzit Ahaab cuvintele acestea, și-a rupt haina lui și s-a încins cu sac peste tot trupul lui și a pus cenușă pe capul lui și a postit și a făcut o pocăință ca aceea [I Împ. 20, 27], încât a schimbat îndată mânia lui Dumnezeu și a îmblânzit urgia Lui. De aceea Domnul l-a chemat pe Ilie și i-a zis: N-ai văzut ce smerenie a arătat înaintea Mea Ahaab și ce pocăință a făcut? Deci, pentru că s-a smerit înaintea feței Mele, nu voi aduce răutate în zilele lui, ci în zilele feciorului lui voi aduce răutate peste casa lui [I Împ. 20, 8-29].

Însă ce este aceasta? Până acum, Dumnezeu [a vorbit] despre bătăi, despre urgie, despre mânie și l-a înfricoșat pe Ahaab și dorea să îl piardă, să îi ia stăpânirea și viața, iar acum spune că nu îi va face rău. Și asta din cauza puținei cenuși pe care a pus-o Ahaab peste capul lui și a sacului cu care s-a îmbrăcat și datorită acelui mic post pe care l-a făcut și datorită pocăinței pe care a arătat-o. Și prin ele a slăbit dumnezeiasca urgie și L-a îndemnat pe Dumnezeu să facă ceea ce dorea acel păcătos să se facă, adică Ahaab, și nu ceea ce dorea dreptatea dumnezeiască. Și așa s-a făcut!

---

[280] Numit *Iliu* [Ηλιου] în LXX.

[Pentru că] pocăința lui a întors urgia Sa. Pocăința a oprit mânia Sa. Pocăința l-a smuls din mâinile Lui cele preaputernice [și l-a ferit de] sabia răsplătirii. Pocăința a șters răspunsul cel înfricoșător și purtător de moarte. Pentru că Domnul a spus: „Nu voi aduce răutate în zilele lui!”.

Însă, pentru ca pocăința să poată face aceste lucruri preaslăvite, se cuvine să fie pocăință adevărată, iar nu mincinoasă. [Trebuie să fie] pocăință curată, iar nu vicleană. O pocăință a inimii și nu a gurii. Căci precum există aur adevărat și aur mincinos, tot la fel este și pocăință adevărată și pocăință mincinoasă.

[Și] mulți socotesc, precum și spun: „Am greșit!” și „Doamne, iartă-mă, pe mine păcătosul!”, că prin acestea *se pocăiesc*. Însă nu știu, ticăloșii, că pocăința nu stă numai în cuvinte. Că zice Hristos, în Evanghelie: „Nu tot cel ce-Mi zice Mie *Doamne, Doamne*, va intra întru Împărăția lui Dumnezeu, ci cel ce face voia Tatălui Meu, Cel ceresc” [Mt. 7, 21].

Iar între cei ce s-au pocăit, doi sunt *vestiți* în Sfânta Scriptură: unul este Saul, iar celălalt e David. A greșit și Saul, și a greșit și David, și amândoi au venit întru cunoașterea greșelii lor.

„Am greșit [ἡμάρτηκα]” a spus unul [I Sam. 15, 24], și „am greșit” [II Sam. 12, 13] a spus și celălalt. Dar David a auzit acest fericit glas: „Și Domnul a șters păcatul tău: nu ai să mori [καὶ Κύριος παρεβίβασεν τὸ ἁμάρτημά σου οὐ μὴ ἀποθάνῃς]!” [II Sam. 12, 13, LXX]. Iar pentru Saul s-a rugat Prorocul Samuil, cu lacrimi [I Sam. 15, 11], și Dumnezeu i-a răspuns cu urgie[, zicând]: „Până când vei plânge tu pentru Saul? Eu l-am disprețuit pe el” [I Sam. 16, 1].

Așadar, pentru care pricină Dreptule Judecător, Doamne, arăți pe unul într-un fel și pe altul

în alt fel, dacă amândoi *se căiesc*? Căci, după cum cunoaștem, înaintea Ta nu este nicio fățărnicie și îi primești cu multă milă și dragoste pe cei care se căiesc. Pentru ce atunci îl primești pe David și îl gonești pe Saul? Nu este împărat și unul și celălalt? N-au greșit amândoi înaintea Ta? Cum de David, care a făcut păcat mai mare și îndoit, adică și preacurvie și ucidere, află *milă* înaintea Ta, iar Saul e disprețuit și lepădat, care a fost doar *neascultător*?

[Însă,] copiii mei, adevărat, pe afară așa se vede! Însă Dumnezeu cunoaște inimile și vede cele din lăuntru nostru. De aceea, noi nu vedem diferența dintre cele două pocăințe. Că[ci] pocăința lui David a fost pocăință adevărată, „cu duh zdrobit [πνεῦμα συντετριμμένον] și cu inimă zdrobită și smerită [καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην]” [Ps. 50. 19], precum spune Sfânta Scriptură, pe când pocăința lui Saul era pocăință mincinoasă și vicleană, numai din gură și nu și din inimă, pentru că inima lui nu era dreaptă către Dumnezeu. Și pentru aceasta [pocăința] lui David a fost primită, iar cea a lui Saul a fost disprețuită.

De aceea, dacă vrem ca pocăința noastră să fie *lucrătoare* și *bine primită* înaintea lui Dumnezeu, se cuvine să facem *pocăință adevărată*, ca a lui David. Iar pentru ca fiecare să poată să câștige această pocăință adevărată, desăvârșită, curată și primită, Duhul Sfânt, în Sfânta Scriptură, ne arată în ce chip trebuie să o facem, prin pedeapsa pe care i-a dat-o lui Nabuhodonosor [Ναβουχοδονοσορ], împăratul asirienilor. Căci, pe acesta, vrând dumnezeiasca dreptate să-l pedepsească în această viață, pentru multa lui trufie, pentru ca apoi iarăși să-l miluiască, a făcut asupra lui acest răspuns, după cum se vede în Dan. 4: „Cu fiarele sălbatice va fi locuirea ta [μετὰ

θηρίων ἀγρίων ἔσται ἡ κατοικία σου] și iarbă ca boul vei mânca [καὶ χόρτον ὡς βοῦν ψωμιοῦσίν σε] și din roua cerului îți vei petrece noaptea [καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσῃ] și șapte vremuri se vor schimba peste tine [καὶ ἑπτὰ καιροὶ ἀλλαγήσονται ἐπὶ σε]" [Dan. [Th.]. 4, 25].

Adică l-a osândit să pască împreună cu fiarele și ca o fiară să mănânce ierburile pământului. Să i se schimbe inima lui cea omenească și să i se dea inimă de fiară și să stea astfel 7 vremuri, până va fi iertat. Și, cu adevărat, așa s-au petrecut lucrurile! Căci Nabuhodonosor, după cum a rânduit dreapta judecată a lui Dumnezeu, [așa a trăit] și, în acest fel, în mod desăvârșit, și-a primit iertarea lui.

De aceea, se cuvine ca aceste 3 lucruri să le facă fiecare creștin, pentru ca să arate pocăință adevărată și plăcută lui Dumnezeu: în primul rând, să fie partea lui în iarba pământului. [Căci atunci] când păcătuiește omul [și] își lasă trupul slobod, în desfătări și în pofte, în beții și în mâncăruri multe, nimic altceva nu gândește, decât numai cum să-și dezmierde trupul, cum să-i dea odihnă, cum să-l hrănească cu multe feluri de bucate, din care vin bețiile, curviile, preacurviile și alte pofte neînfrânate, care fac din suflet un locaș al diavolului.

De aceea se cuvine, ca atunci când vrea să se pocăiască cu adevărat, [omul] să își schimbe firea, să își schimbe viața, să își supună trupul. Cu ce? Cu iarba pământului. Adică cu ținerea de posturi, de ajunări, de îndepărtări de la mâncăruri și de la desfătări. Căci ne spune Marele Vasile, [că] postul este stricare a păcatului, înstrăinare de patimi, omorârea trupului. Și când omul cel din afară slăbește datorită postului, atunci omul din lăuntru se întărește,

atunci [el] se face casă a lui Dumnezeu și vas curat al harului celui dumnezeiesc.

Al doilea lucru pe care trebuie să îl facă [omul este] să își schimbe inima lui. Și să ia inimă de fiară. [Pentru că] omul are inimă gânditoare, dar are și [inimă] poftitoare. [El] nu e pururea în aceeași stare, ci acum se preface spre bine, acum se schimbă spre rău. [Pentru că] acum poftește un lucru, acum îl urăște. Iar ceea ce iubește, [omul] poate și urî. Dar față de toate acestea fiara are aceeași inimă: neprefăcută, care stă, care e nemișcată. Iar de vreme ce omul, când păcătuiește, pentru că inima lui se schimbă, se îndepărtează de Dumnezeu și de toată voia și dragostea Lui spre cele zidite, atunci când se pocăiește cu adevărat, el își schimbă inima nestatornică și repede schimbătoare, într-o inimă de fiară, care nu se schimbă, care pururea rămâne neschimbată din bine. Adică rămâne în poruncile Mele, zice Domnul, în paza poruncilor Mele, și nu mai poftește răul și nu se mai abate spre păcat. De aceea a zis Profetul Ioil: „Rupeți/ sfâșiați inimile voastre [διαρρήξατε τὰς καρδίας ὑμῶν]!” [Ioil 2, 13, LXX].

Iar, în al treilea rând, pocăința adevărată are nevoie de ani, așa după cum și împăratul a avut nevoie de 7 vremuri.

[Căci] păcătosul, când iese din calea lui Dumnezeu și se face pe sine rob al poftelor celor trupești, săvârșește toate păcatele cele de moarte. Printre care, cele mai mari sunt, precum ne învață legea lui Dumnezeu și Sfânta Evanghelie: trufia, iubirea de argint, păcatul cel trupesc, invidia, lăcomia, mânia și lenea.

Deci aceste 7 păcate sunt cele 7 vremuri. [Vremuri] care se cuvine să le schimbe acela care se pocăiește cu adevărat. Adică să prefacă trufia în

smerenie, iubirea de argint în milostenie, păcatul cel trupesc în curăție, invidia în dragoste, lăcomia în post, mânia în blândețe și lenea în rugăciune și în alte fapte bune. Și precum atunci când făcea păcate, el se bucura și se desfăta și râdea, așa și acum, când se pocăiește, se cuvine să se mâhnească, să suspine și să plângă, pentru ca să facă schimbarea vremurilor și să arate o schimbare [interioară] adevărată.

Cu acest fel de mijloace se face pocăință desăvârșită și plăcută [lui Dumnezeu]. Iar cel păcătos câștigă iertare în mod deplin, se împrietenește cu Dumnezeu și se face iarăși un vas al harului dumnezeiesc.

De aceea, copiii mei, de vreme ce pocăința are o putere ca aceasta, precum ați auzit, și nu este altă cale și mijlocire pentru ca să vă mântuiți sufletele voastre, fără numai pocăința, trebuie așadar ca toți, și cei tineri și cei bătrâni, și cei bogați și cei săraci, să alergați cu osârdie la această pașnică liniște a mântuirii. Căci astfel veți afla *odihnă* sufletelor voastre [Mt. 11, 28], după cum spune Hristos în Evanghelie, și toți vă veți mântui.

[Căci] pocăința aceasta este ca cetatea cea minunată, în patru colțuri, pe care a văzut-o Sfântul Ioan în Apoc. 21. Ea avea 12 uși, câte 3 pe fiecare latură, pentru ca să poată intra toți prin ele. Adică și cei mici și cei mari, și cei bătrâni și cei tineri, fiecare după rânduiala și vârsta sa. [Pentru ca,] prin cele dinspre răsărit, să intre cei tineri, ca cei ce sunt la răsăritul vieții, iar prin cele de la amiază să intre bărbații, care se afla la mijlocul vârstei [lor], iar prin cele de la miazănoapte să intre cei bătrâni, al căror sânge este rece și albiciunea zăpezii o țin în barbă, iar prin cele din apus să intre cei fără de nicio nădejde, cei care sunt la sfârșitul vieții și au amân-

două picioarele lor în groapă și sufletul pe buze, dar cărora milostivirea lui Dumnezeu le va primi pocăința.

De aceea, în toată vremea, și mai degrabă în zilele acestui sfânt post, vă cheamă pe toți milostivul Dumnezeu, Care dorește mântuirea tuturor și vă spune: „Întoarceți-vă către Mine și Mă voi întoarce [și Eu] către voi!”. Și să nu vă învârtoșați inimile voastre, ci, cu vitejie creștinească, să lepădați lucrurile întunericului, adică nedreptățile, jafurile, clevetirile, invidia, urâciunea, vrajba, curviile și toate necurățiile, și să vă îmbrăcați în armele luminii, adică în credință, în nădejde, în dragoste, în frică de Dumnezeu, în cucernicie și în smerenie! Pentru ca să supuneți prin aceste bunătăți [duhovnicești] pe potrivnicul vostru, pe diavolul, pe trupul ce vă tiranizează și patimile care vă strică sufletul și [astfel] să vă faceți moștenitori ai Împărăției cerului. De care să vă învredniciți cu toții, prin darul și mila lui Dumnezeu! Amin.

Cuvânt de învățătură la înmormântarea celui adormit

Mult pătimitorul și răbdătorul Iov, piatra răbdării, după luptele cele mari pe care i le-a făcut vicleanul diavol și [după ce] l-a golit, într-o clipă de ceas, de toate averile lui și l-a lipsit de toată cinstea, de toată bogăția, de toată slava și de toți prietenii lui, a rămas numai cu soția lui, afară din casă, șezând într-un loc plin de gunoaie, în multă mizerie.

[Era] plin de bube și de viermi. Dar, după acestea toate, pentru ca să-l rușineze pe vicleanul diavol și să-l biruiască cu bărbăția sufletului său și cu răbdarea [lui], precum se spune, mai pe larg, în cartea sa, n-a spus lucru nebunesc despre Dumnezeu, nici nu a greșit cu buzele lui. Chiar dacă a socotit și el deșertăciunea și ticăloșia vieții sale și a văzut multele schimbări și prefaceri ale lucrurilor omenești și, plângând și tânguindu-se și suspinând, zicea: „Pe moarte am chemat-o să-mi fie *tatăl meu* [θάνατον ἐπεκαλεσάμην *πατέρα μου* εἶναι]” [Iov 17, 14, LXX]. Ca și cum ar fi spus: *moartea îmi este mie tată, pentru că ea mă naște*.

Oare ce e aceasta, iubiții mei, pe care o spune Dreptul acesta, Iov? Nu este un lucru [spus] împotrivă [și nici] nu este un lucru fără unire [cu celelalte]. [Căci] moartea taie și strică, ca o secere, iar tatăl naște. Dar cum pot nașterea și stricăciunea *să se unească*, fiind *potrivnice* una alteia?

Poate că din cauza ispitelor ce s-au petrecut în viața lui și a pagubelor celor multe pe care le-a suferit, [Iov] și-a pierdut mintea și de aceea spune

că moartea îi este *tată*. Sau multele dureri l-au făcut să nu mai știe ce spune?

Însă nu, iubiții mei! [Sfântul Iov] nu și-a pierdut mințile, ci știe ce spune. Căci [și noi] socotim că nu prin altceva se mântuiește omul, nici nu se poate odihni de patimile și de ticăloșiile acestei lumi, fără numai prin *[gândul la] moarte*. Precum spune Iov și în altă parte, în cap. al 3-lea, că moartea este *odihna* omului.

Dar stau și mă mir pentru ce nu spune: *pe moarte am chemat-o să îmi fie mântuire*, ci zice: *pe moarte am chemat-o ca să îmi fie tată*?

Ascultați, iubiții mei, gândirea și învățătura creștinească [despre moarte]! [Căci] am înțeles faptul că fiecare creștin are parte de 3 nașteri: una trupească, alta duhovnicească și alta mântuitoare. Iar nașterea trupească e aceea în care cineva se naște trupește din tată și din mamă. Lucru pe care îl vedem în mod continuu și la oameni, dar și la animale. Și de aceea se numește *naștere trupească*: [pentru că e o naștere a noastră prin intermediul împreunării trupurilor lor]. După cum spune și Domnul Hristos: „cel care a fost născut din trup, trup este [τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σάρξ ἐστιν]” [In. 3, 6, BYZ].

A doua naștere este duhovnicească și de ea nu au parte toți oamenii. Ci [pe ea o trăiesc] doar cei care s-au născut duhovnicește în baia Sfântului Botez. Pentru care, tot Hristos i-a spus ucenicului celui ascuns, lui Nicodim: „Dacă cineva nu are să se nască din apă și [din] Duh, nu poate să intre întru Împărăția lui Dumnezeu [ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεου]” [In. 3, 5, BYZ].

Iar a treia naștere, cea mântuitoare, e aceasta despre care vorbește Iov și spune că moartea îi este *tată*. Pentru că, așa cum la nașterea trupească, omul născându-se, iese din întunecatele închisori ale pântecelui maicii sale și vede strălucita lumină a soarelui, iar la a doua naștere, el iese din baia duhovnicească a Sfântului Botez și se face din omul care era în întunericul necredinței, un om care vine la lumina cunoașterii lui Dumnezeu, și e strălucit și luminat de lumina cea cu trei străluciri a Preasfintei Treimi, tot la fel, și la cea din urmă naștere, care este mântuitoare, la a treia, sufletul omului se naște și iese din întunericul și din tina trupului, ca dintr-o pușcărie întunecată, și merge să vadă lumina cea strălucitoare și slava cea fericită a vieții celei de-a pururea.

[Și] pe această naștere a mântuirii a dorit să o vadă și Prorocul David, atunci când a spus: „Scoate din temniță sufletul meu, [ca] să se mărturisească numelui Tău, Doamne [ἐξάγαγε ἐκ φυλακῆς τὴν ψυχήν μου τοῦ ἐξομολογήσασθαι τῷ ὀνόματί Σου Κύριε]!” [Ps. 141, 8, LXX]. La fel a spus și Fericitul Pavel: „Doresc să mă eliberez din trupul acesta și să fiu împreună cu Hristos” [Filip. 1, 23].

[De aceea], această a 3-a naștere este cu mult mai bună și mai folositoare decât celelalte [două]. Căci nașterea trupească se numește *naștere întunecată*, iar nașterea cea duhovnicească, a Sfântului Botez, se numește *naștere luminată*. Și de aceea Sfântul Botez e numit *luminare* și cei botezați se numesc *cei luminați*.

Însă a treia naștere, adică moartea, cea mântuitoare, este fără de greșeală și fără de primejdie pentru omul credincios și drept. Căci el nu mai poate să păcătuiască după moarte.

De aceea, să alergăm cu toții, noi, credincioșii, și să mergem împreună cu prietenii noștri și cu rudeniile și să îl petrecem până la groapă sau până la Biserică [pe cel adormit], dimpreună cu adunarea preoților cucernici, [dimpreună] cu mulțime de creștini credincioși, cu cântări sfinte, cu făclii aprinse și cu tămâiere și cu toate doxologiile și podoabele cele luminate!

[Căci] prin această naștere s-a născut astăzi și sufletul cel curat al acestui fericit frate (N), care a murit. Și de vreme ce și-a dat obșteasca datorie, [atunci] să-l îngropăm după rânduiala cea creștinească! Să-l petrecem la groapă pe cel ce s-a despărțit de noi în această viață și să nădăjduim că îl vom vedea în cealaltă! Să îi dăm cu toții iertare și să ne rugăm cu toții, din tot sufletul nostru, [zicând]: *Dumnezeu să-l ierte!*

De vreme ce a viețuit ca un om și a petrecut cu noi în această lume și poate că a amărât sau a scârbit pe cineva cu cuvântul sau cu fapta, de aceea, cu toții să zicem: *Dumnezeu să-l ierte!*

Căci această călătorie o vom face cu toții. [De aceea să ne rugăm pentru el,] pentru ca și noi să câștigăm, după moarte, această iertare de la cei vii. [Fapt pentru care] să zicem și a treia oară: *Dumnezeu să-l ierte!* Iar pe noi să ne miluiască, ca un bun și iubitor de oameni. Amin.

Iarăși cuvânt de învățătură la înmormântarea celui adormit

Întristat, jalnic și amar se vede răspunsul morții la om. De vreme ce Dumnezeu, pe strămoșul nostru Adam, pentru păcatul neascultării, l-a osândit la moarte, zicându-i: „Pământ ești și întru pământ vei merge [γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ]” [Fac. 3, 19, LXX].

Însă, dacă va sta cineva să ia seama, cu tot dinadinsul, la rațiunea acelei osânde și la sfârșitul răspunsului lui Dumnezeu, va înțelege că ea nu e muncă și pedeapsă [pentru om], ci o mare binefacere și o mare dobândă. Pentru că, dacă n-ar fi hotărât Dumnezeu moartea pentru om, atunci răutatea se făcea fără de moarte pe pământ și păcatul fără de curmare [pe fața pământului]. Și atunci, ce nevoie mai rea și mai cumplită, decât aceasta, ar fi putut să [trăiască] omul cel nevrednic?

De aceea, [este] un mare folos și un mare dar și o milostivă vindecare ce i-a dat Dumnezeu omului [: moartea]. [Căci El i-a dat omului] să moară și să se strice acest trup al păcatului, pentru ca să învieze, ca om duhovnicesc, la învierea cea de obște, neavând stricăciune și fiind nemuritor. Pentru că mare dobândă se face omului moartea, după cum ne spune Sfântul Grigorie Teologul[281], căci ea taie păcatul. [Și aceasta], pentru ca răutatea să nu fie nemuritoare [pe pământ], iar munca noastră să fie pentru milostivire și pentru iubire de oameni. Pentru aceasta spune Scriptura: „Pământ ești și întru pământ vei merge [γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ]”

---

[281] În text: *Bogoslov*.

[Fac. 3, 19, LXX]. Iar pentru aceasta l-a scos Domnul Dumnezeu, [pe om], din Rai: pentru ca să lucreze pământul, din care a fost luat. De aceea i-a zis: „Întru sudoarea feței tale îți vei mânca pâinea ta, până ai să te întorci întru pământul din care ai fost luat [ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φάγῃ τὸν ἄρτον σου ἕως τοῦ ἀποστρέψαι σε εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήμφθης]" [Fac. 3, 19, LXX].

Și de aceea s-au îmbrăcat în frunze de smochin. Pentru aceasta s-au îmbrăcat în îmbrăcăminte de piei. Care *îmbrăcăminte* nu este alta, după cum zice Sfântul Grigorie [al Nissei], „decât numai acest trup gras și muritor".

De aceea, iubiții mei ascultători, acest trup gras e *trupul păcatului*! Și pe el, [cel adormit, care e în fața noastră,] l-a dezbrăcat astăzi și l-a aruncat la pământ, ca pe o haină veche și stricată.

[Căci] acest fericit adormit, fratele nostru (N), s-a dezbrăcat de trupul acesta, pentru ca să se îmbrace cu altul, întru nestricăciune. [El] a lăsat locașul cel pământesc, pentru a-l câștiga pe cel din ceruri. Așa după cum mărturisește Fericitul Pavel, zicând: „Căci știm că, dacă are să se strice casa locuinței noastre celei pământești, avem zidire de la Dumnezeu, casă nefăcută de mână, veșnică, în ceruri [οἴδαμεν γὰρ ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους καταλυθῇ, οἰκοδομὴν ἐκ Θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχειροποίητον, αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς]" [II Cor. 5, 1, BYZ].

Și de vreme ce fericitul lui suflet [este] în mâinile lui Dumnezeu, cu adunare de preoți cucernici, cu mulțime de creștini credincioși, cu cântări sfinte, cu făclii aprinse și cu tămâiere și cu toate doxologiile și podoabele cele luminate [să-l ducem la groapă]!

Căci printr-o altă naștere s-a născut azi sufletul cel curat al fratelui (N), care a murit. Și de vreme ce și-a dat obșteasca datorie, să-l îngropăm după rânduiala cea creștinească! Să-l petrecem la groapă, pe cel ce s-a despărțit de noi și de această viață, și [pe care] nădăjduim să îl vedem în cealaltă viață! [Iar acum,] cu toții, trebuie să îi dăm iertarea [noastră] și cu toții să ne rugăm, din tot sufletul nostru[, zicând]: *Dumnezeu să-l ierte!*

[Și] de vreme ce a viețuit ca un om și a petrecut cu noi în această lume și poate că a amărât pe cineva sau a scârbit pe cineva cu cuvântul sau cu fapta, de aceea să zicem, cu toții: *Dumnezeu să-l ierte!*

Căci această călătorie o facem cu toții. Și pentru ca și noi să câștigăm, după moarte, această plată a iertării de la cei vii, pentru aceea să zicem și a treia oară: *Dumnezeu să-l ierte!*

Iar pe noi să ne miluiască, ca un bun și iubitor de oameni! Amin.

Cuprins

15. Cuvânt de învățătură la *Duminica florilor* (162-172)

16. Cuvânt de învățătură la Sfinții Împărați și Întocmai cu Apostolii Constantin și Elena (173-180)

17. Cuvânt de învățătură la nașterea Domnului nostru Iisus Hristos (181-189)

18. Cuvânt de învățătură la tăierea împrejur a lui Hristos (190-193)

19. Cuvânt de învățătură la Adormirea Preasfintei Stăpânei noastre, Născătoarea de Dumnezeu și Pururea Fecioara Maria (194-200)

20. Învățătură la Sfântul nostru Părinte Nicolae (201-209)

21. Un fragment introductiv dintr-un Cuvânt de învățătură la *Duminica florilor* (210-211)

22. Cuvânt de învățătură și de umilință în *Duminica florilor* (212-222)

23. Cuvânt de învățătură la *Schimbarea la față* a Domnului nostru Iisus Hristos (223-232)

24. Cuvânt de învățătură la 26 octombrie. La ziua Sfântului și Marelui Mucenic Dimitrie, Izvorâtorul de mir. Și despre cutremur (233-243)

25. Învățătură pe 8 noiembrie, în ziua *Soborului Sfinților Îngeri* (244-256)

26. Cuvânt de învățătură la 26 octombrie. Despre cutremur și Marele Mucenic Dimitrie, Izvorâtorul de mir (257-269)

27. Cuvânt de învățătură la *Duminica florilor* (270-276)

28. Cuvânt de învățătură la moartea cuiva (277-281)

29. Învățătură pentru când se face Parastas (282-284)

30. Cuvânt de învățătură la 25 decembrie, la nașterea Domnului nostru Iisus Hristos (285-295)

Biblioteca
Teologie pentru azi

1. *Acatistul Nunții* (35 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/01/acatistul-nuntii/

2. *Troparul, Condacul și Acatistul Fericitului Serafim Rose al Platinei* (20 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/01/troparulcondacul-si-acatistul-fericitului-serafim-rose-al-platinei/

3. *Lumea postmodernă și depersonalizarea omului* (335 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/01/lumea-postmoderna-si-depersonalizarea-omului/

4. *Viața lui Adam și a Evei* (27 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/03/viata-lui-adam-si-a-evei/

5. *Teologia îndumnezeirii* (202 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/03/teologia-indumnezeirii/

6. *Twitter pentru azi (vol. 1)* (32 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/04/twitter-pentru-azi-vol-1-2009/

7. *Bucuria comuniunii (vol. 1)* (280 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/06/bucuria-comuniunii-vol-1/

8. *Pelerina Egeria și Cultul ortodox* (60 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/07/pelerina-egeria-si-cultul-ortodox/

9. *Biblia Satanică* (157 pagini), ca text auxiliar al cărții: *Lumea postmodernă și depersonalizarea omului*.
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/12/biblia-satanica-editie-exclusiv-online-ro/

10. *Traduceri patristice (vol. 1)* (73 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/19/traduceri-patristice-vol-1-2009/

11. *Bucuria comuniunii (vol. 2)* (309 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/26/bucuria-comuniunii-vol-2/

12. *Fragmentarium (vol. 1)* (126 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/26/fragmentarium-vol-1/

13. *Nichita Stănescu. Fenomenul limbii poezești* (disertație de master) (155 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/26/nichita-stanescu-fenomenul-limbii-poezesti/

14. Sfântul Sfințit Mucenic Irineu al Lyonului, *Contra ereziilor (vol. 1)* (341 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/11/03/sfantul-sfintit-mucenic-irineu-al-lyonului-contra-ereziilor-vol-1/

15. *Bucuria comuniunii (vol. 3)* (248 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2009/11/07/bucuria-comuniunii-vol-3/

16. *Teologia vederii lui Dumnezeu* (252 pagini): introducere la teza doctorală:
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/11/18/teologia-vederii-lui-dumnezeu/

17. *Vederea lui Dumnezeu în teologia Sfântului Simeon Noul Teolog* (teză doctorală) (287 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/11/18/vederea-lui-dumnezeu-in-teologia-sfantului-simeon-noul-teolog/

18. Sfântul Sfințit Mucenic Irineu al Lyonului, *Contra ereziilor (vol. 2)* (457 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/11/23/sfantul-sfintit-mucenic-irineu-al-lyonului-contra-ereziilor-vol-2/

19. *Bucuria comuniunii (vol. 4)* (449 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2009/12/12/bucuria-comuniunii-vol-4/

20. *Bucuria comuniunii (vol. 5)* (366 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/01/02/bucuria-comuniunii-vol-5/

21. *Fragmentarium (vol. 2)* (270 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/01/13/fragmentarium-vol-2/

22. *Cuvinte cu amândouă mâinile* (82 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/01/21/cuvinte-cu-amandoua-mainile-2010/

23. *Bucuria comuniunii (vol. 6)* (144 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2010/02/11/bucuria-comuniunii-vol-6/

24. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 1)* (377 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2010/03/03/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-1/

25. *Antim Ivireanul: avangarda literară a Paradisului. Viața și Opera (teză doctorală)* (561 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2010/03/10/antim-ivireanul-avangarda-literara-a-paradisului-viata-si-opera-2010/

26. *Aspecte dogmatice ale imnologiei ortodoxe. Săptămâna Patimilor și Săptămâna Luminată* (teză de licență) (212 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2010/03/23/saptamana-patimilor-si-saptamana-luminata-teza-de-licenta-2010/

27. *Bucuria comuniunii (vol. 7)* (315 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2010/04/01/bucuria-comuniunii-vol-7/

28. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 2)* (128 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2010/04/12/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-2/

29. *Bucuria comuniunii (vol. 8)* (382 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/04/29/bucuria-comuniunii-vol-8/

30. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 3)* (191 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/05/06/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-3/

31. *Epilog la lumea veche (I. 1)* (506 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/05/14/epilog-la-lumea-veche-i-1/

32. *Twitter pentru azi (vol. 2)* (35 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/05/25/twitter-pentru-azi-vol-2-2010/

33. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 4)* (388 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/05/30/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-4/

34. *Epilog la lumea veche (I. 2)* (378 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/06/04/epilog-la-lumea-veche-i-2/

35. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 5)* (175 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2010/06/06/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-5/

36. *Teologia mântuirii la Sfântul Marcu Ascetul* (disertație de master) (154 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2010/06/09/teologia-mantuirii-la-sfantul-marcu-ascetul-2010/

37. *Bucuria comuniunii (vol. 9)* (188 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2010/06/20/bucuria-comuniunii-vol-9/

38. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 6)* (130 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2010/06/27/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-6/

39. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 7)* (76 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2010/06/30/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-7/

40. Sfântul Epifanie al Salaminei, *Despre măsuri și greutăți și numere și alte lucruri care sunt în Dumnezeieștile Scripturi* (100 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2010/07/16/sfantul-epifanie-al-salaminei-despre-masuri-si-greutati-2010/

41. PS. Acad. Melchisedec Ștefănescu, *Viața și Scrierile lui Grigorie Țamblac* (adaptare a textului ed. din 1884) (138 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2010/08/21/ps-acad-melchisedec-stefanescu-viata-si-scrierile-lui-grigorie-tamblac-versiune-adaptata2010/

42. Sfântul Sfințit Mucenic Antim Ivireanul, *Sfătuiri creștine-politice* (text adaptat) (33 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2010/08/29/sfantul-antim-ivireanul-sfatuiri-crestine-politice-2010/

43. Sfântul Varlaam al Moldovei, *Răspunsul împotriva Catehismului calvin* (text adaptat) (52 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2010/09/22/sfantul-varlaam-al-moldovei-raspunsul-impotriva-catehismului-calvin-2010/

44. *Traduceri patristice (vol. 2)* (347 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2010/10/06/traduceri-patristice-vol-2/

45. PS Damaschin Dascălul, *Învățături pentru șapte Taine* (text transliterat și adaptat) (27 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2010/10/26/ps-damaschin-dascalul-invataturi-pentru-sapte-taine-2010/

46. Dorin Streinu, *Opere alese, vol. I, Despre mine însumi (Jurnal de scriitor. Fragmente)* (526 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2010/12/12/dorin-streinu-opere-alese-vol-i-2010/

47. *Traduceri patristice (vol. 3)* (288 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2011/01/02/traduceri-patristice-vol-3/

48. Dorin Streinu, *Opere alese (vol. 2)* (160 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2011/01/07/dorin-streinu-opere-alese-vol-2/

49. *Epilog la lumea veche (I. 3)* (256 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/01/08/epilog-la-lumea-veche-i-3/

50. *Studii de Teologie Dogmatică Ortodoxă (vol. 1)* (237 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/01/31/studii-de-teologie-dogmatica-ortodoxa-vol-1/

51. *Cuvintele duhovnicești (vol. 1)* (390 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/02/12/cuvintele-duhovnicesti-vol-1/

52. *Bucuria vine de departe* (carte dialogică cu Prof. Otilia Kloos) (55 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/03/21/bucuria-vine-de-departe-2011/

53. *Cuvintele duhovnicești (vol. 2)* (558 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/03/26/cuvintele-duhovnicesti-vol-2/

54. *A vedea și a fi văzut (vol. 1)* (460 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/04/16/a-vedea-si-a-fi-vazut-vol-1/

55. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 8)* (549 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/06/06/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-8/

56. *Praedicationes (vol. 1)* (199 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/06/20/praedicationes-vol-1/

57. *Twitter pentru azi (vol. 3)* (26 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/07/31/twitter-pentru-azi-vol-3/

58. *Evanghelia după Matei* (112 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/08/11/evanghelia-dupa-matei/

59. Dorin Streinu, *Opere alese (vol. 3)* (214 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/10/30/dorin-streinu-opere-alese-vol-3/

60. Dorin Streinu, *Opere alese (vol. 4)* (129 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/11/05/dorin-streinu-opere-alese-vol-4/

61. Dorin Streinu, *Opere alese (vol. 5)* (283 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/11/21/dorin-streinu-opere-alese-vol-5/

62. *Studii de poezie pașoptistă* (82 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2011/11/28/studii-de-poezie-pasoptista-2011/

63. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 9)* (225 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2011/12/16/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-9/

64. Dorin Streinu, *Opere alese (vol. 6)* (209 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2012/01/14/dorin-streinu-opere-alese-vol-6/

65. *Statistici. Concluzii. Sublinieri. Lucruri văzute de-aproape* (121 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2012/02/18/statistici-concluzii-sublinieri-lucruri-vazute-de-aproape/

66. *Predicile din Săptămâna Mare* (25 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2012/04/13/predicile-din-saptamana-mare/

67. *Despre omul Împărăției* (190 pagini). Este al 10-lea volum și ultimul al *Operelor complete* ale Fericitului Ilie văzătorul de Dumnezeu.
http://www.teologiepentruazi.ro/2012/05/29/despre-omul-imparatiei/

68. *Țiganiada: tradiție și inovație. Aventura scriiturii și canonul literar românesc* (111 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2012/07/19/tiganiada-traditie-si-inovatie/

69. *Praedicationes (vol. 2)* (253 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2012/08/07/praedicationes-vol-2/

70. *Twitter pentru azi (vol. 4)* (30 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2012/10/10/twitter-pentru-azi-vol-4/

71. *Istoria începe de oriunde o privești (vol. 1)* (251 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2012/11/21/istoria-incepe-de-oriunde-o-privesti-vol-1/

72. *Praedicationes (vol. 3)* (337 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2012/12/10/praedicationes-vol-3/

73. *Epilog la lumea veche (I. 4)* (247 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2012/12/22/epilog-la-lumea-veche-i-4/

74. *Praedicationes (vol. 4)* (352 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2013/01/09/praedicationes-vol-4/

75. *Praedicationes (vol. 5)* (366 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2013/01/27/praedicationes-vol-5/

76. *Istoria începe de oriunde o privești (vol. 2)* (261 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2013/03/07/istoria-incepe-de-oriunde-o-privesti-vol-2/

77. *Praedicationes (vol. 6)* (308 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2013/03/29/praedicationes-vol-6/

78. *Creatori de limbă și de viziune poetică în literatura română (vol. 1)* (228 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2013/06/15/creatori-de-limba-si-de-viziune-poetica-in-literatura-romana-vol-1/

79. *Istoria începe de oriunde o privești (vol. 3)* (308 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2013/07/31/istoria-incepe-de-oriunde-o-privesti-vol-3/

80. *Bucuria comuniunii (vol. 10)* (356 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2013/09/21/bucuria-comuniunii-vol-10/

81. Dorin Streinu, *Opere alese* (vol. 7) (241 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2013/09/23/dorin-streinu-opere-alese-vol-7/

82. *Vorbiri de Facebook (vol. 1)* (508 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2013/10/20/vorbiri-de-facebook-vol-1/

83. *Epilog la lumea veche I. 1 (ediția a doua)* (862 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/01/11/epilog-la-lumea-veche-i-1-editia-a-doua/

84. *Praedicationes (vol. 7)* (619 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/01/16/praedicationes-vol-7/

85. *Bucuria comuniunii (vol. 11)* (361 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/01/31/bucuria-comuniunii-vol-11/

86. *Atenție teologică* (216 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2014/03/04/atentie-teologica/

87. *Interviuri de conștiință [vol. 1]* (367 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2014/04/21/interviuri-de-constiinta-vol-1/

88. *Twitter pentru azi (vol. 5)* (59 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2014/05/21/twitter-pentru-azi-vol-5/

89. *Vezi ceea ce ești (vol. 1)* (80 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2014/05/24/vezi-ceea-ce-esti-vol-1/

90. *Fragmentarium (vol. 3)* (388 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2014/05/26/fragmentarium-vol-3/

91. *Vezi ceea ce ești (vol. 2)* (94 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2014/06/02/vezi-ceea-ce-esti-vol-2/

92. *Trei poeți și-un început de secol* (280 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2014/06/13/trei-poeti-si-un-inceput-de-secol/

93. *Vezi ceea ce ești (vol. 3)* (99 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2014/06/20/vezi-ceea-ce-esti-vol-3/

94. *Studii de Teologie Dogmatică Ortodoxă (vol. 2)* (305 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2014/06/25/studii-de-teologie-dogmatica-ortodoxa-vol-2/

95. *Studii literare (vol. 1)* (447 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/06/29/studii-literare-vol-1/

96. *Vezi ceea ce ești (vol. 4)* (101 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/07/05/vezi-ceea-ce-esti-vol-4/

97. *Traduceri patristice (vol. 4)* (427 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/07/10/traduceri-patristice-vol-4/

98. *Praedicationes (vol. 8)* (510 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/08/15/praedicationes-vol-8/

99. *The Sight of God in the Theology of Saint Symeon the New Theologian* (first book in english; my doctoral thesis) (499 pages)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/09/15/the-sight-of-god-in-the-theology-of-saint-symeon-the-new-theologian/

100. *Vorbiri de Facebook (vol. 2)* (393 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/10/07/vorbiri-de-facebook-vol-2/

101. *Istoria începe de oriunde o privești (vol. 4)* (441 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/10/20/istoria-incepe-de-oriunde-o-privesti-vol-4/

102. *Mâncăruri românești cu gust* (27 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/10/27/mancaruri-romanesti-cu-gust/

103. *Acatistul Sfinților pomeniți pe 31 octombrie* (27 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/10/29/acatistul-sfintilor-pomeniti-pe-31-octombrie/

104. *Studiu despre Viața Sfântului Macarie Romanul* (68 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/10/31/studiu-despre-viata-sfantului-macarie-romanul/

105. *Fragmentarium [vol. 4]* (502 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/11/29/fragmentarium-vol-4/

106. *Luceafărul. Comentariu literar* (156 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/12/18/luceafarul-comentariu-literar/

107. Dorin Streinu, *Opere alese (vol. 8)* (216 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2014/12/30/dorin-streinu-opere-alese-vol-8/

108. *Creatori de limbă și de viziune poetică [vol. 2. 1]* (283 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/01/08/creatori-de-limba-si-de-viziune-poetica-vol-2-1/

109. Pr. Prof. Acad. Dr. Dumitru Popescu, *Dumnezeu e viu și prezent în lume prin slava Sa* (132 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2015/01/15/dumnezeu-e-viu-si-prezent-in-lume-prin-slava-sa/

110. Sfântul Apostol Pavel, *Epistola către Efeseni* (26 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/01/20/epistola-catre-efeseni/

111. *Cartea Sfântului Profet Ionas* (13 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/01/21/cartea-sfantului-profet-ionas/

112. *Cele 3 Epistole catolice ale Sfântului Apostol Ioannis* (25 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/01/23/cele-3-epistole-catolice-ale-sfantului-apostol-ioannis/

113. *Epistola catolică a Sfântului Apostol Iacovos, fratele Domnului* (20 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/01/30/epistola-catolica-a-sfantului-apostol-iacovos-fratele-domnului/

114. *Cartea Sfântului Profet Ioil* (17 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/02/04/cartea-sfantului-profet-ioil/

115. *Cărțile Sfinților Profeți Avdiu și Angheos* (16 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/02/10/cartile-sfintilor-profeti-avdiu-si-angheos/

116. *Epistola către Filippeni a Sfântului Apostol Pavlos* (19 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2015/02/13/epistola-catre-filippeni-a-sfantului-apostol-pavlos/

117. *Cântarea Cântărilor* (40 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/02/18/cantarea-cantarilor/

118. *Evanghelia după Marcos* (130 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/03/22/evanghelia-dupa-marcos/

119. *Epilog la lumea veche I. 2 (ediția a doua)* (952 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/05/16/epilog-la-lumea-veche-i-2-editia-a-doua/

120. *Teologia Dogmatică Ortodoxă (vol. 1)* (397 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/06/12/teologia-dogmatica-ortodoxa-vol-1/

121. *Praedicationes (vol. 9)* (675 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/06/29/praedicationes-vol-9/

122. *Creatori de limbă și de viziune poetică [vol. 2. 2]* (303 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/07/07/creatori-de-limba-si-de-viziune-poetica-vol-2-2/

123. *Cartea Sfântului Profet Naum* (14 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/09/09/cartea-sfantului-profet-naum/

124. *Epistola către Galatei* (25 pagini)

http://www.teologiepentruazi.ro/2015/10/10/epistola-catre-galatei/

125. *Cartea Sfântului Profet Amvacum* (14 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/10/21/cartea-sfantului-profet-amvacum/

126. *Epistola către Colossei* (20 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/11/08/epistola-catre-colossei/

127. *Eminescu: între modernitate și tradiție. Importanța tradiției literare și spirituale românești pentru viziunea romantică eminesciană* (teză post-doctorală) (884 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/11/16/eminescu-intre-modernitate-si-traditie/

128. *Traduceri patristice (vol. 5)* (455 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2015/12/06/traduceri-patristice-vol-5/

129. *Istoria începe de oriunde o privești (vol. 5)* (289 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/01/12/istoria-incepe-de-oriunde-o-privesti-vol-5/

130. *Praedicationes (vol. 10)* (627 de pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/01/23/praedicationes-vol-10/

131. *Twitter pentru azi (vol. 6)* (100 de pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/03/22/twitter-pentru-azi-vol-6/

132. *Vorbiri de Facebook (vol. 3)* (190 de pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/03/22/vorbiri-de-facebook-vol-3/

133. *Evanghelia după Ioannis* (129 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/05/10/evanghelia-dupa-ioannis/

134. *Cartea Sfântului Profet Sofonias* (32 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/05/10/cartea-sfantului-profet-sofonias/

135. *11 elegii (comentariu literar)* (157 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/06/15/11-elegii-comentariu-literar/

136. *Epistola întâia către Timoteos* (41 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/06/15/epistola-intaia-catre-timoteos/

137. *Epistola a doua către Timoteos* (37 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/06/15/epistola-a-doua-catre-timoteos/

138. *Despre nimic* (conferință online) (54 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/07/27/despre-nimic-conferinta-online/.

139. *Cântările* (57 pagini)
http://www.teologiepentruazi.ro/2016/08/12/cantarile/.

Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruș